

T.C.
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TARİHİ KENT MERKEZLERİNDE
MEKANSAL DÖNÜŞÜM İLE
YENİDEN CANLANDIRMA:
MALATYA BATTALGAZİ SUR İÇİ
ÖRNEĞİ

Hacı Mehmet AYVALI

YÜKSEK LİSANS
Mimarlık Anabilim Dalı

Şubat-2022
KONYA

Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

..... tarafından hazırlanan “.....”
adlı tez çalışması .../.../... tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile
Konya Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
..... Anabilim Dalı’nda YÜKSEK
LİSANS/DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan

Doç. Dr. Hatice Derya ARSLAN

.....

Danışman

Dr.Ögr.Üyesi Saadet Armağan GÜLEÇ KORUMAZ.....

Üye

Doç. Dr. Hatice Derya ARSLAN

.....

Üye

Dr.Ögr.Üyesi Saadet Armağan GÜLEÇ KORUMAZ

Üye

Doç. Dr. Bilgehan YILMAZ ÇAKMAK

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Saadettin Erhan KESEN
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

Hacı Mehmet Ayvalı

Tarih: 03/02/2022

ÖZET

YÜKSEK LİSANS

TARİHİ KENT MERKEZLERİNDE MEKANSAL DÖNÜŞÜM İLE YENİDEN CANLANDIRMA: MALATYA BATTALGAZİ SUR İÇİ ÖRNEĞİ

Hacı Mehmet AYVALI

**Konya Teknik Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı**

Danışman: Dr.Ögr.Üyesi Saadet Armağan GÜLEÇ KORUMAZ

2022, 192 Sayfa

Jüri

Dr.Ögr.Üyesi Saadet Armağan GÜLEÇ KORUMAZ

Doç. Dr. Bilgehan YILMAZ ÇAKMAK

Doç. Dr. Hatice Derya ARSLAN

Dünya genelinde yapılan değerlendirmelerde tarihi kent merkezleri sosyal, kültürel ve tarihsel değerlerin korunması ve geleceğe taşınması yönüyle geçmişle gelecek arasında köprü olarak yaşamını sürdürmeye çalışmaktadır.

Geçmişten günümüze bakıldığında sanayileşmenin gelişmesi, teknolojinin gelişmesinde ve ekonomik faaliyetlerin artmasında etkili olmuştur. Bu değişimin yaşanması tüm dünyada kırsal alan bireylerinin kent merkezlerine sürüklemeye başlamış, kentler bu şiddetli göç karşısında kent merkezleri yetersiz kalmış ve yeni yerleşim alanlarına kaymaya başlamıştır.

Dünya kentleri yaşanan değişim sonrasında ekonomik, politik ve fiziksel olarak dönüşümler yaşamaya başlamış bu durum kent merkezlerinde bozulmalara neden olmuştur. Dünya genelini kapsayan birinci ve ikinci dünya savaşı sonrasında ise savaşın da etkisiyle kentlerin fiziksel deformasyonu gün yüzüne çıkmış, bu duruma çözüm olarak kentsel dönüşüm projeleri gündeme gelmiştir. (Kentsel dönüşüm projeleri yapıların tümünün yıkılarak yeniden kentleşmeyi ön görmekte bu nedenle Avrupa da yer alan birçok tarihi kent merkezleri bu yenileşmeden etkilenmiştir.) Bu olay karşısında kentsel dönüşüm düşüncesine alternatif olarak görünen, kentsel yenileme kavramı özellikle tarihi kent merkezlerinde önem kazanmaya başlamıştır. Son yüzyıl içinde tarihi kent merkezlerinde net olarak anlaşılmalı olan kentsel yenileme projeleri tarihi önem arz eden alanlar için vazgeçilmez olarak gündemde yerini korumuştur.

Bu araştırmanın konusu 1900 yıldan daha fazla bir süre kent merkezi olma özelliğine korumuş olan Malatya Battalgazi Sur İçi' nin Mekansal Dönüşüm İle Yeniden Canlandırılması konusunda değerlendirmesi olmuştur.

Battalgazi sur içi yenileme çalışması dair araştırma, sosyo-kültürel değerlerin korunması, fiziki, ekonomik, sosyal, tarihsel yapının iyileştirilmesi, yeniden canlandırma çerçevesi altında yapılacak uygulamalara ışık tutma amacına yöneliktir.

Yapılan çalışmada tarihi kent merkezlerinde bozulmalara neden olan faktörler doğru şekilde saptanması ve bu faktörlere yönelik stratejilerin ve müdahalelerin en doğru şekilde belirlenmesine katkı sağlanması planlanmıştır. Araştırma yöntemi olarak öncelikle konu hakkında akademik veriler toplanmış

daha sonra konu ile alakalı yurt içi ve yurt dışı örnekler incelenmiştir. Konu ile alakalı sur içine yönelik, mekansal değerlendirmeler, tarihsel veriler, sosyo-kültürel yapı, demografik özellikleri, fiziki yapı, ekonomi, eğitim, sağlık gibi faaliyetlerin irdelenerek sorun tespitleri yapılmıştır. Yapılacak olan sorun tespit yöntemleri olarak, önce akademik araştırmalar gerçekleştirilmiş daha sonra fiziksel analizler yapılmıştır, fiziksel araştırmaların ardından kullanıcı verileri, alana yönelik düşünceleri ve yapısal durumun tespitine yönelik anket çalışması düzenlenmiştir.

Yapılan araştırmalar sonucunda alana ait problemler tespit edilmiş tarihi kent merkezlerinde uygulanan yeniden canlandırma stratejiler belirlenmiştir. Alanın yeniden canlandırılmasına yönelik değerlendirmeler ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Canlandırma, Kentsel Dönüşüm, Kentsel Yenileme, Malatya-Battalgazi, Tarihi Kent Merkezleri.

ABSTRACT

MS THESIS

REVITALIZATION WITH SPATIAL TRANSFORMATION IN HISTORICAL CITY CENTERS: CASE OF MALATYA INSIDE THE CITY WALL

Hacı Mehmet AYVALI

**Konya Technical University
Institute of Graduate Studies
Department of Architecture**

**Advisor: Dr.Ögr.Üyesi Saadet Armağan GÜLEÇ KORUMAZ
2021, 192 Pages**

Jury

**Advisor: Dr.Ögr.Üyesi Saadet Armağan GÜLEÇ KORUMAZ
Doç. Dr. Bilgehan YILMAZ ÇAKMAK
Doç. Dr. Hatice Derya ARSLAN**

In the evaluations made around the world, historical city centers are trying to survive as a bridge between the past and the future in terms of preserving social, cultural and historical values and carrying them to the future. Looking from the past to the present, the development of industrialization has been effective in the development of technology and the increase in economic activities. The experience of this change has started to drive individuals from rural areas all over the world to city centers, and city centers have been insufficient in the face of this violent migration, and city centers have begun to shift towards new settlements as they cannot meet the demands.

World cities have experienced economic, political and physical transformations after the change, and this has caused deterioration in the city centers. After the first and second world wars covering the whole world, the physical deformation of cities came to light and urban transformation projects came to the fore as a solution to this situation. Urban transformation projects foresee the demolition and re-urbanization of all buildings, so many historical city centers in Europe have been affected by this renewal. In the face of this event, the concept of urban renewal, which appears as an alternative to the idea of urban transformation, has started to gain importance especially in historic city centers. In the last century, urban renewal projects, which are clearly known in historical city centers, have remained on the agenda as indispensable for areas of historical importance.

The subject of this research is the evaluation of Malatya Battalgazi Suriçi, which has been a city center for more than 1900 years, about Revitalizing with Spatial Transformation. The aim of this thesis is to shed light on the practices related to the protection of socio-cultural values, improvement of physical, economic, social and historical structure and revitalization of Battalgazi Suriçi.

In this study, it is planned to determine the factors that cause deterioration in historical city centers correctly and to contribute to the determination of strategies for them. When historical city centers are evaluated, each center has its own characteristics and user profile, but also has its own characteristics in its problems and solutions. Considering this idea, it is understood by world examples that we need to adopt the idea that the unique features of the area where the applications to be made in the historical city centers are located, can be best understood by providing a participatory study with the user profile.

As a research method, academic data on the subject were collected and then domestic and foreign examples related to the subject were examined. Spatial evaluations, historical data, socio-cultural structure, demographic characteristics, physical structure, economy, education and health related to the subject will be examined and problem determination will be made for Suriçi. According to the problem detection method, first academic research was carried out and then physical analyzes were made. After the physical research, a survey was conducted to determine the user data, thoughts about the area and the structural situation.

Keywords: Urban Revitalization, Urban Transformation, Urban Renewal, Malatya-Battalgazi, Historical City Centers.

ÖNSÖZ

‘Tarihi Kent Merkezlerine Mekansal Dönüşüm: İle Yeniden Canlandırma: Malatya Battalgazi Sur İçi Örneği’ adlı çalışma Konya Teknik Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalına Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Yüksek lisans tez araştırma ve yazma sürecinde benimle bilgi ve tecrübesini paylaşan, tez konumun belirlenmesinden tez savunmasına kadar yol gösteren, tez danışmanım değerli hocam Dr.Öğr.Üyesi Saadet Armağan GÜLEÇ KORUMAZ ’a,

Yüksek lisans eğitimimde benimle bilgi ve tecrübelerini paylaşan A. Turan ÜZMEZ’ e, Bahar ASLAN’ a, Murat YAŞAR’a,

Anket araştırması ve analiz aşamasında bana yardımlarını esirgemeyen kardeşim Uğur AYVALI’ ya ve arkadaşım Malik ERGİN’ e, Osman Faruk ARIKAN’ a ,

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana destek veren arkadaşım, Nurseda AYVALI’ ya ve Ümit BİLGİNER’ e,

Hayatım boyunca bana destek veren , annem, babam, kardeşlerime,
teşekkürlerimi sunarım...

Hacı Mehmet AYVALI
KONYA-2022

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ	xi
İÇİNDEKİLER	xii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xv
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı.....	2
1.2. Çalışmanın Önemi	4
1.3. Çalışmanın Yöntemi	5
1.4. Çalışmanın Kapsamı	6
2. KAYNAK ARAŞTIRMASI	8
TARİHİ KENT MERKEZLERİNDE YENİDEN CANLANDIRMA	8
2.1. Kentlerin Kurulmasında Etkili Faktörler	8
2.2. Tarihi Kent Merkezlerinin Önemi	9
2.3. Tarihi Kent Merkezlerinde Yeniden Canlandırma Stratejileri	10
2.3.1. Kentsel yeniden canlandırma kavramı, politikalar ve uygulamalar	11
2.3.2. Kentsel yeniden canlandırma uygulamaları-mekansal uygulamalar	13
2.3.2.1. Koruma (concervation)	14
2.3.2.2. Kentsel Yenileme (urban renewal)	14
2.3.2.3. Kentsel iyileştirme (urban improvement)	15
2.3.2.4. Kentsel alt yapı iyileştirmesi.....	15
2.3.2.5. Kentsel sağlıklaştırma-sıhhileştirme (urban rehabilitation).....	16
2.3.2.6. Soylulaştırma :Seçkinleştirme(Gentrification);	16
2.3.2.7. Yeniden inşa etme (urban redevolapment)	17
2.3.2.8. Tarihi dokuda yeni yapı inşa etme (infill devolopment).....	17
2.3.2.9. Anıtsal yapıların iyileştirilmesi (restoration o monuments)	17
2.3.2.10. Yeniden işlevlendirme (renovasyon)	18
2.3.2.11. Cephe yenilemeleri (facade rehabilitation).....	18
2.3.3. Sosyal ve Ekonomik Düzenlemeler	19
2.3.4. Yasal ve yönetsel düzenlemeler.....	22
2.3.4.1. Türkiye'deki yasal düzenlemeler	24
2.4. Tarihi Kent Merkezlerinde Koruma ve Yeniden Canlandırma Süreçlerinin Yarattığı Tehditler.....	26
2.4.1. Soylulaştırma projelerinde ortaya çıkabilecek sorunlar.....	27
2.4.2. Geleneksel işlevlerin yok edilmesi	28
2.4.3. Tarihi çevrede rant meselesi	29

2.5. Tarihi Kent Merkezlerinde Yeniden Canlandırma Örnekleri (Yurt İçi ve Yurt Dışından Örnekler)	30
2.5.1 Yurtdışı örnekleri	31
2.5.1.1 İspanya-Valencia kenti örneği	31
2.5.1.2 İtalya, Bologna Örneği.....	33
2.5.1.3 Londra Southwark - Elephant & Castle kentsel yenileme projesi örneği.....	35
2.5.2. Yurtiçi örnekleri.....	37
2.5.2.1 Beypazarı, Ankara	37
2.5.2.2 İzmir Kemeraltı örneği.....	44
2.5.3. Örneklerin Değerlendirilmesi	46
3. MALATYA BATTALGAZİ SUR İÇİ BÖLGESİ TARİHSEL GELİŞİMİ	47
ALAN ÇALIŞMASI	47
3.1. Battalgazi Sur içi Alanı.....	47
3.1.1. Malatya'nın tarihsel gelişimi	48
3.1.1.1. Ön tarihte Malatya	48
3.1.1.2. Hititler dönemi	49
3.1.1.3. Medler dönemi	50
3.1.1.4. Persler dönemi	50
3.1.1.5. Roma dönemi	51
3.1.1.6. Bizans dönemi.....	51
3.1.1.7. İslam dönemi.....	52
3.1.1.8. Selçuklular dönemi	52
3.1.1.9. Beylikler dönemi.....	54
3.1.1.10. Osmanlı dönemi	54
3.1.2. Malatya'nın konumu ve çevresel veriler	55
3.1.3. Malatya'nın jeolojik durumu	57
3.1.4. İklim ve bitki örtüsü.....	58
3.1.5. Battalgazi sur içi nüfus özellikleri	59
3.1.6. Battalgazi sur içi alanı mimari gelişimi	62
3.1.7. Koruma amaçlı imar planının değerlendirilmesi	70
3.1.8. Battalgazi Suriçi ve çevresinde bazı önemli yapılar	89
3.2. Bölüm Değerlendirmesi.....	102
4. ANKET ÇALIŞMASI.....	105
4.1. Anketin Amacı, Sorular, Değerlendirme Kriterleri ve Sonuçların Nasıl Değerlendirildiği	105
4.2. Anketin Amacı.....	105
4.2. Örneklem Tasarımı (katılımcı örnek alanının belirlenmesi).....	106
4.3. Soru Formunun/Kriterlerinin Hazırlanması ve Değerlendirilmesi	108
4.3.1. Kullanıcı profili- demografik özellikleri.....	109
4.3.2. Kullanıcı aile özellikleri.....	112
4.3.3. Kullanıcı güvenlik araştırması	119
4.3.4. Mahalle genel özellikleri araştırılması.....	121
4.3.5. Mahalle kamu hizmetleri araştırmalarına dair veriler.....	129
4.3.6. Kullanıcıların mahalle ve bölgenin yapısal özelliklerine dair düşünceleri	131
4.3.7. Kullanıcıların mahalle ve bölgede yapılacak düzenleme çalışmalarına dair düşünceleri	134

4.3.8. Kullanıcıların mahalle ve bölgenin iyileştirme çalışmalarına dair düşünceleri	137
4.3.9. Kullanıcıların mahalle fiziki durumlarına dair düşünceleri	139
4.3.10. Kullanıcıların ilgili kurumlar ile ilgili düşünceleri	141
4.3.11. Kullanıcıların sur içinde en çok karşılaştığı problemler	143
4.3.12. Kullanıcıların kentsel yenileme ve kentsel canlandırmaya dair düşünceleri	145
4.3.13. Sur içi kullanıcılarının taşınmak isteme durumları	147
4.4. Değerlendirme	148
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	150
5.1 Sonuçlar ve Değerlendirmeler	150
5.2 Öneriler	153
5.2.1 Battalgazi sur içi bölgesine dair öneriler	155
KAYNAKLAR	171
EKLER	177
ÖZGEÇMİŞ	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

SİMGELER VE KISALTMALAR

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

ICOMOS: International Council on Monuments and Sites

M.Ö: Milattan Önce

M.S: Milattan Sonra

KUDEB: Koruma Uygulama ve Denetim Büroları

KAİP: Koruma Amaçlı İmar Planı

ICCROM: International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property

ICOMOS: Uluslar Arası Anıtlar ve Sitler Konseyi (International Council on Monuments and Sites)

GEEAYK: Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

PTT: Posta ve Telgraf Teşkilatı

1. GİRİŞ

Tarih boyunca kent merkezleri insanlık için önemli bir kimlik oluşturmaktadır. Fakat kent merkezleri tarih boyunca savaşlar, doğal afetler, siyasi olaylar vb. nedenlerle değişim ve dönüşüm ile karşı karşıya kalmıştır. Diğer taraftan 19. Yüzyılda sanayi ve teknolojiye önemli ilerleme kaydeden yapı malzemeleri, imalat teknolojilerinde büyük gelişmeler kaydedilmiştir. Bu gelişmelerin yanında ekonomik kalkınma düzeyi de artmış bunun sonucunda kentleşme algısı gelişmiştir. Sanayi sektöründe insan gücü ihtiyacından ve ekonomik nedenlerden ortaya çıkan kentleşme insanların köyden kente göçmesinin tanımlamasıdır. Kentleşmenin bir problem haline dönüşmesi ise kent merkezlerinin kentte artan nüfus yoğunluğuna karşı konut yetersizliği, alt yapı eksikleri, yol yetersizliği gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır. 20. Yüzyılda yaşanan birinci ve ikinci dünya savaşı sonrası kentleşme yoğunluğu ise kentleşmeden kaynaklanan problemlerin daha da çıkmaza girmesine neden olmuştur. Ekonomik seviyesi yüksek olan ülkelerde kentleşmeden kaynaklanan sorunları çözmek için ilgili idareler ‘kentsel dönüşüm’ kavramını ortaya çıkartmıştır. Kentsel dönüşüm kavramıyla Avrupa’nın gelişmiş ülkelerde kent merkezlerinde büyük yıkımlar meydana gelmiştir.

Kentsel dönüşümün uygulanabilmesi için birçok politika oluşturulmuştur. Kentsel dönüşüm politikaları, kentin ekonomik, sosyal, fiziksel, sosyo-kültürel kimliğini etkilediğinden bir çok farklı disiplinin birlikte çalışmasını gerektirmektedir.

Türkiye de ise kentsel dönüşüm kavramı 1950’ lerden sonra hız kazanmış ancak uygulanan politikaların yetersizliği nedeniyle birçok problemi beraberinde getirmiştir. Kentsel dönüşümün oluşturduğu en büyük sorunlardan biri de kent kimliğinin dikkate alınmadan politikaların şekillendirildiği bunun sonucu olarak da binlerce yıldan günümüze kadar ulaşabilen kent kimliğinin ve kent dokusunun büyük bir yıkımla karşı karşıya gelmesine neden olmuştur. Bir çok kentsel tasarım projesinin ekonomik ve siyasi problemlerden dolayı uygulanamaması bu yıkımın önüne geçmiştir.

Kentsel dönüşümün önemli sorunlarından biri de tarihi kent merkezlerin kentsel dönüşüm başlığı altında değerlendirilerek bu kentlerin tarihi kimliğinin, sosyo-kültürel değerlerin yok olmayla karşı karşıya kalmasıdır. Fakat tarihi kent dokularının korunması gerekliliği fikri önce Avrupa ülkelerinde ortaya çıkmış daha sonra tüm dünyaya yayılmıştır. Bu durum beraberinde sosyo-kültürel değerlere saygı göstermeyi beraberinde getirmiştir. Tarihi kent merkezlerinde belirli sınırlar çerçevesinde uygun müdahaleler yapılması fikri ortaya çıkmıştır.

Kent merkezlerinin mevcut olan dokusu yeni yapı türüne imkan vermemesi her geçen gün nüfus oranlarının arttığı kent açısından yetersiz kalan kent merkezlerinde alternatif yeni merkezler oluşturulmasına neden olmuştur. Zamanla bu merkezlerde oluşan yüksek katlı konutlar, alt yapı çalışmaları, ekonomideki çeşitlilik gibi nedenlerle bu yeni merkezler büyük önem taşıyacak düzeye erişmiştir. Bununla birlikte tarihi kent merkezi ise alt yapı sorunları, ekonomideki belirsizlik, ulaşım gibi sorunlardan dolayı gereksinimlerini karşılayamamasına neden olmuştur. Kent yaşamı mahalle grubuna düşmüştür. Ekonomik faaliyetlerin azalmasıyla tarihi kent merkezleri gelir seviyesi yüksek sınıf tarafından terk edilmeye başlamış, terk edilen yerlere göçmenler ve işçi aileleri yerleşmeye başlamıştır. Alanda yapılan analizler sonucunda bir çok kent dokusunun doğal ve beşeri faktörlerden kaynaklı tahribasyonu söz konusu olmuştur. Bunun yanında bakımsızlıktan ve bilinçsiz toplum üyelerinden kaynaklanan bozulmalar alanın tarihi dokusuna zarar vermekle kalmayıp yok olmasına neden olmaktadır. Bu nedenle tarihi kent merkezinin kimliğini, sahip olduğu kültürel değerleri korumak, mevcut bozulmaları tekrar topluma kazandırmak amacıyla eski kent merkezinin ‘Tarihi kent merkezlerinde yeniden canlandırma’ başlığı altında değerlendirmek önem arz etmektedir. Dünya üzerindeki örnekler, stratejiler, yapılan uygulamalar doğrultusunda, yazılı kaynak araştırması (literatür taraması) yapılarak verilere ulaşılmış bu veriler ile ilgili analizler ve değerlendirmeler yapmak, bu konuda tezin konusu olan alanla ilgili öneriler sunmak tezin kapsamını oluşturmuştur.

1.1. Çalışmanın Amacı

Günümüzün ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkilerinde yaşanan hızlı değişim ve dönüşüm, kent yaşamında görülmüş ve farklı boyutlarda hissedilir hale gelmiştir. Değişen kentsel yaşama uyum sağlamakta en çok zorlanan mekanlar kentin kimliği olma özelliğini taşıyan eski tarihi kent merkezleridir. Kentin özellikle bu merkezlerinde ekonomik, fiziksel ve sosyal anlamda yaşanan değişiklikler, bu bölgelerin hızlı dönüşüme adaptasyon sağlama sürecini de uzatmaktadır (Karaaslan 2010).

Dünya üzerinde birçok örneği de bulunan çok fonksiyonlu ve çok boyutlu kamusal mekanlar olan tarihi kent merkezleri, zaman içerisinde mekan kalitesini hem fiziksel hem de sosyal anlamda kaybetmesi, bu bölgelerin terk edilmesine ve metruklaşmasına yol açmıştır. Zamanla kentin çöküntü alanları haline gelen tarihi kent merkezleri, kentte meydana gelen hızlı dönüşümlerle birlikte güncel yaşam

standartlarından, sağlıklı ve nitelikli çevreler olmaktan uzaklaşarak farklı kullanım ve kullanıcılar tarafından da yüklendikleri misyonu yerine getiremez hale gelmişlerdir. Bu durumları kentin bütününe de olumsuz yönde etkilemeye başlamış, özellikle ülkemizde, tarihi kent merkezleri cazibelerini yitirme aşamasına gelmişlerdir. Söz konusu durumda birçok dünya şehirlerinde uygulandığı gibi ülkemizde de tarihi kent merkezlerinin yeniden canlandırılarak kente kazandırılması, çağdaş kullanım ve niteliklere erişebilmesi amacıyla “Yeniden Canlandırma” projeleri başlatılmıştır.

Kentsel dokunun sahip olduğu potansiyelleri ortaya çıkarmayı amaçlayan “Kentsel Yeniden Canlandırma “Urban Revitalization” projeleri, kentsel tasarım projelerinin önemli bir ayağının oluşturmaktadır. Bir “mekânsal tasarımlar bütünü” olan Yeniden Canlandırma Projeleri, kentlerin dinamizm bakımından geride kalan tarihi kent merkezlerinin mekânsal ve dokusal yenilenmelerini yeniden sağlamak, terk edilmişliklerini ortadan kaldırmak ve sahip oldukları değerleri gün yüzüne çıkarmak hedefiyle düzenlenen projelerdir. Bu noktada temel hedef, kentin terk edilmiş olan ve çöküntü haline gelen bu alanların yeniden kente kazandırılması, yeni fonksiyonlar verilerek kullanıcı ve fonksiyon bakımından niteliğinin artırılmasıdır. Yeniden Canlandırma projelerinin başarılı olabilmesi için standart bir uygulama bulunmamaktadır. Kentin yerel mimarisi ve kimliği başta olmak üzere bir çok faktör bu projelerin başarısını etkilemektedir.

Bu tez kapsamında doğal ve beşeri faktörlerin etkisiyle günden güne önemini yitiren Eski Malatya olarak bilinen Sur İçi Tarihi Kent Merkezi'nin mekânsal olarak yeniden nasıl canlandırılabilmesine yönelik analizler yapılacaktır. Çalışmada amaç bugün etkili bir biçimde kullanılmayan bu önemli tarihi kent merkezinin kente nasıl kazandırılacağı ile ilgili araştırmalar ve analizler yapıp bir öneri çalışması hazırlamaktır.

Bu çalışmada Malatya için öneme sahip ve kentin tarihi bir simgesi olan Eski Malatya surları içerisinde yer alan Sur İçi Bölgesindeki öncelikli olarak tarihi ve kültürel mekânlar ve alanın potansiyel değerleri tespit edilmesi amacıyla incelemeler yapılarak çalışma yapıldı. Ardından bu mekanların yeniden canlandırılabilmesine yönelik öneriler getirilecektir. Bunun için kullanıcılar ve mal sahipleri ile kent sakinleri üzerinde anketler yapılacak, anketlerden gelen cevaplara göre alanın kente nasıl kazandırılabilmesine dair öneriler sunulması amaçlanmıştır.

Çalışmada Eski Malatya surları ve Sur içerisindeki tarihi kültürel yapıların mekânsal analizleri yapılarak problemleri tespit etmek bu alanın iyileştirilerek topluma kazandırılması, eski önemine kavuşması ve turizmin vazgeçilmez bir parçası haline

gelebilmesi için yitirdiği tarihi, sosyo-kültürel ve ekonomik değerlerini yeniden kazandırmak ve bu alandaki değerleri tekrar topluma kazandırmak amaçlanmıştır.

1.2. Çalışmanın Önemi

Tarihi Kent dokularının korunarak geleceğe aktarılması sadece bölgesel değil aynı zamanda insanlığın ortak değeri olan kültür mirasının devamlılığı için çok önemlidir(Karaaslan, 2010).

Ekonomik büyüme olanağının yüksek olduğu kentlerde, tarihi kent merkezlerinin korunması, nüfus ve ekonomik kapasitesi bakımından durağan illere göre daha zor olmaktadır.

Hızlı büyüyen kentlerde tarihi kent merkezleri, kentsel değişim, dönüşüm ve imar baskıları sebebiyle tehdit altında kalmaktadır. Bu tehditte toplum ölçeğinde koruma bilincinin yeterince gelişmemesi, yerel yönetimlerin bu konuda isteksiz oluşu ya da strateji hataları, bir takım rant kaynaklarının bu alanlarda oluşturmak istediği ekonomik kaynaklar kültürel mirasın yok olmasına veya önemini yitirmesine neden olmaktadır.

Tarihi alanların çöküntü alanı olmaktan kurtarmada, alanında uzman meslek adamları, yerel ve merkezi yönetimlerin oluşturacağı destekler, kamunun bu konuda bilinçlendirilmesi, tarihi-kültürel alanların yeniden canlandırılarak kente kazandırılması açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu tez çalışması, Malatya gibi ticaret ve turizmde önemli bir yere sahip kentin, terk edilmiş tarihi dokusunun yeniden kente kazandırılmasıyla, kente ekonomi ve turizm alanında yapacağı katkı açısından önem taşımaktadır.

Tarihi dokunun yeniden canlandırılmasıyla hem kentli nitelikli mekanlara kavuşacak, hem de alanın sahip olduğu potansiyel tarihi, sosyal ve kültürel değerler gün yüzüne çıkarılacaktır. Ayrıca alanın kentle entegrasyonunun sağlanması ve yeniden kullanılması, bu mirasın gelecek nesillere aktarılması ve mekanın kültürel sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından büyük önem arz etmektedir (Sever, 2016).

1.3. Çalışmanın Yöntemi

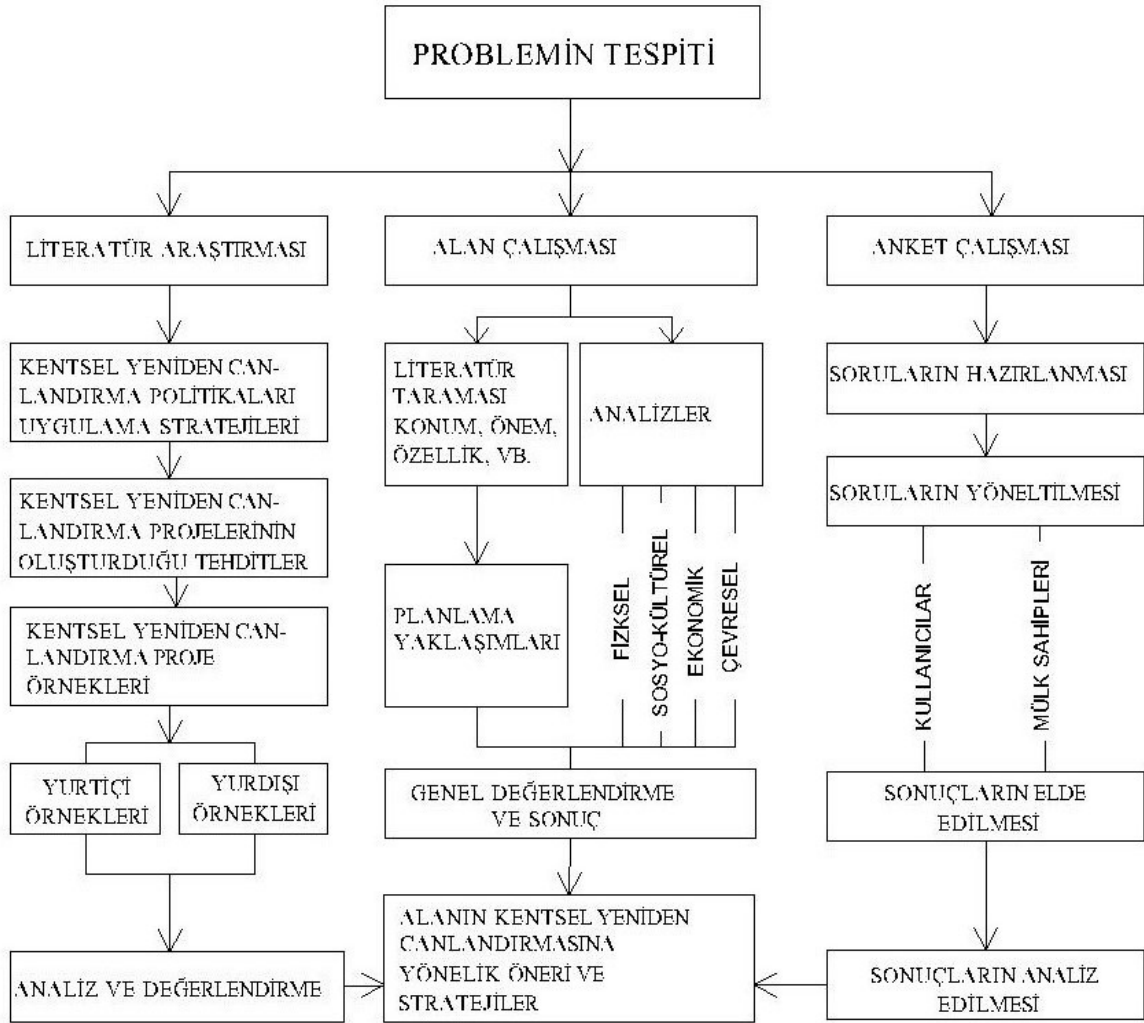
Araştırmanın konusu ile ilgili gerekli yerli ve yabancı literatür taraması yapılmış, ilgili kurum ve kuruluşlarla gerekli görüşmeler sağlanmıştır. Konu ile ilgili Dünyadaki ve Türkiye'deki uygulama projeleri incelenerek problemler ve bu problemlerin çözümleri irdelenmiştir. Bölge halkı ile anket çalışması yapılarak bu alandaki problemler analiz edilerek çözüm yolları aranmıştır.

Hazırlanan çalışmada öncelikle kent merkezlerinin gelişimi ve değişimin kaynağı olan ekonomik, sosyal, kültürel gelişmelerin üzerindeki etkileri incelenerek, sorunun ortaya çıkış nedenlerinin tanımlanması ve ele alınan değişimlerin neden olduğu farklılaşmalar incelenerek, tarihi kent merkezlerinde mekansal değişim ve dönüşüm ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

Battalgazi için geçmişten günümüze kadar uygulanmış imar planları, korumaya yönelik çalışmalar, bölgenin kalkınmasına yönelik, sosyal, kültürel, ekonomik faaliyetler irdelenmiş bölgeye yönelik olumlu olumsuz sonuçlar tespit edilmiştir (Şekil 1.1.).

Alanda çevre analizleri yapılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda Mekansal Dönüşüm İle Yeniden Canlandırma stratejileri belirlenerek bu stratejiler doğrultusunda alana özgü çözüm önerileri getirilmiştir.

Bu kapsamda kentin ikinci merkezi olan, tarihi ve kültürel öneme sahip Battalgazi Sur İçi alanına yönelik öneriler sunulmuş, Kentsel Yeniden Canlandırma Projesi aynı zamanda bu bölgedeki ekonomik ve kültürel şartların iyileştirilmesiyle birtakım kazanımların sağlanması öngörülmüştür.

Şekil 1.1. Tezin yöntemine yönelik çalışma sistemi

1.4. Çalışmanın Kapsamı

Belirli bir devrin kuruluşu ve kapanışında önemli rol oynayan Malatya Sur içi Bölgesi, kentin önemli bir merkezdir (Aktur, 2010). Romalılar zamanında inşa edilen etrafı sur duvarları ile çevrili olan korunaklı ve sınırlara yakın olan bu merkez daha sonraki zamanlarda kent sınırlarının gelişmesiyle birlikte eski önemini yitirmeye başlamıştır. Bu nedenle etrafındaki Roma Surları da zamanla yıkılmaya başlamış ve alan kaderine terk edilmiştir. İlerleyen zaman içerisinde bilinçsiz kullanım ve gerekli

tedbirlerin alınmamasıyla tarihi doku zarar görmüş, hatta sur duvarlarının büyük kısmı sökülerek evlerin temellerinde veya bahçe duvarlarında kullanılmaya başlanmıştır. Sur içindeki birçok tarihi yapı da kendi kaderine terk edilerek yıkılmaya mahkûm bırakılmıştır.

Tez çalışması Sur İçi ve çevresini kapsayan bölgenin yeniden kente kazandırılması için mimari açıdan değerlendirilerek problemler ve problemlere yönelik çözüm önerilerini içermektedir.

Çalışma kapsamında;

- Battalgazi sur içi bölgesinin tarihi, coğrafi, demografik, sosyal, kültürel, mimari, ekonomik durumu genel olarak incelenmiştir.
- Battalgazi sur içi alanına ve çevresine yönelik analizler yapılmıştır.
- Sur içi ve çevresindeki tarihi doku mimari açıdan incelenmiştir.
- Alana yönelik kamu çalışmaları değerlendirilmiştir.
- Potansiyel kullanıcıların özellikleri, bölgenin durumu, yapılan çalışmalar, yeniden canlandırma konusunda düşünceleri ve katılımları sağlanmıştır.
- Yapılan araştırmalar sonucunda değerlendirmeler yapılmış ve bölgenin özellikleri dikkate alınarak öneriler sunulmuştur.

2. KAYNAK ARAŞTIRMASI

TARİHİ KENT MERKEZLERİNDE YENİDEN CANLANDIRMA

2.1. Kentlerin Kurulmasında Etkili Faktörler

Kentlerin bir çoğunun tarihi günümüzden yüzyıllar hatta bin yıllar öncesine dayanmaktadır. Dünya tarihine bakıldığında kentlerin insan nüfusuyla doğru orantılı bir şekilde yayılmış olduğunu görmek mümkündür. Kentlerin böyle bir tarihi sürece dayandırılması o yerin jeolojik, stratejik, toprağın işlenebilirliği ile yakından ilgilidir. Kentlerin kurulmasında en önemli etkenleri aşağıdaki gibi sıralayabiliriz;

- Kurulduğu bölge içinde stratejik konumu,
- Kurulduğu bölgenin jeolojik yapısı,
- Kurulduğu bölgenin tarıma elverişliliği,
- Bölgede var olan su kaynakları,
- Dini inançlar,

Bölgede yer alan insan kaynakları (toprak ağaları, askeri güçler,vb), şeklinde daha bir çok etkenden bahsetmek mümkündür.

Kurulduğu bölge içinde stratejik konumu düşünüldüğünde kentlerin buldukları merkezler büyük önem taşımaktadır. Ticari faaliyetler insan oğlunun var olduğu sürece devam etmiştir, insanlık tarihinde önceleri takas yöntemi ile sağlanan ticaret daha sonra para ve değerli madenlerin ortaya çıkmasıyla yöntem değiştirmiştir. Kentlerin kurulduğu bölgelerde de bu ticari faaliyetlerden en iyi şekilde faydalanmak için diğer kentler arasındaki bağlantının iyi olduğu alanlar, kervan yollarının (ipek yolu gibi) üzerine kurulması yer seçiminde etkili olmuştur. Bunun yanında bulunduğu bölge için dışarıdan gelecek saldırılara karşı güvenlik tedbirleri alınabilmesi sürekli savaşlarla karşı karşıya kalan kentler için oldukça önem arz etmektedir.

Kurulduğu bölgenin jeolojik yapısı kentlerin kurulacağı yer seçiminde önemli olan bir diğer etkidir. Arazi yapısı, dağlar, ovalar, vadiler kentlerin kurulacağı alanlar için yol gösterici olmuştur. Kentlerin kurulacağı alanlar da sel, deprem gibi doğal afet bölgeleri de belirleyici olmuştur.

Kurulduğu bölgenin tarıma elverişliliği düşünüldüğünde kentlerin kurulduğu alanlar incelendiğinde bu alanların tarım ve hayvancılık bakımından büyük önem taşıdığı bilinen bir gerçektir. İnsanlık tarihinin başlangıcından beri insan oğlu barınma

ihtiyacı ile karşı karşıya kalmıştır. Başlangıçta avlanma ile başlayan barınma daha sonra tarıma ve hayvancılığın gelişmesiyle konar geçer yerleşim alanlarından yerleşim merkezlerine geçişte önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu durumun sonucunda kent merkezleri oluşmaya başlamıştır.

Bölgede var olan su kaynakları kentlerin kurulduğu alanların vazgeçilmez özelliklerinden biridir. Kentlerin kurulduğu noktalar tarih boyunca zengin su kaynaklarının yakınlarında yer almıştır, bu durumun sebebi insanoğlunun suya olan gereksinimleridir.

Dini inançlarımıza bakıldığında zaman insanoğlunun yerleşim alanı seçiminde etkisi olduğu bilinmektedir. Bazı kabileler için kutsal topraklar olan alanlarda kentlerin kurulması vazgeçilmezdir. Bu bağlamda çalışma alanı değerlendirildiğinde kutsal toprakların bulunmadığı fakat birçok dini unsurun (cami, mescit, mezarlık, türbe, kümbet) bulunması yönünden zengindir. Bu durum bölgede dini turizmin gelişmesini sağlamıştır.

2.2. Tarihi Kent Merkezlerinin Önemi

Tarihi kent merkezleri hem fiziksel olarak hem de sosyo-kültürel olarak o kent hakkında bilgi sahibi olmamızı sağlayan en önemli veri kaynaklarından biridir. İnsanoğlu yaşamı boyunca yaşam şeklini yansıtacak biçimde etrafını şekillendirme çabası içinde olmuştur bunun sonucu olarak da yaşadığı çevreden etkilenmiş ve yaşadığı çevreyi etkilemiştir. Tarihi kent merkezleri bu çerçevede değerlendirildiğinde hem fiziksel olarak hem de kültürel olarak geçmişimizdeki bir çok değeri görmemiz mümkündür.

Tarih boyunca kent merkezleri insanların bu merkezlere hakim olma çabası nedeniyle sürekli değişimle ve dönüşle karşı karşıya kalmıştır. Bu değişim ve dönüşümün sebebi kent ulusunun zaman içinde değişmesi olmuştur. Özellikle Anadolu gibi hem stratejik bakımdan hem de diğer faktörlerden önemli bir nokta olan yerleşim alanında tarih boyunca Likya, Hitit, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı gibi medeniyetlerin merkezi olarak konumlandırılması birçok kültürel değerlerin bir arada olduğu kent merkezlerinin oluşmasını sağlamıştır. Tarihi kent merkezleri fiziksel ve sosyo-kültürel değerleri yansıtmalarının yanında birden çok ulusun değerlerini bir araya getiren kentin imgesini bu kent merkezlerinde yaşamış olan ve hala yaşayan insanların anılarında ve anlamlarında gizli tutmaktadır (Lynch, 2011/ Zeybek Çetin, 2012).

Günümüzde tarihi kent merkezlerini koruma anlayışı geçmiş korumanın yanı sıra bu değerlerin geleceğe aktarılarak kültürel çeşitliliğin kaybolmasını engellemektir (Özden, 2005).

2.3. Tarihi Kent Merkezlerinde Yeniden Canlandırma Stratejileri

Lichfield' e göre kentsel yenilenme kavramı ve tanımsal ifadesi;

"geniş ve bütüncül yaklaşımlara sahip kentsel sorunların çoklu çözümüne yönelik (ekonomik, fiziksel ve sosyal) olası değişimlere uyarlanabilecek uzun vadeli çözümler üretebilen yaklaşım "(Lichfield, 1992) olarak tanımlanabilen kentsel yenileme kavramı ile ilgili olarak, Akademik ve mesleki dizin incelendiğinde, birbirine benzeyen birçok tanım bulunmaktadır.

Kentsel yenileme ve kentsel dönüşüm konusunda temel kaynak eser olarak gösterilen ve editörlüğü Roberts ve Sykes tarafından yapılan çalışmada kentsel yenileme kavramı (urban regeneration); "değişime uğrayan bir bölgenin sosyal, ekonomik, fiziksel koşullarını ele alarak kalıcı bir iyileşme arayışında olan kentsel sorunlara çözümler getirmeye çalışan kapsamlı ve kenti/kentliyi göz ardı etmeden bir vizyon ve eylemler dizisi şeklinde tanımlanmaktadır(Roberts ve Sykes, 2000). Güncel tanımlar daha önceki yeniden yapım, canlandırma, geliştirme gibi kentsel politikalarından meydana gelmiştir.

Kentsel yenileme düşüncesinin temelleri ilk olarak Avrupa ülkelerinde sanayileşme sürecinde ortaya çıkan sağlıksız çevre, yetersiz altyapı sistemi, sosyal ekonomik sorunlara çözüm amacıyla sorumlu bölgelerin yıkılarak tekrar yapılmasına yönelik bir kavramdır. Bir diğer önemli dönüm noktası İkinci Dünya Savaşı sonrası savaştan ağır hasarlar alan bölgelerin ve çöküntü bölgelerinin temizlenmesi ve/veya yeniden yapılandırılmasıdır. İlk yenileme çalışmaların da 1930' lardan İkinci Dünya Savaşı'na kadar İngiltere'de 250 binden fazla konutu tamamen yıkarak veya kullanıma kapatarak yaklaşık 1.250.000 kişiyi inşa edilen yeni konutlara yerleştirmesi ile başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı' ndan sonra ise dünyada savaştan zarar gören yapılarda sağlamlaştırma çalışması kapsamı altında birçok bina yıkılmıştır (Carmon, 1999; Andersen,1999).

1990'lı yıllarda planlamanın bir gereği olarak ortaya çıkan ekonomi, ekonominin sosyal ve çevresel amaçları, sürdürülebilir gelişme ve yenileme ilkeleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Başlangıçta kentsel yenileme düşüncesi tasarlanması düşünülen bölgenin veya yapının yıkılarak yeniden yapılmasını öngörürken daha sonradan sürdürülebilirlik kavramı temel ilke olarak kabul görmeye başlamıştır. Ekonomi, çevre ve sosyal yapı dengesi kentlerin korunması ve geliştirilmesinde önemli rol oynamıştır.

Dünyada son 20 yılda sanat ve kültüre duyarlı kentsel yenileme düşünceleri kentsel yenilemenin bir gerekliliği olarak ortaya çıkmıştır. İlk olarak ABD'de Baston ve Baltimore' da yeni kongre merkezleri, festival ve alışveriş merkezlerini içeren kıyı yenileme projeleri bu doğrultuda ortaya koyulmuştur. Bunu takiben Avrupa'da kentlerde kültürel Politikalar doğrultusunda yeni projeler meydana gelmiştir. Bu projelerin amacı; tarihi bölgelerde yada kentin kıyı kenarları, alışveriş eğlence merkezleri, konut gelişmelerine açık hale getirilerek yüksek kültürel girdiler oluşturmak ve yüksek pazar tüketimini sağlamaktır.

Kent merkezlerinin yeniden canlandırılması, tarihi dokunun korunarak ekonomik girdi sağlanabileceği, özel sektörün bu alanlara teşvik edilmesi ile son yıllarda kamu katılım modelleri olarak gündeme gelmiştir. Bu dönemde yerel miras ve tarihi koruma kentsel yenilemede önemli bir rol oynamıştır. Çalışmalar sonucunda yerel sanayinin azalmasıyla ekonomik sıkıntıların meydana geldiği görülmüştür. Daha sonra kent merkezlerinde ki kültür, ekonomik unsur olarak kullanılmaya başlamış ve bu alanlar turistik mekânlar haline dönüştürülmeye başlamıştır.

2.3.1. Kentsel yeniden canlandırma kavramı, politikalar ve uygulamalar

Kentsel yeniden canlandırma, tanımı itibariyle kentsel tasarımdan farklı bir içerik oluşturmaktadır (Zeybek Çetin, 2012).

Kentsel dönüşüm, sanayi devrimi sonrası yaşanan kırdan kente olan göçler nedeniyle kent nüfusunun sürekli olarak artması ve bunun sonucu olarak da kent alanlarında meydana gelen sağlıksız yapılaşmanın ortaya çıkmasından kaynaklanmaktadır. Göç sonucu oluşan gecekondular yapılaşması alt yapı sorunları, sağlıksız yapılaşma, metruk alanlar, yasa dışı olaylar gibi nedenleri de beraberinde getirmiştir. Türkiye'de 1950' li yıllarda ivme kazanan köyden kente göç büyük kentlerin bu sorunlarla karşı karşıya kalmasına sebep olmuştur. 1980' li yıllarda kent

merkezlerinde sanayi ve ekonominin daha da büyümesiyle oluşan nüfus artışına karşılayamayacak duruma gelmiştir. Bu durumun sonucu olarak da kentsel dönüşüm kapsamı altında politikalar oluşturulmaya başlanmış ve kent merkezleri kentsel dönüşüm projeleri altında yıkılıp gereksinimleri karşılamak amacıyla yeniden yapılmaya başlanmıştır. Kentsel dönüşüm projeleri yapılırken bu alanların tamamıyla yeniden inşası gündeme gelirken tarihi alanlarda böyle bir durumdan bahsetmek mümkün değildir. Bunun sebebi olarak tarihi kent merkezlerinde yüzlerce hatta binlerce yıllık sosyo-kültürel yapılaşmanın günümüze kadar aktarılmasıdır.

Kentsel yeniden canlandırma; insan yaşamının sürdürülmesinde en etkili olan sosyo-kültürel değerler, ekonomik veya fiziksel değerlerin çöküntüye uğratan tarihi kent merkezlerinin eski cazibesini yitirmeye neden olan faktörlerin ortadan kaldırılması ve bu alanların eski cazibesini tekrar kazanmasının sağlanması olarak açıklayabiliriz. Özden, tarihi kent merkezlerinde canlandırmayı ekonomik, sosyal veya fiziksel olarak çöküşe uğramış alanların bu duruma etki eden nedenlerin giderilmesi ile yeniden yaşam bulması şeklinde açıklamaktadır (Özden, 2008).

Tarihi kent merkezlerinde yenileme, başlarda fiziksel yenilemeden bahsedilirken 1980’li yıllara gelindiğinde ekonomik, sosyal, kültürel, çevresel değerlerde fiziksel dönüşüm ile bir bütün olarak düşünölmeye başlamıştır. Kentsel yenilemenin başarıya ulaşmasının önemli yollarından biri olan ekonomik değerlerin bir girdi oluşturarak bu alanların fiziki durumuna katkı sağlamasıdır.

Tarihi kent merkezlerinin ekonomik yönden geliştirilmesinde en büyük etken bu alanları yerli ve yabancı turistlerin ziyaret edebileceği prestijli alanlar haline dönüştürölebilecek projeler ortaya konulması sadece Türkiye’de değil Avrupa ölkelerinde de amaç haline gelmiştir. 1990’lı yıllarda ekonomik, sosyal, çevresel faktörlerin bir bütün olarak düşünöldüğü sürdürölebilir kent ve bölgelerin oluşturulması fikri yaygınlaştırılmış bu kapsamda yeni politikalar ortaya tartışılmaya başlamıştır (Akkar,2006).

2000’li yıllarda neo-liberal ekonomik politikalar öncölüğünde yenilenen kent merkezlerinde yüksek standartlı konutların ve ofislerin projelendirilmesi başlamış fakat gelen eleştiriler sonucunda bu politikalardan vazgeçilmiştir (Yıldız ve Enlil, 2010).

Günümüzde kentsel yenileme düşüncesi tarihi değerlerimizin korunarak yaşatılması bunu sağlarken ise sosyo-kültürel değerlere zarar vermeden ekonomik,

sosyal, çevresel olarak gelişimini sağlayacak sürdürülebilir politikalar çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Tarihi kent merkezlerinin yeniden canlandırılması amacıyla bir çok uygulama yöntemi geliştirilmiştir. Yapılan uygulama yöntemleri alanda bulunan jeolojik, fiziksel, yapısal, sosyal, kültürel değerler gibi bir çok değerle etkileriyle farklılık göstermektedir.

2.3.2. Kentsel yeniden canlandırma uygulamaları-mekansal uygulamalar

Kentsel yeniden canlandırma uygulamaları kapsamında birçok politika uygulanmaktadır. Uygulanacak politikalar mevcut alanın analizleri, tarihsel evrimi, alanda yapılan çalışmalar, kullanıcı profilleri ile yakından ilgili olmalıdır. Bu kapsamda değerlendirildiğinde kentsel yenileme projeleri bulunduğu bölgenin kendine özgü sorunlarının ortaya çıktığı bu sorunların çözümünde kendine özgü politikalar içerdiğini ortaya koymaktadır.

Kent merkezlerinde yenilemede sağlıklı çözümler getirilmesinde en önemli etkenlerden biri farklı disiplinlerin bir araya gelerek sorunların çözümünde ortak payda çıkarmalarıdır. Kentsel yenilemede yapılabilecek uygulamalarda bahsedildiği üzere çok farklı çözüm olanağından söz etmek mümkündür. Bu çözümler aşağıdaki gibi sıralanabilir;

1. Koruma (concervation),
2. Kentsel Yenileme (urban renewal),
3. Kentsel iyileştirme (urban improvement),
4. Kentsel alt yapı iyileştirmesi,
5. Kentsel sağlıklaştırma-sıhhileştirme (urban rehabilitation),
6. Soylulaştırma :Seçkinleştirme(Gentrification)
7. Yeniden inşa etme (urban redevolapment),
8. Tarihi dokuda yeni yapı inşa etme (infill devolopment),
9. Anıtsal yapıların iyileştirilmesi (restoration o monuments),
10. Yeniden işlevlendirme (renovasyon),
11. Cephe yenilemeleri (facade rehabilitation).

Tarihi kent merkezlerinde uygulanması öngörülen politikalar, uygulanacağı alanın çöküntüye uğradığı nedenler doğrultusunda bu çalışmaların birini veya birden çok politikanın bir arada çalışmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle sorunların doğru tespit edilmesi büyük önem arz etmektedir. Sorun tespitlerinde yapılan analizler,

görüşmeler, anket çalışmaları doğru bir şekilde yapıp değerlendirilme aşamasında konu ile yakından ilgili uzmanların görevlendirilmesi gerekmektedir. Değerlendirmeler sonucunda öngörülen yeniden canlandırma politikaları belirlenmeli ve belirlenen politikalar katılımcı bir sistemle bölge halkı, ilgili kurum ve kuruluşlar, sivil toplum örgütleri gibi yapılara sunularak fikirlerin alınması sorunların çözülmesi için zarurluluk arz etmektedir.

2.3.2.1. Koruma (concervation)

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa göre Koruma: ‘‘taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, fonksiyon değiştirme işlemleri; taşınır kültür varlıklarında ise muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon işleri’’ şeklinde tanımlanmıştır. Tarihi kent merkezlerinde koruma anlayışı sosyo-kültürel, fiziksel, çevresel değerlerin sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır. Koruma adından da anlaşıldığı üzere bu alanları koruma içgüdüsünü taşımaktadır. Korumanın esas gösterildiği bu bölgeler zaman içerisinde kendi fiziksel ve kültürel değerlerini kaybetmemiş zamanın yıkıcı etkisine karşı özelliklerini korumuş kent merkezleri için yeterli olmaktadır. Bu kapsamda mevcut bölgenin köhnemeye, sebep olan faktörlerinin ortadan kaldırılması, kent kimliğini kaybolmasına sebep olan faktörlerin engellenmesi, bu alanda yer alan maddi kültür değerlerinin varlığını sürdürülebilmesi için çözüm yolları aramaktadır (Yenice, 2011).

Korumada mevcut alandaki kültürel değerlerin simgesi haline gelen taşınır-taşınmaz kültürel öğelerin muhafaza edilmesi dışarıdan gelecek doğal ve beşeri faktörlere karşı tedbirler alınarak yaşamını sürdürmesi sağlanabilmektedir. Kendi özgün karakterini hala ayakta tutarak yaşamına devam eden kültür öğeleri için yapılacak bakım onarım çalışmaları ile yüzyıllar öncesinden gelen sosyo-kültürel değerlerin sonraki nesillere aktarılmasını sağlayacaktır.

2.3.2.2. Kentsel Yenileme (urban renewal)

Tarihi kent merkezleri içinde eskimeye ve köhnemeye yüz tutmuş bir çok kültürel değerini kaybetmiş, fiziksel olarak da çöküntü alanı durumuna gelmiş bölgeler genellikle kentsel yenileme düşünceleriyle karşı karşıya kalmaktadır. Kentsel yenileme çalışmaları alanın tamamıyla temizlenip yeniden oluşturulmasını kapsamaktadır. Bu

yönüyle bölge içinde yer alan kültürel değerlerin, tarihi simgelerin yok olmasına ve bölgenin tarihsel değerine dair tüm referansların yok olmasına neden olmaktadır (Bilsel, Polat, Yılmaz, 2003). Yenileme düşüncesi bu yönleriyle bakıldığında tarihi kent merkezleri için yıkıcı bir etki oluşturmaktadır. Diğer taraftan ise yenileme sadece tarihi kent alanlarında değil kentin diğer bölgeleri içinde geçerlidir, bu kentin fiziksel olarak iyileştirilmesini amaçlayan bir politikadır (Andersen, Leather 1998).

2.3.2.3. Kentsel iyileştirme (urban improvement)

Tarihi dokuda kentsel öğelerin zaman içinde uğradığı değişikliklerden ve eklemelerden kurtarmayı sağlayan rehabilitasyon uygulaması olarak karşımıza gelmektedir. Rehabilitasyon tarihi çevrede zaman içerisinde yapılarda oluşan veya oluşturulan eklemelerden yapıyı kurtararak yapının fiziksel olarak temizlenmesini içeren politikadır. Kentsel iyileştirme çerçevesinde yapı muhdes eklerinden kurtarılıp çağdaş tekniklerle bakım onarım ile hem eski cazibesini tekrar kazandırmak hem de kültürel değerlerin geleceğe daha doğru bir şekilde iletilmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda çevresel faktörlerin iyileştirilmesi, çevre düzenlemeleri yapılması iyileştirmenin bir parçası olmaktadır (Keser, 2010).

2.3.2.4. Kentsel alt yapı iyileştirmesi

Tarihi kent içinde yaşayanları ve kullanıcıları çağdaş yaşamın olanaklarından yararlandırmak, tarihi mekanları ve yapıları günümüz koşullarına uyarlamak için özel projeler hazırlanmaktadır. Kanalizasyonu olmayan mahalleler mutfak , banyo gibi ihtiyaçlardan mahrum kalmaktadır. Tarihi yapılara baktığımızda eski dönemlerde evlerde su olmaması sebebiyle evlerde su giderleri bulunmamaktadır. Günümüz şartlarında ise tüm yapılarda su ihtiyacı mekan içinde çözümlenmektedir. Bunun sonucu olarak da tarihi bölgelerde alt yapı uygulamaları yetersiz kalmaktadır. Temiz su hatları ve kanalizasyon sistemlerinin iyileştirilmesi vazgeçilmez bir zorunluluk haline gelmiştir.

Tarihi sokaklarda bir diğer sorun ise yol genişliklerinin günümüz şartlarını karşılayamaması bunun yanında otopark alanlarının yetersiz kalması bu alanlara erişimi kısıtlamaktadır. Yapılan alt yapı çalışmalarından beklenen sonuç geniş yollar oluşturulması ve otopark alanlarının sağlanmasıdır (Ahunbay, 1996).

2.3.2.5. Kentsel sağlıklaştırma-sıhhileştirme (urban rehabilitation)

Rehabilitasyon yapıların çağdaş teknik ve imkanlara kavuşturulması tamir ve bakım ile yenilemelerin sağlanabileceği gibi çevre şartlarının da iyileştirilmelerini sağlayan müdahaleleri içermektedir. Rehabilitasyon (sağlıklaştırma) yapı ölçeğinde veya bölgesel olarak yapılabilmektedir. Fakat sağlıklaştırmadaki amaç yapıların tekrar eski haline getirilmesini içerdüğinden uygulamanın yapılacağı alanın henüz özgün niteliğinin kaybetmemiş olmasını gerektirmektedir.

Sağlıklaştırma kültürel miras yapılarının özgün karakterini koruyarak, yerel üretim biçimini destekleyen, sosyal ve kültürel hayatın bozulmadan devam etmesini sağlamaktadır.

Sağlıklaştırma-sıhhileştirme amaç olarak uygulandığı alanın yaşamsal değerlerinin geliştirmesini sağlamaktadır. Böylece içinde yaşayan insanların yaşam kalitesini olumlu yönde etkilemektedir ve bu yönüyle sosyal açıdan olumlu sonuçlar sağlamaktadır.

2.3.2.6. Soylulaştırma :Seçkinleştirme(Gentrification);

Seçkinleştirme: Tarihi kent merkezlerinde genellikle düşük gelirli insanların yaşadığı köhnemeye yüz tutmamış, cazibesi yüksek eski yapıların orta ve üst gelir gruplarına sahip insanlar tarafından satın alınarak yeni bir sosyal yapı oluşturmak amacıyla yenilenmesini içeren stratejidir.(Gloss 1964;Carnon 1999; Uysal 2006)

Seçkinleştirme genel olarak kent dokusu özgün niteliğini koruduğu kent merkezi gibi canlı olan, ekonomik girdisi artırılmaya elverişli, sosyal açıdan belli nitelikleri olan, hareketli, cazibeli kent alanlarında tercih edilir.

Seçkinleştirme müdahalesi sonucunda işlevsel yapı devam etmekle birlikte kullanıcıların değişmesi yeni bir sosyal yapı meydana getirmektedir. Soylulaştırma çalışmaları ile işlevsel özelliklerin ve standartlarını artırılarak ekonomik düzeylerin artırılması ile yüksek sınıflara hizmet etmesini sağlamaktadır, bu durum ise sosyal olarak olumsuz olmakla birlikte rant kaynağı olarak değerlendirildiğinde önemli girdiler oluşturmaktadır. Bu alanda soylulaştırma sonucunda yüksek gelir grupları, yüksek kira oranları, eğitim olarak yüksek düzeye sahip insanlar bir araya getirilmektedir.

2.3.2.7. Yeniden inşa etme (urban redevolapment)

Yeniden inşa etme çöküntüye uğrayan mekanların tümüyle yıkılıp yerine yeni farklı bir kent dokusunun oluşturulmasını içermektedir. Bu tür bir uygulama alanın sosyo-kültürel değerlerinin tamamıyla ortadan kaldırılması anlamına gelmektedir. Hem sosyal hem fiziksel olarak tamamen değişen yapılaşma yeni bir oluşum anlamına gelmektedir.

Battalgazi gibi kültürel ve tarihi birçok bileşeni beraberinde taşıyan tarihi kent merkezlerinde bu uygulamanın yapılması kültürel öğeleri yok olmayla karşı karşıya bırakacağından çok fazla tercih edilmemektedir.

2.3.2.8. Tarihi dokuda yeni yapı inşa etme (infill devolopment)

Tarihi dokuda yeni yapı inşa etme tarihi dokunun bulunduğu alanları canlılık oranı yüksek işlevleri barındırdığı, alanlarda yapı stoğunun yetersiz olduğu bununla beraber yeni yapı oluşumlarına elverişli kent alanlarında uygulanan stratejidir. Bu stratejinin uygulanacağı alanlarda tarihi dokunun zarar görmemesi ve yeni inşa edilen yapının tarihi dokuya saygılı bir şekilde yapılması bu durumun vazgeçilmez bir parçasıdır.

Eski yapı ile yeni yapıların bir arada bulunduğu tarihi dokuda yapı sınıfları ve mimari kimlik yapının yapıldığı oluşturulduğu zamanı doğru bir şekilde yansıtması gerekmektedir.

2.3.2.9. Anıtsal yapıların iyileştirilmesi (restoration o monuments)

Anıtsal yapılar bir çok yönüyle bulunduğu bölgenin çekim noktası haline gelmektedir. Bu yönüyle anıtsal yapıların yaşatılarak korunması kent ve kentli için hem sosyo-kültürel değerlerin korunması açısından hem de kent kimliği açısından büyük önem taşımaktadır. Tarihi doku içerisinde yer alan anıtsal-simgesel özelliğe sahip yapılar bölge içindeki sosyo-kültürel değerlere ait özelliklerin yansıtılmasında etkili olmaktadır. Anıtsal yapılara uygulanacak iyileştirme çalışmaları yapı çevresinde tarihi dokunun yaşatılmasına karşı özendirici etki oluşturmaktadır. Anıtsal yapıların iyileştirilmesinde bakım, onarım, temizleme gibi restorasyon teknikleri uygulanmaktadır.

Tarihi Dokuların yeniden canlandırılması konusunda anıtsal yapıların onarımı büyük önem arz etmektedir. Anıtsal yapıların onarımı sayesinde bölgenin cazibesi artmaktadır. Bu konuda yerel ve merkezi yönetimlere büyük iş düşmektedir.

Anıtsal yapıların gün yüzüne çıkarılması turistler için önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle buraya gelen turistler hem bölgenin hemde kentin kalkınmasında ekonomik olarak katkıda bulunacaktır.

2.3.2.10. Yeniden işlevlendirme (renovasyon)

Zaman içerisinde birçok tarihi yapı yaşam biçimlerinin ve mekânsal karşılıkların değişmesi ile işlevini yitirerek farklı amaçlarda kullanılmaktadır. Özellikle kervansaray, tekke, manastır, han gibi yapıların günümüzde işlevini koruması pek mümkün değildir.

Konut, otel gibi günümüz kullanımına sahip yapılar günümüz ihtiyaçlarına uygun hale getirilmediğinde terk edilmeye ve yıkılmaya mahkum kalmıştır. Bu nedenle yeniden işlevlendirme bu yapıları korumak ve kullanmak için vazgeçilemeyen bir yöntemdir. Venedik Tüzüğü'nün 5. Maddesinde de “Kültür varlıklarının korunması her zaman onları yararlı toplumsal amaç için kullanmakla kolaylaştırılabilir. Bunun için bu tür bir kullanım arzu edilir fakat yapının planı ve bezemeleri değiştirilmemelidir. Ancak bu sınırlar içinde yeni işlevin gerektirdiği değişiklikler tasarlanabilir ve buna izin verilebilir “ maddesi yer almaktadır (Venedik Tüzüğü 1964).

Yeniden işlevlendirmede uygulanacak olan stratejilerin yapı strüktürüne ve yapı kimliğine zarar vermemesi için gerekli önlemler ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından alınarak yeni işlevin yapıya en uygun şekilde yansıtılması sağlanmalıdır.

2.3.2.11. Cephe yenilemeleri (facade rehabilitation)

Tarihi çevrede kent merkezinde doku bütününde ya da belirli sokaklar boyunca yer alan yapı çevresi sağlıklaştırma çalışması, alanın tarihsel kimliğinin algılanmasında önem arz etmektedir. Bu uygulama sırasında yapıların muhdes eklerden kurtulması özgün yapının ortaya çıkarılması büyük önem arz etmektedir. Yapılan cephe yenilemelerinde bina yüzeylerine sonradan eklenen tabela, yazı, elektrik-su kabloları gibi öğeler kaldırılmakta yapı cephelerinin bakımları yapılarak fiziksel olarak rehabilitasyonu sağlanmaktadır. Bu işlemler yapılırken yapıların özgün verileri olan kapı, pencere, cumba, saçak ve yüzey işlemlerinin zarar görmemesi gerekmektedir (Ahunbay, 1996).

2.3.3. Sosyal ve Ekonomik Düzenlemeler

Kentler yaşayan bir varlık olarak kendini sürekli yenileyerek yaşamını sürdürmek durumundadır. Kent alanları içinde yaşayan insanların sosyo-ekonomik düzeyleri doğrultusunda kendini şekillendirmektedir. Bu nedenle kent içi sosyal ve ekonomik faaliyetler kentin kendini yenilemesinde en büyük etkenlerden biri olmuştur. Fakat kent için önemli bir diğer faktör gelişmenin kent bütününe yayılarak tümüyle sağlanması gerekliliğidir. Kent merkezlerinde uygulanacak sosyal ve ekonomik politikalar da bu nedenle kent bütününe yayılmalıdır. Aksi takdirde tek bir yapı üzerinde uygulanacak politikalar tarihi kent merkezlerinin gelişmesini sağlamak yerine kent dokusunu bozarak kenti sosyo-kültürel açıdan tahrip etmektedir (Arabacıoğlu, Aydemir, 2007).

Tarihi çevredeki kent dokularının korunması, geleceğe aktarılması geçmişteki yaşanmışlıkları, o dönemlerin sosyal, kültürel, ekonomik, felsefi değerlerin yansıtılmasını sağlamanın yanı sıra tarihi çevre günümüz sosyal ve ekonomik değerlerini karşılamakta da yeterli olacaktır. Bu yönüyle tarihi çevre modern yaşamın ihtiyaçlarını karşılayabilecek alt yapıya sahiptir.

Tarihi çevrede fiziksel olarak yıpranmış, yıkılmaya yüz tutmuş, bakımsız kalmış olan yapıların iyileştirilerek yeniden topluma kazandırılması hem sosyo-kültürel açıdan hem de ihtiyaç duyulan konut ve sosyal mekanların edinilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Öyle ki günümüzde konut ve sosyal mekanlara olan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır, bu nedenle tarihi kent dokuları kültürel değerlerinin yanı sıra fiziksel ihtiyaçları karşılama açısından da bir değere sahiptir. Fakat bu yapıların sosyo-kültürel değerlere zarar vermeden günümüz şartlarına en iyi şekilde ulaştırmak için finans kaynaklarına ve meslek uzmanlarına gerek duyulmaktadır. Aynı zamanda bir bölgede yer alan kent dokuları bireysel değil bir bütün olarak değerlendirilip yapılan çalışmalar bölgenin tamamını içerecek düzeyde olmalıdır (Anonim, 2002,135-137).

Tarihi dokuda yeniden canlandırma uygulamalarında maliyet, koruma, sıhhileştirme, sağlıklaştırma uygulamaları yapılmalıdır.

2002 yılında yapılan Türkiye’de Tarihi Kent Dokularının Korunması ve Geleceğe Taşınması Sempozyumunun sonuç raporunda, tarihi kent alanlarında koruma uygulamaları için finansal kaynakların arttırılabilmesi için bir takım uygulamalar getirmektedir. Bu uygulamalar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

- *Restore et-işlet-devret RİD ve değer artırımı gibi finans modellerinin uygulanması,*
- *Vergi muafiyeti sınırlarının genişletilmesi, loto, toto vb. şans oyunlarından kültürel varlıkların korunmasına yönelik 'Kültürel Katkı Payı' alınması,*
- *Restorasyon malzemelerinin elde edilmesinde kolaylıklar sağlanması, ustaların yetiştirilmesini sağlayacak sistemler geliştirilmesi,*
- *Kredilerin kişisel olarak değil, toplu konut modeli benzeri mahalle sokak düzeyinde geleneksel konut gruplarına kontrollü ve aşamalı olarak verilmesi önerilebilir.*

Restore et-işlet-devret RİD ve değer artırımı gibi finans modellerinin uygulanması, yapıların sağlıklılaştırılarak işlevsel hale getirilip daha sonra işletilmesi, kiraya verilmesi gibi uygulamaları desteklemektedir. Bu uygulamada yapıların restore edilirken özgün niteliğini korunarak uygulamanın uzman kişilerin kontrolü altında vasıflı ustalar ve işçiler altında uygun malzemelerle yapılması gerekmektedir.

Vergi muafiyeti sınırlarının genişletilmesi, loto, toto vb. şans oyunlarından kültürel varlıkların korunmasına yönelik 'Kültürel Katkı Payı' alınması, bu uygulama konutlarda veya işletmelerde konut vergisi gibi vergilerin alınmaması, tarihi dokularda özellikle kamusal alanlarında yapılacak restorasyon çalışmaları için finansal kaynak sağlamaktır.

Restorasyon malzemelerinin elde edilmesinde kolaylıklar sağlanması, ustaların yetiştirilmesini sağlayacak sistemler geliştirilmesi, ülkemizde tarihi yapılarda kullanılan malzemelerin üretilmesi, elde edilmesi zor olduğu için ve bu malzemelerle yapılacak işlerde kalifiyeli usta ve işçi bulmada yaşanan problemler restorasyon tekniklerinin oldukça pahalıya imal edilmesine neden olmaktadır. Bunun yanında günümüz inşaat tekniklerinin restorasyon işlerine göre daha ucuza imal edilmesi ve imalatçı ve usta bulma kolaylığı, yapım süresinin daha kısa olması gibi nedenlerden dolayı kültürel bilincin farkında olmayan kişilerin yanlış teknikler kullanarak yapının özgünlüğüne zarar vermesinin önüne geçilmesi gerekmektedir. Bu maddeyle böyle durumların önüne geçilmek istenmiştir.

Kredilerin kişisel olarak değil, toplu konut modeli benzeri mahalle sokak düzeyinde geleneksel konut gruplarına kontrollü ve aşamalı olarak verilmesi, tarihi doku içerisinde yapılacak olan bir restorasyon çalışması için sağlanacak finansal kaynağın bireysel olarak mülk sahiplerine verilmesi uygulamalarda uyumsuzlukları ortaya çıkarmaktadır. Öyle ki bireysel krediler insanların kendi mülklerini kendi istekleri doğrultusunda yönlendirmesine sebep olabilmektedir. Bunun yanı sıra tarihi dokularda yapılacak restorasyon çalışmalarında bütünlüğün sağlanabilmesi kent kimliğinin varlığını sürdürmesini sağlamaktadır.

Tarihi kent merkezlerinde son yıllarda en çok üzerinde durulan konulardan biri bu alanların turizme açılarak hem bu kentlerde yüzyıllarca birikmiş olan sosyo-kültürel değerleri sergilemek hem de finansal kaynak sağlayarak bu alanların cazibesine arttırmaktır. Turizm bu yönüyle tarihi kent dokusunun tekrar canlandırılması konusunda ekonomik girdi oluşturabilir, ama bu durumun tarihi doku üzerinde olumsuz etkileride gözetilerek bu olumsuzluklara karşı tedbirler alınmalıdır. Bu tedbirler Türkiye’de Tarihi Kent Dokularının Korunması ve Geleceğe Taşınması Sempozyumu Sonuç Raporu’nda aşağıda belirtildiği gibidir;

- *Tarihsel merkezlerin kültürel önemini korumak,*
- *Kentsel korumanın kültürel çeşitliliğini koruyan toplumsal yaşamı durağan olmadığını bilmek,*
- *Bu konuda uluslararası örgütlerle ilişki kurmak,*
- *Turizmi korumayı finanse etmesi için planlamak,*
- *Turizmin yerel ekonominin önüne geçmesini önlemek,*
- *Turizm adına kültür varlığının mekansal niteliklerini göz ardı etmemek,*
- *Bu çalışmaların uzun vadeli olmasını sağlamak olarak sıralanmaktadır.*

(Anonim, 2002, 139-140).

Tarihi kent merkezlerinde göz önüne gelen bir diğer konu ise rant meselesidir. Bazı kişi ve kuruluşlar bu alanlar içerisindeki arsa, konut veya işletmeleri üzerinden en büyük ölçekte kazanç elde etmek için tarihi dokuyu hiçe sayarak projelendirme yapmaya çalışmasıdır. Bu konuda ilgili idare, kurum ve kuruluşlara büyük görevler düşmektedir.

2.3.4. Yasal ve yönetsel düzenlemeler

Dünyada tarihi kent dokularını koruma fikri 19. Yüzyıl başlarında gündeme gelmeye başlamıştır, fakat ilk zamanlarda koruma fikri anıtsal-simgesel yapılar için düşünülmüştür (Zeybek Çetin, 2012). Daha sonraki zamanlarda tarihi dokuların korunmasının tek bir yapı ölçeğinde kalmamayacağı gerçeği anlaşılmış ve tarihi yapıların tümünü koruma içgüdüğü oluşmaya başlamıştır. Kentsel yenileme yada kentsel canlandırma kavramı fiziksel olarak yapıların korunması düşüncesi olarak ortaya çıkmış daha sonra sosyal, ekonomik, kültürel olarak da yapıların korunması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Dinçer 2007 yılında Tarihi Yarımada Sempozyumu' nda bu durumu şöyle açıklamaktadır;

“Kökeni 19. yy. temellenen “kentsel dönüşüm” kavramı zaman içinde “kentsel yenilemeden” (urban renewal) “kentsel canlandırma”ya (urban regeneration) doğru gelişmiş; salt fizik mekân odaklı bir eylem alanı olmaktan sosyal, ekonomik ve çevresel sorunları da kapsayan daha bütünleşik bir yaklaşıma doğru evrilmiştir.” (Dinçer, 2007).

Çağdaş koruma kavramı ile ilgili ilk temeller 19. Yüzyılın sonlarında Camillo Boito tarafından ileri sürülmüştür (Binan, 1999).

Dünyada 19.yüzyıldan 20.yüzyıl ortalarına kadar uygulanan kamu çalışmalarında yapılar büyük yıkımlarla karşı karşıya gelmiş yıkılan bölgelerde yeni yapılar inşa edilmiştir (Görgülü, Z. 2005). Özel sektörde ise bu durum bazı yapılarda yeniden yapım olarak meydana gelmiş bazı yapılarda ise yeniden geliştirme olarak karşımıza çıkmıştır. Bu durumların yanında toplum düşüncelerinden söz edilmemiştir.

20.yüzyıl başlarında yapıların çevreleri ile birlikte bir bütün olarak korunması fikri önem kazanmış 1931 yılında koruma konusuyla ilgili Atina Konferansı yapılarak konferansta bu koruma düşüncesi benimsenmiştir. Konferans sonunda bir çok ülkenin imzaladığı Restorasyon Tüzüğü (Carta del Restauro)'nde;

“Anıta ve geçirdiği dönemlere olduğu kadar çevresine de saygılı olunmalıdır. Anıtın çevresindeki yapılar yıkılarak uygunsuz bir biçimde yalnız bırakılmasına veya çevresinin niteliği, kütlesi, rengi, üslubu ile rahatsız edici yapılarla sarılmasına engel olunmalıdır.”

şeklinde belirtilmiştir (Ahunbay, 1996). Bir çok dünya ülkesi bu bildiri doğrultusunda uygulamalar yapmıştır fakat birinci ve ikinci dünya savaşı sonrası bir çok ülkede

büyük yıkımlar meydana gelmiştir. Bu yıkımların yanı sıra ikinci dünya savaşından sonra ülkeler kentlerini yenilemek durumunda kalmıştır. Savaşların sona ermesiyle birlikte gelişen sanayi hem ülkelerin yeni kent alanlarını yenilemesi için kaynak sağlamış hem de kırdan kente olan göçü hızlandırmıştır. Tüm bu etkenlerin bir araya gelmesiyle Atina Konferansı'nda alınan kararlar yetersiz kalmıştır.

Atina Konferansı'nda alınan kararların kentsel yenileme yada kentsel canlandırma konusunda yetersiz kalması yeni bir kongre toplantısı kaçınılmaz hale getirmiştir. 1964 yılında Venedik'te 2. Uluslar arası Tarihi Anıtlar Mimar ve Teknisyenler Kongresi'nde toplanan 16 maddelik yeni karar çıkarmışlardır. Venedik tüzüğü bir çok ülke tarafından imzalanmıştır. Tüzüğün çıkarılmasındaki amaç yenilenen kent noktalarındaki tarihi, sosyo-kültürel değerleri barındırarak, yapı ve çevresini korumak ve mümkün olduğunca yaşamlarını gelecek kuşaklara aktarmak olmuştur. Venedik Konferansı'nda alınan bir kararda uluslararası bir konseyin kurulmasıdır. Bu doğrultuda 1965 yılında Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi (IKOMOS) kurulmuştur. Kuruluşun amacı, *tarihi anıtlar ve sitlerin korunması, muhafaza edilmesi ve değerlendirilmesine yönelik teoriler, yöntemler, teknikler ile ilgili her türlü araştırmayı desteklemek ve yönlendirmek* olarak belirlenmiştir (Anonymous 1).

Venedik Tüzüğü'nün 14. Maddesinde tarihi bölgeler ile ilgili şöyle bahsedilmiştir; Anıtların buldukları yerler, bütünlüğün korunması, sağlıklı kılınıp, yaşanır şekilde ortaya konması için özel bir dikkat gerektirir, şeklinde açıklanarak diğer maddeler doğrultusunda koruma stratejilerinin belirleneceğine dikkat çekmiştir.

Koruma konusunda bir diğer uluslararası örgütte Avrupa Konseyi'dir. Konsey 1954 yılında yayınladığı sözleşmede Avrupa'nın ortak kültür miraslarının korunması için üye ülkelerin desteklerini sağlamaktadır. Avrupa Konseyi'nin 1975 yılında yayınladığı Amsterdam Bildirisi'nde; "koruma ilkelerinin bölgesel planlama politikalarına katılması, bu ilkelerin sosyal ve ekonomik yaşamla bütünleşerek uygulamaya konması konusunda çabalar yoğunlaşmıştır"(Ahunbay, 1996).

Aynı zamanda bu konseyde 1975 "Avrupa Mimari Miras Yılı" kapsamında yapılan tüm çalışmalar sonunda, "Avrupa Mimari Miras Tüzüğü" ortaya çıkarılmış ve 26 Eylül 1975 tarihinde Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından bu tüzük kabul görmüştür (Çelik, Yazgan, 2007)

Avrupa Komisyonu (European Commission) Kültür Mirasının korunması kapsamında, 1997-2000 yılları arasında gerçekleşmesi planlanan "Raphael Programı" adıyla yeni bir proje başlanmıştır. Bu projeye Avrupa kültür mirasının korunması

hedeflenmiştir. Koruma kapsamına taşınır ve taşınmaz kültür varlıkları, arkeolojik alanlar ve kültürel dokular yer almaktadır. Komisyon tarafından daha sonra yedi yıllık 2000-2006 yılları arasını kapsayan “Kültür 2000” projesi tasarlanmıştır. Bu proje kültürel ve sanatsal olan tüm projelere katkı sağlamayı amaçlamıştır (Çelik, Yazgan, 2007).

Tarihi yapıların korunması ile ilgili bir diğer kuruluş UNESCO olmuştur. Günümüzde de başta Avrupa Konseyi olmakla birlikte, Kültürel Varlıkların Korunması ve Onarımı Araştırma Merkezi (International Centre for the Study of the Preservation and Restoration of Cultural Property-ICCROM), Uluslar Arası Anıtlar ve Sitler Konseyi (International Council on Monuments and Sites-ICOMOS) ve UNESCO tarafından kurulan ICCROM gibi kuruluşlar tarihi yapılarda koruma, korunma sorunlarını araştırma bu konuda teknik uzmanlar yetiştirme, tarihi ve kültürel varlıkları daha iyi bir şekilde restore edilmesine katkı sağlamak gibi çalışmalarına devam etmektedir.

2.3.4.1. Türkiye’deki yasal düzenlemeler

Ülkemizde koruma olayı Osmanlı dönemine kadar uzanmaktadır. Bu dönemde vakıflar aracılığıyla genellikle anıtsal yapılar ve taşınır kültür varlıkları korunmuştur. Cumhuriyet döneminde ise antik dönem eserleri, taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarının korunması için çalışmalar yapılmıştır. Fakat Osmanlı dönemi eserleri için aynı anlayış sergilenmemiştir.

Osmanlı döneminde koruma anlayışı genellikle taşınır kültür varlıkları üzerinde düşünülmüş müzecilik anlayışı önem kazanmıştır. İlk koruma prensipleri 1869 yılında ‘I. Asar-ı Atika Nizamnamesi’ adı altında hazırlanmıştır. Bu nizamnamenin en önemli maddesi Türkiye’ de yapılan kazılarda bulunan kültür öğelerinin yurt dışına çıkarılmasının yasaklanmasıdır. 1869 yılında düzenlenen nizamname daha sonraki yıllarda değişikliklere uğramış ve 1906 yılında yürürlüğe girerek 50 yıl yürürlükte kalmıştır. Fakat 1951 yılında alınan kararlarla birlikte tarihi eserleri tescilleme işlemleri başlamıştır. Tarihi eserleri belirleme işlemini Milli Eğitim Bakanlığı Uzmanları, belgeleme işlerini ise İstanbul Eski Eserler Encümeni yürütmüştür (Çeçener, 1992).

İkinci Dünya Savaşı’ ndan sonra ülkemizde kent merkezlerinin nüfusunun artması ile kentsel dönüşüm projeleri gündeme gelmiştir. Kentsel dönüşüm projeleri yapılırken kültürel varlıklara zarar verilmemesini denetlemek için 02.07.1951 tarihinde

5805 sayılı yasanın yürürlüğe girmesi ile Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu (GEEAYK) kurulmuştur. Kurul üyeleri mimarlık, tarih, sanat tarihi, arkeoloji, kent planlaması gibi dalların en az birinde uzmanlık yapmış, bu konu üzerine inceleme, araştırma yapmış veya bir yapıt çıkarmış uzmanlardan oluşturulması yasa çerçevesinde ön görülmüştür (Yazgan, 1979). Bu kurula geniş yetkiler verilmiş olmasına karşın kurula ait yardımcı bir alt kurulun olmaması uygulamaların tam anlamıyla amacına ulaşamamasına neden olmuştur. Fakat yinede bu kurul kültürel mirasın korunmasında ve belgelenmesinde büyük öneme sahip olmuştur.

1973 tarihinde yürürlüğe giren 1710 sayılı ‘Eski Eserler Kanunu’ tarihî çevrenin bütünüyle korunmasına olanak sağlayan Türkiye’deki ilk yasal düzenlemedir. Bu yasa ile birlikte Türkiye’de koruma anlayışı yön kazanmıştır.

1983 tarihinde yürürlüğe giren 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları kapsamlı bir koruma yasası olmuştur. Yasaya göre yapılacak tüm çalışmalar ilgili kurulların görüşleri alınarak yapılacak ayrıca koruma çalışmaları bireysel değil bölgesel yapılacaktır. Kent alanlarının tarihsel süreci düşünülerek tarihi kent merkezlerinin korunması fikri bu yasa ile gündeme gelmiş koruma amaçlı imar planları oluşturulması hedeflenmiştir. Fakat yine de zaman içerisinde yasada bazı aksaklıkların ve eksiklikler bulunması yasanın eleştirilmesine neden olmuştur.

Yaşanan aksaklıklar doğrultusunda tekrar değerlendirilen 2863 sayılı yasa revize edilerek 14.07.2004 te 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu İle Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun olarak TBMM tarafından kabul görmüş ve .27.07.2004 te yürürlüğe girmiştir.

Yapılan düzenlemelerde çevre düzenlemeleri, yönetim planları, koruma amaçlı imar palanlarının geliştirilerek bu alanlardaki koruma sorunları giderilmeye çalışılmıştır. Yasa kentsel sit alanlarının fiziksel olarak korunmasının yanında sosyo-kültürel değerlerinin korunmasını da amaçlanmıştır. Yasayla belediyelerin, bakanlıkların, valiliklerin bünyesinde kurulan bürolar ile koruma projeleri oluşturulabilecek, sertifikalı ustalar yetiştirilecek, bu bürolarda yapılan rölöve, restitüsyon, restorasyon projeleri denetim altında yürütülecektir.

Yasa’ nın 12. maddesinde yer alan “Özel hukuka tabi gerçek ve tüzel kişilerin mülkiyetinde bulunan korunması gerekli kültür ve tabiat varlıklarının korunması, bakım ve onarımı için Kültür ve Turizm Bakanlığı’na aynı, nakdi ve teknik yardım yapılır” yazmaktadır. Bu maddeyle farklı Bakanlıkların olaya dahil edilerek bütçesine finans sağlanması amaçlanmıştır. Belediyelerin kapsamında yer alan sosyo-kültürel kent

öğelerinin korunması ve geliştirilmesi amacıyla emlak vergisinin %10'u oranında "Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı" alınarak emlak vergisi ile birlikte alınmaya başlanmıştır.

İl Özel İdaresi hesabında toplanan bu kaynak; Vali aracılığıyla ilgili belediyelere aktarılıp, sosyo-kültürel yapıların korunması ve değerlendirilmesi amacıyla yapılan projeler ile birlikte kamulaştırma ve uygulama kapsamında kullanılacaktır. 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu gereğince kredilerin en az % 10'u da Bakanlık ile Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca tespit edilen tescilli taşınmaz varlıklarının bakımı, onarımı ve restorasyonu ile ilgili başvurularda kullanılabilir (Çelik, Yazgan, 2007).

Daha sonraki yıllarda yasa üzerinde yapılan değişikliklerle eksik görülen kısımlar düzenlenmiş, eleştirilen kısımlarda düzenlemeler yapılmış yasa günümüze kadar gelmiştir.

2005 yılında yayınlanan 5366 sayılı 'Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenecek Korunması ve Yaşatılarak Korunması Yasası' (Kentsel Yenileme Yasası) kapsamında tarihi sit alanlarının Bakanlar Kurulu onayı ile yenilenebileceğine hak verilmiştir. Bu durumun sonucunda bazı tarihi yapı alanlarının yıkımlarla karşı karşıya kalmasına neden olmuştur. Bu yönüyle bu yasa sosyo-kültürel açıdan olumsuzluklara yol açmıştır.

Ülkemizde koruma çalışmaları uzun yıllardır devam etmektedir. Bu konuda çıkarılan kanunlar sürekli kendini yenileme gereği duymuştur. Bu durumun sebebi koruma alanında yapılan bilimsel araştırmalar, koruma içgüdüsünün idari birimlerce gelişmesi, sosyo-kültürel değerlerimizin küreselleşme ile birlikte her geçen gün deforme edilmesidir. Kültürel değerlerimizin korunmasında ilgili yasa ve yönetmelikler büyük önem arz etmektedir. Çıkarılan yasa ve yönetmelikler doğrultusunda ilgili kurum ve idarelerin disiplinli bir şekilde çalışması, yapılan çalışmaların ilgili uzmanlarca denetlenmesi, gerekli mali kaynakların sağlanması, kültürel değerlerimizin gelecek kuşaklara aktarılmasında büyük önem taşımaktadır.

2.4. Tarihi Kent Merkezlerinde Koruma ve Yeniden Canlandırma Süreçlerinin Yarattığı Tehditler

Tarihi kent merkezlerinin yeniden canlandırılmasında kent içinde yaşayan kent sakinlerinin düşüncelerini ve yaşam şekillerini başvurularak ortak çözüm önerileri getirilmesi öngörülmektedir. Fakat kent sakinlerinin tümünün sosyal olarak gelişmemiş

olması çalışma yürütücüleri ile iyi iletişim kuramamasına neden olmaktadır. Bu durum kent sakinleri için olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir. Öyle ki kent içerisinde konu ile ilgili olan kent sakinlerinin tüm bölgeyi temsil etmek durumunda kalmaktadır, fakat kişiler arasında fikir farklılıkları olabilmektedir. Böyle bir durumla karşılaşılması halinde çalışmalar asıl amacına ulaşamamaktadır.

Tarihi kent merkezlerinde uygulanacak projelerde karşılaşılan problemlerden biri soylulaştırma veya seçkinleştirme çalışmalarının yarattığı sosyo-kültürel problemlerdir. Ayrıca kentsel yenileme çalışmaları sonucunda tarihi kent dokularının yok olmayla karşı karşıya kalabileceği süreç içinde karşılaşılabilecek problemler arasındadır.

Yapılacak çalışmalarda bazı kişi ve grupların siyasi veya ekonomik güçlerini kullanarak rant sağlamak amacıyla kendi çıkarları doğrultusunda projelerin gelişmesine baskı oluşturma girişimleri kentsel canlandırma politikalarının olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır.

2.4.1. Soylulaştırma projelerinde ortaya çıkabilecek sorunlar

Sanayi devrimi sonrasında kentlerde, küçük ölçekli veya orta ölçekli imalat merkezlerinin kent yakınlarına taşınması ve küreselleşmenin sermayeyi kent merkezlerine taşınması kentlerin dönüşüme uğramasına ve yeni orta ve üst sınıfların ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Ortaya çıkan orta ve üst gruplar 1970' li yıllarda köhnemiş kent merkezini terk ederek kent dışında güvenli yeni çevreler olarak oluşturulan sitelere yerleşmişlerdir.

Soylulaştırma kavramı ilk olarak 1964 yılında sosyolog Ruth Glass tarafından ortaya çıkarılmıştır. Londra'da işçi mahallelerinin orta ve üst gelir gruplu sınıflar tarafından alınması bu alanların tamamıyla yıkılarak yerlerine lüks işyerleri ve konutlar yapılması sosyal ve kültürel yapının yok edilmesine neden olmuştur (Ergün, 2006).

Soylulaştırma-seçkinleştirmede, bir yerinden etme söz konusudur; sanayiden veya başka cazibesini yitirmiş işlevlerden arındırılmış bunun yerine cazibeli işlevler kazandırılmış kent merkezinde değerleşmiş işçi sınıfının yaşam alanları , gönüllü veya gönülsüz bir şekilde orta ve üst gelir gruplarına satılmaya zorlanmıştır.

Soylulaştırmanın bir "yerinden etme" süreci olduğu bilinen bir gerçektir. Bu noktada, Hamnett soylulaştırmayı şu şekilde tanımlamaktadır:

Soylulaştırma, önceleri işçi sınıfının ikamet ettiği veya çok sayıda grup tarafından paylaşılan “alacakaranlık bölgelerinin” genellikle orta sınıflarica veya daha yüksek gelir sahibi gruplar tarafından, sakinlerinin sürülmesi veya yer değiştirilmesiyle gerçekleştirilen, fiziksel, ekonomik, kültürel ve sosyal bir işgaldir (Ergün, 2001).

Soylulaştırma işçi grupların yaşadığı tarihi kent alanlarını orta ve üst gruplarca satın alınıp rehabilite edilmesini içermektedir. Burada amaç çöküntü alanlarda oluşan sosyal, fiziksel, psikolojik sorunları çözerek bölgenin iyileştirilmesidir. Fakat 1980' li yıllardan itibaren bu düşüncelerde sapmalar olmuştur (Islam, 2003, s.164).

Kennedy ve Leonard, soylulaştırmanın gerçekleşmesinde dört önemli özellikten bahsetmektedir;

1- Soylulaştırma düşük gelir gruplarının yaşadıkları alandan taşınmasını gerekli kılmaktadır.

2- Soylulaştırmanın alandaki konut stokunu iyileştirme sonucundan başka, fiziksel ve sosyal bileşenleri de vardır.

3- Soylulaştırma alanın karakterinde değişikliklerle sonuçlanır.

4- Soylulaştırma genellikle bir konut alanı bazında tanımlanırken, süreç ve etkileri tüm kent ve bölge düzeyinde görülmektedir (Ergün, 2006, Özden, 2002).

Soylulaştırma çalışmaları amaç tarihi kent dokularının sıhhiyeleştirilmesi olmalıdır. Tarihi kent dokusu mümkün olduğu kadar korunmalı bu alanda yaşayan yerli halkın buradan uzaklaştırılmadan şartların iyileştirilmesi gerekmektedir.

2.4.2. Geleneksel işlevlerin yok edilmesi

Tarihi yapıların bazılarının restore edilirken işlevini koruduğu fakat kullanımda farklılık olduğu gözlemlenmektedir. Bu değişime uygun olmayan işlevler tarihi yapının fiziksel olarak zarar görmesine neden olabilmektedir. Özellikle günümüzde eski işlevini devam ettirmesi mümkün olmayan tekke, medrese, han, kervansaray yapıları bu sorunlarla daha çok karşı karşıya gelmektedir. Bu yapılara yeni işlevler verilirken zarar görme olasılıkları daha fazladır.

Tarihte büyük öneme sahip bu yapılar günümüz şartlarında işlevlerini gerçekleştirilememektedir. Bu durumun yanı sıra bu tür yapılar tarihimizde aynı zamanda özellikli yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Geçmişten günümüze miras olarak kalan bu yapılarda önemli kültür unsurları bulunmaktadır. Yapı karakterleri, iç ve dış

süslemeler, kullanılan malzemeler, plan stilleri geçmişten günümüze kadar gelmiş kültür öğeleridir.

Bu tür yapılarla ilgili olarak Venedik Tüzüğü'nün 5. maddesinde yapıların korunması ve toplum yararına kullanılması gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu düşüncenin sebebi yapıların karakterinde bulunan yapı içindekiler ile birlikte yaşar fikri yatmaktadır. Bu çerçevede yapılara verilen işlevler yapıyı atıl halinden kurtarıp ona yeni bir hayat vermektedir (Anonim, 1964).

Yapılara verilecek olan yeni işlevler fiziki açıdan çok önemlidir. Verilen yeni işlevler yapının özüne hem fiziksel olarak hemde kültürel olarak zarar vermeden sağlanmalıdır. Kamuya ait olan bu yapılar genellikle müze, sergi salonu, etkinlik alanları gibi kamu yararı gözetilerek restore edilmektedir. Böylece yapı karakterine zarar vermeden yeni işlevler verilmiştir. Fakat özel mülkiyete ait olan yapılarda aynı durumdan bahsetmek pek mümkün olmamıştır (Ahunbay, 1996).

Tarihi kent merkezlerinde hala işlevini sürdüren demirci, fırıncı, hamam gibi bazı yapı türleride kentsel canlandırma sonucu alanın değer kazanmasıyla bu alanlar için getirilecek daha kazançlı yatırımlar için işlevinin değiştirilmesine neden olabilmektedir. İşlevi değişen bu alanlarda çalışan esnaf ve işçilerin ise bu meslekleri atalarından dedelerinden kaldığı için çok yaptıkları bilinir bu nedenle çok fazla maddi kazanç beklentileri bulunmayan esnaf ve sanatkarlar yeni bir yerde bu mesleklerine devam etmekte zorlanabilmektedir hatta yeni iş arayışlarında bulunabilmektedir.

2.4.3. Tarihi çevrede rant meselesi

Tarihi çevrede rant meselesi bu alanlarda mülk sahibi olan bir kesim grubun maksimum oranlarda maddi kazanç sağlamayı amaçlamasından kaynaklanmaktadır. Özellikle koruma altında bulunan konut gibi gayrimenkulların konumunun iyi olması çevresinde yapılan yüksek katlı konutların, iş yerlerinin olması bu mülk sahiplerini cezbetmektedir. Geçmiş tarihlere baktığımızda bu yapılar yok edilmesi için yangınların çıkarıldığı, yapı içlerine su bırakıldığı gibi sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu nedenle bu konuda ilgili idarelerce tedbirler sıkılaştırılmalıdır. Bu durumun yanı sıra özel mülk olan bazı yapıların yeniden işlevlendirilmesinde mimari ve kültürel unsurların göz ardı edilmesi ve maddi kazancı arttırmak için mimari bir takım unsurlarının yok edilmesi yaşanan sorunlar arasındadır. Örneğin; eskiden hamam olarak kullanılan bir yapının

konumunun ara bölücülerle bölünerek dükkanlara çevrilerek kiraya verilmesi bunun sonucunda da yüksek kar güdülmesi söylenebilir.

Tarihi sit alanlarında bazı kişi ve kurumlara ait arazilerin belirlenen yapı özellikleri dışında yüksek katlı yapı yapma istekleri veya emsal değerlerini yükseltme çabaları bu alanlarda sık karşılaşılan sorunlar arasında yer almaktadır.

Tarihi kent merkezlerinde hala işlevini sürdüren kapalı çarşılar, hamamlar, dükkanlar maddi kazancın artırılması amacıyla işlevlerinden arındırılıp maddi kazancı daha fazla olan yeni işlevler getirilme gayretleri ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu durumun diğer bir olumsuz sonucu ise yeni işlevlerin yapı bütününe veya fiziksel yapısına zarar verebilmesidir. Öyle ki birkaç dükkanın birleştirilerek bir mağaza haline getirilmesi dükkanlar arasında ki duvarların kaldırılmasına neden olur ve sokak ve cephe silüetinde değişikliklere yol açar. Tüm bu düşünceler veya çalışmalar daha fazla kazanç sağlama (rant) düşüncesinden kaynaklanan düşüncelerin sonucunda meydana gelmektedir.

2.5. Tarihi Kent Merkezlerinde Yeniden Canlandırma Örnekleri (Yurt İçi ve Yurt Dışından Örnekler)

Dünya ölçeğinde kent kuruluşlarına baktığımızda kentlerin birçoğunda kültürel mirasları taşıdığı bu kentlerin tarihe tanıklık ettiği bilinen bir gerçektir. Küreselleşmenin etkisi ile ulusların sosyo-kültürel değerlerin varlığını korunması ve yaşatılması daha çok önem kazanmış olduğunu görülmektedir. Kentler bu durumun yansıtıcısı olarak karşımıza çıkmaktadır, çünkü her türlü gelişmeden ilk etkilenen insan ve yaşadığı çevredir. Tarihi kent merkezleri de yüzlerce hatta binlerce yıllık tarihinde doğal ve beşeri faktörlerin etkisiyle sürekli değişime uğramıştır. Günümüzde insanlığın mirası olan tarihi kent merkezlerinin korunması ve yaşatılması bu sebeplerden dolayı büyük önem taşımaktadır.

Çalışmanın bu bölümünde kentsel koruma ve canlandırma çalışmalarında Türkiye'den ve Dünya'dan tarihi kent merkezlerde uygulanan yeniden canlandırma projelerinin nasıl yapıldığı, ana temasının ne olduğu, hangi problemler doğrultusunda hangi çözümler getirildiği, problem tespitleri, çözüm yöntemleri, yapılan çalışmaların kazanımları ve kayıpları, uygulama çalışmaları, irdelenerek sunulacaktır.

2.5.1 Yurtdışı örnekleri

Tarihi kent merkezlerinde uygulanan kentsel canlandırma projelerinde uygulanan stratejiler, yapılan çalışmalar, çalışmalar sonucunda ortaya çıkan çözümler veya sorunlar yönünden yurtdışında yapılan çalışmalarına ait verilere bu bölümde değinilmiştir. Bu kapsamda, İspanya-Valencia Kenti, İtalya, Bologna Kenti ve Londra Southwark - Elephant & Castle Kentlerinde uygulanan yeniden canlandırma çalışmalarına dair veriler paylaşılacaktır.

2.5.1.1 İspanya-Valencia kenti örneği

İspanya' nın önemli kentlerinden biri olan Valencia kenti 19. Yüzyıldan itibaren ekonomisinde gerilemeler yaşamaya başlamış daha sonra kentin yeniden canlandırılması için birçok proje yapılmıştır.

Valencia İspanyanın güney doğusunda yer almaktadır. İspanya'nın en büyük üçüncü kentidir ve Akdenizin önemli liman ve sanayi kentlerinden biridir. Valencia kent nüfusu 1.595.000 kişidir. Yapılan tarihi kent merkezini canlandırma projeleri ile kent İspanyanın önemli kültür turizm kentlerinden biri haline gelmiştir (Gürel, 2008).

Kent Romalılar tarafından kurulmuş ve sonrasında bir çok ulusun hakimiyeti altına girmiştir. Tarih boyunca kent tarım, ticaret, jeopolitik önemini korumuştur. Bu sebeple kültürel açıdan da önemli bir kent olma özelliğine sahiptir.

Sanayi devrimi sonrasında 19. Yüzyılda hızlı büyüme gösteren kent 20. Yüzyılda endüstri kenti olmuştur. 21. Yüzyılda birinci dünya savaşıyla birlikte kent ekonomisinde gerileme ve iç karışıklıklar yaşanmış 1939 yılında darbe sonucu hükümet yıkılmış diktatörlük başlamıştır. Daha sonra 1957 yılında bir sel felaketiyle kent önemli ölçüde tahrip olmuştur (Gürel, 2008).

Kentin geçirdiği bu olumsuzluklar sonucunda kent merkezinde bozulmalar başlamış kentin tarihi dokuları çöküntüye uğramıştır. Öyle ki tarihi yapılar terk edilmiş, bakımsız kalmış yıkılmaya yüz tutmuştur. Sosyal ve ekonomik gerilemenin sonucunda yaşanan bu olumsuzluklar tarihi kent merkezinin boşalmasına neden olmuştur. Valencia

kenti konumu ve tarihi sebebiyle İspanya' nın önemli kentlerinden biri olduğu için kentin yeniden canlandırılması ile ilgili çalışmalar başlatılmıştır(Gürel, 2008).

Valencia Tarihi Kent Merkezi Rehabilitasyonu Projesi

Valencia kent yönetimi ile Comunidad Valenciana Özerk Yönetimi aralarında yapılan anlaşma ile kentte rehabilitasyon projeleri başlamıştır. 1992 yılında bu projelerin hazırlanması ve uygulama çalışmalarının yapılması üzere RIVA (Valencia Yenileme Projesi) adlı bir kuruluş kurulmuştur.

RIVA projelerinde amaç yeniden canlandırma ile kentin sosyal, ekonomik, kültürel, kentsel gelişimini sağlayarak kentin yeniden yaşanılabilirliğini sağlamaktır (RIVA, 1998).

Projenin temel ilkeleri:

- Tarihi kent merkezindeki yaşayanların bölgedeki sosyal ve ekonomik faaliyetlerinin geliştirilerek kentteki yaşamlarına devam etmesini sağlamak ve kentin cazibesini arttırarak yeni sakinleri bölgeye çekmek,
- Bölgede yer alan yapıların restore edilmesi, modernize edilmesi ve bu yapılarda sosyal, kültürel, eğitim faaliyetlerinin sağlanması,
- Bölge içindeki sosyal grupların projeye katılımının sağlanması, projenin kentin sakinlerine tanıtılması fikirlerinin alınması projelerin bu sosyal gruplarca onaylanması ve projelere halkın desteklenmesinin sağlanması
- Özel sektör yatırımlarının kent merkezine kaydırılmasının sağlanması olarak sıralanmaktadır(Gürel, 2008).

Projelerin yapılması ile kentte yeni iş olanakları gelişmiş, konut alanları, iş yerleri, sosyo-kültürel mekanlar, etkinlik alanları gibi mekanlar hem kent sakinleri için hem de turistler için kentin çekim merkezi haline gelmesini sağlamıştır.

Kentin yenilenmesi eski cazibesini kazanması yönünden öneme sahiptir. Yenileme çalışmaları sonucunda kent hem modern hem de kültürel imaja sahip olmuştur. Fakat yapılan projelerle bölge sakinleri kentin özgün halinin yok edildiğini turizm yapılarının kent imajına zarar verdiği de düşünülmüştür(Gürel, 2008).

Tarihi kent merkezi kent içinde küçük bir bölgede kalmaktadır fakat yapılan çalışmalar şehrin tamamını kapsayarak yapılmıştır. Modern yapılar inşa edilmiş, ticari faaliyetler geliştirilmiştir kent cazibesi arttırılmıştır.

2.5.1.2 İtalya, Bologna Örneği

Kent İtalya'nın Kuzey'inde Emilia-Romagna bölgesinde yer almaktadır. Mimari üslup olarak kırmızı tuğlalar kullanılarak inşa edilmiş özgün yapı malzemesi nedeniyle "kızıl şehir" olarak bilinir ve Avrupa'nın kültürel açıdan o en önemli kentleri arasındadır (Anonim, 2021).

M.Ö. 1000'li yıllara dayanan tarihiyle kent yüzyıllar boyunca ticaret yollarının birleştiği bir noktada yer almış, bundan dolayıda pek çok ulustan kültürel miras taşımaktadır.

Kent etrafı surlarla çevrenmiştir ve Maggiore Meydanı etrafında gelişmiştir. Dünyanın en büyük kiliseleri arasında yer alan San Petronio Bazilikası bu surlarla çevrili kente bulunmaktadır. Kent dokusunda görkemli kuleler ve sokaklarında yer edinmiş uzun arkadlar kendini göstermektedir (Anonim, 2021).

Kent ikinci dünya savaşına tanıklık etmiş büyük zararlar görmüştür. Savaşla birlikte kent terk edilmeye başlamış ve çöküntü alan haline gelmiştir.

Bologna kentsel koruma ve kentsel canlandırma projelerine Luigi Cervellati öncülüğünde 1969 yılında başlanmıştır. Cervellati hazırlamış olduğu koruma politikasında; tarihi kent merkezinin eski yapılar topluluğu değil, sosyo-kültürel, fiziksel, çevresel olarak bir bütünün parçası olarak görmüş, çalışmalarını bu düşünceleriyle bütünleştirmiştir. Yapılan çalışmalarda tarihi kimliği belirleyen , yapılar, sokaklar, kamu alanları, yeşil alanlar, rekroasyon alanları, sosyal alanlar, alt yapı çalışmaları gibi tüm unsurlar birlikte çözümlenmeye çalışılmıştır.

Çalışma alanı 450 hektar ve 80.000 kişiden meydana gelmektedir. Çalışmalarda tüm unsurlar bütün olarak düşünülmüş eski yapılar yeni yapılarla birlikte ele alınmıştır. Bu durumun sebebi tarihi kent yapısını hem korumak hem de kentin dinamizmini sağlamaktır. Cervellanti kenti tek bir anıt gibi ele almış ve çalışmalarını ona göre yapmıştır, bu durum projenin başarıya ulaşmasında büyük önem taşımıştır (Anonim, 2021).

Kentsel canlandırma çalışmalarında kentteki tüm bina çizimleri yapılmıştır. Yapılar için restorasyon projeleri çizilmiş fakat kentin sadece fiziksel yönden değil sosyal yönden de gelişimi amaç edinilmiştir. Bu düşünceler doğrultusunda fiziksel iyileştirme, sosyal iyileştirme, ekonomik iyileştirme birlikte ele alınmış kentteki nüfus hareketi en aza indirilmiş kent sakinleri korunmuştur. Yapılan bu çalışmalar projenin

sosyal açıdan başarıya ulaşmasında etkili olmuştur. Yapılan anket çalışmaları ve sosyal planlamalarla katılımcı koruma anlayışı sağlanmıştır.

Mimari koruma çalışmalarının, sosyal koruma çalışmaları olmadan var olamayacağını, sosyal korumanın da ancak ekonomik canlanma ile desteklenirse kalıcı olacağı varsayımı özellikle dönemi için devrimsel bir bakış açısıdır. Korunan binalardaki düşük gelirli halkın çıkarlarını yasalarla garanti altına alan Bologna planında, kent içinde yenilenmeye bağlı nüfus hareketi asgari düzeye düşürülmüştür. Kent içindeki geleneksel üretim biçimlerini ve küçük esnafı da koruyan plan, yenilemeyi ekonomik olarak desteklerken, somut olmayan kültür mirasını da koruma altına almıştır. Bologna planını döneminin benzer projelerinden ayıran en önemli özellik, bu sosyal bakış açısı olmuştur. Bologna’da yapılan uzun süreli anket çalışmaları ve detaylı sosyal planlama, günümüzde benimsediğimiz katılımcı koruma yaklaşımlarının da metodolojik temelini oluşturmaktadır (Anonim, 2021).

Çalışmalarda tarihi kent merkezi odak noktası kabul edilmiş kent bu odak noktası etrafında şekillenmiştir (Şekil 2.1.). Bu durum kent merkezinin sürekli işlek ve ekonomik girdilere açık hale gelmesini sağlamıştır (Şekil 2.1.). Kentte tüm sınıfların birlikte yaşaması bir sınıf ayrımına olanak verilmemesi projenin başarıya ulaşmasını sağlamıştır.

Şekil 2.1. Bologna kentinde yenileme sonrasında tarihi kent dokusu (Anonim, 2021)

Şekil 2.2. Bologna kentinde yenileme sonrasında tarihi kent dokusu (Anonim, 2021)

2.5.1.3 Londra Southwark - Elephant & Castle kentsel yenileme projesi örneği

Londra’ da yapılan projeler kentsel yenileme projelerine örnek olmuştur. Projede sürdürülebilirliği sağlamak için kentin birçok aktörüne çalışmalarda yer verilmesi amaçlanmıştır. Bu çerçevede sivil toplum örgütleri, uzmanlar, kullanıcılar bir bütün olarak çalışmaktadır (Şekil 2.3.) (Keser, 2010).

Londra genelinde benimsenmiş kentsel yenileme çalışmalarında sosyal, ekonomik, kültürel yönden gelişim sağlama amacı güdülmüştür.

(Şekil 2.3.) Elephant and Castle Projesi Planlama Bölgeleri ve Plan Etapları (Elephant & Castle Regeneration Partnership,2002b).

Projede belirlenen hedefler ve stratejiler

- Çalışmanın ana hedefleri ve stratejileri şu şekilde sıralanabilir;
- Ekonomik koşulların ve rekreasyon alanlarının iyileştirilmesi,
- Ulaşım koşullarının geliştirilmesi,
- Yerel halka gelir kaynağının oluşturulması,
- Yerel halkın projelere katılımının sağlanması,
- Yerel halka fırsat eşitliğini sağlanması şeklinde sıralanabilir (Keser, 2010).

Bu bağlamda, ticari aktiviteler geliştirilmiş, sosyal mekanlar artırılmış, lüks konutlar inşa edilmiş, ulaşım ağları geliştirilmiş, ekonomik faaliyetler geliştirilmiş, kentin sosyal sınıfı geliştirilmiş, kent cazibesi artırılmak istenmiştir (Keskin, D/Sürat, Ö./Yıldırım, Ö. 2003).

Projelerde bölge halkının katılımı ve ziyaretçi katılımları sağlanmış ayrıca her ay yapılan toplantılar halka açık şekilde yapılmıştır. Toplantılar üniversite, dernekler, yerel yönetim, halk komitesi, işbirliği içinde düzenlenmiştir. Ayrıca yerel grupların temsilcilerini oluşturan 'halk furumu' komisyonu halk ile yerel yönetimler arasında ilişkiyi sağlamaktadır. Proje sürekli gelişme göstermiş, çevre, eğitim öğretim kalitesini artırıcı gelişmeler hedeflenmiş her yıl yapılacak çalışmalar için amaç ve hedefler belirlenmiştir (Keser, 2010).

2.5.2. Yurtiçi örnekleri

2.5.2.1 Beypazarı, Ankara

Beypazarı tarih boyunca bir ulusu bünyesinde taşımış bu uluslardan birtakım kültürel verileri günümüze kadar getirmeyi başarmıştır. Beypazarı'nda 1800 lü yıllardan günümüze kadar gelmiş 3500 konut, 20 dini yapı, 18 arkeolojik sit alanı bulunur (Okuyucu, 2011).

1994 yılında İnözü Vadisi' doğal sit alanları ve arkeolojik sit alanları koruma altına alınmıştır. Vadide birçok mağara bulunmakta ve bu alanın sit alanı olarak kabul edilmesinin ardından yerli ve yabancı turistlerin ziyaret ettiği bir alan olmuştur (Takano, 2008).

Turizmi canlandırmak amacıyla 1994 yılında bazı yapıların restorasyonu yapılmış, çevre düzenleme projeleri yapılmıştır (Takano, 2008).

1996 yılında dünyada önemli diplomatların eşleri Beypazarı'nı ziyaret etmiştir. Ayrıca açılan üniversitenin sayesinde bölgede genç nüfus ve kent dinamizmi artmıştır (Takano, 2008).

1997 yılında Beypazarı Kültür Ve Tarih Müzesi kurulmuştur.

2000 yılında "Beypazarı Yeniden" adlı koruma ve canlandırma projesi uygulanmaya başlatılmıştır. Projede kent aktörleride projeye dahil edilmiş anket çalışmaları yapılmıştır (Takano, 2008). Proje 7 etap halinde düzenlenmiştir. İlk üç etap konut yapılarının restorasyonu ile ilgilidir. Dördüncü etap ise tarihi çarşının eski karakterinin yeniden canlandırılması üzerinedir (Şekil 2.4.). Beşinci etap İnözü mağaralarının turizme kazandırılmasını içermektedir. Altıncı etap Suluhan'ın restore edilmesi ve turizme kazandırılmasını içermektedir (Çalışkan, 2009). Tüm bu çalışmalarda genel amaç sosyo-kültürel değerlerimizin korunması ve gelecek nesillere aktarılması olmuştur (Çalışkan, 2009).

Yeniden Canlandırmaya Yönelik Çalışmalar

-Bölgede bulunan 3500 konutun restorasyon projeleri bir çok aktörün birlikteliğinde devam etmektedir.

-Esnaf ve halkı turizme teşvik etme çalışmaları yapılmıştır.

-Beypazarı' na özgün sosyo-kültürel değerlerin patentlerini alma çalışmaları devam etmektedir.

-Beypazarı' na özgün sözcükler derlenerek "Beypazarı Ağzından Sözcükler" adlı kitabı çıkarılmıştır.

-Turizm konaklama yerleri ve kafe-restoranlar açılmıştır.

-Bazı tarihi yapılar restore edildikten sonra yeniden işlevlendirilmiştir.

-Yöresel ürünlerin geliştirilmesi ve satışa sunulması amacıyla çalışmalar yapılmıştır.

-Tarihi çarşı restorasyon projeleri başlatılmıştır (Takano, 2008).

Ayrıca bölgede turizmi canlı tutmak için şenlikler, festivaller düzenlenmektedir. Öyle ki her nisan ayının son haftası uçurtma şenliği, her haziran ayında El Sanatları, Havuç ve Güveç Festivali, mart ayında kızak festivalleri düzenlenmektedir (Takano, 2008).

Şekil 2.4. Beypazarı tarihi çarşı düzenlemesine ait çizimi (Anonim, 2008)

Beypazarı merkezinde bulunan Tarihi Ticaret Merkezi "Beypazarı Tarihi Çarşı Sokakları Cephe Onarımı Projesi" çarşı içinde bulunan dükkanların sokak sağlıklılaştırmasını yaparak özgün dokusunu koruyarak yaşatılmasını amaçlanmıştır. Proje etaplar halinde olmuş, yapıların birbiri ile uyumu ve çevresi ile uyumu

değerlendirilerek yapılar bir bütün olarak düşünülmüştür (Şekil 2.5. - Şekil 2.6. Şekil 2.7.) (Anonim, 2008) .

(Şekil 2.5.) .Beypazarı tarihi çarşı rölöve çizimi 1 (Anonim, 2008)

(Şekil 2.6.) Beypazarı tarihi çarşı rölöve çizimi 2 (Anonim, 2008)

(Şekil 2.7.) Beypazarı tarihi çarşı rölöve çizimi 3 (Anonim, 2008)

Yapılacak olan restorasyon projesi öncesi Beypazarı tarihi çarşısı ve sokaklarında birçok sorun tespit edilmiştir . Bina cephelerinde doğal ve beşeri faktörlerin etkisiyle oluşan bozulmalar yapıların ve sokağın görünümünü bozmaktadır (Şekil 2.8.- Şekil 2.9- Şekil 2.10.). Yapı cephelerine eklenen, tabelalar, gölgelik elemanları gibi muhdes ekler yapı cephelerinde olumsuz etkiler bırakmaktadır (Şekil 2.11.).

Şekil 2.8.- Şekil 2.9 Beypaazarı tarihi çarşı restorasyon öncesi 1-2 (Anonim, 2008)

Şekil 2.10. Beypazarı tarihi çarşı restorasyon öncesi 3 (Anonim, 2008)

Şekil 2.11. Beypazarı tarihi çarşı restorasyon öncesi 4 (Anonim, 2008)

Projede yapıların özgün yapım tekniği ve özgün malzemesi göz önüne alınmış, rölöve restorasyon çalışmaları bu doğrultuda yapılmıştır (Şekil 2. 12.- Şekil 2. 13.- Şekil

2. 14- Şekil 2. 15). Yapı tipolojileri çıkarılmış, yapılara özel detaylar ayrı ayrı üretilmiştir.

Şekil 2.12.- 2.13. Beypazarı tarihi çarşı restorasyon sonrası 1 (Anonim, 2008)

Şekil 2.14. Beypazarı tarihi çarşı restorasyon sonrası 2 (Anonim, 2008)

Şekil 2.15. Beypazarı tarihi çarşı restorasyon sonrası 4 (Anonim, 2008)

2.5.2.2 İzmir Kemeraltı örneği

İzmir kenti geçmişinde bin yıllık izler taşıyan bir kenttir (Ülker, 1994). Kemeraltı bir çok kentte yaşanan “merkezin sanayisizleşmesi ve daha sonra metropolün merkezliğini kaybetmesi” (desantrilizasyon) sürecine girmiş ekonomik özelliğini kaybetmeye başlamıştır (Thorns, 2004).

26.07.2005 tarih ve 26887 sayılı resmi gazetede yayınlanan “Koruma Amaçlı İmar Planları ve Çevre Düzenleme Projelerinin Hazırlanması, Gösterimi, Uygulanması, Denetimi ve Müelliflerine İlişkin Usul ve Esaslara Ait Yönetmeliğin” kapsamında koruma amaçlı imar planı hazırlanmıştır.

Alanda arsa ve binalar arasındaki ekonomi yüksek katlı yapıların yapılmasına neden olmuş tarihi doku yok olma tehlikesi yaşamıştır (Kılıç & Aydoğan, 2006). Yok olma tehlikesine karşın 1984 yılında onaylanmış ve uygulaması devam eden planın olumsuz yönleri ortaya çıkmıştır (Ecemiş Kılıç, Aydoğan, 2007). Bazı olumsuzluklar şu şekildedir;

Yüksek katlı binalar yapılmasının tarihi çevreye olumsuz etkisi,

Bazı tarihi yapıların çeşitli nedenlerle yıkılması,

Yol ve otopark ihtiyacının karşılanması için yapılan çalışmaların kent dokusuna zarar vermesi, şeklinde sıralanmaktadır (Ecemiş Kılıç, Aydoğan, 2007).

İlgili kurullar bu olumsuzluklar nedeniyle 1987 yılında uygulamanın durdurulmasını istemiş fakat uygulamanın 1999 yılında yeni bir uygulama planı hazırlanması gündeme gelmiştir.

Kemeraltı' nı Korumaya Yönelik Temel Hedefler

Kemeraltı İzmir için tarihsel olarak oldukça önemli bir yerdir fakat geçirdiği değişimlerle kültürel yapı çok fazla zarar görmüştür. Bu nedenle son yıllarda özellikle yurtdışında uygulanan kentsel canlandırma projesi öngörülmüştür (Ecemiş Kılıç, Aydoğan, 2007).

Bu nedenle yapılan çalışmalar tarihsel dokunun özgün niteliğinin iyileştirilmesi, korunması ve günümüz şartlarına adapte edilmesi amaçlanmıştır. “Tarihi turistik çevre ile uyum içinde olan, tarihi dokuyu zenginleştiren ve mevcut diğer ticari faaliyetlerle ilişkilendirilmiş bir fonksiyonel dönüşüm sağlanmalıdır” düşüncesi benimsenmiştir (DEÜ, 1999b).

Kemeraltı Anafartalar caddesi sokak sağlıklılaştırması yapılmış giderlerin yüzde altmışı ‘Taşınmaz Kültür Varlıklarını Koruma Katkı Payı’ kapsamında yer almıştır. Proje etaplar halinde uygulanmaya başlanmıştır. Birinci etapta 71 işletmenin cephe sağlıklılaştırması yapılmıştır. İkinci ve üçüncü etapta 147’şer işletmenin cephesi yenilenmiştir. Dördüncü etapta yine 175 yapı cephesi sağlıklılaştırılmıştır. Beşinci etapta ise 81 adet yapı İzmir 1 Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu kararları doğrultusunda restore edilmiştir. Yine içinde balıkçılar ve balıkçı restoranlarının bulunduğu balıkçılar meydanında ‘Balıkçılar Meydanı’ konseptli geniş kapsamlı meydan projesi hayata geçirilmiştir.

Yapılan bu çalışmalarda bölgenin canlılığını yeniden kazandırmak, sosyal, ekonomik, kültürel gelişimi sağlamakla birlikte turizmi geliştirmekte amaçlanmıştır.

2.5.3. Örneklerin Değerlendirilmesi

Kentsel yenileme veya kentsel canlandırma projeleri incelendiğinde koruma ve yaşatma çalışmaları 19. yüzyılda başlamış fakat bu düşüncenin olgunlaşması 20. yüzyıl da gerçekleşmiştir. Avrupa ülkelerinde kentsel canlandırma projeleri 20. yüzyıl başlarında büyük önem taşımaya başlamış tarihi kent merkezlerinin korunması ve yaşatılmasına ilişkin projeler geliştirilmiş uygulama çalışmaları yapılmaya başlamıştır. Yapılan çalışmalar geliştirilerek günümüzde de devam etmektedir.

Ülkemizde ise koruma anlayışının çok öncelere dayanmasına rağmen kentsel canlandırma çalışmaları 20. yüzyılın sonlarında benimsenmiştir. Bu nedenle çalışmalar 20. yüzyıl sonlarında başlamış günümüzde de devam etmektedir.

Uygulanan örnekler sonucunda tarihi kent merkezlerinde yeniden canlandırma projelerinde ele alınması gereken temel konular görülmektedir. Bunlar;

-Uygulamanın yapılacağı alan kendine özgü özellikler barındırır bu nedenle yapılacak çalışmalar alana özgü olmalıdır.

-Yapılacak çalışmalarda bölge sakinlerinin sosyal, kültürel, ekonomik değerlerine dikkat edilmelidir.

-Projelendirme aşamasında kent aktörlerinin düşünceleri saptanarak fikir alışverişi yapılmalıdır.

-Proje için mimar, mühendis, sanat tarihçi, kent planlamacısı gibi uzmanlar görevlendirilmelidir.

-Yapılacak çalışmada yerel yönetim, proje ekibi, yerel dernekler, halk komitesi gibi birimlerin birbiri içinde koordine olmalıdır.

-Yapılan canlandırma projelerinde bölgenin sosyo-kültürel değerlerine zarar verilmemelidir.

-Ekonomik ve sosyal gelişim sağlanmalı ve yapılacak çalışmalar için ilgili kurul ve kuruluşlarda mali kaynak sağlanmalıdır.

-Yapılan projeler bütün bir şekilde değerlendirilip çalışmalar yapılmalıdır.

3. MALATYA BATTALGAZI SUR İÇİ BÖLGESİ TARİHSEL GELİŞİMİ ALAN ÇALIŞMASI

Alan çalışmasında Battalgazi(Eski Malatya) olarak bilinen Malatya kentinin ikinci yerleşim merkezinin tarihi, coğrafi, ekonomik, sosyal, fiziksel, mimari özelliklerine değinilerek ilk kuruluşundan günümüze kadar tüm evrelerine değinilecektir.

3.1.Battalgazi Sur içi Alanı

Malatya tarihinin başlarından beri Anadolu ve Ortadoğu arasında bir bağlantı noktası olmuştur. Aynı zamanda Sivas üzerinden Kafkasya'ya, Diyarbakır üzerinden Mezopotamya'ya uzanan yollar Malatya'dan geçmektedir. Malatya etrafı dağlarla çevrili olduğundan ülkeler veya şehirler arasında bir koridor oluşturmuştur (Anonim, 7). Yolların Akad İmparatoru Sargon zamanından beri kullanıldığı bilinmektedir. Hitit krallıklarının da bu yolu kullandığı bilinmektedir. Bulunduğu konum itibariyle Malatya

önemli bir geçiş noktası olmuş bu sayede kent kültürel ve ekonomik yönden önemli gelişmeler göstermiştir.

Roma döneminde antik çağlarda kullanılan yolların ticari faaliyetini geliştirmek amacıyla yollar yapılmıştır. Malatya'nın askeri ve ticari faaliyetlerinin iyi olması sebebiyle Romalılar Malatya yolunu benimsemiştir. Bizans döneminde aynı amaçla bu yollar kullanılmıştır. Bunun yanı sıra yapılan savaşlarda, akınlarda Malatya önemli bir geçiş noktası olmuştur (Anonim, 2014).

3.1.1. Malatya'nın tarihsel gelişimi

Malatya tarihine bakıldığında yapılan araştırmalar M.Ö.2000' li yılları işaret etmektedir. Bu durum Malatya'nın bir çok ulusun veya devletin bu topraklarda hüküm sürdüğünü göstermektedir. Tezin bu bölümünde Malatya'da bulunan insanlığın ilk izlerinden günümüze kadar oluşan süreci değerlendirecektir.

3.1.1.1. Ön tarihte Malatya

Malatya kenti tarih boyunca doğu ile batı kuzey ile güney şehirlerini birbirine bağlayan bir kavşak görevini üstlenmektedir. Bu nedenle Malatya çağlar boyunca önemli bir merkez olarak karşımıza çıkmaktadır. Jeopolitik önemi doğrultusunda kent yolları Akad İmparatoru Sargon zamanından beri kullanılan ulaşım aksı üzerinde bulunmaktadır (Anonim, 7). Hititler döneminde ise Şupilliliuma'nın Malatya'dan geçerek Aşağı Fırat havzasına geçerek savaştığı bilinmektedir.

Konumu itibariyle Malatya'nın Paleolitik çağa kadar uzandığını mağaralarından anlaşılmaktadır. Aynı zamanda Cafer höyükte yapılan kazılar sonrasında Paleolitik çağa ait verilere ulaşılmış o dönemde Malatya'nın üzerinde tarım ve hayvancılığın yapılan yerleşik bir yaşam alanı olduğu saptanmıştır (Anonim, 2014).

Malatya'da bilinen ilk yerleşim alanına bakıldığında Yazıhan Ansır Mağaraları ve İnderesi Mağaraları karşımıza çıkmakta ve bu yerleşim alanlarının Paleolitik Çağlara kadar uzandığı saptanmıştır.

Malatya tarihine bakıldığında Arslantepe ve Cafer Höyük Malatya'nın bilinen en eski yerleşim alanlarını oluşturmaktadır. Arslantepe ve Cafer höyük incelendiğinde Malatya zengin ticaret ağlarına ve zengin kültüre sahip uygarlığın ileri düzeylere ulaştığı yerleşkeleri barındırdığı görülmektedir.

Çafer Höyükte yapılan incelemelerde Malatya'nın yerleşim alanı olduğu ve tarihinin MÖ 7000 yıllarına dayandığı görülmektedir. Bu dönemde insanların mağara yaşantısından çıkarak tarım ve hayvancılığın geliştiği yapılan araştırmalarla ortaya çıkmıştır (Anonim, 6). Arslantepe'de yapılan kazılarda şehrin tarihinin M.Ö. 20. yüzyıla dayandığı saptanmıştır. Arslantepe ve Değirmentepe incelendiğinde ise tarihinin MÖ 6000-5000 yıllarına dayanan kültür katmanlarına sahip bir yerleşke olduğu yapılan çalışmalarla kanıtlanmaktadır (Anonim, 7). Bu dönemlerde Malatya, dini, kültürel, ticari ve ekonomik faaliyetleri bir arada tutan önemli bir merkez görevini üstlenmiştir. Arslantepe'de yapılan kazı çalışmalarında çıkarılan MÖ 3000'li yıllara ait ateşte pişirilerek elle yapılan üzerleri işlemeli tabak-çanaklar, yapı yüzeylerine yapılan süslemeler ve yazılar, MÖ 3200 yıllarına ait bir tapınak gibi arkeolojik öneme sahip eserlerin bulunması ne kadar önemli bir yerleşke olduğunu göstermektedir (Anonim, 2014).

M.Ö. 5000-3000 yılları arasında Kalkolitik Çağ yaşanmıştır. Bu dönemde Arslantepe ve Değirmentepe önemli ticari ve ekonomik merkezler olmuştur. M.Ö. 2500 yıllarında ikinci ve üçüncü Tunç Dönemi yaşanmış ticari ve ekonomik faaliyetler bu dönemde de devam etmiştir.

Arslantepe'de yapılan kazılarda MÖ 2000 yıllarına kadar Geç Uruk Dönemi etkisi görülmekle birlikte bu dönemden itibaren Hitit hakimiyeti görülmektedir. Hitit krallığından sonra bölgeye ismini veren Melit-Melidu Krallığı hükmetmeye başlamıştır. Sonraki dönemlerde ise Asurlar, Uraltular, Medler, Persler, Roma, Bizans, Abbasiler, Danişmentler, Selçuklular, Memluklar, Osmanlı gibi büyük Devletlerin önemli bir kenti ve vilayeti haline gelmiştir.

3.1.1.2. Hititler dönemi

Hititlerin Anadolu da M.Ö. 2000 yıllarda yaşadıkları Arslantepe' de yapılan araştırmalarda görülmektedir. I. Hattusilis, kuzey Suriye yolunu emniyet altına almış, yerine geçen oğlu I. Mursilis ise Anadolu birliğini Halep ve Babil seferlerinden sonra sağlamış. Hitit döneminde Malatya'nın Hitit birliğine katıldığı düşünülmektedir. Bu

dönemde Malatya Suriye ve Anadolu arasında bir kavşak görevi yapmıştır (Anonim, 2014, Anonim, 6).

15. yüzyılda Hitit Krallığı içinde yaşanan isyanlar sebebiyle Hitit Birliği, Suriye'deki Mitanni Krallığının eline geçmiştir. Böylece Malatya da Mitanni egemenliği altına girmiştir. Daha sonra Hitit krallığı Mitanni egemenliğine son vermiş Malatya tekrar Hitit egemenliğine girmiştir. Malatya da varlığını M.Ö. 1200-1000 yıllarına kadar sürdüren Hitit krallığı Asur devletine vergi vermek zorunda kalmıştır. Daha sonra ise Hitit Krallığı tamamen yıkılmış Hitit derebeylikleri oluşmuştur. Bu derebeyliklerin bir tanesinin Malatya da hüküm sürdüğü yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır (Anonim, 2014, Anonim, 6).

Sonraki yıllarda Malatya'nın Asur ve Hitit hükümdarlıkları arasında el değiştirdikleri görülmüş daha sonra Asur egemenliği altında kalmıştır. Asur egemenliği altından çıkan Malatya M.Ö. 7. yüzyılda Med ve Pers'lerin hakimiyeti altına girmiştir (Anonim, 2014).

3.1.1.3. Medler dönemi

Asur devletinin yıkılmasıyla Medler ve Babiller aralarında anlaşma yaparak Asur topraklarını paylaşmıştır. Bunun sonucunda Malatya Med hükümdarlığı altına girmiştir. Med krallığı askeri güce dayanan bir krallık olmuş, istila ettiği yerlerde kalıcı bir yönetim kuramamıştır. Bu fırsattan yararlanan Persler M.Ö.6. yüzyılda Med Krallığını bozguna uğratarak Anadolu'nun yeni hakimi olmuştur. Böylece Malatya Pers hükümdarlığının himayesi altına girmiştir (Anonim, 6, Anonim, 2014).

3.1.1.4. Persler dönemi

M.Ö. 6. Yüzyılda Malatya Pers Krallığı himayesine girmiştir. Malatya'nın İran yaylaları ve Akdeniz arasında bulunan yol üzerinde olması Malatya'yı önemli bir yerleşim yeri yapmıştır.

Malatya daha sonra Selökidlerin, Persler, Kapadokya krallığı, Babiller arasında el değiştirmiştir. Daha sonra kent Pontus Krallığının eline geçmiş Pontus Krallığının da Roma ordusuna yenilmesiyle kentte M.Ö.66 yılında Roma eyaletlerinin sınırları içine girmiştir (Sevgen, 1956).

3.1.1.5. Roma dönemi

Malatya doğuyu batıya, kuzeyi güneye bağlayan bir kavşak noktası olmasıyla Roma ordularının uğrak yeri olmuştur. Bu bölgeye Romalılar iki lejyonlarını yerleştirmişlerdir. Lejyonlardan biri Malatya diğeri ise Adıyaman taraflarına yerleşmiştir. Bu dönemde Malatya Roma'nın en önemli askeri üstlerinden biri olmuştur. Romalıların buraya asker yerleştirmelerinin sebebi; buranın önemli bir yol kavşağı olması, Fırat'ın burada geçit vermesi, su kaynaklarının ve yiyecek depolarının bol olmasındandır. Roma imparatorlarından Titus zamanında Arslantepe de bulunan kent merkezini günümüzde Battalgazi veya Eski Malatya olarak bilinen Arslantepe' nin 4 km kuzeyine taşınmıştır. Roma Dönemi'nde kent ticari ve ekonomik yönden gelişimine devam ederek diğerk devletlerin ilgisini üzerine çekmiştir. Bu durum sonrasında Malatya'nın stratejik ve ekonomik öneminden dolayı sürekli saldırılara maruz kalmasına sebep olmuştur. Bu nedenle yeni kent etrafı Roma İmparatoru Titus döneminde MS. 98-117 yılları arasında sur duvarları ile çevrilmiştir (Sevgen, 1959, Anonim, 7).

Sonraki yıllarda Roma eyaletlerinde isyanlar olmuş Malatya sürekli el değiştirmiştir.

Malatya Roma İmparatorluğunun M.S. 395 yılında ikiye bölünmesi ile Doğu Rama'ya yani Bizans İmparatorluğuna kalmıştır (Anonim, 2014).

3.1.1.6. Bizans dönemi

Malatya doğu Bizans İmparatorluğu zamanında askeri üs olarak değerlendirilmiş. Bizans imparatorluğu zamanında Battalgazi surları onarılmış şehir gelişmeye devam etmiştir. Fulminatris lejyonu adı verilen askeri karargâha Bizanslılar "Likandos" adını vermişlerdir. Malatya'nın Bizans döneminde bu gelişimi sağlaması Malatya'nın bir eyalet merkezi olmasını sağlamıştır. Ayrıca şehir için su kaynakları sağlanmıştır.

Bu dönemde şehirde başka yerleşim merkezleri de kurulmuştur. Bu düşünceyi Malatya’ da bazı yerleşim alanlarında Bizans döneminden kalma mozaik ve yapı kalıntılarının bulunması desteklemektedir. Bizans imparatorluğu zamanından kalan kalıntılar şehrin hristiyanlaştırıldığı göstermektedir. Şehirde birçok kilise, manastır yapılmış fakat bu yapılar Bizans ile İslam devletleri arasında yapılan savaşlar sırasında zarar görmüştür. Aynı şekilde Müslümanlarca yapılan cami ve medreselerde zarara uğramıştır. Bizans döneminde Malatya Sasani devleti ile sınır şehri olmuştur. Bizans Sasani devleti arasında 575 yılında yapılan savaşlarda şehir büyük yıkımlara uğramıştır. Malatya bu dönemde İslam devletleri ile Bizans arasında sürekli el değiştirmiş en sonunda Emeviler şehri ele geçirmiş ve Malatya hudut valiliği kurulmuştur. Malatya tamamen Türkleşinceye kadar Bizans ile Araplar arasında paylaşılmış son olarak da 11. yüzyılda Bizans krallığının elinden çıkmış olduğu kalıntılardan anlaşılmaktadır (Anonim, 6, Anonim, 2014).

3.1.1.7. İslam dönemi

Müslüman Araplar ile Bizans arasında Malatya için sürekli savaşlar yaşanmıştır. Savaşlar sonunda şehir sürekli el değiştirmiş zarar görmüştür. Suriye valisinin gönderdiği Habib bin Mesleme 656 yılında şehri almıştır. Şehri Müslümanlaştırmak amacıyla Suriye ve Irak’tan Müslümanlar Malatya’ya getirildi. Malatya da askeri gücüde artan Araplar Bizanslar Arapların iç karışıklığından istifade edip şehri yeniden ele geçirdi. Bu durum şehir mimarisinin yeniden yakılıp yıkılmasına neden oldu. Abbasi Halifeliği döneminde yeniden Müslümanların olan şehir için vali atandı. 757 yılında Malatya şehrinin onarımı yapıldı daha sonra yapılan saldırılar geri püskürtüldü (Sevgen, 1959). Daha sonra Malatya üs durumuna geçti 813-830 yılları arasın buradan Bizans ordularına seferler düzenlendi. Fakat 841 yılında Bizans orduları, şehri yeniden ele geçirdiler. 863 yılında Malatya valisi Abdullah bin El Akta şehri yeniden almıştır. Daha sonra Araplar ve Bizans arasında büyük mücadeleler oldu ve şehir en son Bizans egemenliği altında kaldı (Anonim, 2014).

3.1.1.8. Selçuklular dönemi

11. yüzyılda Türkler Anadolu’ ya akınlar düzenlemeye başladılar. Malatya’yı Selçuklular 1057’de aldısada Bizanslılar şehri geri almışlardır. Daha sonra Bizanslılar

Malatya'nın sur ve hendeklerini geri yaptılar. Sonraki yıllarda Malatya Bizans ve Selçuklular arasında el değiştirmiştir (Anonim, 7).

Romanos Diogenes (1068 – 1071), önderliğinde Türkleri Anadolu'dan atmak amacıyla yapılan savaşta Alparslan savaşın galibi olmuştur. Bizans'ın son direnme gücünü kıran Türkler Anadolu'ya akınlar düzenlemeye başladı. Malazgirt savaşından sonra Malatya Bizans hakimiyetindeki Ermenilere bırakılmıştır. Ermeniler ile Bizans arasında yapılan mücadeleler sonucunda Ermeniler Selçuklu devletine karşı Bizansa yardım etmediler (Turan, 2004).

Selçuklular Malatya'yı almak istediler ama birinci haçlı seferi çıkınca bu girişimi başarılı olmadı. Daha sonra Danişmentliler şehri kuşattı fakat surların çok sağlam olması sebebiyle kuşatma 3 yıl sürmüştür. Sonraki zamanlarda Danişmentliler ile Ermenilerin arası düzelmiştir ve haçlı seferlerine karşı Ermeniler Danişmentlerin yanında olmuştur, bunun üzerine Danişmentler kuşatmayı kaldırmıştır (Anonim, 2014).

Selçuklu ve Danişmentler Anadolu'da haçlı unsurunu yok edince Malatya'yı Danişmentler tekrar kuşattı ve 1101 yılında Malatya Türk beldesi olmuştur. Daha sonra Danişmentliler ve Selçuklular arası yapılan savaş Selçuklular kazandı 1105 yılında Selçuklular Malatya'yı aldı (Turan, 2004: 136).

Anadolu Selçuklu devleti Büyük Selçuklu devleti içindeki karışıklıktan yararlanıp 1171 yılında şehri kuşattı ve aldı. I. Alaaddin Keykubat döneminde Malatya imar edildi Alaaddin Keykubat'ın yaptırdığı en önemli eser ise 1224'te yapılan Malatya Ulu Cami oldu.

1243 yılındaki Köseadağ Savaşında Selçuklular yenilgiye uğramış Malatya subaşı şehri terk etmiş Malatya Müslüman ve Hristiyan halkı başsız kalmıştır. Kendi içinde organize olan halk kenti Moğol istilalarından korumaya çalıştı. Moğollara verilen haraçlar sonrasında Moğollar şehri terk etmiştir. Moğollar Malatya'ya bu dönemde birçok kez saldırdı ve haraçlar topladı. Selçuklu devleti içinde yaşanan karışıklıklar Moğol istilaları ile bir olunca şehir yöneticileri sürekli değişti, ekonomik çöküntü oldu, açlık, kıtlık, salgın hastalıklar baş gösterdi. Memlukulüer Malatya'ya gelip şehri yağmaladılar. Memlukulüer gittikten sonra Selçuklu şehrin yenilenmesi için çalışmalar yaptı. 1318 yılında Selçuklu devletinin tarihe karışmasıyla beylikler ortaya çıkmıştır (Anonim, 2014, Anonim, 7).

Malatya mimari açıdan Selçuklular döneminde en büyük gelişimi göstermiştir. Hanlar, kervansaraylar, camiler, mescitler, medreseler, hamamlar bu dönemde en etkili şekilde yapılmıştır (Sevgen, 1956).

3.1.1.9. Beylikler dönemi

Elbistan ve Maraş yöresinde büyük kitleler halinde bulunan Oğuzların Bozok kolundan olan Dulkadir Türkmenleri, 1339 yılında Memluklere bağlı olarak Dulkadir Beyliğini kurdular. 1348 yılında Memluklere isyan eden Elbistan valisi Zeyneddin, Melik Zahir ünvanı ile bağımsızlığını ilan etti. Daha sonra Memluklüler yöreyi tekrar ele geçirdi. Dulkadiroğullarının yörede tekrar güçlenmesinden kaygı duyan Memluklüler içinde yaşadıkları karışıklıklardan dolayı bu duruma seyirci kaldı. Osmanlı sultanı Yıldırım Beyazıt bu durumu fırsat bilip Memluklulardan Malatya ve Maraş bölgesini istedi Memluklerden olumsuz cevabını alan Yıldırım Beyazıt karşı saldırıya geçti ve 1399 yılında Malatya'yı ele geçirdi.

1401 yılında Timur Malatya'yı işgal ederek şehri yakıp yıktı. Timur ile Beyazıt arasında yapılan Ankara savaşını Timur'un kazanmasıyla Anadolu da beylikler tekrar canlandı. Yavuz Sultan Selim Çaldıran Savaşından sonra bir gurup asker gönderim kendisi için düşmanca davranan Dulkadiroğullarını yenerek şehri kendi atadığı Dulkadiroğulları beyine bıraktı. 1521 yılında Dulkadiroğulları beyinin ölümü sonrasında Malatya Beylerbeyi olarak Osmanlı topraklarına katıldı (Anonim, 2014).

3.1.1.10. Osmanlı dönemi

1515 yılından sonra Malatya Osmanlı sancağı altında huzur buldu.1580'li yıllarda Celali isyanları baş gösterdi Osmanlı bu asilerin yakalanıp cezalandırılması için çalışmalara başladı. Çıkan ayaklanmalar ve yapılan saldırılar sonrasında Osmanlı devleti huzuru yeniden sağlamıştır. Fakat kent harap bir duruma gelmiştir.

1838 yılında Osmanlı komutanı karargahını Harput'tan Eski Malatya (Battalgazi)'ya taşıyınca şehir boşalmaya başlamıştır. Yılın bir kısmını bağlarda geçiren halkın evlerine el konulunca halk artık merkeze gidemedi (Göyünç, 1973: 654). Bunun üzerine o zamanki Asbuzu yani bağlar günümüzdeki yeni Malatya gelişmeye başladı suların bol olması toprağın verimli olması sebebiyle şehir gelişmeye başladı. Daha sonra ordunun Malatya'dan çekilmesiyle halk evlerine dönmedi. Eski Malatya harap duruma geldiği için halk oraya gitmeyi tercih etmemiştir (Sevgen, 1956).

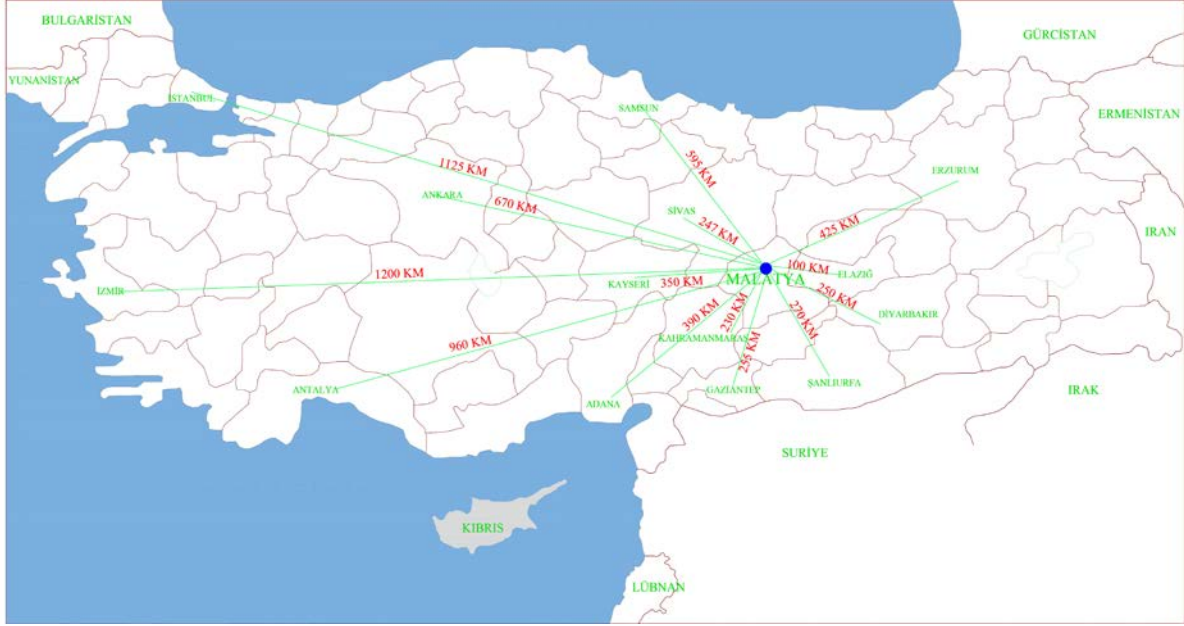
Malatya Osmanlı döneminde bazen sancak olmuş bazen kaza olmuştur. Evliya Çelebi Seyehatnamesi' ne göre Malatya'da 1530 sayımına göre 300 kadar insan vardı. 1560 sayımına göre de 8700 insan bulunmaktadır. 16. yüzyılda Malatya 32 mahallesi olan Maraş eyaletine bağlı bir sancaktı. 1847 yılında Harput vilayetine 1877 yılında ise Diyarbakır vilayetine bağlanmıştır. 1881-1893 yılında Malatya merkez nüfusu 133.244 toplam nüfusu ise 216.280 olmuştur. Malatya bu tarihten sonra çok önemli olaylar şahitlik etmemiştir. Yeni kent merkezi Osmanlı döneminde gelişmeye başlamış fakat asıl gelişme cumhuriyet döneminde yaşanmıştır.

3.1.2. Malatya'nın konumu ve çevresel veriler

Malatya Doğu Anadolu Bölgesi' nde Fırat Havzası' nın yukarı Fırat bölümünde yer almaktadır. Doğusunda Elazığ, kuzeydoğuda Erzincan, kuzeyde Sivas, batıda Kahramanmaraş ve güneyde Adıyaman illerine komşudur. Malatya 'nın yüz ölçümü 12.313 km²dir (TÜİK, 2013: XII).

Malatya 38 derece 54 dakika ve 39 derece 3 dakika kuzey enlemleri ile 38 derece 45 dakika ve 39 derece 10 dakika doğu boylamları arasında yer almaktadır. Malatya il merkezinin rakımı 900 metrelerdedir. Malatya etrafı dağlarla çevrili durumdadır(TÜİK, 2013: XII).

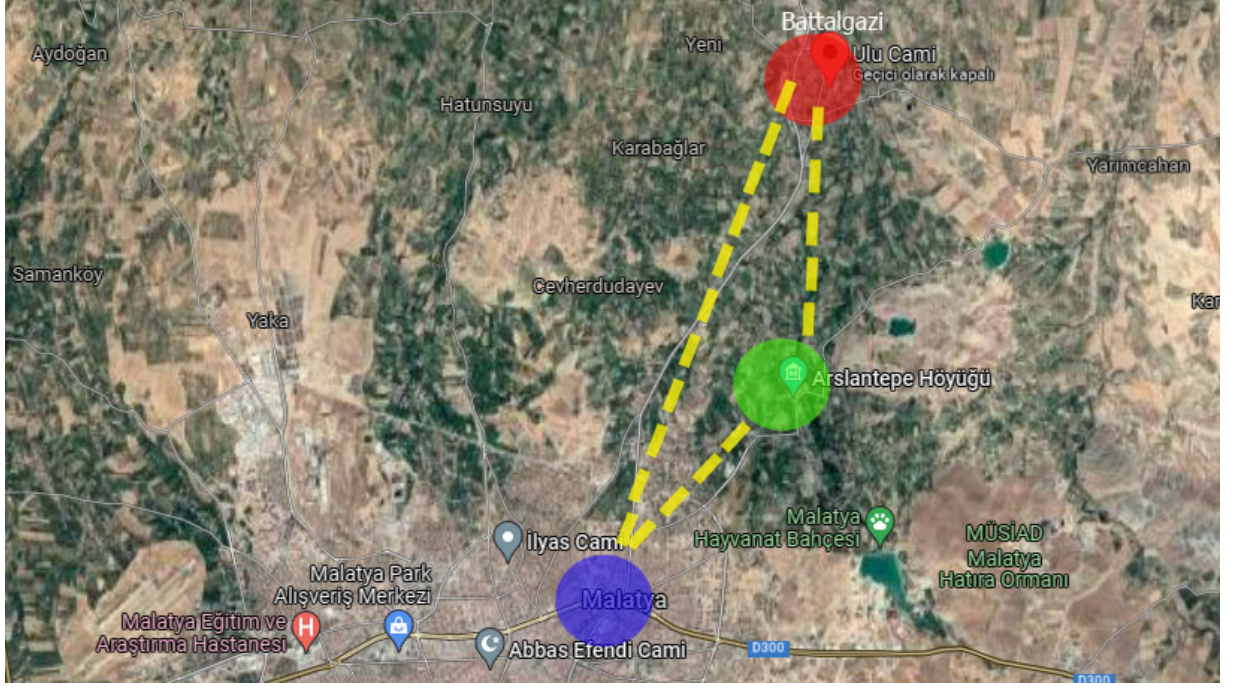
Malatya konumu itibari ile Türkiye haritasına bakıldığında doğu ile batı, kuzey ile güney yönünde orta aksta bulunmaktadır. Etrafının dağlarla çevrili olması ve Malatya'nın konumunun merkezi olması itibari ile günümüzde aktif bir ulaşım ağı üzerinde bulunmaktadır (Şekil 3.1.).

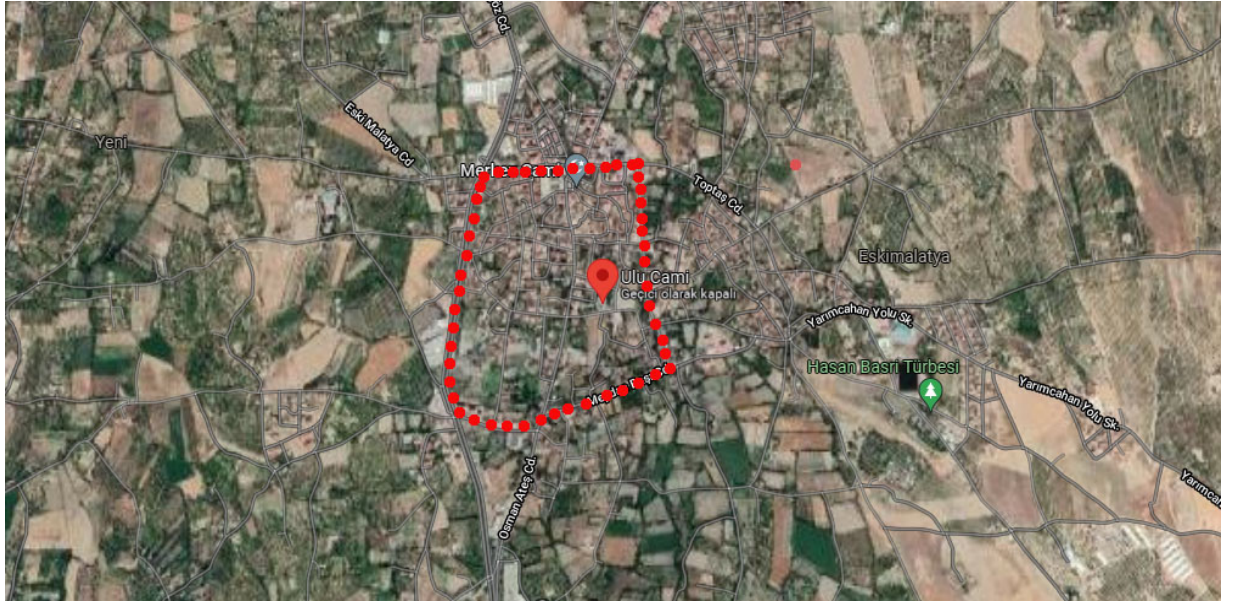
Şekil 3.1. Malatya'nın Türkiye haritası üzerindeki konumu ve önemli merkezlere uzaklığı

Malatya'nın topografyası düzenli ve toplu yerleşim için uygundur. Malatya'nın merkezinin 1839 yıllarında yer değişmesi bu nedenle çok kısa sürmüştür. Günümüzdeki merkez verimli topraklara ve su kaynaklarına yakın olması sel, taşkın gibi etmenleri olmaması gibi nedenlerden dolayı şehir kısa sürede toplu ve düzenli bir şekilde kurulmuştur buraya taşınmıştır (Durgun,2006).

Eski Malatya (Melitene), yani Battalgazi, Malatya ilinin 8 km. kuzeyinde Fırat nehrinin batısında yer alan Malatya'nın ikinci yerleşim merkezidir (Şekil 3.2.). Malatya kuruluşu ve isim itibariyle başlangıçtan günümüze kadar büyük bir değişikliğe uğramadan gelen Anadolu şehirlerinden biri özelliğindedir. Malatya'nın ilk yerleşim yeri Eski Malatya'nın 4 km. güney doğusunda bulunan , Arslantepe olarak isimlendirilen yerde kurulmuştur (Şekil 3.3.) (Darkot, 1997, s.227; Eskici, 2006, s. 263; Üstündağ ve diğerleri 2005, s. 67; Gögebakan, 2003, s. 469).

Şekil 3.2. Battalgazi'nin Malatya ve Arslantepe Höyüğüne göre konumu

Şekil 3.3. Battalgazi' nin yakın çevresine göre konumu

3.1.3. Malatya'nın jeolojik durumu

Malatya alanının III. çağda oluştuğu sanılmaktadır. Bosen, yaşlı Marn kireç taşı birimleriyle temsil edilmektedir. Faylı olup, ova içerisinde Neogen alt tabakalarda Piliye Kuvaterner-Yaşlı Konglomera birimi yer almakta, en geniş ve genç oluşukları kil-kum- çakıldan meydana gelen alüvyon toprak ile örtülüdür. Vadi içerisinde örtü

birimi düşük kotlardadır. Malatya Ovası 1.500 metreyi aşan yükseklikteki sıradağlar ve yaylalar ile çevrilmiş olan genişçe bir çöküntü alanıdır. İlçemizden başlayarak Yazıhan ve Akçadağ ilçelerine kadar olan bölümde 50-60 metre kalınlıktaki Konglomera tabakaları yer almaktadır.

Battalgazi ilçemizin içinde yer aldığı Malatya Ovası, güneybatı-kuzeydoğu yönünde uzanan ve tektonik kökenli olan Elbistan-Malatya-Uluova-Palu çöküntü ovaları dizisi içinde bulunur. Genellikle silik topografya özelliği gösteren Malatya Ovası, Doğu Anadolu Fay Hattı üzerindedir. Malatya Ovası, bu iki fay arasında kalan bloğun önce Preneojen hareketlerle çökmesi ve daha sonra da Neojen tortullarla dolması sonucu oluşmuştur.

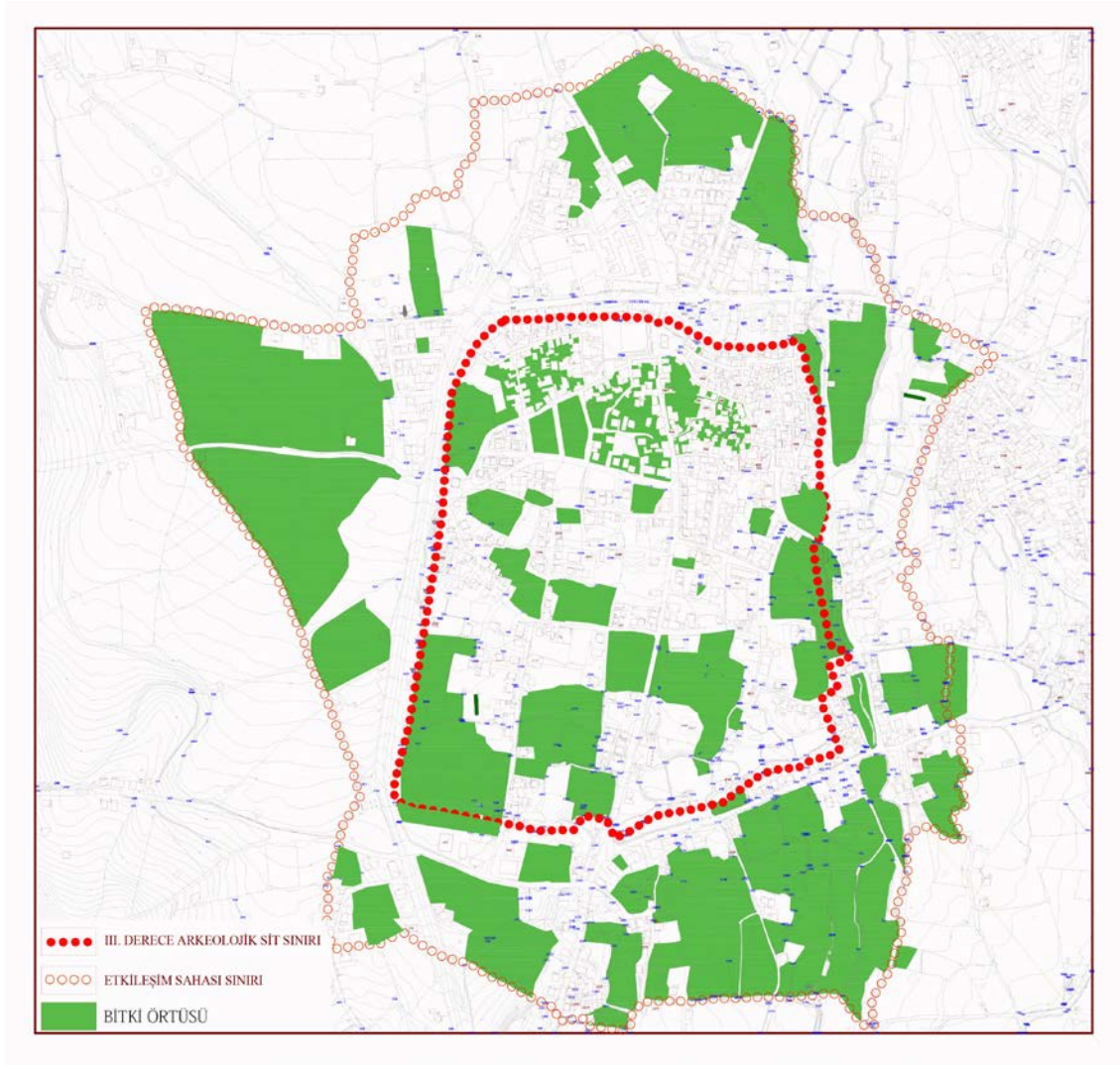
3.1.4. İklim ve bitki örtüsü

Battalgazi ilçesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi karasal rejimi ve Akdeniz Bölgesi denizel yağış rejimi ile Doğu Anadolu Bölgesi karasal yağış rejimi ve iç Anadolu Bölgesi karasal yağış rejimleri arasında bir geçiş alanı durumundadır.

Yıllık sıcaklık ortalaması 13-14 derece civarında olup en sıcak günler haziran, temmuz, ağustos aylarında 35-40 derece olarak görülür. En çok yağış ilkbahar ve sonbahar aylarında olur. Yıllık ortalama yağış miktarı 400-500 mm'yi bulmaktadır (Yüksel, 2018).

İlçemizde kuraklığa ve soğukluğa dayanıklı alan meşe ve sarıçam ağaç türleri ile püskülotu, kekik, sütleğen ve geven gibi otsu bitkiler yaygındır. Dere ve su kenarlarında ise kavak, söğüt toplulukları ile çınar ağaçlarına rastlanmaktadır (Çevre, 2010).

Battalgazi sur içi ve etkileşim sahasını içine alan alanda yeşil alanlara bakıldığında sur içinde yaklaşık yeşil doku yaklaşık 1/4 oranındadır. Sur dışı etkileşim alanına bakıldığında ise yaklaşık olarak 2/5 oranının yeşil alan bulunmaktadır (Şekil 3.4.).

Şekil 3.3. Battalgazi sur içi ve etkileşim sahası yeşil doku analizi

3.1.5. Battalgazi sur içi nüfus özellikleri

Eski Malatya olarak bilinen Battalgazi sur içi ve çevresini oluşturan Eski kent merkezine dair bilinen ilk nüfus sayımı Osmanlı Döneminde 1518 yılında yapıldığı tahrir defterlerinde yer almaktadır. Bu durumu takiben 1530 yılında yapılan ikinci sayımda Battalgazi nüfusu 7300 kişi olarak kayıtlara geçmiştir. 1560 yılında gerçekleştirilen sayımda ise 8700 olarak belirlenmiş nüfusun 1300 kadarı Osmanlı vatandaşı olan gayrimüslim, 6400 kadarı ise müslim vatandaşlarından oluşmaktadır. 8700 bireyin yaşadığı Battalgazi' de 6300 kadarı sur içinde, 1400 kadarı ise sur çevresinde yerleşmiştir. Kanuni Sultan Süleyman Döneminde tahrir defterlerinde 1945 kadar 'vergi nüfusu' olduğu kaleme alınmış bunlardan 1615' i müslim 330' u ise gayrimüslim olarak belirtilmiştir (Yinalç, Elibüyük, 1983, 5-7, (Kırımhan, M.1990, 19-21).

1838 yılının Mart ayında Malatya' yı ziyaret eden Maraşel H.Von Molthe Battalgazi' yi ziyaretinde 5000 kadar kerpiç evin varlığından söz etmiş, Ağustos ayında tekrar ziyaret ettiğinde ise 12000 kadar kişinin günümüz Malatya' sı olan Aspuzu' ya taşındığını belirtmiştir (Kırımhan, M.1990).

C.Texier 1839 kentin nüfusunun 30000 kadar olduğunu belirtmiştir (Kırımhan, M.1990, 19-21).

İslam, 19. yüzyıl sonunada Battalgazi' nin artık oturulmayacak halde olduğu ve 200-300 hanenin bulunduğu belirtmektedir (İslam, 1970, 230).

Cumhuriyet döneminde ise Battalgazi nüfus sayımı her beş yılda bir olacak şekilde yapılmıştır. Bu sayımlar sur içi ve çevresini kapsayacak şekilde yapılmıştır. Bu sayımlarda sırasıyla; 1935 yılında 2.170 kişi, 1940 yılında 2.548 kişi, 1945 yılında 2.701 kişi, 1950 yılında 2.994 kişi, 1955 yılında 3.069 kişi, 1960 yılında 3.688 kişi, 1965 yılında 4.244 kişi, 1970 yılında 5.125 kişi, 1975 yılında 10.182 kişi, 1980 yılında 10.675 kişi, 1985 yılında ise 13.850 kişi olarak belirlenmiştir (BDİE Genel Müdürlüğü, Nüfus İstatistikleri. 1989)

Günümüzde Battalgazi Sur İçi nüfus araştırmalarına bakıldığında bölge Alacakapı ve Meydanbaşı mahalleleri içinde kalmaktadır. Mahalle ölçeğinde sur içi küçük bir boyutta kalmakta fakat bu iki mahallenin merkezi olarak değerlendirilmektedir. 2007-2020 arasında yapılan nüfus değerlendirmelerine göre sıralandığında Alacakapı mahallesi Battalgazi ilçesi 2020 verilerine göre nüfus miktarı;

Toplam 4153 kişiden oluşmakta olup erkek nüfusunun 2.000, kadın nüfusunun 2153 olduğu belirlenmiştir. Diğer yıllara göre Alacakapı nüfusu;

2019 Toplam nüfusu 4291,

2018 Toplam nüfusu 4387,

2017 Toplam nüfusu 4484,

2016 Toplam nüfusu 4651,

2015 Toplam nüfusu 4699,

2014 Toplam nüfusu 4700,

2013 Toplam nüfusu 4673,

2012 Toplam nüfusu 4635,

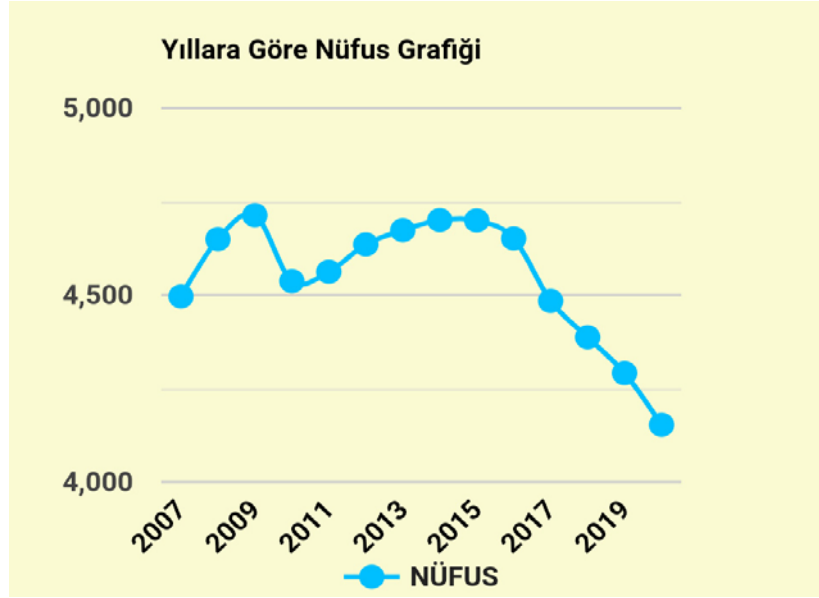
2011 Toplam nüfusu 4562,

2010 Toplam nüfusu 4537,

2009 Toplam nüfusu 4713,

2008 Toplam nüfusu 4649,

2007 Toplam nüfusu 4496, şeklinde sıralanmaktadır (Türkiye İl İlçe Köy Nüfusları). Nüfus sayımına göre 2014 yılı öncesi Alacakapı nüfusunda dalgalanmalar görülmekte olup bu tarihten sonra mahalle nüfus kaybetmeye başlamıştır (Şekil 3.4.).

Şekil 3.4. Yıllara göre Alacakapı Mahallesi nüfus değişimi (Türkiye İl İlçe Köy Nüfusları).

2007-2020 arasında yapılan nüfus değerlendirmelerine göre sıralandığında Meydanbaşı mahallesi Battalgazi ilçesi 2020 verilerine göre nüfus miktarı;

Toplam 2.805 kişiden oluşmakta olup erkek nüfusunun 1418, kadın nüfusunun 1387 olduğu belirlenmiştir. Diğer yıllara göre Meydanbaşı nüfusu;

2019 Toplam nüfusu 2818,

2018 Toplam nüfusu 2816,

2017 Toplam nüfusu 2861,

2016 Toplam nüfusu 2866,

2015 Toplam nüfusu 2827,

2014 Toplam nüfusu 2882,

2013 Toplam nüfusu 2855,

2012 Toplam nüfusu 2917,

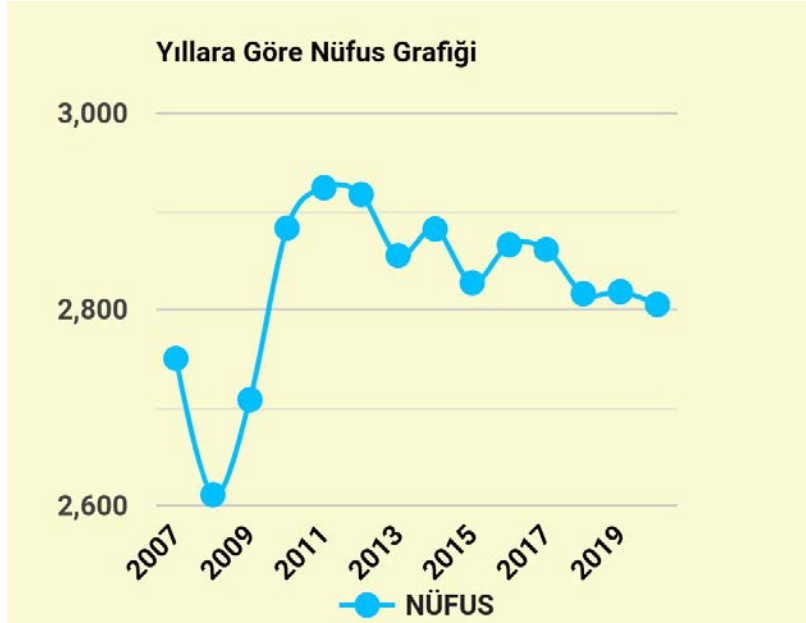
2011 Toplam nüfusu 2924,

2010 Toplam nüfusu 2883,

2009 Toplam nüfusu 2708,

2008 Toplam nüfusu 2611,

2007 Toplam nüfusu 2750, şeklinde sıralanmaktadır (Türkiye İl İlçe Köy Nüfusları). Nüfus sayımına göre 2012 yılı öncesi Meydanbaşı nüfusunda dalgalanmalar görülmekte olup bu tarihten sonra mahalle dalgalanmalar halinde nüfus kaybetmeye başladığı görülmektedir (Şekil 3.5.).

Şekil 3.4. Yıllara göre Meydanbaşı Mahallesi nüfus değişimi (Türkiye İl İlçe Köy Nüfusları).

3.1.6. Battalgazi sur içi alanı mimari gelişimi

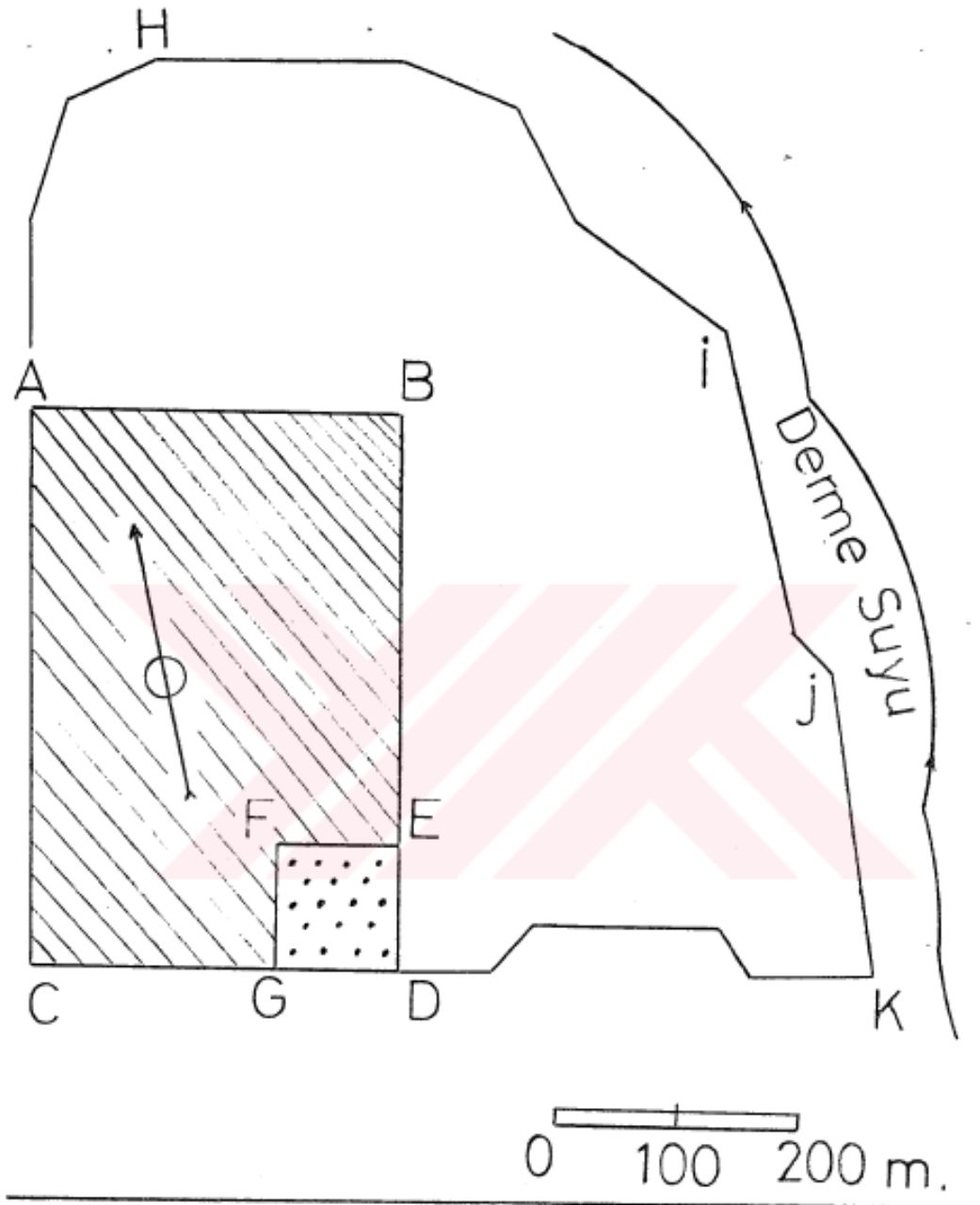
Eski Malatya (Melitene), bugünkü ismiyle Battalgazi, Malatya ilinin 8 km. kuzeyinde Fırat nehrinin (Euphrates) batı yakasında yer alan Malatya'nın ikinci yerleşim merkezidir. Malatya kuruluşu ve isim itibariyle başlangıçtan günümüze kadar büyük bir değişikliğe uğramadan gelen Anadolu şehirlerinden biri özelliğindedir. Malatya'nın ilk yerleşim yeri Eski Malatya'nın 4 km. güney doğusunda bulunan , Aslantepe olarak isimlendirilen yerde kurulmuştur.

Buradan 4 km kuzeyde yer alan Eski Malatya (Battalgazi) MS 79-81 yıllarında Roma kralı Titus zamanında Lejyon karargâhı olarak kullanılmıştır. Artık bundan sonra bir şehir adı olarak bu isim kullanılmaya başlanmıştır. Roma şehir surları bu dönemde yapılmaya başlanmıştır. Daha sonraki yıllarda Roma imparatorlarından, İmparator Dioletianus, İmparator Constance gibi bölgeye hakim olan kişiler tarafından surlar geliştirilmiştir (Anonim, 2008). Burası Roma döneminde, hudutların korunması,

coğrafi konumu ve jeopolitik önemi dikkate alınarak mühim bir merkez olarak muhafaza edilmeye çalışılmıştır. (Gögebakan, 2004).

M.S. 98–117 yılları arasında daha da gelişen yeni kent etrafına surlar yapılmıştır. Daha sonraki yıllarda eyalet merkezi olan kent sur içine sığamayıp dışına taşmıştır (Sevgen, 1959).

Kent güvenliği açısından büyük önem teşkil eden surlar Battalgazi' ye dikdörtgene yakın yamuk olarak inşa edilmiştir. Surlar iç sur ve dış sur olarak iki kademedan oluşmakta ve iç sur ile dış sur arasında yer yer farklılık göstermekle birlikte 15-20 metre boşluk bırakılmıştır. Dış sur duvarının doğu tarafında kentin su ihtiyacını karşılayan derme deresi geçmektedir (Şekil 3.6.).

Şekil 3.6. DELAPORTE'ye Battalgazi (Eski Malatya) şehir planı (Battalgazi(Eski Malatya) Tarihi, 1987).

FEGD: İmparator ve üst (Avam) tabakası yerleşmesi olan ana kale

ABCD: Kale dışında kalan yerleşmeler

AHIJKC: Şehir etrafını saran surlar.

KAYNAK: Battalgazi(Eski Malatya) Tarihi, Battalgazi belediyesi fen işleri müdürlüğü yayını, Malatya, 1987).

Delaporte'nin 1987 yılında Battalgazi ile ilgili yaptığı çalışmalar sonucunda (Şekil 3.3.) yamuk kent yerleşkesi batı ve güney cepheleri daha düz olmakla beraber kuzey ve doğu cepheleri daha yamuk şekilde çizilmiştir. Yine yapılan çizimde imparator ve üst yöneticilerin yerleşkesi olan iç kale bulunmaktadır, kale dışında ise yine belirli bir öneme sahip kişilerin askerlerin yaşadığı alan bulunur. Sur içinde kalan diğer bölgeler ise halka hizmet etmektedir. Delaporte'nin çiziminden anlaşılacağı gibi kentte yaşam hiyerarşi şeklinde konumlandırılmıştır.

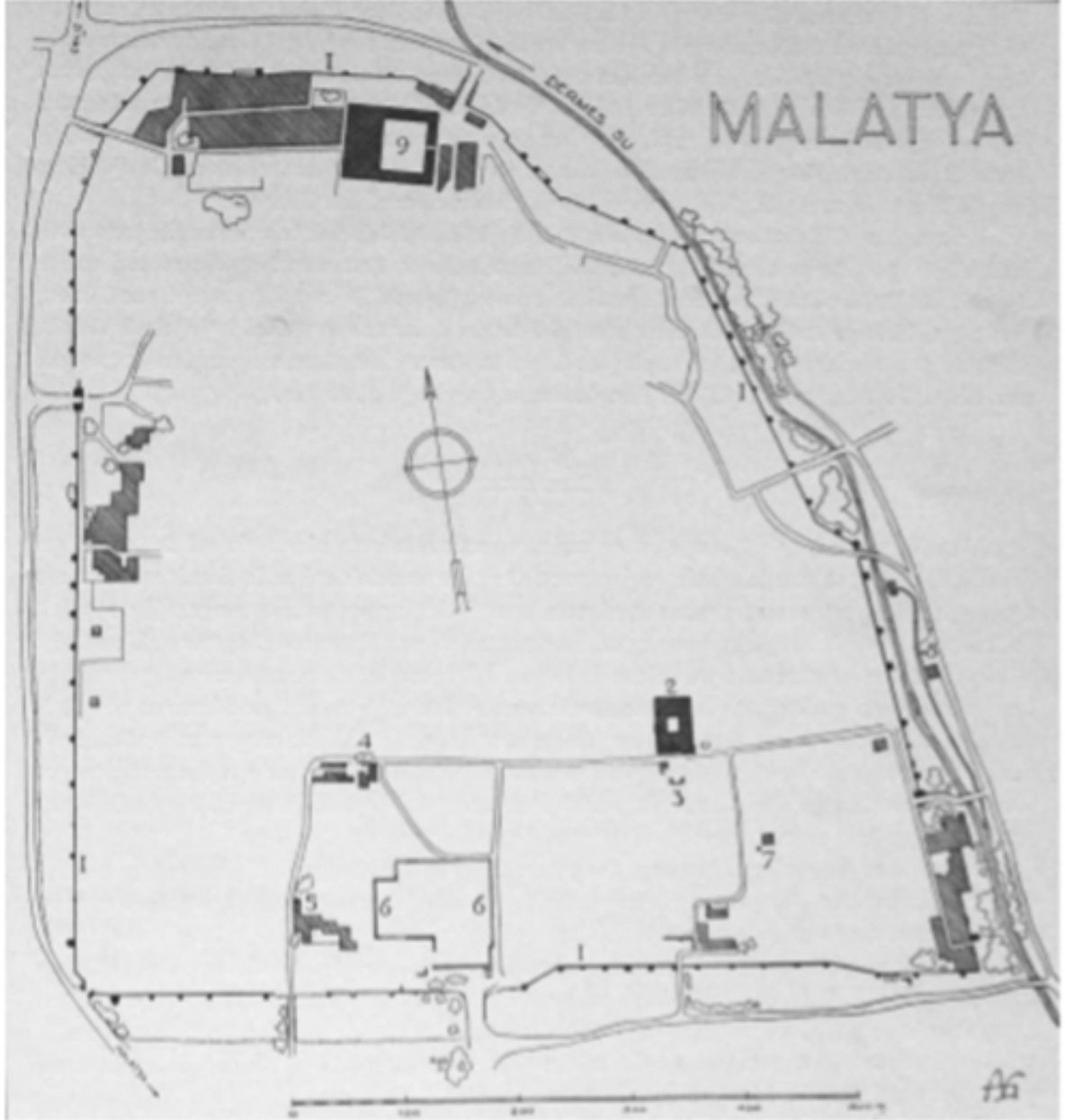
Surlar Titus zamanında daha küçük ölçekte yapılmış sonraki zamanda sınırları genişletilmiştir. Battalgazi surları dikdörtgene benzer yamuk bir şekilde inşa edilmiştir. Dış surların çevre uzunluğu yaklaşık olarak 2850 metre olup sur duvarlarının, Doğuya bakan tarafı 700, batıya bakan tarafı 800, kuzeye bakan tarafı 530, güneye bakan tarafı 820 metre civarındadır. Sur duvarları iki katman halindedir. Dış surlar yaklaşık 20 metre civarında olup iç surlar daha yüksek yapılmıştır (Sevgen, 1959). Sur içine bakıldığında 507 dönüm alanı kapsadığı görülmektedir.

Surlarda çok sayıda burç ve kule bulunmakla birlikte 11 tane kapı yer almıştır (Göğebakan, 2004: XVIII). Dış surları belli aralıklarla destekleyen burçlar 71 tanedir. Sekizgen planlı olarak inşa edilen burçlar düzgün bir geometriye ve taş duvar dokusuna sahiptir. Bu kapılardan 5'i doğusunda, 4'ü güneyinde, 1'i batısında 1'i ise kuzeyinde yer almaktadır. Bu kapılar Alacakapı, Pazarkapısı, Meşakkapı (Maşatkapı), Sepidroskapı, Süsürkem, Yediboy (sepidroz), Börüdiyye , Sıptırız, Bağdat kapısı ve Gizli kapıdır. Sur etrafı hendeklerle çevrili olup ana kapı dışında kalan kapılarda geçişler hareketli köprü sistemleriyle sağlanmaktadır.

Roma dönemine bakıldığı zaman Battalgazi ticari, ekonomik, dini, askeri, tarım gibi alanlarda büyük önem taşımıştır. Roma surlarından da anlaşıldığı gibi imar faaliyetleri büyük önem taşımıştır. Fakat Malatya uç şehri olma özelliğinden dolayı

sürekli saldırıya uğramış yakılıp yıkılmıştır, bu nedenle kentte roma dönemine ait sur içinde surlar ve iç kaleden başka bir yapı kalıntısı bilinmemektedir.

Gabriel 1940 Malatya gezisinde Battalgazi ziyaret etmiş Battalgazi surları, sur çevresini ve sur içinde bulunan önemli eserleri çizime aktarmıştır (Şekil 3.7.).

Şekil 3.7. Battalgazi (Eski Malatya) Vaziyet Planı, Albert Gabriel (1940)

1.Surlar	2. Ulu Cami	3. Harap Medrese	4. Adile Camisi
5. Ziyaret	6. Harabe	7. Minare	8.Ak Minare
9.Kervansaray			

Surlar 532 yılında tamir edilmiş 575 yılında İranlılar tarafından tahrip edilmiştir (Gögebakan, 2004; Anonim, 1989: 73; Sevgen, 1959). 934 yılında Bizanslılar tarafından tamir edilen surlar 1057–1067 yıllarında detaylı bir şekilde onarılmıştır. Daha sonra 1181 yılında II. Kılıç Arslan bilinen son onarım çalışmasını yaptırmıştır (Sevgen, 1959).

Battalgazi tarih içinde birçok saldırıya maruz kalmış bu nedenle de şehir her defasında büyük yıkımlar yaşamıştır. Moğollar, Memluklar birçok kez şehre saldırıp yakıp yıkıp, yağmalamışlardır. Şehir hakimiyetinde olan devletler yıkıldıklarında buna paralel olarak şehirde yıkılma uğramıştır. Fakat her yeni devletin şehre hakim olması ile şehir yeniden dirilmiştir. Roma ve Bizans dönemleri sonrasında şehrin çok fazla tahrip edilmesiyle bu dönem mimari eserlerinden surlardan başka bir şey kalmamıştır.

Selcukluların himayesine girdikten sonra şehir imar edilmiş sonraki savaş ve istilalardan bazı yapılar ayakta kalabilmiş ve günümüze kadar gelebilmiştir.

1516 yılında Osmanlı topraklarına katılan Malatya, sınır şehri olmaktan çıkararak ve tarih içinde geçirdiği dönüşümlerden uzaklaşmış uzun bir süre istikrarlı bir şekilde ticarete yönelik kent oluşumuna geçmiştir. Tarıma elverişli topraklara sahip oluşu ve doğu ile Karadenize ve İç Anadolu'ya geçişi sağlayan ticaret yolları üzerinde olması, kentin bu dönemde de önemini korumasını sağlamıştır. 1516 tarihinde Osmanlı devletine himayesine girmesiyle kent uç-il olma özelliğini yitiren Malatya, Selçuklu, Danişment ve Memlük dönemlerinin ardından yeniden imar edilmiştir (Battalgazi(Malatya) III. Derece Arkeolojik Ve Etkileşim Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu Açıklama Raporu).

Battalgazi(Malatya) III. Derece Arkeolojik Ve Etkileşim Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu Açıklama Raporu'na göre Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde imar durumu hakkında aşağıdaki veriler yer almaktadır.

'16.yüzyıla ait Malatya Tahrir Defterleri ve Evliya Çelebi Seyahatnamesi kentin o dönemlerdeki genel durumu hakkında önemli bilgiler vermekte ve Türk döneminde, burada gerçekleştirilmiş olan imar faaliyetlerinin yoğunluğunu ortaya koymaktadır. Tahrir defterine göre, 16.yüzyılda Malatya'da 29'u Müslüman 3'ü gayr-ı Müslim olmak üzere 32 mahalle bulunuyordu. Mahallelerin bir kısmı sur içinde, bir kısmı da surların dışında kalıyordu. Bunlardan 19 mahallenin sur içinde olduğu anlaşılmaktadır. 1660 tarihinde şehrin nüfusu yaklaşık 8700 idi ve bunun 1300 kadarı gayr-ı Müslim Ermenilerden oluşuyordu. Evliya Çelebi'ye göre, kale içinde birçok cami ve mescitleri, cephaneliği, muhafızı, iç il olduğundan 70 kadar askeri vardı; pazaryeri ise kalenin

dışındaydı. 1530 tarihlerinde, defterlerde kayıtlı bulunan sur içinde ve dışında olmak üzere 5 cami, 24 mescit, 15 zaviye, 3 hamam, 1 bimarhane, 1 han ve 1 bezzazistan yer alıyordu'' şeklinde ifade edilmektedir.

Osmanlı devleti hakimiyeti sonrasında yapılan bazı yapılar günümüze kadar gelmiştir. Moğolların saldırıları ile sonraki zamanlarda büyük hasar gören surlar Osmanlı zamanında sınırların genişletilmesi ile sınır kenti olma özelliğini kaybetmiş surlar önemini yitirmiş ve yıkılmaya başlamıştır. 19. yüzyılda surlar neredeyse tamamen yıkılmış hale gelmiştir (Gögebakan, 2004).

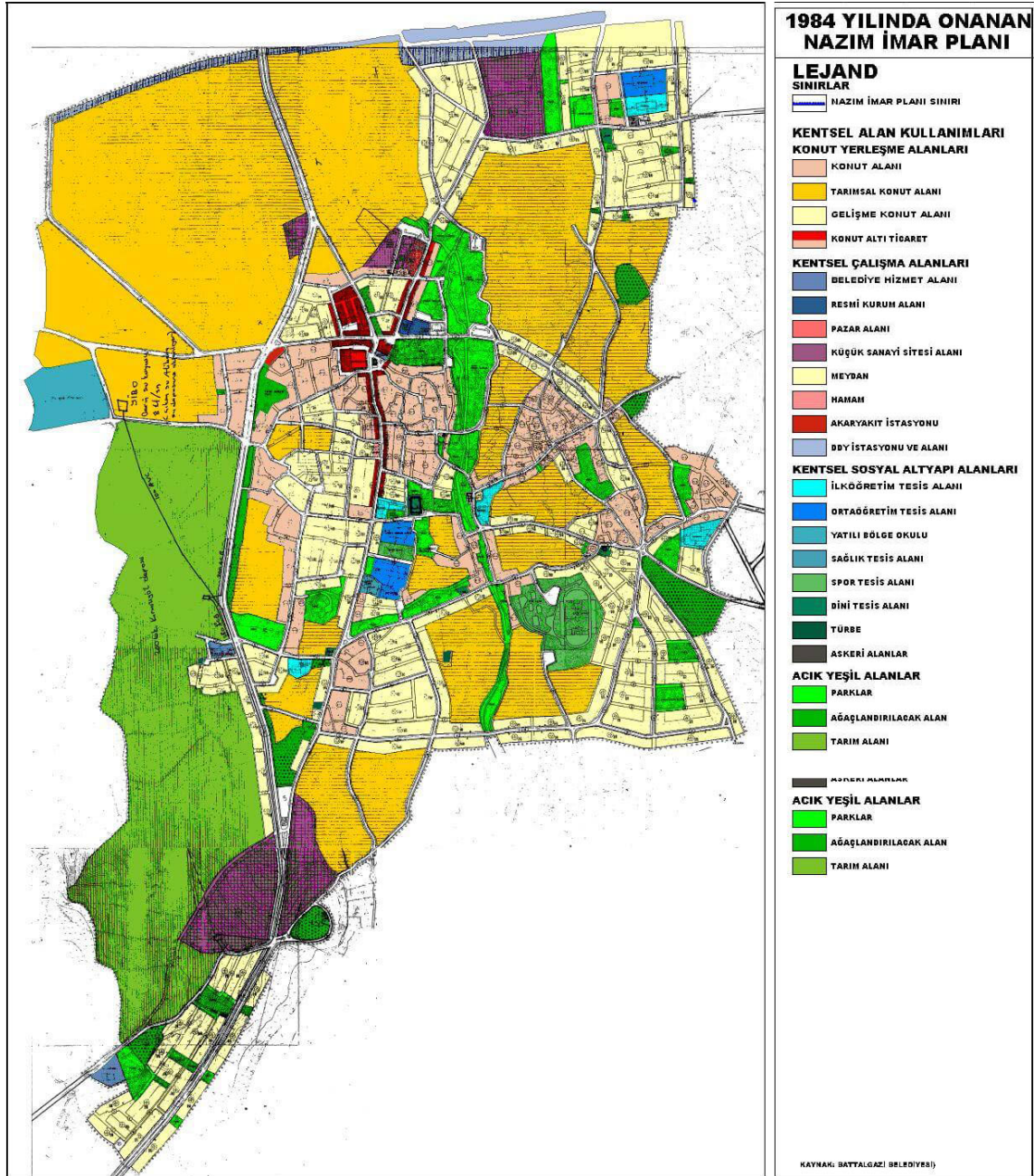
19. yüzyılın ilk yarısında Battalgazi (Eski Malatya) önemini kaybetmeye başlamış kent günümüz Malatya' sını olan Aspuzu' ya taşınmaya başlamıştır. Bu durum Battalgazi' nin terk edilmesine yol açmıştır. 19. Yüzyılın sonlarında Battalgazi bölgesindeki evler metruk yapılar haline gelmiş ve birçoğu yıkılmıştır (Polat, 2014, sf.119)

Cumhuriyet döneminde Battalgazi için imar çalışmaları 1964 yılında İller Bankası Genel Müdürlüğü tarafından yapılan imar planı ile başlatılmıştır. Plan iki pafta 1/5000 ölçekli 5 pafta 1/1000 ölçekli projeden oluşmaktadır.

Battalgazi'de bulunan eski eserlere ilişkin liste, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu (GEEAYK) tarafından 06.06 1977 tarihinde onaylanmıştır. 22.10.1996 tarihinde Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürlüğü 2625 sayılı kararla Battalgazi III. Derece Arkeolojik Sit Alanını tescil edilmesine karar vermiştir (Battalgazi(Malatya) III. Derece Arkeolojik Ve Etkileşim Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu Açıklama Raporu).

Fakat yapılan imar planı nüfus yoğunluğunun hızlı artışı ve beraberinde sosyal ve ekonomik sebepleri getirmesi ile imar planı yetersiz kalmıştır. Daha sonra yine İller Bankası Genel Müdürlüğü tarafından 1983 yılında yapılan yeni planda konut, eğitim, ulaşım, işletme gibi ihtiyaçlar göz önünde bulundurulmuş çalışmalar bu doğrultuda yapılmıştır . Yapılan yeni imar planında mevcut kullanımlar belirlenmiş ve yeni plan mevcut durumdan 2-2,5 kat daha fazla büyümesi öngörülmüştür. Ayrıca bu planlamada tarihi alanlara yapı yapılmaması bu alanların ağaçlandırma yapılarak korunması, koruma alanı olarak isimlendirilmesi kararlaştırılmıştır (Şekil 3.8.)(Kırımhan, 1990). Bu doğrultuda, 10.300 olan nüfusun 20.000 olacağı öngörülmüştür. Nüfusun artışı öngörüsüyle bir çok gereksinimin ortaya çıkacağı kaçınılmaz olmuştur. 8 Aralık 1983 tarihli imar notlarına göre gereksinimler karşısında öngörülen bazı çözümler;

Konut alanlarının 34 hektardan 38 hektara çıkarılması,
Ticaret alanının 3000 metrekareden 12,8 hektara çıkarılması,
Sanayi alanlarının 21 hektardan 41 hektara çıkarılması,
Sağlık tesislerinin 3800 metrekareden 6000 metrekareye çıkarılması,
İlkokul alanlarının 8000 metrekareden 12900 metrekareye çıkarılması,
Ortaokul alanlarının 6300 metrekareden 13900 metrekareye çıkarılması,
Mesleki okullar yapılması,
Park alanlarının 28000 metrekareden 13,5 hektara çıkarılması,
şeklinde planlamalar ile alanın gelişimi sağlanmaya çalışılmıştır (Kırımhan,
1990).

Şekil 3.8. 1984 yılında onaylanmış nazım imar planı (Battalgazi Belediyesi)

Kırımhan'a göre Battalgazi'de 1990 yıllarında birçok alan tarım arazisi olarak kullanılmakla birlikte ve bu alanda genellikle tarımsal faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Alanda bulunan yapıların çoğunluğu ruhsatsız yapılardır. Ayrıca göçmenlerin yer aldığı istasyon caddesi çevresinde de ruhsatsız yapılar yer almaktadır.

Çarşı camii etrafındaki ticaret alanları istasyon caddesine kaydırılması ve 12,8 hektarlık açık Pazar yeri planlanmış, sanayi alanları çevresine fabrika alanları tertiplenmiş, gelişme bölgelerine PTT ve karakol gibi yapılar için alanlar bırakılmıştır (Kırımhan, 1990).

Yapılan planlamalar gelişen kentle birlikte zamanla yetersiz kalmakta ayrıca değişen ve gelişen imar faaliyetleri, ortaya çıkan yeni gereksinimler, özellikle tarihi kent merkezlerinde korumaya yönelik yeni gelişmeler kent merkezlerin sürekli evrilmesine neden olmaktadır. Tarihi kent merkezleri de bu durumdan en çok etkilenen yerlerdir. Bu sebeple koruma anlayışı her geçen gün daha çok önem arz etmektedir. Battalgazi için tüm bu nedenlerden dolayı 2009 yılında Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlanmıştır.

3.1.7 Koruma amaçlı imar planının değerlendirilmesi

Cumhuriyet döneminde Battalgazi için imar çalışmaları 1964 yılında İller Bankası Genel Müdürlüğü tarafından yapılan imar planı ile başlatılmıştır. Plan iki pafta 1/5000 ölçekli 5 pafta 1/1000 ölçekli projeden oluşmaktadır.

Battalgazi’de bulunan eski eserlere ilişkin liste, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu (GEEAYK) tarafından 06.06 1977 tarihinde onaylanmıştır.

Battalgazi(Malatya) III. Derece Arkeolojik Ve Etkileşim Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu Açıklama Raporu’nda Battalgazi;

T.C. Kültür Bakanlığı, Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürlüğü 22/10/1996 tarih ve 2625 sayılı kararı ile 3. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak tescil edilmiş ve sınırları belirlenmiş olan alanda ve Etkileşim Geçiş Bölgelerinde, sit alanını korumak koşuluyla Koruma Amaçlı İmar Planı yapılması çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır, şeklinde ifade edilmektedir.

Yerleşmenin son derece değerli kültürel varlıklarının korunarak gelecek nesillere aktarılması amacı ile hazırlanan Malatya Battalgazi Koruma Amaçlı İmar Planı (KAİP), Koruma Bölge Kurulu’ nun 25.10.2010 tarihli ve 2009 sayılı kararı ile uygun bulunmuş, aynı kurulun 16.11.2011 tarihli ve 77 sayılı kararı ile revize edilmiş ve Battalgazi Belediye Meclisi’ nin 01.12.2011 tarihli ve 65 sayılı kararıyla onanmış olup, plan uygulamalarına altlık olarak 2021 yılına kadar kullanılagelmiştir.

Koruma Amaçlı İmar Planı’ na göre Battalgazi (Malatya) İlçe merkezi Alanı:

- Kent merkezine yakınlığı,
- Potansiyel bir araştırma alanı olması,
- Aslantepe Höyüğü’ne yakınlığı,

- Surların ve diğer kültür varlıklarının bakım onarımının yapılması diğer yapılar üzerinde özendirici etki oluşturmaları,

Gibi nedenler ile gelişme yönü yüksek bir alandır.

Raporda alanda korumaya değil kullanmaya yönelik bir eğilim olduğundan bahsedilerek koruma kullanma dengesinin kurulması öne sürülmektedir (Anonim, 2010).

Yapılan çalışmada Battalgazi bölgesine ait eski imar planları incelenmiş veriler alınmıştır.

Battalgazi KAİP ve Plan Hükümlerinin temel kararları aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

- Koruma – kullanma dengesini,
- Alandaki yaşamı, alanın değerleri ile birlikte yaşama düzeyinde tutmayı,
- KAİP Alanı’nda bulunan tüm kültür varlıklarının korunup kullanılarak geliştirilmesini, sağlayacaktır.

Bu kararlardan anlaşıldığı üzere çalışmada amaç hem korumak hem geliştirmek olmuştur.

Yapılan Battalgazi Koruma Amaçlı İmar Planı kararlar ve bütünleri olan Plan Hükümleri’nde aşağıdaki maddeler yer almıştır:

- Koruma – kullanma dengesinin sağlıklı bir temele oturtulması,
- Yapılaşma / gelişme eğiliminin; tehlikeli eğilim olmaktan çıkartılarak, sosyo–ekonomik gelişmenin doğal sonucu olan ve geleneği de yansıtan, öncelikle barınma gereksinimini, orta vadede de kültür turizmine yönelik gereksinimleri istem–sunu dengesi içinde karşılayacak düzeyde kalmasının sağlanması,
- Özgün anıtsal yapıların özellikle surların korunması,
- Çağdaş mimari anlayışların ve yapı malzemesinin tasarım ve uygulamaya yansıtılmasının; gelişmenin ve çağdaşlığın doğal bir sonucu olarak ele alınması,
- Ulaşım olanaklarının mevcut dokuyu bozmayacak biçimde artırılması,
- Sosyal altyapının geliştirilmesi,
- Fiziksel planlama dışında, koruma – kullanma dengesini sağlayacak örgütlenme ve Yönetmelik Planın / Eylem Planlarının yapılmasını sağlayarak “planlama”

kavramını fiziksel planlama ya da imar planı kavramının edilgenliğinden kurtararak etken konuma getirmesi desteklenmiştir (Anonim, 2010).

Kervansarayın bulunduğu bölge merkez konumunda olduğundan bu alanda yol ve kaldırımları iyileştirilmesi kararlaştırılmış ayrıca otopark alanları oluşturularak erişim ve park sorununun çözülmesi kararlaştırılmıştır.

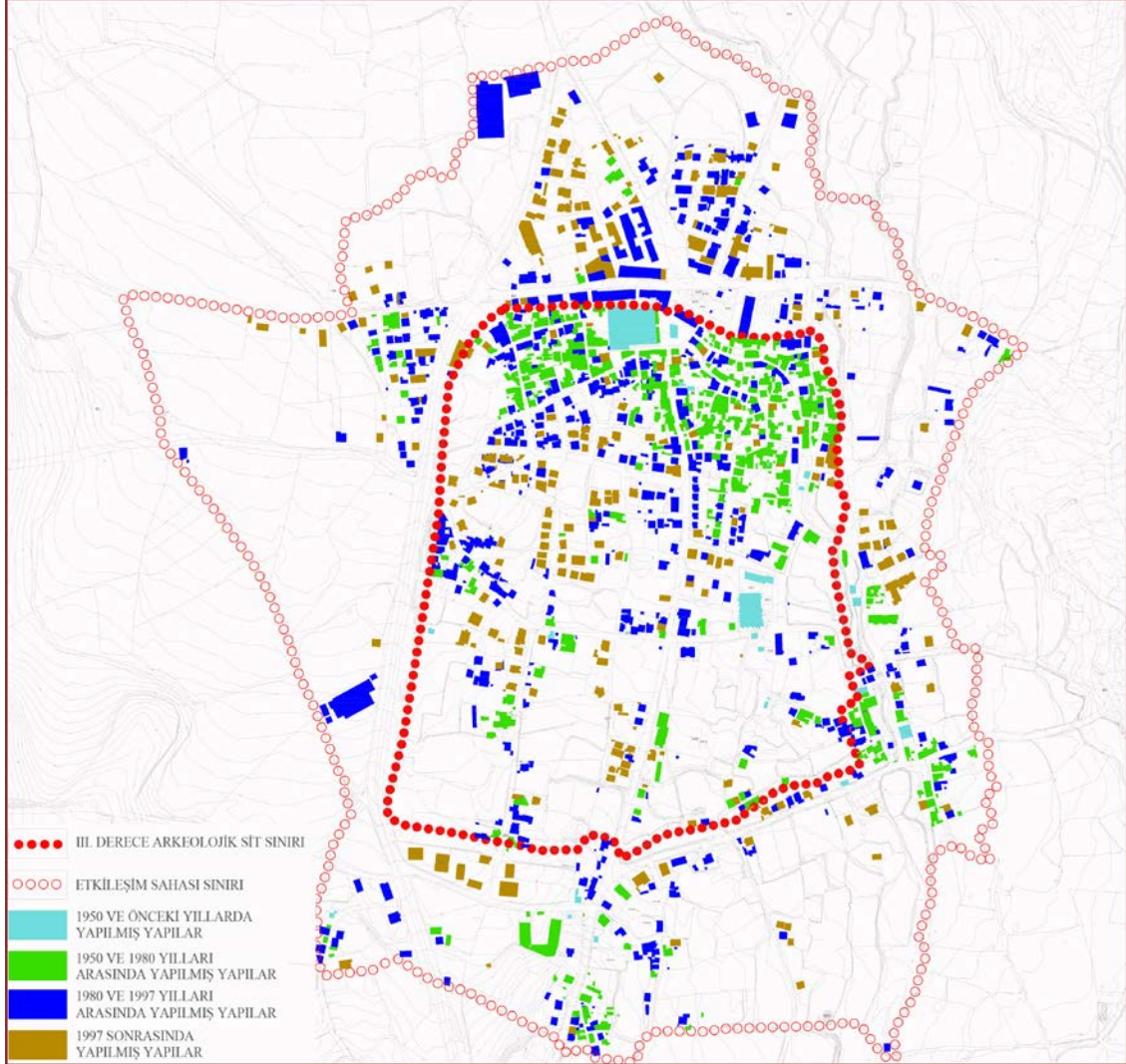
”Merkez işlevlerinin/ticaretin yoğunlaştırılması ön görülen alanda yapı düzeni “Bitişik Nizam” olarak önerilmiştir. Böylelikle işlevsel ilişkiler fiziksel anlamda da güçlendirilmiş, mekansal etki ve etkileşim artırılmış olacaktır. Bu düzenin egemen kılındığı yol boylarında konut altı ticaret gelişimine de olanak sunmaktadır. Bu olanak genel yasal düzenlemelerde yönetmeliklerde de vardır. Bu tür uygulamaların koruma açısından bir sakıncası da bulunmamaktadır” (Anonim, 2010).

Battalgazi, Malatya için önemli bir kültür kaynağı olmuştur. Ayrıca sanayi, tarım ve ticaret gibi ekonomik faaliyetlerin Malatya’ da çevre illerin bir çoğuna oranla daha hızlı bir şekilde geliştiği bilinmektedir. Bu nedenle gerek turizm açısından gerekse Malatya’nın Doğu Anadolu illeri arasında ön plana çıkması kentin nüfusunun artacağı düşünülmüştür. Yapılan çalışmalarda bu gelişime uyum sağlamak amaçlanmış kararlar alınmıştır.

Yapılacak koruma amaçlı imar planı öncesinde alana ait bir çok analiz yapılmıştır. Daha önceden yapılan alan çalışmaları incelenmiş bu çalışmaların etkileri değerlendirilmiştir. Yapı grupları, malzeme kullanımı, yapı tekniği, yapının inşa tarihi gibi yapılarla yönelik analizler yapılarak yapı durumları ortaya çıkarılmıştır. Bölgeye yönelik olarak ise kente göre konumu, ulaşım ağı, eğimi, bitki örtüsü, iklimi gibi durumları analiz edilmiştir.

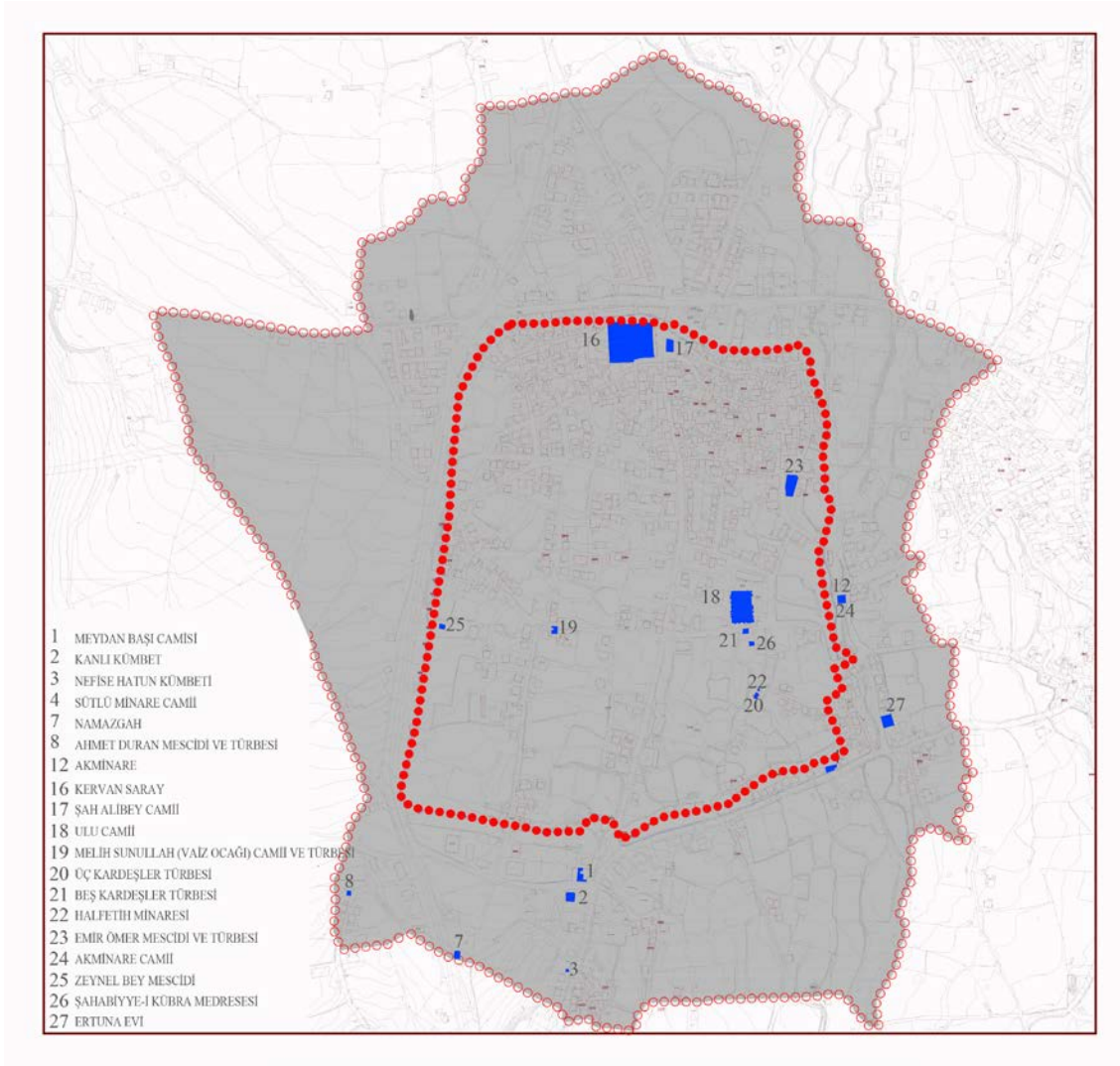
Battalgazi koruma amaçlı imar planı yapısal olarak incelendiğinde yapı yaşları dört farklı dönem şeklinde verildiği görülmektedir. Bu dönemler, 1950 öncesi inşa edilmiş yapılar, 1950-1980 arası inşa edilmiş yapılar, 1980-1997 yılları arası inşa edilmiş yapılar, 1997 sonrası inşa edilmiş yapılar şeklindedir. 1950 yılı öncesi yapılarla baktığımızda yapılar çok fazla olmamakla birlikte tarihi özelliği olan yapılar belirgin olarak görülmektedir. 1950-1980 yılları arasında yer alan yapılar daha çok toplu mahalleler şeklinde görülmekte ve alanda bulunan yapıların büyük çoğunluğunu kapsamaktadır. Fakat bu yapılaşma 24.01.2020 yılında meydana gelen Sivrice

depreminde bu dönem yapılarının birçoğu büyük hasar görmüştür. 1980 yıllarından sonra inşa edilen yapılar daha çok dağınık olarak konumlandırılmıştır (Şekil 3.9.).

Şekil 3.9. Yapı yaşları analizi (Anonim, 2010)

Sur çevresinde bulunan tescilli yapılara bakıldığında birçok tarihi yapı görülmektedir (Şekil 3.10.). Fakat arazi incelemelerinde daha fazla tarihi yapı kalıntısına rastlamak mümkündür (Şekil 3.11.-Şekil 3.12.). Bu nedenle yeni yapı inşası yapılmadan gerçekleştirmeden önce araştırma çukuru açılmakta ve zeminde herhangi bir yapı izi bulunmadığı takdirde yapı yapma izni verilebilmektedir (Şekil 3.13.-Şekil 3.14.).

Şekil 3.10. Battalgazi sit alanı içerisindeki tescilli yapılar (Anonim, 2010)

Şekil 3.11 Günümüzde Ahmedek kalesi olarak bilinen yapı kalıntıları (2022)

Şekil 3.12 Battalgazi surlarının güney cephesinde surların hemen iç kısmında bulunan hamam olduğu tahmin edilen görünürde üç tonozlu bulunan yapı kalıntısı (2022)

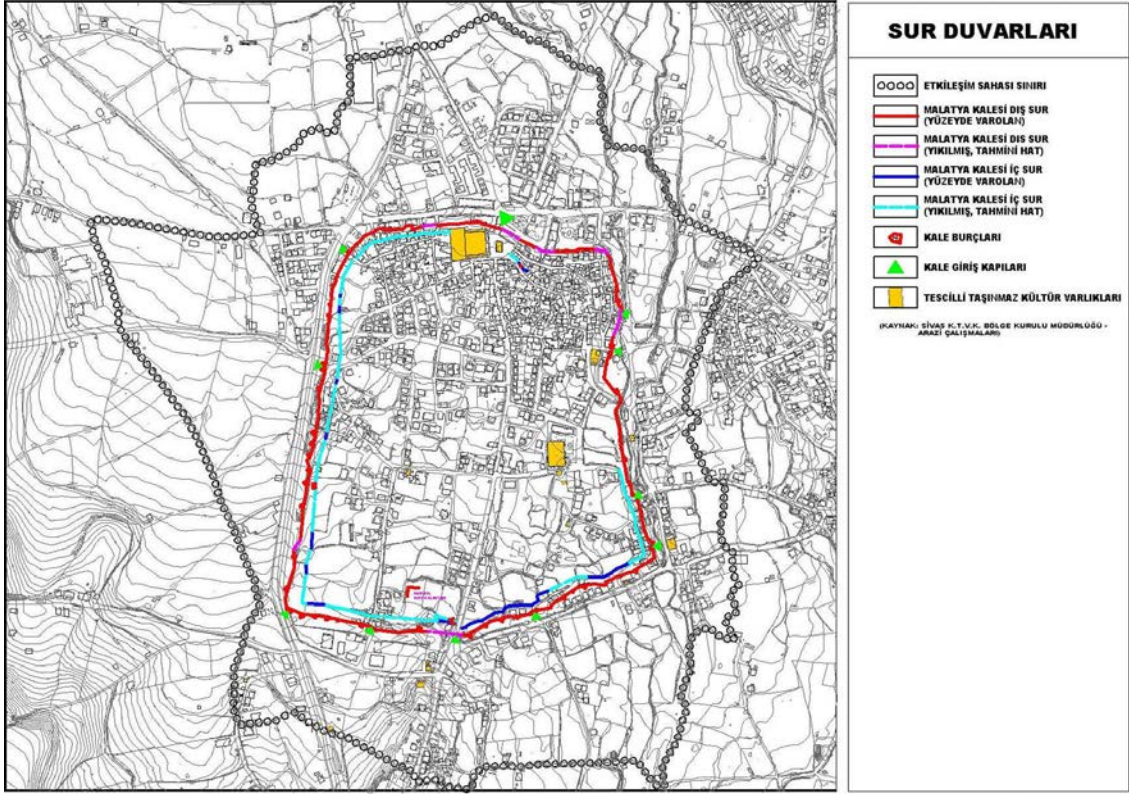
Şekil 3.13 Alaca kapı meydanından Metin Sözen sokağı girişinde yeni yapı yapılmasına yönelik araştırma çukuru şekilde gösterilmektedir. (2022)

Şekil 3.14 Alaca kapı meydanından Metin Sözen sokağı yeni yapı yapılmasına yönelik araştırma çukuru şekilde gösterilmektedir. (2022)

Konut alanlarına yönelik kararlarda sur duvarları ile uyumlu bir şekilde planlama yapılması öngörülmüştür. Bu doğrultuda yapılan çalışmalarda surlara yakın durumdaki konutların iki katlı şekilde yapılması surlardan uzaklaştıkça bir kat sayısının yavaş yavaş artırılarak beş kata kadar çıkarılması planlanmıştır. Böylece hem surlara saygılı olması düşünülmüş hem de konut ihtiyacını karşılamak hedeflenmiştir (Anonim, 2010).

Sur duvarlarının gün yüzüne çıkarılması kararlaştırılmıştır (Şekil 3.15.). Surların etrafında arkeolojik kazılara olanak sağlanacak şekilde sur kalıntılarının ortaya çıkarılması fikri benimsenmiştir. Surların yakın çevresinde yapı yapılmaması yani sur etrafının açık kalması kararlaştırılmış, sur duvarları üzerine yapılmış olan yapıların zamana yadınırlarak kaldırılması kararlaştırılmıştır (Anonim, 2010).

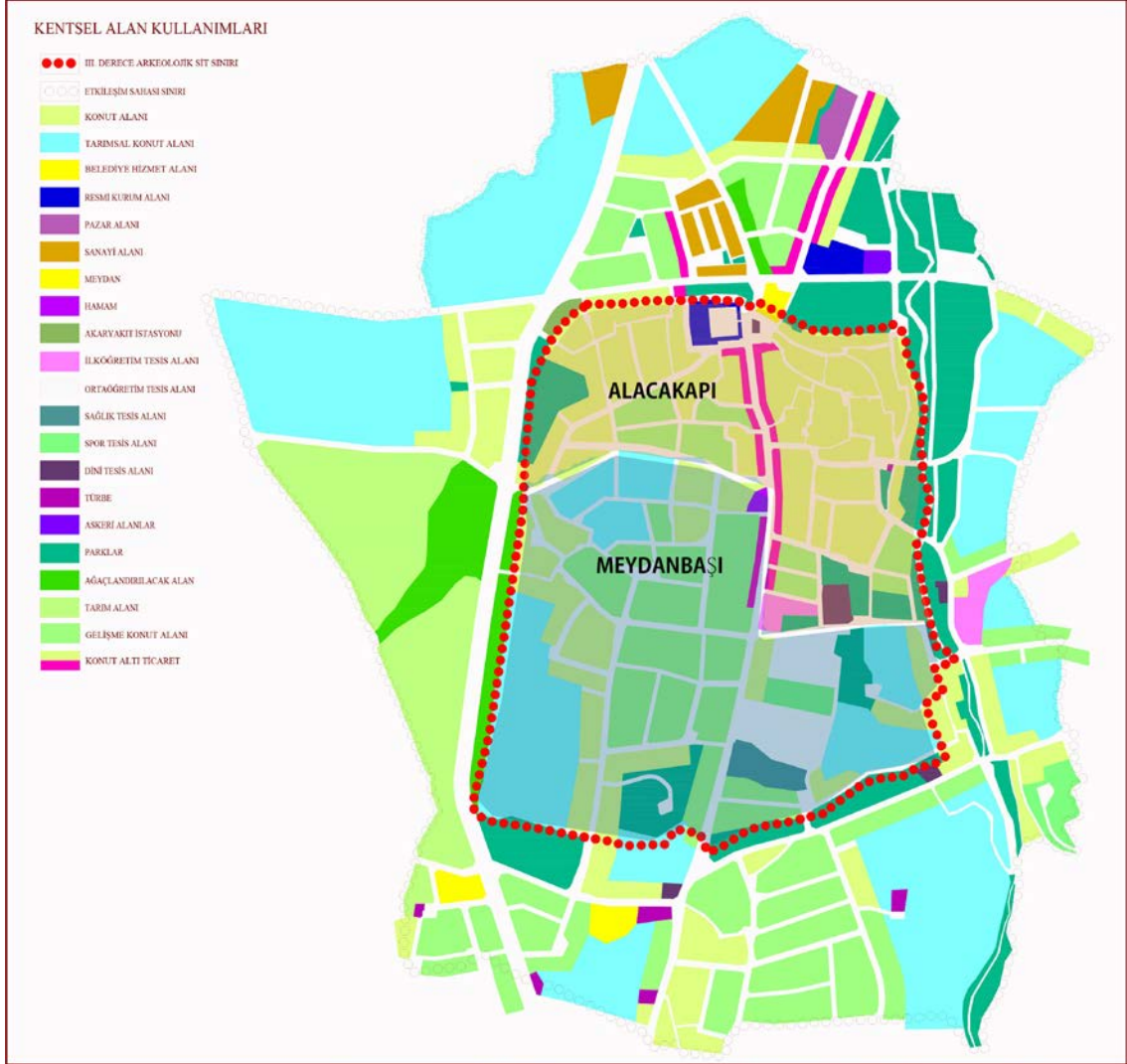
Şekil 3.15. Battalgazi sur duvarları KAİP

Şekil 3.15. Battalgazi surları batı kanadı restore edilmiş sur duvarları (Anonim, 2010)

Kentsel alan kullanımına bakıldığında sur içi iki ana mahalleden oluşmaktadır. Sur içinin kuzey kısmını ve sur çevresinin kuzeyini kapsayan ve yapılaşmanın yoğun olduğu Alacakapı mahallesi bölgenin ana çekim merkezini oluşturmaktadır. Bu alanda daha çok ticari faaliyetler gerçekleştirildiği gibi turizm açısından da Silahtar Mustafa

Paşa Kervansaray'ı ve Ulu Camii gibi eserleri ile önem kazanmıştır. Meydanbaşı mahallesi ise sur içinde geniş alana sahip olmasına rağmen Alacakapı mahallesine göre daha az öneme sahiptir. Fakat tarım faaliyetleri bu alanda daha yaygın olup Roma sur kalıntıları daha yaygındır (Şekil 3.16.).

Şekil 3.16. Arazi kullanımına dair veriler (Anonim, 2010)

Yapılan koruma amaçlı imar planında geleceğe dönük nüfus artışı düşünülerek bazı alanlarda yeni yapı yapılmasına izin verilmesi kararlaştırılmış aynı zamanda yapı yapılacak bazı alanlarda ise kat sayısının arttırılması planlanmıştır.

Sur içi günümüz Malatya' sından 8 km kuzeyde yer almaktadır. Battalgazi günümüzde de önemli yol aksları üzerinde yer alması nedeniyle sur etrafında yer alan yollar etkin biçimde kullanılmaktadır. Çevresi yollarla sınırlandırılmış olan Battalgazi sur duvarları büyük ölçüde yıkılmış olmasıyla birlikte daha çok burçlar olmak üzere kendini göstermektedir (Şekil 17.- Şekil 18,a,b,c,d,e,f,g.). Zamanla trafik sıklığı

yaşanması üzerine surların batı kanadındaki yolun 30 metreye çıkarılmasıyla merkezden ulaşım daha iyi bir şekilde sağlanması düşünülmüştür.

Şekil 17. Battalgazi surlarının batı cephesindeki 30 metre genişliğinde ana yolda surlara ait gösterim (2022)

Şekil 18.a. Battalgazi surları güney cephesinden gösterim (2022)

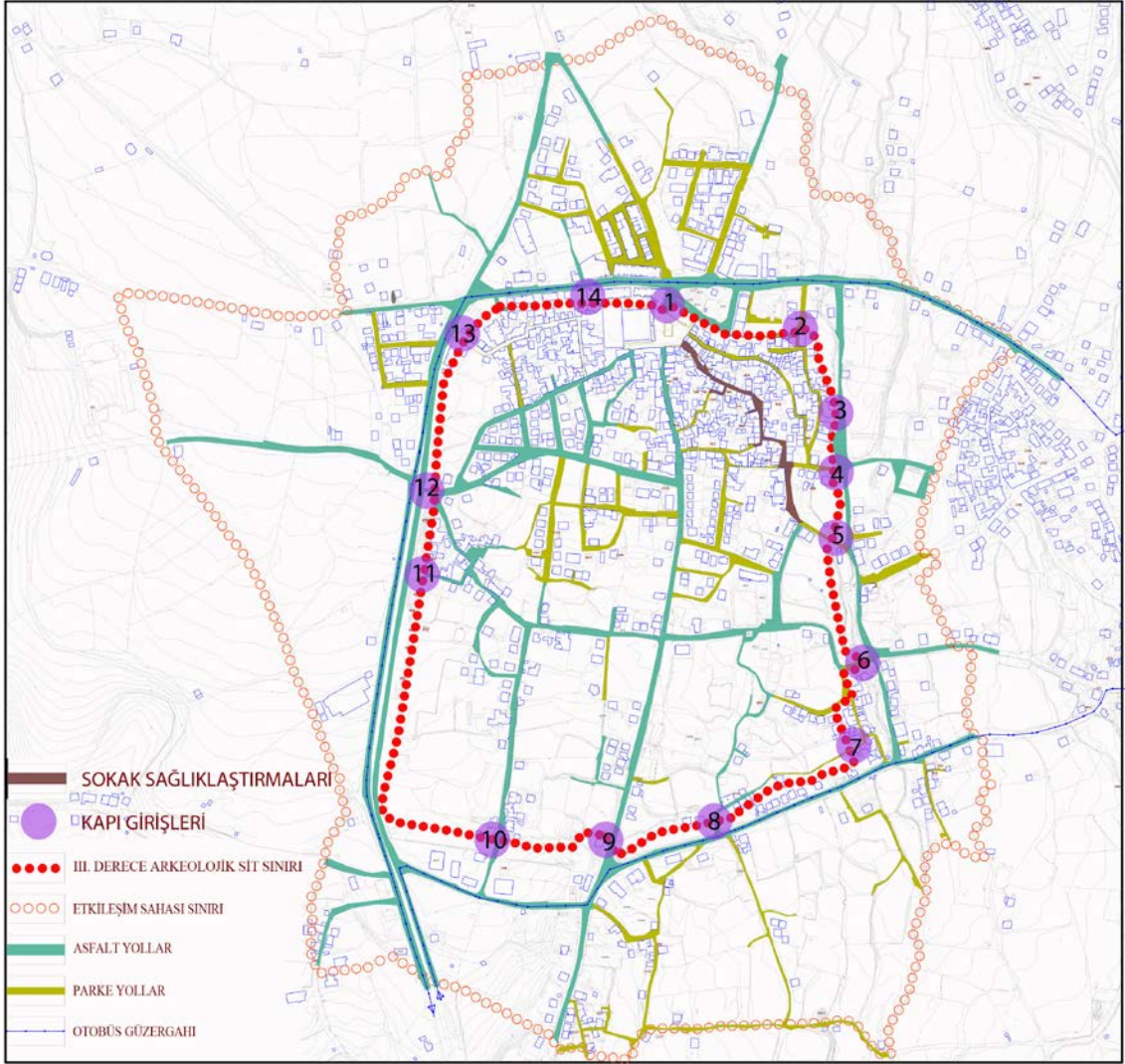
Şekil 18. b-c. Battalgazi surları doğu cephesinden
gösterim (2022)

Şekil 18. d-e. Battalgazi surları güney cephesinden
gösterim (2022)

Şekil 18. f-g. Battalgazi surları güney cephesinden gösterim (2022)

Sur içindeki ulaşım aksları analiz edildiğinde tarihi kültürümüzde yer alan dar sokaklar, sokağa açılan cumbalar kendini göstermektedir. Sur içinde ulaşım ağları karmaşık bir yapıya sahip olup suru çevreleyen yollardan geçmişte yer alan 11 sur kapısına ek olarak 3 farklı giriş daha olup 14 farklı noktadan sağlanmaktadır (sonradan açılan yollar 2-11-14 numaralı yollardır)(Şekil 19.). Sur içinde yer alan bazı sokaklarda sokak sağlıklılaştırması çalışmaları yer almaktadır. Kültür sokağı olarak adlandırılan bir sokak oluşturulup bu sokakta kültürel eşyaların satıldığı dükkanlar oluşturulması planlanmıştır. Fakat çalışmalar bütüncül bir katkı sağlamada yetersiz kalmıştır. Sokak sağlıklılaştırması yapılan sokakların 24.01.2020 tarihli Sivrice depreminde büyük zarar görmüş ve büyük ölçüde kerpiç olan yapılar yıkılmıştır(Şekil 20.- Şekil 21.)

Şekil 19. Zemin malzemesi, girişler ve yol gösterimi

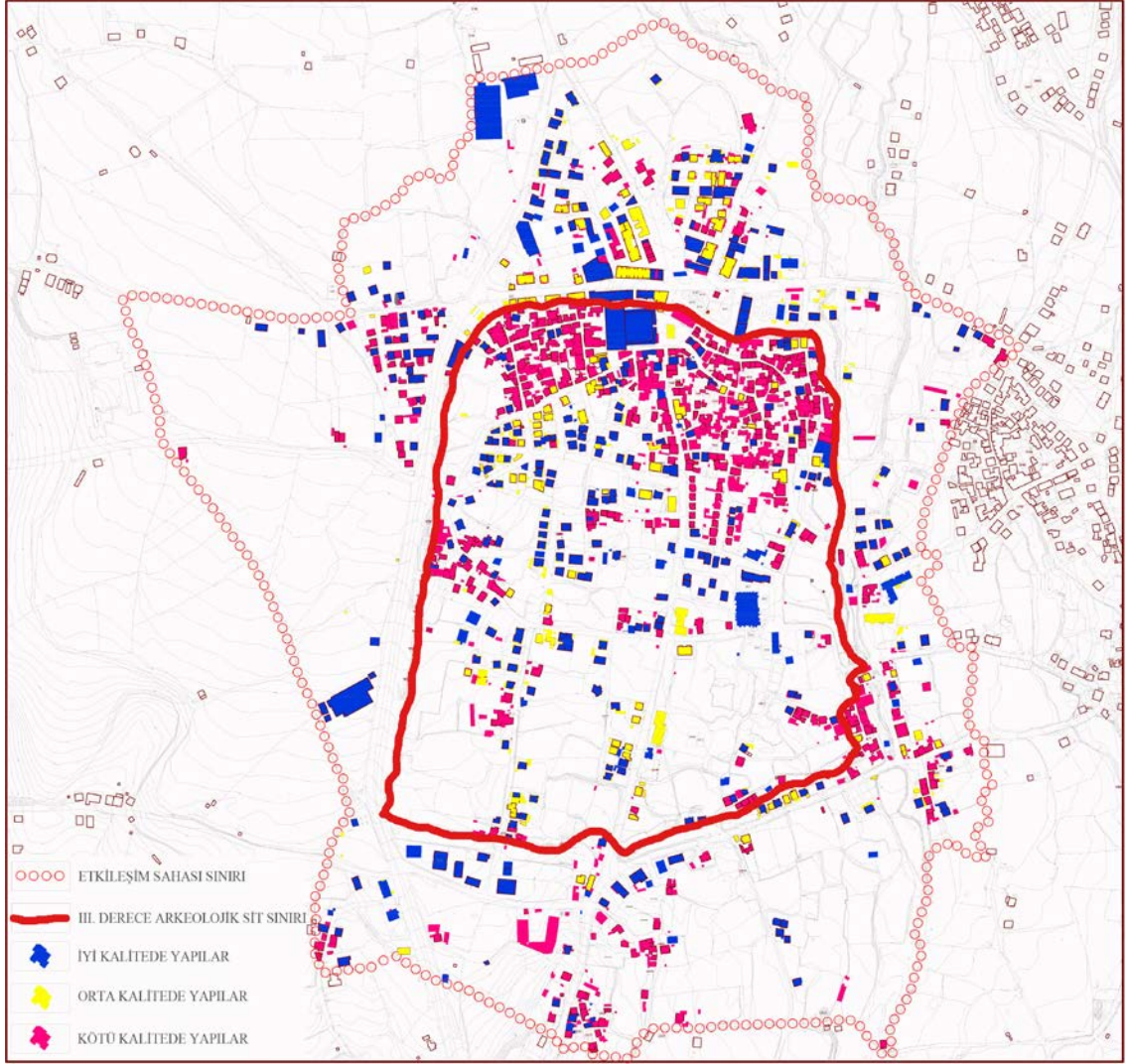
Yapılara ait incelemelerde üç farklı grup oluşturularak yapım teknikleri, malzeme kullanımı, bakım şartları göz önünde bulundurularak analizler yapılmıştır. Yapılan analizler sonrasında sur içinde bulunan yapıların büyük çoğunluğu düşük kaliteli yapılardan oluşmaktadır (Şekil 20.-Şekil 21.-Şekil 22.).

Şekil 20. Metin Sözen Sokağı ve Selvi Sokak arasında bulunup yıkılan kerpiç evlerin görüntüsü (2022)

Şekil 21. Metin Sözen Sokağı ve Selvi Sokak arasında bulunup yıkılan kerpiç evlerin görüntüsü (2022)

Şekil 22. Yapılara ait nitelik gösterimi

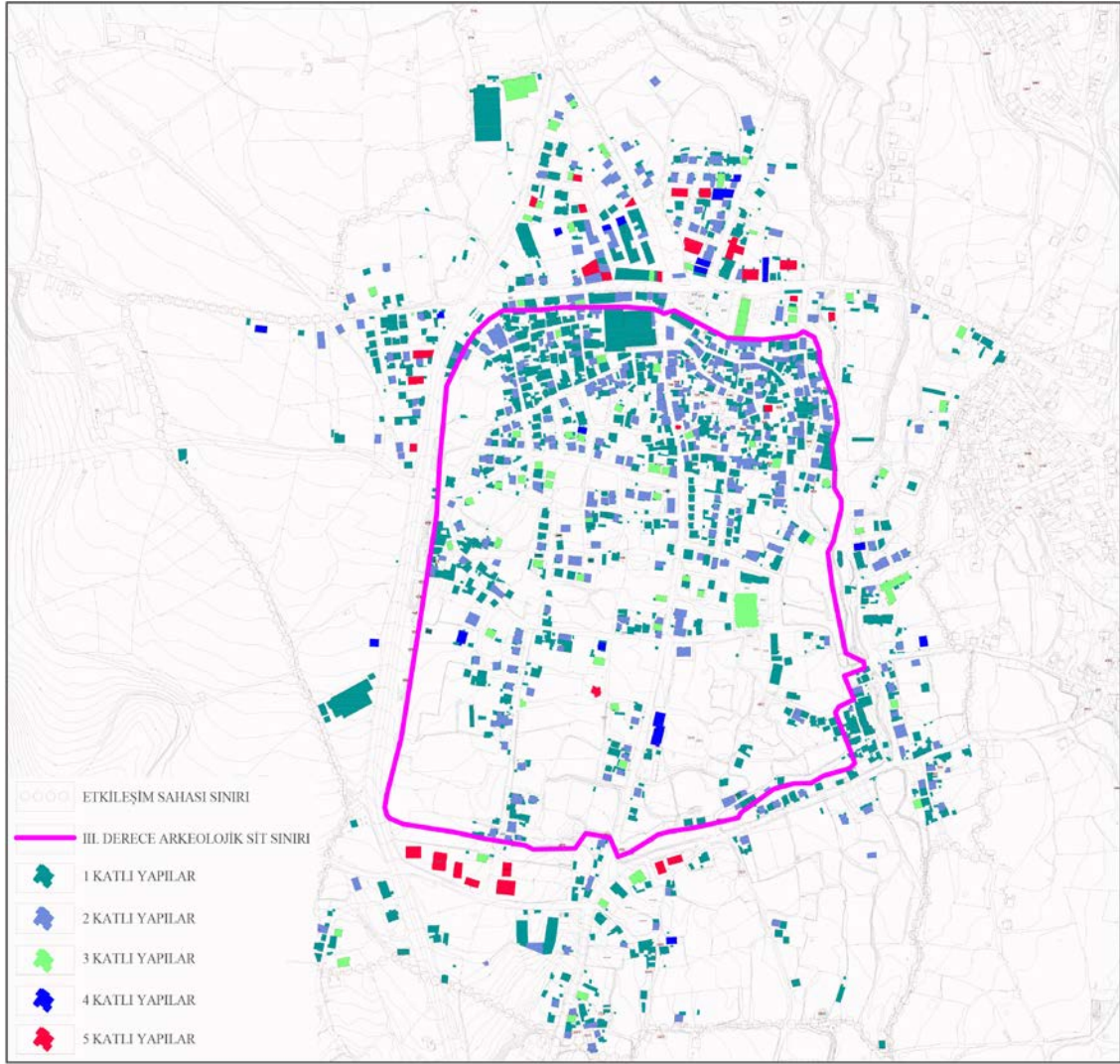

Şekil 23. Battalgazi doğu sur duvarı üzerine 1950 öncesi inşa edilmiş fakat imajını büyük ölçüde yitirmiş bir yapıya ait gösterim(2022)

Şekil 24. Battalgazi güney sur duvarı üzerine farklı zamanlarda inşa edilmiş fakat kötü kalitede yapıya sahip yapılara ait gösterim (2022)

Sur içi kat analizlerine bakıldığında sur içinde yer alan 1980 yılı öncesi yapıların büyük bir kısmı bir veya iki katlı olarak inşa edilmiştir (Şekil 25.). Son yıllarda yapılan yapıların ise büyük kısmında yüksek katlı yapı inşası yapıma fikri görülmektedir. Özellikle ticari açıdan önemli olan Alacakapı meydanı çevresinde ve Osman Ateş caddesinde rant sağlamak amacıyla yüksek katlı imar istenmektedir. Koruma amaçlı imar planında yer alan kat sınırlamaları ihmal edilerek yüksek katlı yapılar inşa etme ve kaçak kat çıkımları bu alanlarda mevcuttur (Şekil 26.-Şekil 27.).

Şekil 25. Yapılara ait nitelik gösterimi

Şekil 26. Alacakapı Mescidi minaresinden çekilmiş bazı yapılara ait kaçak kat çıkmaları (2022)

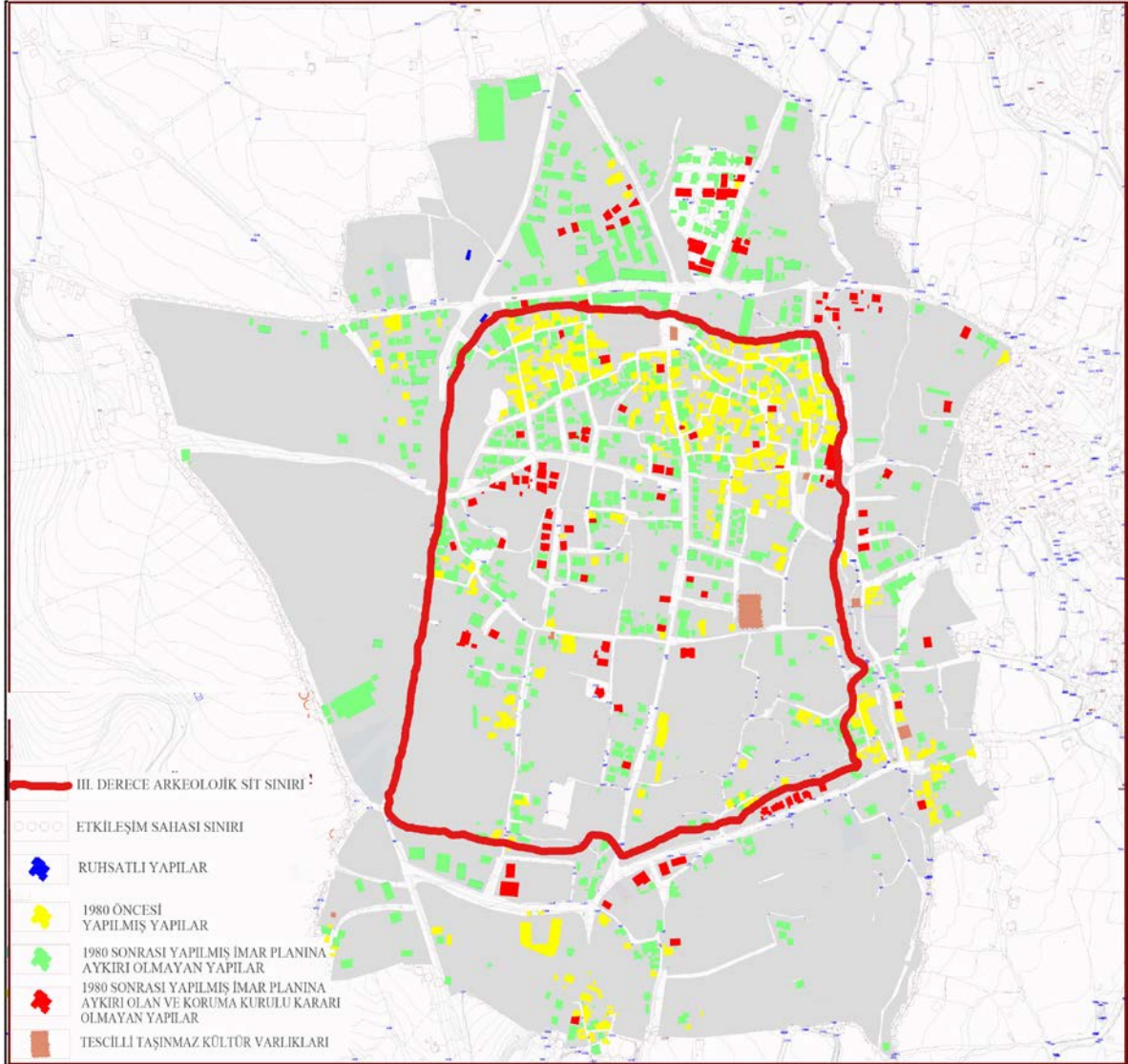

Şekil 27. Alacakapı meydanı Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı etrafında yer alan yapıların ticari faaliyetler amacıyla kaçak kat çıkmaları ve eklentilere örnek gösterimler (2022)

Tarihi kent merkezlerinde köhnemeye ve bozulmalara neden olan faktörlerden biri de bu merkezlerde inşa edilecek yapıların, anıtlar kurulu, vakıflar, belediyeler gibi kültürel varlıkların korunmasında öneme sahip olan kuruluşların denetiminden kaçarak yapılmasıdır. Battalgazi sur içi bu açıdan 2010 KAİP verilerine göre değerlendirildiğinde bölgede ruhsatlı yapıların hiç yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Bu durumun altında iki faktör bulunmaktadır, birinci faktöre baktığımızda sur içinde bulunan yapıların büyük çoğunluğu 1980 yılı öncesine ait olup bu dönemde imar faaliyetlerinin gelişmemiş olmasıyla birlikte ruhsatlandırmanın zorunlu olmamasından kaynaklanmaktadır.

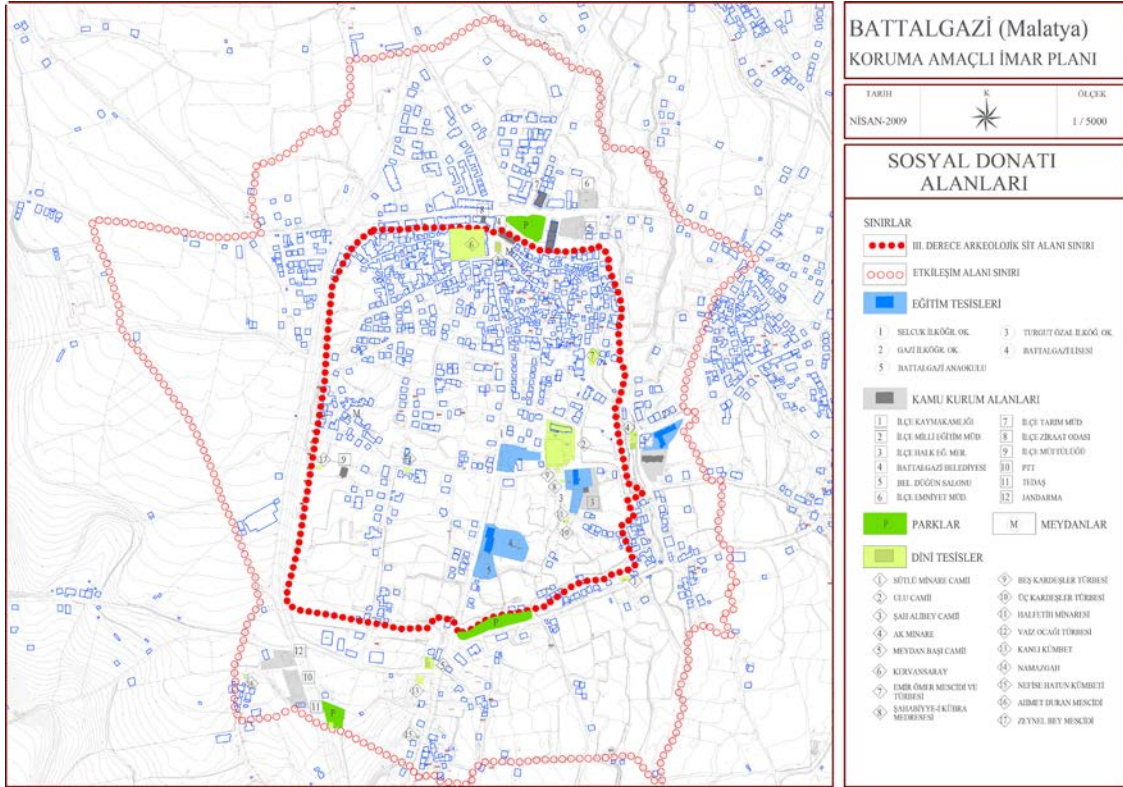
1980 sonrası yapıları incelediğimizde ise 3. derece sit olanı olarak tescillenen alan olması sebebiyle imar faaliyetleri geliştirilmiştir. Özellikle 1984 yılında onaylanan imar çalışmaları sonrasında bölge imar faaliyetleri gelişim göstermiş fakat çarpık kentleşmenin önüne geçilememiştir. Yapı analizlerine bakıldığında sur içinde üç farklı yapısal durumdan imar planına uygun yapıların toplam yapılara oranı % 50'sinden az olmakla birlikte 1980 sonrası inşa edilen yapılara göre yaklaşık %70 oranındadır (Şekil 28.). Günümüz çerçevesinde değerlendirme yapıldığında ise sur içinden ziyade sur

çevresinde bulunan etkileşim alanı içinde imar faaliyetlerinin daha yoğun olarak geliştiği görülmektedir.

Şekil 28. Yapılara ait hukuksal durum gösterimi

Battalgazi 2010 KAİP planı incelendiğinde sit alanı ve etkileşim alanını içeren bölgede sosyal donatı alanları analizleri görülmektedir. Sosyal donatı analizleri yapıldığı sırada Battalgazi' nin merkez ilçe olması, içerisinde belediye binası, kaymakamlık binası gibi yapıları bulundurması yönüyle merkeziyetçi bir konuma sahipti (Şekil 3.29.). Fakat belediyenin, kaymakamlık, lise, düğün salonu gibi merkeziyetçi özelliğe sahip birimlerin alandan taşınması bölgenin cazibesini yitirmesine sebep olmuştur.

Şekil 3.29. Battalgazi sosyal donatı alanları (Anonim, 2010)

Koruma Amaçlı İmar Planı 2021 Revizyonu

Battalgazi koruma amaçlı imar planı hazırlandığında o günün şartları ve gereksinimleri ile değerlendirilmiş plan çalışmaları ona göre yapılmıştır. Fakat son yıllarda Malatya ilinde ticaret, turizm, hizmetler gibi sektörlerin gelişmesi ile Malatya bir bölgesel merkez olma özelliğine sahip olmuş, bu durum ilin büyükşehir olmasını sağlamış, bu nedenle ilin tüm alanlarında revizyon yapılması gerekliliği doğmuştur. Ayrıca koruma amaçlı imar planının daha çok uygulama aşamasında belirlenmesi gerekliliği ve yapılan KAİP planındaki eksiklikler görülmesi Battalgazi Belediyesi' ni harekete geçirmiş ve imar planı revize edilmiştir.

Günümüzde ise baktığımızda sur kalıntılarının bir kısmı görülmektedir. Battalgazi belediyesi tarafında surların batı cephesinin bir kısmı restorasyon çalışmaları ile yeniden inşa edilmiştir.

3.1.8. Battalgazi Suriçi ve çevresinde bazı önemli yapılar

Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı

Sur içinde Alacakapı mahallesinde surların kuzey kanadında sur içinde bulunan Alacakapı'nın yanında bulunan kervansaray Osmanlı Dönemi mimari eseridir (Şekil 3.30., Şekil 3.32.). Mimarı ve ustası Halep mimarbaşısı Mehmet oğlu Üstad Ebubekir olup yaptıranı Silahtar Mustafa Paşa' dır.

Kervansaray 68 metreye 76 metre uzunluğundadır. Sultan IV. Murad'ın Silahtar Bosnalı Mustafa Paşa tarafından Hicri 1047, Miladi 1637 yılında yaptırılmıştır (Anonim, 2008: 143).

Hicri 1047, Miladi 1637 yılında Osmanlı Padişahı 4. Murat'ın veziri Bosnalı Silahtar Mustafa Paşa tarafından vakıf eseri olarak inşa ettirilmiştir.

Yapı 11.06.1977 tarihinde tescillenmiş Malatya'nın önemli tarihi yapılarından birisidir.

Günümüze gelene kadar birçok kez restore edilmiş yapı 2007-2010 kapsamlı bir restorasyon geçirerek günümüzdeki yerini almıştır. Günümüzde halka açık durumda olan kervansaray turizm amaçlı ve nikah salonu olarak kullanılmaktadır (Şekil 3.31.).

Şekil 3.30. Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı (2021)

Şekil 3.31. Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı iç mekanı (2021)

Şekil 3.32. Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı (Oral, 1948: Res.13)

Malatya Ulu Cami

Sur içinde Alacakapı mahallesinde surların doğu kanadında sur içinde bulunan Alacakapı'nın yanında bulunan Ulu Camii Selçuklu Dönemi önemli mimari eseridir. Mimarı ve ustası Yakup Bin Ebübekir El-Malati'dir.

Anadolu Selçuklu hükümdarı 1. Alaaddin Keykubad döneminde yapılmıştır. Evkaf kayıtlarda 1211-1220 tarihleri arasında yapıldığı yazmaktadır. Tuğladan yapılmış olan kısımlar ilk cami şeklini daha taş olan kısımlar ise daha sonradan yapılmış olan kısımları göstermektedir. Günümüzde cami işlevine devam etmektedir. Cami Selçukluların İran mimarisi tarzında yapılmıştır. Yapıda tuğla, moloz taş ve kesme taş

şeklinde farklı malzeme türleri kullanılmış olup bu malzemeler belirli bir mimari doğrultuda kullanılmıştır (Şekil 3.33., Şekil 3.34).

Yapı 11.06.1977 tarihinde tescillenmiş Malatya'nın önemli tarihi yapılarından birisidir. Günümüze gelene kadar birçok kez restore edilmiş yapı 2005-2006 kapsamlı bir restorasyon geçirmiştir. Yapı 24.01.2020 sivrice depreminde hasar gördüğü için restorasyon çalışmaları başlamıştır. Restorasyon çalışmaları günümüzde devam etmektedir.

Şekil 3.33. Malatya Ulu Camii (2021)

Şekil 3.34. Malatya Ulu Camii (2020)

Şahabiyye-i Kubra Medresesi

Ulu camiinin güneyinde yer alan medreseden günümüze taç kapının doğu kanadı ve eyvan kısmından kalıntılar kalmıştır. Memlûklular döneminde El-Melûku-1 Eşref Döneminde (1363-1376) Malatya emiri Şehabettin Hızır tarafından yaptırılmıştır. Mimarları Şemsettin Muhammed Bin Osman ve Tekfor B.Stafan adlı kişilerdir (Akkur, 2010, S.83)

Günümüzde yapı ve çevresinde Müze Müdürlüğünce kazı çalışmaları yapılmaktadır (Şekil 3.35., Şekil 3.36.).

Şekil 3.35. Sahabiyye-i Kubra Medresesi (2021)

Şekil 3.36. Sahabiyye-i Kubra Medresesi (2021)

Vaiz Baba -Adile Cami

Halk arasında; Vaiz Baba Adile Cami olarak ta bilinen bu eser 1301-1380 tarihleri arasında burada yaşamış olan Melik Sunullah ailesinin adıyla anılmaktadır.

Türbe girişinde bulunan kitabede; m.1373 tarihinde Hüseyin B.Abdullah adına konmuş bir vakıfeyi anlatmaktadır. 1986 Yıllarında, Malatya da bulunan bir dernek tarafından mescit kısmı yeni baştan tamir edilmiştir.

Günümüzde yapı 2021 yılında kapsamlı bir restorasyon çalışmasıyla kullanıma açılmıştır. Bahçesinde yapılan kazılarda temel kalıntıları çıkarılmış üzeri cam strüktür ile kapatılarak sergileme amacı ile kullanılmaktadır. Ayrıca minaresi ve yapı restore edilmiş yapı, türbe amacıyla kullanılmaktadır (Şekil 3.37.).

Şekil 3.37. Vaiz Baba Adile Cami (2021)

Ak Minare Cami

Sur içinde Toptaş mahallesinde bulunan yapı Osmanlı Dönemi mimari eseridir. Yaptıran Zaim Yusuf Oğlu Himmet Beg' dir. Yapım tarihi Hicri 980, Miladi 1573 – 1574 olarak bilinmektedir. Yapı 11.06.1977 tarihinde tescillenmiş Malatya'nın tarihi yapılarından birisidir. Yapı 2007 yılında restore edilerek günümüzdeki halini almıştır.

Kale surları doğu kanadında bulunan Pazar kapısı yakınlarında bulunan bu cami surların dışında yer almaktadır. Yapı düzgün kesme taşlarla ve kaba yonu taşlar ile kare planlı tek kubbeli tek minareli olarak inşa edilmiştir. Cami 1574 yılında yapılmış fakat minaresi 13. yüzyılda inşa edilmiştir (Şekil 3.38. Şekil 3.39.).

Şekil 3.38. Ak Minare Cami (2021)

Şekil 3.39. Ak Minare Cami (2021)

Sütlü Minare (Çermik)

Sur içinde Meydanbaşı mahallesinde surların güney kanadında surların dış çeperinde bulunan yapı Osmanlı Dönemi mimari eseridir. Yapı 11.06.1977 tarihinde tescillenmiş Malatya'nın tarihi yapılarından birisidir.

Tek kubbeli, tek minareli tipik bir Osmanlı camisi olduğu kalıntılarından anlaşılmaktadır. Caminin harim kısmından sonradan genişletilen yol geçmektedir. Bu nedenle yapının minaresi ve beden duvarlarının bir kısmı ayakta kalmıştır. Minare kapısının üzerinde kitabesi bulunmaktadır. Yine kilit taşı bitişiğindeki mühür içinde h.1224 (m.1809) tarihi yer almaktadır (Şekil 3.40.).

Şekil 3.40. Sütlü Minare (Çermik) (2021)

Alacakapı Mescidi

1585 yılında yaptırılan cami, üzeri ahşap çatılıdır. Kare plan düzlemine sahiptir ve sonradan büyük tadilat görmüştür. Tuğladan yapılmış minare 20. yüzyılda yeniden inşa edilmiştir (Anonim 2).

Günümüzde yapı harabe durumunda olup kullanıma kapatılmıştır.

Sıddı Zeynep Kümbet

Selçuklu dönemine ait eseridir. Piramit külahlı çokgen yapı, taştan inşa edilmiştir (Anonim 2).

Kanlı Kümbet

Sur içinde Meydanbaşı mahallesinde surların güney kanadında surların dışında bulunan yapı Osmanlı Dönemi mimari eseridir. Yapım tarihi tam olarak bilinmeyen yapının 16. yüzyıl eseri olduğu bazı kaynaklarda ise Selçuklu Dönemi eseri olduğu yer almaktadır. Yapı 11.06.1977 tarihinde tescillenmiş Malatya'nın tarihi yapılarından birisidir. Yapı 2007 yılında restore edilerek günümüze ulaşmıştır. Kare planlı kemerli ve tonozlu bir yapıya sahiptir.(Anonim 2).

Kırk Kardeşler Şehitliği

13. yüzyıl Selçuklu dönemine ait mezarlıktır (Anonim 2).

Halfetih Minaresi

Tamamen tuğla malzeme ile inşa edilen minare 13. yüzyıl eseridir (Anonim 2).

Karahan Cami

Sur içinde Karahan mahallesinde bulunan yapı Osmanlı Dönemi mimari eseridir. Yaptıran Malatya Miralayı Hüsrev Beg' dir. Yapım tarihi Hicri 990, Miladi 1582 olarak bilinmektedir. Yapı 11.06.1977 tarihinde tescillenmiş Malatya'nın tarihi yapılarından birisidir. Yapı 2011 yılında restore edilerek günümüzdeki halini almıştır.

Emir Ömer Mescidi

Sur içinde Alacakapı mahallesinde surların doğu cephesinde bulunan yapı Osmanlı Dönemi mimari eseridir. Yaptıran Emirü'l Azam Ömer Bey' dir. Yapım tarihi Hicri 971, Miladi 1556 olarak bilinmektedir. Yapı 11.06.1977 tarihinde tescillenmiş Malatya'nın tarihi yapılarından birisidir. Yapı 2006 yılında restore edilerek günümüzdeki halini almıştır.

Orijinal durumunu neredeyse tamamıyla kaybetmiş olan mescit kareye yakın dikdörtgen planlıdır. Mescit olarak günümüzde kullanımına devam edilmektedir.

Namazgah

Sur içinde Meydanbaşı mahallesinde surların batı cephesinde bulunan yapı Selçuklu Dönemi mimari eseridir. Yaptıran Saceddunlahak Oğlu Kemaleddin Kâmyar' dir. Yapım tarihi Hicri 640, Miladi 1242 olarak bilinmektedir. Yapı 11.06.1977

tarihinde tescillenmiş Malatya'nın tarihi yapılarından birisidir. Yapı 2008 yılında restore edilerek günümüzdeki halini almıştır.

Ahmet Duran Mescidi Ve Türbesi

Meydanbaşı mahallesinde surların güney batı tarafında bulunan yapı Osmanlı Dönemi mimari eseridir. Yaptıran Saceddunlahak Oğlu Kemaleddin Kâmyar' dır. Yapım tarihi Hicri 1208, Miladi 1792 - 1793 olarak bilinmektedir. Yapı 11.06.1977 tarihinde tescillenmiş Malatya'nın tarihi yapılarından birisidir. Yapı 2007 yılında restore edilerek günümüzdeki halini almıştır.

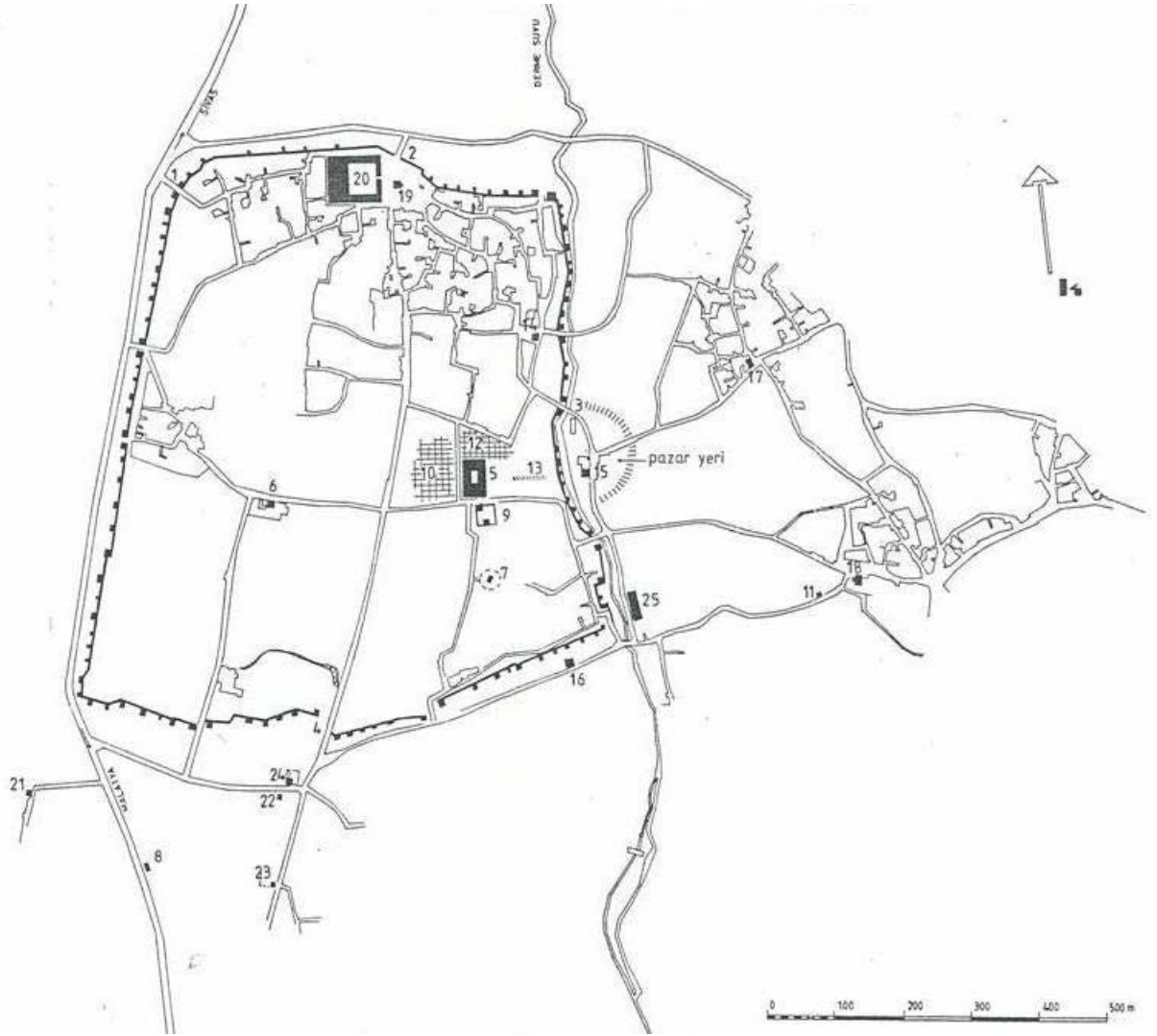
Kareye yakın dikdörtgen planlı yapıya sahip olup, kiremit kaplı kırma çatılıdır. İçerisinde türbesi de bulunan camide ayrıca üzerinde Kur'an'dan alınmış ayetler yazmaktadır.

Toptaş Cami

Toptaş mahallesinde surların doğusunda bulunan yapı Osmanlı Dönemi mimari eseridir. Yapım tarihi 16. yüzyıl olarak bilinmektedir. Yapı 11.06.1977 tarihinde tescillenmiş Malatya'nın tarihi yapılarından birisidir. Yapı 2015 yılında restore edilerek günümüzdeki halini almıştır.

Kitabesine göre 1681 ve 1827 tarihlerinde tadilat görmüştür. Yapım tarihi bilinmemekle birlikte minaresi 1960'lı yıllarda yapılmıştır (Anonim 2).

Şehir surları dışında yer alan caminin ön tarafı avlu şeklinde düzenlenmiş avlu içinde son cemaat alanı, harim ve minaresi bulunmaktadır. Cami geçirdiği restorasyonlar sonucu neredeyse tamamıyla yenilenmiştir.

- 1 _SİPDIRUS KAPISI
- 2 _ALACAKAPI
- 3 _PAZAR KAPISI
- 4 _MEŞAK KAPISI
- 5 _MALATYA ULU CÂMİİ
- 6 _ADİLE CÂMİİ
- 7 _HALFETİH CÂMİİ
- 8 _NAMAZGÂH
- 9 _ŞAHABİYYE-İ KÜBRA MEDRESESİ
- 10 _ŞAHABİYYE-İ SUGRA MEDRESESİ

- 21 _AHMET DURAN MESCİDİ
- 22 _KANLI KÜMBET
- 23 _HACI NEFİSE HATUN TÜRBESİ
- 24 _MEYDANBAŞI CÂMİİ
- 25 _OSMANLI EVİ
- 26 KIRK KARDEŞLER MEZARLIĞI

YERLERİ YAKLAŞIK OLARAK
BİLİNER ESERLER

- 11 _SİTTİ ZEYNEP KÜMBEDİ
- 12 _BEDESTEN
- 13 _YERALTI GEÇİDİ ve SU YOLU
- 14 _EMİR ÖMER MESCİDİ
- 15 _AK MİNARE CÂMİİ
- 16 _SÜTLÜ MİNARE CÂMİİ
- 17 _TOPTAŞ CÂMİİ
- 18 _KARAHAN CÂMİİ
- 19 _ALACAPI CÂMİİ
- 20 _SİLAHDAR MUSTAFA PASA HANI

Şekil 3.30.Battalgazi vaziyet planı (Keskin, 1992)

KIRKKARDEŐLER MEZARLIĞI

KIRKKARDEŐLER MEZARLIĞI

KANLI KÜMBET

EMİR ÖMER MESCİDİ

BATTALGAZİ SURLARI

VAİZ BABA ADİLE CAMİ

SAHABİYYE-İ KUBRA MEDRESESİ

SILAHTAR MUSTAFA PAŞA KERVANSARAYI

SÜTLÜ MİNARE

SILAHTAR MUSTAFA PAŞA KERVANSARAYI

BATTALGAZİ SURLARI RESTORASYON ÖNCESİ SONRASI

BATTALGAZİ SUR KALINTILARI

BATTALGAZİ SUR KALINTILARI

Şekil 3.31-32-33 Battalgazi sur içine ait görseller

3.2. Bölüm Değerlendirmesi

Tezin bu bölümünde Battalgazi' nin geçmişinden bu güne kadar geçirdiği evrim süreci mimari açıdan irdelenmiştir. Araştırmalar sonucunda Battalgazi tarihi 2000 yıldan daha uzun bir süreye sahip olup yapısal süreci Roma İmparatorluğu ile başlayıp birçok devletin hüküm sürdüğü alan bir karargah olarak başlayıp daha sonra bazen bir eyalet merkezi bazen bir şehir olma özelliğini taşımaktadır.

Battalgazi tarihi milattan önceki yılları kadar uzanan tarihin birçok olayına şahitlik etmiş eski bir kent merkezi olarak karşımıza çıkmaktadır. Birçok ulus kentde yaşamış ve kent içinde yaşam faaliyetlerini gerçekleştirmiştir. Romalılar kente yerleşmiş ve kent etrafına surlar inşa ederek güvenliğini sağlamaya çalışmış, kentin su ihtiyacını karşılamak adına kente su getirmişlerdir. Bizanslılar kentde yaşamış ve bir takım faaliyetleri için çalışmalar yapmıştır. Selçuklu Devleti, Danişmentler, Memluk Devleti, Osmanlı Devleti gibi birçok büyük devlet kente ev sahipliği yapmış ve çok sayıda eser bırakmışlardır. Fakat uç şehri olma özelliğine sahip olduğu için sürekli savaflara ve saldırılara maruz kalan kent sürekli yenilenmiş veya tadilat görmek zorunda kalmıştır. Bu sebepten dolayı Roma ve Bizans dönemlerine ait ayakta kalan sur duvarları iç kaleye ait kalıntılar haricinde fazla bir öge kalmamıştır. Daha sonra kentde yaşamış olan devletlere ait birçok eser ise günümüze kadar varlığını sürdürmüştür.

Uç şehri olma özelliği ve ticaret yollarının kesişim noktasında yer alması sebebi ile daima önemli bir yerleşim yeri olmuştur. Bu sebeple bölgeye hakimiyetini kuran hükümdarlıklar sürekli savaşmak zorunda kalmışlar ve şehir 16.yy'da Osmanlı devletinin kesin hakimiyetine girinceye kadar sürekli olarak el değiştirmiştir. Devletler arasında geçen her hakimiyetlik mücadelesinde şehir önemli ölçüde zarar görmüştür. Bu nedenle Roma, Bizans ve Arapların hakimiyet dönemlerine ait sur duvarların başka yapı ayakta kalamamıştır. Buna kıyasla daha sonraki hakimiyetliklerden Memluklar, Danişmentler ve Selçuklulara ait bazı yapılar günümüze kadar gelebilmiştir. Bu nedenlerden dolayı Osmanlı dönemine ait mimari eserlerin günümüze ulaşanları daha fazladır. Fakat Osmanlı Devletinin sınırlarının gelişmesi üzerine şehir uç şehri olmaktan çıkmış kentleşme surların dışına taşmıştır. Surların önemini yitirmesi ile özellikle 18. ve 19. yy' da Battalgazi Sur içi bölgesi yazları günümüz Malatya' sının bulunduğu, Battalgazi 'den 8 km uzakta bulunan yeri yazlık olarak kullanan halkın kışlık bölgesi haline gelmiştir. 1828 yılında ise Harput Valisi' nin karargahını buraya taşıması ise kent merkezinin taşınmasına sebep olmuştur. Önemini yavaş yavaş yitirmeye başlayan

Battalgazi bakımsız kalmış yapılar yıkılmaya maruz bırakılmıştır. Daha sonra tarihi eserleri koruma ve yaşatma anlayışı 20. yy ile birlikte Türkiye de hissedilmeye başlamış 20. yy'ın ikinci yarısında tam olarak anlaşılmıştır. Malatya' da bu doğrultuda çalışmalar yapılmış Surlar ve Ulu Cami başta olmak üzere sur içinde ve sur dışında yer alan birçok tarihi yapı 1977 tarihinde tespitleri yapılarak tescillenmiştir. Daha sonra restorasyon çalışmaları önem kazanmıştır. Fakat yapılan araştırmalar sonucunda eski tahrir defterlerinde yer alan fakat günümüze ulaşamayan bulunduğu dönemin özelliklerini taşıyan bir çok eser bulunmaktadır.

Alan araştırmalarında sur içinde birçok alanda yapı kalıntılarına rastlamak mümkündür. Bu yapıların bazılarının işlevinin ne olduğu ne zamandan kaldığı bilinmekle birlikte bir kısmı ise henüz tespit edilememiştir.

Cumhuriyet ile birlikte Malatya Türkiye Cumhuriyet' inin bir şehri olmuştur. Battalgazi yani Eski Malatya olarak bilinen alan günümüzde Malatya Büyükşehir Belediyesi' nin bir Battalgazi Belediyesi sınırları içinde kalmaktadır. Bulduğu merkeze ismini veren alan daha önce bir belde iken sur içi ve sur dışında kalan yakın mahallelerden bazılarını da kapsamaktaydı. Battalgazi beldesi 12 Kasım 2012 yılında Meclis Genel Kurulu Kararı 6360 sayılı kanunla Malatya' nın büyükşehir olması ile şehrin iki merkez ilçesinden biri konumuna gelerek bünyesine birçok beldeyi ve mahalleyi katmıştır. Bu sayede merkez ilçe belediyesi olarak kalkınması hızlanmıştır. Aynı zamanda kaymakamlık binası da bu alanda bulunmaktaydı. Fakat daha sonra kaymakamlık ve belediyenin buradan taşınmasıyla alan özelliklerini kaybetmiştir.

Battalgazi Sur İçi ve Etkileşim Sahası için 2010 yılında hazırlanmış olan Koruma amaçlı imar planı değerlendirildiğinde bölgenin gelişiminde 2013 yılına kadar etkisi olduğu daha sonra ise istenilen ölçüde gelişimin sağlanamadığı bölgenin nüfus kaybetmesinden anlaşılmaktadır.

Koruma Amaçlı İmar Planı genel düşüncelerine bakıldığında; sürdürülebilirlik, çevreye duyarlı planlama, kenti bütün algılayan, özgün nitelikli, sosyo-ekonomik, yasalara ve yönetmeliklere uygun, katılımcı, saydam, esnek hareket etme gibi kavramlar belirtilmektedir. Bu kavramlara bakıldığında bölgeye katkı sağlama isteği belirgin olarak gözlenmektedir. Fakat uygulamaya geçildiğinde yapılan planlamada tarihi yapılara daha çok önem verilerek konut alanları kendi haline bırakılmıştır. Kat adeti ve emsal değeri, konumlanma biçimi belirlenen yapılarla ilgili olarak herhangi bir uygulama şekli, malzemesi, sokak silüeti belirlenmemiştir.

Özgün dokunun korunması adına planlanan Kùltür Sokağı fikri başarıya ulaşmasına rağmen Sivrice depremi ile bu özelliğini büyük ölçüde yitirmiştir.

2021 yılı itibari Battalgazi Sur İçi' ne yönelik çalışmalar tekrardan değerlendirilmiş bölgeye biran önce müdahale etme zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda ilgili belediyelerce Alacakapı Meydanı ve Ulu cami çevresi daha önce belirlenmiş olan 'Özel Proje Alanı' kapsamında Alacakapı Meydanı' na yeni bir meydan çalışması yapma yoluna gidilerek çalışmalar başlamış ayrıca KAİP revize edilmiştir. Revizyon çalışmasında daha önce belirlenen konut kat sayıları genellikle iki kat ve üç kat olacak şekilde ayarlanmış, konut alanları, ticari alanlar gibi anlarlar arttırılmış, alt yapı (doğalgaz) sistemleri mahalle ölçeğinde düşünölmüştür.

4. ANKET ÇALIŞMASI

4.1. Anketin Amacı, Sorular, Değerlendirme Kriterleri ve Sonuçların Nasıl Değerlendirildiği

Tezin bu bölümünde ‘Battalgazi (Eski Malatya) Mekansal Dönüşüm İle Yeniden Canlandırılması’ konusuna yönelik kullanıcı eğilimleri belirlenmiştir. Konu ile ilgili soru kriterleri ve değerlendirme kriterleri belirlenmiş problemler tespit edilmiştir.

4.2. Anketin Amacı

Dünya genelinde gelişimine sürekli devam eden çok boyutlu kent merkezlerinde yaşanan problemler bölgede yaşayan kent kullanıcılarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durumun sebepleri başta çevre sorunları, kullanıcı profillerinin ihtiyaç duydukları faaliyetlerin yetersiz kalması gibi nedenlerden kaynaklanmaktadır. Yaşanan çevre, ekonomik, sosyo-kültürel sorunların silsileler halinde kent yaşamını her noktasında etkilemesi nedeniyle çözümlenmelerin yapılması kentin ve kentlinin biran önce günümüz standartlarına erişebilmesini sağlamak bölgeye uygulanacak yeniden canlandırma standartları ve stratejileri ile mümkün olmaktadır.

Battalgazi (Eski Malatya) 2000 yıllık tarihi ile bir çok ulusa ev sahipliği yapması yönüyle ve içerisinde bir çok sosyo-kültürel değeri barındıran kendine has bir kent imajı ve kimliği bulunan bir kentken zamanla merkezde oluşan problemlerin varlığını kentliye hissettirmesi ile kent kullanıcıları yaşam standartlarında sorunlar yaşamaya başlamıştır. Kent ile ilgili olarak kent kullanıcı profilini anlamak, yaşanan problemlerin tespitini kolaylaştırmakla birlikte bu problemlerin çözümüne yönelik stratejilerin belirlenmesine katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda kullanıcı eğilimlerinin belirlenmesi kente uygulanacak olan kentsel yenileme ve kentsel canlandırma projelerinin belirlenmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Birçok ulusun varlığını sürdürmüş olan kent merkezi önemini zamanla yitirmeye başlamış kent sakinleri, bakımsız çevre, eski yapılar, alt yapı eksikliği gibi sebeplerle kenti terk etmeye başlamıştır. Bu durumun sonucu olarak gelir seviyesi yüksek olan kesim evlerini ve arsalarını satarak şehrin modern mahallelerine taşınmışlardır.

Tarihi kent merkezlerinin karşımıza çıkan kullanıcı profili tarihin varlığını sürdürmede veya yok etmede en önemli unsurdur. Kentin gelişiminde ve mevcut kent

kimliğinin korunmasında önemli bir diğer unsur da kentlinin gereksinimlerinin karşılanmasıdır. Bu gereksinimler ilk bakışta genellikle fiziksel ve ekonomik olarak anlaşılabilir olsa da, sosyal, kültürel, psikolojik olarak da karşımıza çıkmaktadır.

İncelemiş olduğumuz Dünya’ daki ve Türkiye’deki örneklerle bakıldığında katılımcı kentsel canlandırma veya kentsel yenileme projelerinin daha başarılı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Bu durumun altında kenti ve kentliyi iyi tanımlayarak hem geçmiş tarihi yaşatmak hem de modernizmi canlı tutarak geçmişin izlerini gelecek kuşaklara sağlama amacı yatmaktadır.

Çalışmanın bu bölümünde Battalgazi sur içi ve çevresinde kullanıcı profilini tanımlamak, kullanıcıların memnuniyet derecelerini tespit etmek, yaşam gereksinimlerini belirlemek, eski kent merkezinden beklentileri anlamak, kent ve çevresindeki fiziksel, sosyal, ekonomik, psikolojik sorunların tespitini anlamak, aynı zamanda mekansal değişimin gerçekleşme nedenlerini, kentsel canlılık düzeyinin saptanması amacıyla kent kullanıcılarına anket çalışması yapılmıştır.

Çalışmanın amacı olan mekansal dönüşüm ile yeniden canlandırma kavramı doğrultusunda yapılan bu araştırmada kent imajı ve kent kimliği korunarak kentin fiziksel, işlevsel, ekonomik, sosyal ve kültürel değerlerini koruyarak gelişimine katkı sağlamak, kentsel yaşantıyı konfor standartlarını arttırmaya yönelik stratejiler belirlemek, belirlenen stratejilerin kalıcı çözümler sunmasını sağlamaktır.

4.2. Örneklem Tasarımı (katılımcı örnek alanının belirlenmesi)

Malatya’nın eski merkezi olan Tarihi Kent özelliklerini barındıran Battalgazi (Eski Malatya)’nin yeniden canlandırılması ile ilgili kullanıcı eğilimleri tanımlamak amacıyla gerçekleştirilecek anket çalışmaları bölgeyi tanımlayacak olan mahallenin tespitini sağlayacak analizler yapılmıştır. Anket uygulaması için uygun araştırma alanının saptanmasına yönelik analizler sonunda Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı önünde bulunan Alacakapı meydanı bölgenin en büyük odak noktasını oluşturmaktadır. Bölgede bir diğer odak noktası ise 13. yy Selçuklu Hükümdarlığı yapısının yer aldığı Ulu Cami bölgesidir. Caminin tarihi ve fiziksel özellikleri, çevresinde yer alan medrese, minare, bedesten gibi yapıların olması bu alanın kültürel değerlerini simgelemektedir. Yapı yoğunluğunun da bu alanlarda çoğunlukta olması örneklem alanını seçiminde bu alanları cazip noktalar olarak belirlemiştir.

Yapılan anket çalışması için belirlenen alanlarda öncelikli olarak daimi kent aktörleri veya uzun süre bölgede konaklayan aktörler seçilmesine özen gösterilmiştir. Bu durumun nedeni anket verilerinde istenildiği ölçüde sağlıklı verilere ulaşılmak hedeflenmiştir. Ayrıca bu yöntemle verilere ait hata ve kayıp oranları en aza indirgenmiştir.

Anket çalışması için yapılan araştırmalarda sur içinde 680 kadar yapı tespit edilmiş, bu yapıları 380 tanesi tek katlı yapılardan oluşurken, 260 kadarı iki katlı, 40 kadar yapı ise üç kat ve üzeri katlı yapılardan oluşmaktadır. Bu yapıların ise 60 kadarı ticari faaliyetler amacıyla kullanılmaktadır. Sonuç olarak anket analizinde evren büyüklüğü 920 hane olarak belirlenmiştir. Anket araştırması gibi betimsel bir araştırmada doğru sonuçlara ulaşılabilmek için %10 oranında katılımcı sağlamak yeterli olmaktadır(Arlı ve Nazik, 2001).

Yapılacak olan bir anket çalışmasında sonuç verilerinin doğruluk oranının yüksek derecelere ulaşmasında ve hata payının minimum düzeye indirgenmesinde en önemli yollardan biri yapılacak olan çalışmanın katılımcı sayısının mümkün olduğu kadar yüksek tutulması gerekli görülmektedir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004). Fakat katılımcı sayısının yüksek tutulması amacıyla yapılan anket araştırmada konu ile ilgisi bulunmayan veya anket araştırmasının farkında olmadan sorulara istenilen düzeyde ilgi göstermeyen katılımcılar anket verilerinin doğruluk payını azaltabilmektedir.

Battalgazi sur içi anket çalışmasında evren büyüklüğü 920 olarak belirlenmiş örnekleme hatası ise %10 olarak belirlenmiştir. Yapılan araştırmalarda % 10' luk bir hata payına sahip analiz için 920 evren büyüklüğünde 87 anket verisine ihtiyaç duyulmaktadır. Fakat anket çalışmasında sorular verilen cevaplar için istenilen ilgilin gösterilemediği durumlarda anket verilerinin geçersiz kabul edilmesi düşünülmüş, geçersiz anket verilerinin %20 olabileceği ihtimali düşünülerek 18 anket çalışması fazladan uygulanmıştır. Son durumda ise toplam 105 katılımcıya anket çalışması uygulanmıştır. Yapılan anket çalışması sonunda 105 anket çalışmasının tamamı sağlanmış 7 anket verisi sorulara verilen çelişkili ve yanlış ifadelerden dolayı analiz kapsamından çıkarılarak 98 anket verisi analizi gerçekleştirilmiştir.

Battalgazi anket çalışması sur içi sınırları içinde farklı noktalarda alan kullanıcılarını yönelik şekilde, 2021 Aralık ayı içerisinde gün içerisinde 09:00-18:00 saatleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Çalışma alanının büyük bölümünü ticari ve ekonomik faaliyetlerin sağlandığı, nüfus yoğunluğunun fazla olduğu alanlarda gerçekleştirilmiş olmakla birlikte buna ek olarak sur içinde nüfus dağılımına oranlı olarak anket çalışması bütüne yayılacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu durum göz önünde bulundurularak geçerli anket kullanıcılarının %74.5'i Alacakapı Mahallesi, %14,3 Meydanbaşı Mahallesinde yaşamakta olup, % 11,2'si ise bu iki mahallede dükkanı olan veya bu iki mahallede çalışmakta olan kişiler ile sur içine yönelik yapılmıştır (Çizelge 4.1.).

Çizelge 4.1. Kullanıcı dağılımına göre anket çalışma alanı gösterimi

Hangi Mahallede Oturuyorsunuz?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Alacakapı	73	74.5	74.5	74.5
	Meydanbaşı	14	14.3	14.3	88.8
	Diğer	11	11.2	11.2	100.0
	Total	98	100.0	100.0	

4.3. Soru Formunun/Kriterlerinin Hazırlanması ve Değerlendirilmesi

Soru formunun hazırlanması aşamasında öncelikle yurtiçi ve yurtdışı tarihi kent merkezleri için hazırlanmış benzer anket çalışmaları ve sonuçları incelenmiştir. Alana yönelik analizler sonucunda değerlendirmeler yapılarak alan özellikleri ile bağdaşık anket soruları hazırlanmıştır. Elde edilen veriler sonucunda sorun tespitine yönelik sorular kullanıcı profiline en kolay şekilde anlayabileceği amacı güdülmüş hazırlanmıştır. Soruların hazırlanmasında ana kriter mimari açıdan değerlendirme yapılmasıdır. Soruların hazırlanmasında öncelikle kullanıcının sosyal ve demografik özelliklerini anlamaya yönelik sorular yöneltilerek katılımcının dikkatini toplayarak diğer soruları daha özenli şekilde okuyarak doğru cevaplar vermesini sağlamak istenmiştir (Ek 1). Sorular hazırlanırken bazı sorular için şıklar sunulurken bazı sorular için açık uçlu cevaplar verilmesi istenmiş bu cevaplarda kategoriler haline getirilerek değerlendirilmiştir (Ek 1, Ek 2, Ek 3, Ek 4).

Anket soruları hazırlanırken sorular gruplar haline ayrılarak 15 grup oluşan, kendi içinde toplam 65 soru oluşturulmuştur. Birinci grup soru kişiye ait bilgiler içermekte, ikinci grup ise aile verilerine ait bilgileri içermektedir. Diğer sorular ise mahalleyi veya bölgeye ait düşüncelere ait sorulardan oluşmaktadır (Ek 1, Ek 2, Ek 3, Ek 4).

Anket sorularının hazırlanmasında, 'autocad' ve 'word' programları birlikte kullanılmış olup soru çizelgesi autocadde hazırlanmış sorular word programında yazılmıştır.

Verilerin değerlendirilmesi yapılırken 'spss' , 'excel' ve 'word' programı kullanılmıştır. Tüm anket verileri excel programına girilmiş daha sonra veriler excel programından spss programına aktarılmıştır. Spss programından analizler gerçekleştirilmiş tablo ve grafikler çıkarılarak word programına aktarılmıştır.

4.3.1. Kullanıcı profili- demografik özellikleri

Battalgazi sur içi anket katılımcılarına ait yapılan yaş analizi değerlendirilmiş, veri yüzdeleri şu şekilde sıralanmıştır; % 36,7'si 15-25, % 36,7'si 26-45, % 16,3'ü 46-60, % 10,2'si 60 ve üzeri, şeklindedir (Bkz. Çizelge 4.2.).

Çizelge 4.2. Battalgazi katılımcı yaş gösterimi

Yaşınız Kaçtır?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	15-25	36	36.7	36.7	36.7
	26-45	36	36.7	36.7	73.5
	46-60	16	16.3	16.3	89.8
	61 ve Üzeri	10	10.2	10.2	100.0
	Total	98	100.0	100.0	

Battalgazi sur içi hane halkına ait yapılan araştırma verilerine göre; hane halkının, % 55,2 evli , % 44,8 bekar olarak saptanmıştır (Bkz. Çizelge 4.3.).

Çizelge 4.3. Battalgazi sur içi evlilik durumu

Evli Misiniz?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Evli	53	54.1	55.2	55.2
	Bekar	43	43.9	44.8	100.0
	Total	96	98.0	100.0	
Missing	System	2	2.0		
Total		98	100.0		

Katılımcı cinsiyet oranına bakıldığında, %91,8'i erkek oluşup, % 8,2'si bayanlardan oluşmaktadır (Bkz. Çizelge 4.4.). Bu durum değerlendirildiğinde alanda erkeklerin genellikle çarşı ve etkin alanlarda bulunduğu kadınların ise alanı sınırlı olarak kullandığı anlaşılmaktadır.

Çizelge 4.4. Battalgazi sur içi katılımcı cinsiyet durumu

Cinsiyetiniz Nedir?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Erkek	90	91.8	91.8	91.8
	Kadın	8	8.2	8.2	100.0
	Total	98	100.0	100.0	

Katılımcı eğitim durumu analizleri incelendiğinde kullanıcıların % 3,1 okur yazar olduğu, % 30,6'sının ilk okul mezunu, % 52'sinin lise mezunu, % 14,3'ü ise üniversite veya yüksek okul mezunlarından oluşmaktadır (Bkz. Çizelge 4.5.). Sonuçlar değerlendirildiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun lise mezunu oldukları

görülmektedir. Daha sonra çoğunluğu oluşturan grup ise ilkokul grubunu oluşturmaktadır. Anket verileri incelendiğinde esnaf grubunun çoğunluğunun lise mezunu olduğu belirgin şekilde görülmekte, 60 yaş üzeri grubun ise çoğunluğunun ilk okul mezunu veya okur yazar olduğu belirtilmiştir. Bu durum bölgenin eğitim durumunun Türkiye şartlarında orta derecede olduğunu göstermektedir.

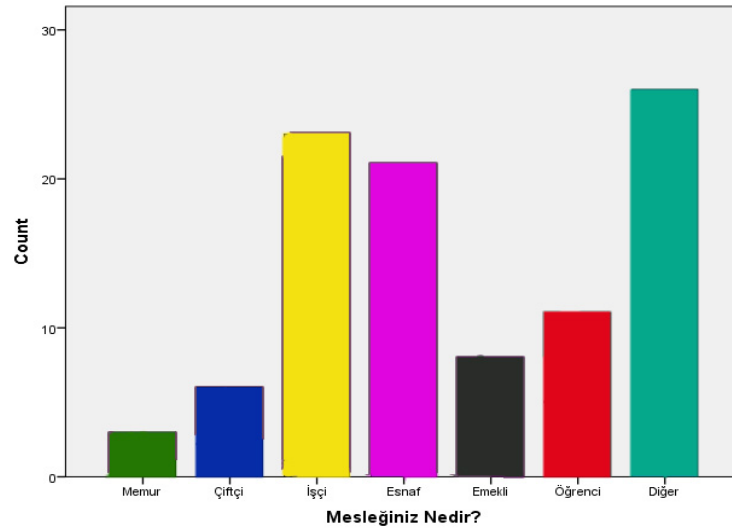
Çizelge 4.5. Battalgazi sur içi katılımcı eğitim durumu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Okur Yazar	3	3.1	3.1	3.1
	İlk Okul Mezunu	30	30.6	30.6	33.7
	Lise Mezunu	51	52.0	52.0	85.7
	Üniversite Mezunu	14	14.3	14.3	100.0
	Total	98	100.0	100.0	

Battalgazi sur içi katılımcılarının meslek analizlerine dair sorulan soru, ucu açık olarak sorulmuş verilen cevaplar ise kategoriler haline getirilmiştir. Herhangi bir kamu kuruluşunda çalışanlar, banka çalışanları, şirket veya ofislerde çalışan üst düzey yönetici statüsünde kişiler memur kategorisinde yer almıştır. Geçimini tarım ve/veya hayvancılıktan sağlayan kişiler; çiftçi, herhangi bir iş yerinde çalışanlar işçi, dükkan sahipleri veya farklı bir işletme sahibi olan kişiler; esnaf, 60 yaş üzeri çalışmayan kişiler ve emekliler; emekli, lise, üniversite, yüksek lisans okuyanlar ve dersane veya sınavlara hazırlanan kişiler; öğrenci, meslek belirtmeyen, çalışmayan kişiler ve ev işi yapanlar ise; diğer kategorisinde değerlendirilmiştir (Bkz. Çizelge 4.6.). Analiz sonuçları incelendiğinde katılımcıların; % 3,1 oranı memur, % 6,1 oranı çiftçi, % 23,5 oranı işçi, % 21,4 oranı esnaf, % 8,2 oranı emekli, % 11,2 oranı öğrenci, % 26 oranı ise diğer meslek gruplarına ayrılmıştır (Bkz. Şekil 4.1.). Bu durum bölgenin büyük bölümünün işçi ve alt gruplara hitap ettiğini göstermektedir.

Çizelge 4.6. Battalgazi sur içi katılımcı mesleki durumu

Mesleğiniz Nedir?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Memur	3	3.1	3.1	3.1
	Çiftçi	6	6.1	6.1	9.2
	İşçi	23	23.5	23.5	32.7
	Esnaf	21	21.4	21.4	54.1
	Emekli	8	8.2	8.2	62.2
	Öğrenci	11	11.2	11.2	73.5
	Diğer	26	26.5	26.5	100.0
	Total	98	100.0	100.0	

Şekil 4.1. Battalgazi sur içi katılımcı meslek grupları yüzde gösterimi

4.3.2. Kullanıcı aile özellikleri

Kentsel mekan kullanımında aile ve aile yapısı; çalışma, eğitim, sosyal, kültürel, güvenlik, sağlık, ulaşım gibi değerleri göz önünde bulundurarak konaklama-yaşama alanının seçimini gerçekleştirmektedir. Tarihi kent merkezlerinde deformasyona uğramasıyla ortaya çıkan problem sıklıkla karşılaşılan kullanıcı profiline değişmesine neden olmaktadır. Bu bölgelerin gelir durumu yükselen kullanıcılar tarafından terk edilerek yeni gelir durumu orta veya daha düşük kullanıcılar tarafından tercih edilmesi yaygındır.

Çalışmanın bu bölümünde Battalgazi sur içi bölgesinin aile yapısı bölgede konaklama durumu, ekonomik, kültürel yapı, hane özellikleri, fizikse ve çevresel verilere dair araştırmalar gerçekleştirilmiştir.

Anket katılımcıları aile yapısını araştırmalarında %37.8 gibi bir çoğunluğun 6 kişi ve üzeri, % 18.4 oranı 5-6 kişilik aileler. %32.7 gibi bir çoğunluğun ise 3-4 kişilik aile gruplarına dahil olmasının ve % 5.1 oranı da 1-2 kişilik aile gruplarına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum bölgede çoğunlukla ailesinin üye sayısının fazla bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir (Bkz. Çizelge 4.7.).

Çizelge 4.7. Battalgazi sur içi katılımcı aile özellikleri

Aileniz Kaç Kişiden Oluşmaktadır?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1-2 Kişi	5	5.1	5.1	5.1
	3-4 Kişi	32	32.6	32.6	37.8
	5-6 Kişi	22	22.4	22.4	56.1
	6 Kişi Ve Üzeri	39	39.8	39.8	93.9
	Total	98	100.0	100.0	

Türkiye nüfus şartlarına bakıldığında 5-6 veya daha fazla kişiden oluşan aile sayısı kalabalık aile statüsünde değerlendirilmektedir. Bu yönüyle grafiği incelediğimizde Battalgazi sur içinde kalabalık ailelerin çoğunlukta olduğu söylenebilmektedir.

Anket araştırmasında ailelerde çalışan bireyler konusunu değerlendirdiğimizde büyük çoğunluğun % 65.3 gibi bir orana tekamül eden bu çoğunluğun 1-2 kişiden oluştuğu sonucuna ulaşırken % 16.3 gibi bir oranın 3-4 kişi, % 4.1 oranının 5-6 kişi ve % 2 gibi bir oranında 6 kişi ve üzerinde bireylerin çalışma oranına ulaştığı verilerine ulaşılmıştır (Bkz. Çizelge 4.8.). Ailede çalışan bireyler konusunda bu kadar büyük bir oranın 1-2 kişi de toplanmış olmasına rağmen aile nüfus oranlarını incelediğimizde çoğunluğun 5-6 kişi veya daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durum göz önünde

bulundurulduğunda aile nüfusu içerisinde çalışan oranının düşük seviyelerde olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.8. Battalgazi sur içi katılımcı çalışan sayısı gösterimi

Ailenizde Çalışan Kaç Kişi Vardır?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1-2 Kişi	64	65.3	65.3	65.3
	3-4 Kişi	16	16.3	16.3	81.6
	5-6 Kişi	4	4.1	4.1	85.7
	6 Kişi Ve Üzeri	2	2.0	2.0	87.8
	Yok	11	11.2	11.2	99.0
	7.00	1	1.0	1.0	100.0
	Total	98	100.0	100.0	

Battalgazi sur içi kullanıcıları ev sahiplik durumu incelendiğinde anket dahilinde bölgenin % 80.6 gibi bir oranla bölgede ev sahibi olduğu ve % 19.4 gibi bir oranda ise kiracı olduğu ortaya çıkmıştır (Bkz. Çizelge 4.9.). Buda bölgede insanların ikamet etmesini kolaylaştırmış dışarı çıkışlar masraflı görülmüştür.

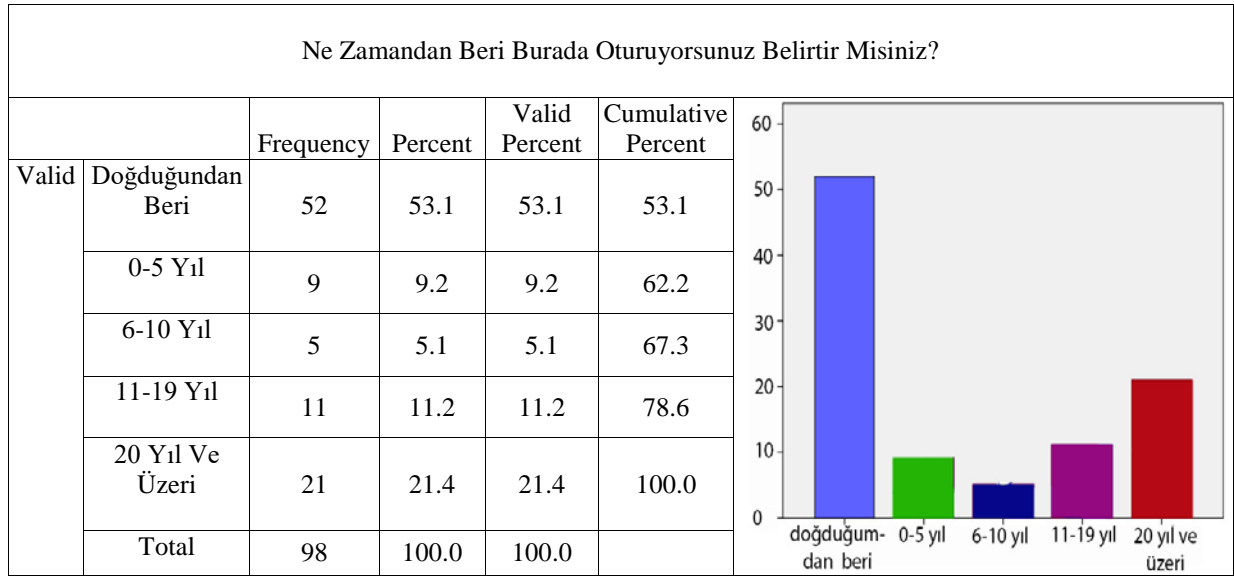
Çizelge 4.9. Battalgazi sur içi katılımcı ev sahiplik gösterimi

Eviniz Kiramı Yoksa Size Ait mi?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ev Sahibi	79	80.6	80.6	80.6
	Kiracı	19	19.4	19.4	100.0
	Total	98	100.0	100.0	

Battalgazi sur içi veya çevresinde yerleşim alanı içerisinde yaşamını gerçekleştirmiş kullanıcıların bölgede yaşam süreleri araştırıldığında anket katılımcıları bölgede yaşayan halkın % 53.1 gibi bir oranı doğduğundan beri bu bölgede ikamet etmektedir, % 9.2 gibi bir oranla 0-5 yıl, % 5,1 gibi bir oranla 6-10 yıl, % 11,2 gibi bir oranla 11-19 yıl, % 21,4 gibi bir oranla da 20 yıl ve üzeri bireyler bu bölgede ikamet etmektedir. Bu durum bölgenin bir dönem belde bir dönem ise Büyükşehir Merkez

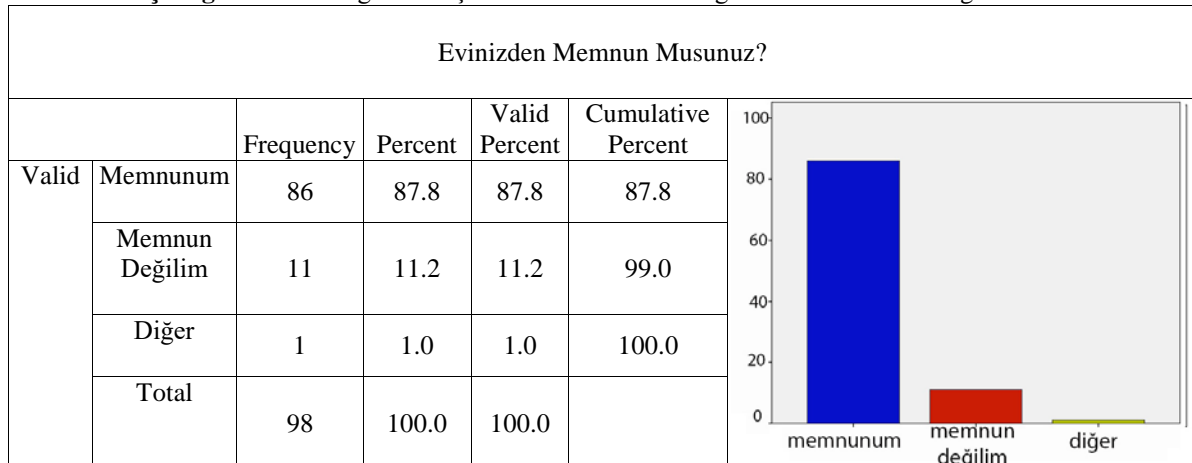
Belediyesi İdari Kısmının bir bölümü ve Battalgazi İlçe Kaymakamlık biriminin surların hemen kuzeyinde yer almasının cazibesine kısmen korumuş iken bu birimlerin taşınması ile alanın cazibesinin büyük ölçüde yitirmesine sebep olduğu, yerlilerinin veya uzun süre bölgede yaşamış ailelerin son zamanlarda taşınma durumlarında artış olduğu görüşmeler sonucu ortaya çıkmıştır. Fakat bu durumdan farklı olarak kent kullanıcılarının büyük çoğunluğunun bölgede uzun süre yaşıyor olması yapılar hakkında bilinçli olma olasılıklarını da artırmaktadır (Bkz. Çizelge 4.10.).

Çizelge 4.10. Battalgazi sur içi katılımcı Battalgazi' de yerleşme durumu gösterimi

Yaşam alanları doğrultusunda yöneltilen memnuniyetlik araştırmasında katılımcıların % 87.8 oranında konutlarından memnuniyet belirten bireylerin yanı sıra % 11,2' lik bir oranla da memnuniyetsizlik ortaya çıkmıştır (Bkz. Çizelge 4.11.). Bu durum bölge hakının alanda yaşamaktan memnun olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.11. Battalgazi sur içi katılımcı mahalle/bölge konaklama durumu gösterimi

Bireylere yönetilen kaç yıldır sur içinde bu mahallede/bölgede oturuyorsunuz sorusuna, % 49.0 oranında doğduğundan beri, % 9.2 oranında 0-5 yıldır, yine % 9.2 oranında 6-10 yıldır, %14,3 oranında 11-19 yıldır, %18,4 oranında 20 yıl ve üzerinde bu bölge/mahallede yaşamakta olduklarını beyan etmişlerdir (Bkz. Çizelge 4.12.). Sur içi kullanıcılarının sur içi yaşam süreleri ile sur ve çevresinde yaşam süreleri kıyaslandığında surlar ve çevresinde yaşayanların sur içerisinde yaşayanlara oranla daha fazla olduğu analiz edilmiştir. Bu durumun sebebi sur içinde yaşayan insanların bir kısmının sur çevresindeki mahallelerden bu alana yerleşmiş olmasından kaynaklanmıştır. Bölgenin aynı zamanda dışarıdan göç alması gibi bir durumda söz konusu olmakta olup çoğunluğunun yerli veya 20 yıldan uzun süredir bölgede konakladığı araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır.

Çizelge 4.12. Battalgazi sur içi katılımcı mahalle/bölge konaklama durumu gösterimi

Kaç Yıldır Bu Mahallede/Bölgede Oturuyorsunuz?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Doğduğundan Beri	48	49.0	49.0	49.0
	0-5 Yıl	9	9.2	9.2	58.2
	6-10 Yıl	9	9.2	9.2	67.3
	11-19 Yıl	14	14.3	14.3	81.6
	20 Yıl Ve Üzeri	18	18.4	18.4	100.0
	Total	98	100.0	100.0	

Nereden geldikleri sorulan anket sorusunda katılımcıları, % 44.9 oranı yerlisi, %32.7 oranı ile başka mahalleden , % 21.4 oranında başka ilden ve %1 oranında başka ülkeden bölgeye geldikleri anlaşılmıştır. Sur analizlerine bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğunu Malatya' nın yerlisi olduğu tespit edilmiş fakat bölge yerlisi olarak, konaklayanların yarısından azının yer aldığı görülmektedir (Bkz. Çizelge 4.13.).

Çizelge 4.13. Battalgazi sur içi katılımcı mahalle/bölgeye taşınma alanı gösterimi

Bu Mahalleye/Bölgeye Nereden Geldiniz?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Yerlisi	44	44.9	44.9	44.9
	Başka Mahalleden	32	32.7	32.7	77.6
	Başka İlden	21	21.4	21.4	99.0
	Başka Ülke	1	1.0	1.0	100.0
	Total	98	100.0	100.0	

Battalgazi sur içi yerleşiminde kullanıcıların göç etme alanlarına dair araştırmalarda , % 69'4 gibi büyük çoğunluğun Malatyalı olduğu belirlenmiş, ikinci sırada ise % 19.4 ile Adıyaman ilinden göç aldığı belirlenmiştir, üçüncü sırada ise bölgeye göç % 4.1 oranında ise Şanlıurfa'dan sağlanmış, dördüncü olarak % 2 oranında Elazığ' dan göç alınmış olup % 5.1 oranında ise diğer yerlerden göç sağlanmıştır (Bkz. Çizelge 4.14.). Bu durum bölgenin çevre şehirlerden gelenler için cazip bir alan olarak düşünüldüğünü göstermektedir. Alanın seçilme sebebi olarak da bölgedeki konut ve arsa fiyatlarının Malatya şartlarına göre uygun olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Çizelge 4.14. Battalgazi sur içi katılımcı taşınma ili gösterimi

		Frequency	Percent	Valid Percent
Valid	Malatya	68	69.4	69.4
	Adıyaman	19	19.4	19.4
	Urfa	4	4.1	4.1
	Elazığ	2	2	2
	Diğer	5	5.1	5.1
	Total	98	100.0	100.0

Anket verilerine katılımcıların aylık gelir durumlarına analiz edildiğinde %38.8' inin 2000-3000 TL arasında %30.6' sının 3001-5000 TL arasında %13.3' ünün 5001-10000 arasında %3.1' inin 10001TL ve üzeri %14,3 ünün 2000 TL den az geliri olduğunu tespit edilmiştir (Bkz. Çizelge 4.15.). Gelir durumunun oluşturduğu bu oranlara bakıldığında gelirin asgari ücret olarak bilinen ücret ve bunun altında bir düzeyde yer aldığı, yaşam standartları açısından yeterli bir düzeyde olmadığı açıkça söylenebilmektedir.

Çizelge 4.15. Battalgazi sur içi katılımcı aylık gelir gösterimi

Aylık Geliriniz Ne Kadardır?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2000 TL'den Az	14	14.3	14.3	14.3
	2000-3000 TL	38	38.8	38.8	53.1
	3001-5000 TL	30	30.6	30.6	83.7
	5001-10000 TL	13	13.3	13.3	96.9
	10001 TL Ve Üzeri	3	3.1	3.1	100.0
	Total	98	100.0	100.0	

Anket araştırması doğrultusunda bu mahallede/bölgede yaşama sebeplerine baktığımızda %7,1 oranında kiraların uygun olması, %44,9 oranında ailevi nedenler, %17,3 oranında evin aileden kalması, %19,4 oranında iş yerine yakın olması ve %11,2 oranıyla da cazip yerlerinin olması oransal olarak ortaya çıkmıştır (Bkz. Çizelge 4.16.). Öncesinde incelediğimiz tablolardan da yola çıkarak gelirse anlamda düşük bir gelir doğrultusunda halkın bölgede yaşamaya devam etmesinin altında en büyük etkenlerden biri evsel ve ailevi nedenler ve ev sahibi olmalarından kaynaklandığı açığa çıkmaktadır. Fakat yine de bölgenin nüfus kaybetmeye meyilli olduğu nüfus durumu araştırmasında görülmektedir.

Çizelge 4.16. Battalgazi sur içi katılımcı bölgeyi tercih etme sebebi gösterimi

Bu Mahallede/Bölgede Yaşama Sebebiniz Hangileridir?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kiraların Uygun Olması	7	7.1	7.1	7.1
	Ailevi Nedenler	44	44.9	44.9	52.0
	Evin Aileden Kalması	17	17.3	17.3	69.4
	İşyerine Yakın Olması	19	19.4	19.4	88.8
	Cazip Yerlerinin Olması	11	11.2	11.2	100.0

Battalgazi sur içi bireylerinin yöneltmiş olan eviniz kaç yıllıktır sorusu sonucunda %27,6 oranında 0-10 yıllık,%42,9 oranında 11-20 yıllık, %11,2 oranında 21-30 yıllık, %13,3 oranında 31-50 yıllık ve %5,1 oranında 50 ve üzeri olarak sonuçlara ulaşılmıştır (Bkz. Çizelge 4.17.). Bölge yapılarının büyük çoğunluğunun 0-20 yıllık olmasına rağmen alan çalışmalarında ulaşılan sonuçlara göre yapısal olarak konutların büyük çoğunluğunun düşük kalitede ve kötü durumda olduğu gözlemlenmiştir (Bkz. sf 77-83).

Çizelge 4.17. Battalgazi sur içi katılımcı evlerinin yaşlarına dair verilerin gösterimi

Eviniz Kaç Yıllıktır?						
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	0-10	27	27.6	27.6	27.6	
	11-20	42	42.9	42.9	70.4	
	21-30	11	11.2	11.2	81.6	
	31-50	13	13.3	13.3	94.9	
	50 Ve Üzeri	5	5.1	5.1	100.0	
	Total	98	100.0	100.0		

4.3.3. Kullanıcı güvenlik araştırması

Battalgazi sur içine yönelik güvenlik araştırmasında kullanıcılara mahalle içindeki genel güvenlik durumu ve çevrelerinde yer alan park veya açık alanlardaki güvenlik durumunu gece ve gündüz ayrı olacak şekilde iki farklı şekilde ele alınmıştır. Sur içi Alacakapı meydanında eskiden bulunmakta olan belediye ve kaymakamlık binalarının varlığı sayesinde sağlanan güvenlik uygulamaları bu fonksiyonların alan dışında farklı bir noktaya taşınması ile bölgede güvenlik sorunları yaşanmaya başladığı görülmüştür. Çevre esnafıyla yapılan görüşmelerde daha idari alanların taşınması ile sorunlar baş göstermiş olup güvenlik güçlerinin Alacakapı meydanında sürekli olarak yer almasına neden olduğu bildirilmiştir. Bayanlarla gerçekleştirilen görüşmelerde ise bayanların çoğunluğunun bölgede özellikle akşam saatlerinde

sokakların تنها ve sessiz olduğu bildirilmiş, parkların ise çok yetersiz olduğunu ve kendilerine hitap etmediğini ve alanda güvenlik sorununu erkeklere göre daha fazla hissettiklerini bildirmişlerdir.

Sur içinde yapılan güvenlik araştırmasında çıkarılan analiz sonuçlarına göre mahallede 98 katılımcının verdiği cevaplar aşağıdaki gibidir; mahallede gündüz, 57 kişi güvenli, 26 kişi az güvenli, 10 kişi güvenli değil fikrini beyan ederken, 5 kişide fikir beyan etmemiştir, mahallede gece ise, 43 kişi güvenli, 29 kişi az güvenli, 24 kişi güvenli değil fikrini beyan ederken, 2 kişide fikir beyan etmemiştir (Bkz. Çizelge 4.18.).

Parklarla ilgili güvenlik durumuna bakıldığında; parklar için gündüz, 34 kişi güvenli, 19 kişi az güvenli, 18 kişi güvenli değil fikrini beyan ederken, 27 kişi ise fikir beyan etmemiştir, parklarda gece için ise, 30 kişi güvenli, 12 kişi az güvenli, 27 kişi güvenli değil fikrini beyan ederken , 29 kişide fikir beyan etmemiştir (Bkz. Çizelge 4.18.). Parklarla ilgili olarak çizelgeye bakıldığında ve yapılan görüşmelerden çıkarılan sonuçlara göre alanda insanların vakit geçirecekleri, çocukların oyun oynayacağı alan miktarı çok kısıtlı olmaktadır. Bu nedenle kullanıcıların yaklaşık % 30'u bu soruya fikrim yok veya park yok cevabını vermiştir (Bkz. Şekil 4.18.).

Çizelge 4.18. Battalgazi sur içi güvenlik durumu

Sorular	Çok Güvenli	Az Güvenli	Güvenli Değil	Fikrim Yok	Total
Mahallenizdeki Güvenlik Durumu Gün İçinde Nasıldır?	58,2	26,5	10,2	5,1	100
Mahallenizdeki Güvenlik Durumu Gece Nasıldır?	43,8	29,6	24,5	2,1	100
Parklarınızın Güvenlik Durumu Gün İçinde Nasıldır?	34,7	19,4	18,4	27,5	100
Parklarınızın Güvenlik Durumu Geceleri Nasıldır?	30,6	12,2	27,6	29,6	100
Total	164	86	79	63	

Şekil 4.2. Mahallede ve parklarda güvenlik durumu gösterimi

4.3.4. Mahalle genel özellikleri araştırılması

Battalgazi sur içi bölgesi genel özelliklerinin araştırılmasına yönelik yapılan çalışmalarda katılımcıların yaşadıkları çevreye dair, işlevsel çeşitlilik, mevcut faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, kamu hizmetleri gibi konular ile ilgili olarak memnuniyet oranlarına dair verileri aşağıdaki gibi açıklanmıştır (Bkz. Çizelge 4.30.).

Katılımcıların konakladığı mahalle veya sokakla ilgili olarak memnuniyet durumları incelendiğinde; katılımcıların % 61.2 oranında çok memnunum, % 21.2 oranında az memnunum, % 11.2 oranında memnun değilim cevabını verirken % 5.1 oranında ise fikir beyan etmediği görülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre bölge halkının büyük bölümü bu alanda yaşamaktan ve komşuluk ilişkilerinden memnun bir takım ihtiyaçlarının giderilmesini istemektedir (Bkz. Çizelge 4.19.).

Çizelge 4.19. Battalgazi sur içi mahalle kullanıcı memnuniyet gösterimi

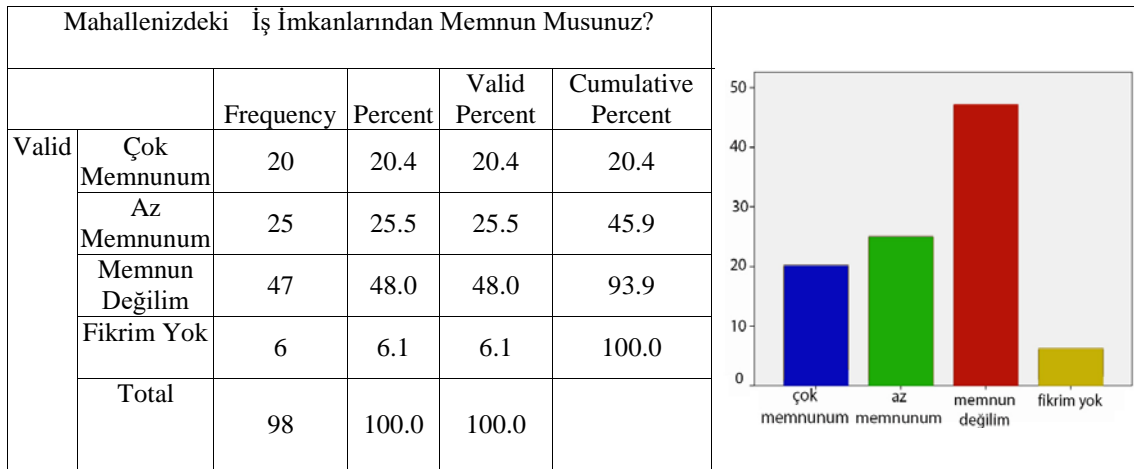
Mahalle Ortamından Memnun Musunuz?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Çok Memnunum	60	61.2	61.9	61.9
	Az Memnunum	21	21.4	21.6	83.5
	Memnun Değilim	11	11.2	11.3	94.8
	Fikrim Yok	5	5.1	5.2	100.0
	Total	97	99.0	100.0	
Missing	System	1	1.0		
Total		98	100.0		

Sur içine yönelik kullanıcıların alışveriş olanakları olarak, market, dükkan, züccaciye gibi satış noktalarına erişimi araştırıldığında katılımcıların % 31.6 oranında çok memnunum, % 33.7 oranında az memnunum , % 32.7 oranında az memnunum şeklinde beyan etmiş olup, katılımcıların % 2'si ise fikrim yok beyanında bulunmuştur. Araştırmanın bu bölümünde yapılan görüşmelerde bayanların çoğunluğunun bölgede alışveriş olanaklarında sıkıntılar yaşadığını bildirmiştir diğer taraftan Alacakapı mahallesi kullanıcıları daha çok memnun olduğunu bildirirken Meydanbaşı mahallesi kullanıcıları erişim sorunlarını yaşadığını daha çok bildirmiştir (Bkz. Çizelge 4.20.).

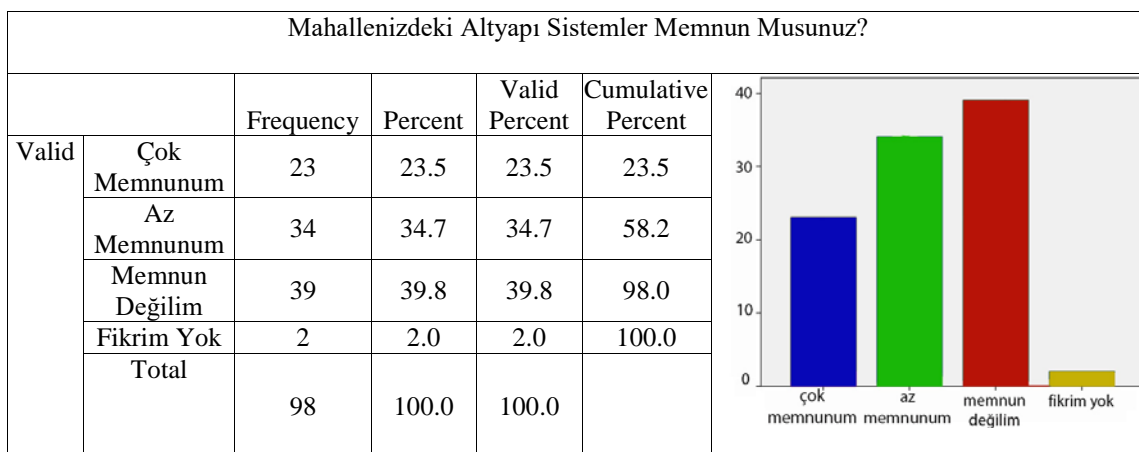
Çizelge 4.20. Battalgazi sur içi alışveriş olanakları memnuniyet gösterimi

Mahallenizdeki Alışveriş Olanaklarından Memnun Musunuz?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Çok Memnunum	31	31.6	31.6	31.6
	Az Memnunum	33	33.7	33.7	65.3
	Memnun Değilim	32	32.7	32.7	98.0
	Fikrim Yok	2	2.0	2.0	100.0
	Total	98	100.0	100.0	

Mahallede iş imkanları dair memnuniyet araştırmasında katılımcı kullanıcı verilerine göre: katılımcıların % 20.4'ü çok memnunum, % 24.5'i az memnunum, % 48 gibi bir bölümü memnun değilim cevabını vermekteyken, % 6.1 oranı ise fikrim yok şeklinde cevap vermiştir (Bkz. Çizelge 4.21.). Arazi ve alan çalışmalarında sur içi bölgesinin dışında özellikle kuzey tarafında Alacakapı sınırları içinde sanayi kuruluşları bulunmakta fakat yetersiz kalmaktadır. Ayrıca sanayi kuruluşları mahalle içinde kaldığından çok sağlıklı bir alanda yer almamaktadır.

Çizelge 4.21. Battalgazi sur içi iş imkanları memnuniyet gösterimi

Sur içine ait altyapı sistemlerine (elektrik, su, doğalgaz, gibi) yönelik gerçekleştirilen memnuniyet araştırması verilerine göre katılımcıların; % 23.5 oranı çok memnunum, % 34.7 oranı az memnunum, % 39.8 gibi bir oranı memnun değilim şeklinde beyan verirken % 2 oranında katılıcı fikrim yok şeklinde beyan etmiştir. Araştırmaya göre alt yapı problemlerinin bölgede hissedilir halde olduğu görülmektedir (Bkz. Çizelge 4.22.).

Çizelge 4.21. Battalgazi sur içi alt yapı sistemleri memnuniyet gösterimi

Sur içi eğitim olanaklarına dair kullanıcı memnuniyet araştırmalarına dair verilere göre; katılımcıların % 33.7'i çok memnunum, % 31.6'ı az memnunum, % 29.6'ı gibi bir bölümü memnun değilim cevabını vermekteyken, % 5.1 oranı ise fikrim yok şeklinde cevap ifade etmiştir (Bkz. Çizelge 4.23.). Görüşmelerde ve arazi

çalışmalarına göre sur içinde Osman Ateş caddesi üzerinde ilk okul ve orta okul bulunmaktadır. Fakat daha önce sur içinde bulunan lise kaldırılmış bu nedenle öğrenciler servisle veya otobüsle yeni liseye erişimi sağlanmaktadır.

Çizelge 4.21. Battalgazi sur içi eğitim sistemleri memnuniyet gösterimi

Mahallenizdeki Eğitim Olanaklarından Memnun Musunuz?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Çok Memnunum	33	33.7	33.7	33.7
	Az Memnunum	31	31.6	31.6	65.3
	Memnun Değilim	29	29.6	29.6	94.9
	Fikrim Yok	5	5.1	5.1	100.0
	Total	98	100.0	100.0	

Alan çalışmaları ve kullanıcı anket çalışmaları verileri incelendiğinde sağlık olanakları konusunda kullanıcıların; % 34.7 oranı çok memnunum, % 28.6 oranı az memnunum, % 33.7 oranı memnun değilim, % 3.1 oranı ise fikrim yok şeklinde ifadesini belirtmiştir (Bkz. Çizelge 4.24.). Araştırma sağlık kuruluşları açısından bölgenin orta derecede olduğunu göstermektedir. Bu durumun sebebi surların hemen batı cephesinde yani Alacakapı Meydanı yanında bulunan diş hastanesi ve sağlık ocağının sağlık hizmetlerinin bir bölümünü sağlamasındandır.

Çizelge 4.24. Battalgazi sur içi sağlık olanakları memnuniyet gösterimi

Mahallenizdeki Sağlık Kurumlarından Memnun Musunuz?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Çok Memnunum	34	34.7	34.7	34.7
	Az Memnunum	28	28.6	28.6	63.3
	Memnun Değilim	33	33.7	33.7	96.9
	Fikrim Yok	3	3.1	3.1	100.0
	Total	98	100.0	100.0	

Sur içi ve çevresi kafe ve restoran alanlarına dair yapılan memnuniyet araştırmasında kullanıcıların verdiği cevap yüzdeleri aşağıdaki gibidir. Katılımcıların % 7.1' i çok memnun, % 20.4' ü az memnun, % 68.8' ü memnun değilim, % 4.1'i ise fikrim yok şeklinde cevap vermiştir (Bkz. Çizelge 4.25.). Yapılan alan araştırmalarına göre bölgede kafe ve restoran gibi sosyal ve yeme-içme eylemini gerçekleştirebileceği alanlarının bulunmaması hem kullanıcı hem ziyaretçiler için sorun teşkil ettiği görülmektedir.

Çizelge 4.25. Battalgazi sur içi kafe ve restoran alanları memnuniyet gösterimi

Mahallenizdeki Kafe-Restoran Alanlarından Memnun Musunuz?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Çok Memnunum	7	7.1	7.1	7.1
	Az Memnunum	20	20.4	20.4	27.6
	Memnun Değilim	67	68.4	68.4	95.9
	Fikrim Yok	4	4.1	4.1	100.0
	Total	98	100.0	100.0	

Kullanıcı katılımcı mahallesindeki trafik akışkanlığı, ulaşım kolaylığı gibi araçların erişim konusunda memnuniyet oranına bakıldığında; % 19.4 oranı çok memnun, % 22.4 oranı az memnun, % 56.1 gibi bir oranı memnun değilim şeklinde beyan verirken % 2 oranında katılımcı fikrim yok şeklinde ifadesini bildirmiştir (Bkz. Çizelge 4.26.). Bu araştırma sonuçları bölgenin trafik durumunun olumsuz bir seviyede olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.26. Battalgazi sur içi trafik olanakları memnuniyet gösterimi

Mahallenizdeki Trafik Durumundan Memnun Musunuz?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Çok Memnunum	19	19.4	19.4	19.4
	Az Memnunum	22	22.4	22.4	41.8
	Memnun Değilim	55	56.1	56.1	98.0
	Fikrim Yok	2	2.0	2.0	100.0
	Total	98	100.0	100.0	

Sur içi otopark yeterliliği, otopark erişimi, kullanıcı evleri veya iş yerleri arasında otopark uzaklıkları, park etme gibi eylemlerine ait kullanıcı verileri, analiz sonuçları değerlendirildiğinde; kullanıcıların % 19.4'ü çok memnunum, % 20.4'ü az memnunum, % 55.1'i gibi bir bölümü memnun değilim cevabını vermekteyken, % 5.1 oranı ise fikrim yok şeklinde beyanını bildirmiştir (Bkz. Çizelge 4.27.). Bu araştırma sonuçları bölgenin otopark alanları konusunda yetersiz düzeyde olduğunu göstermektedir.

Çizelge 4.27. Battalgazi sur içi otopark olanakları memnuniyet gösterimi

Mahallenizdeki Otopark Yeterliliğinden Memnun Musunuz?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Çok Memnunum	19	19.4	19.4	19.4
	Az Memnunum	20	20.4	20.4	39.8
	Memnun Değilim	54	55.1	55.1	94.9
	Fikrim Yok	5	5.1	5.1	100.0
	Total	98	100.0	100.0	

Sur içi kullanıcıları anket katılımcılar verileri mahalle ile ilgili yerel yönetim hizmetlerine dair yapılan memnuniyet durumu araştırıldığında; katılımcıların % 14.3 oranında çok memnunum, % 26.5 oranında az memnunum, % 57.1 oranında memnun değilim cevabını verirken % 2 oranında ise fikir yok beyanı görülmüştür (Bkz. Çizelge 4.28.). Çalışmanın bu bölümünde katılımcıların yerel yönetimlerin hizmetlerini yetersiz olarak gördüğünü, yapılan çalışmalarda yetersiz kaldığı düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Bununla birlikte bazı düzenlemelerin ve çalışmaların biran önce yapılması gerektiği ve bu düzenlemeler yapılırken bölge halkının konu hakkında hem bilgisinin alınması hem de bilgilendirilmesi gerekli görülmektedir.

Çizelge 4.28. Battalgazi sur içi belediye hizmetleri memnuniyet gösterimi

Mahallenizdeki Belediye Hizmetlerinden Memnun Musunuz?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Çok Memnunum	14	14.3	14.3	14.3
	Az Memnunum	26	26.5	26.5	40.8
	Memnun Değilim	56	57.1	57.1	98.0
	Fikrim Yok	2	2.0	2.0	100.0
	Total	98	100.0	100.0	

Sur içinde ve çevresine dair sosyal donatı alanları, park, bahçe, spor, etkinlik gibi alanlara dair katılımcı verileri ulaşılarak yapılan analiz sonucunda kullanıcıların memnuniyetlik durumu, % 9.2' i çok memnun olduğunu ifade ederken, % 14.3' ü az memnunum, % 74.4' ü memnun değilim, % 3.1'i ise fikrim yok şeklinde cevap vermiştir . Konu ile ilgili olarak yapılan araştırma ve çevresel analizler bölgede sosyal aktivite alanlarının çok yetersiz sayıda olması olan aktivite alanlarının ise sosyalleşmeye yetmediği görülmektedir. Özellikle genç nüfus için spor eğlence, eğitim için kütüphane alanı gibi alanların bulunmaması bu araştırma sorusunun memnuniyet oranlarının çok düşük seviyede olmasına neden olmuştur (Bkz. Çizelge 4.29.).

Çizelge 4.29. Battalgazi sur içi aktivite alanları dair memnuniyet gösterimi

Mahallenizdeki Aktivite Alanlarından Memnun Musunuz?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Çok Memnunum	9	9.2	9.3	9.3
	Az Memnunum	14	14.3	14.4	23.7
	Memnun Değilim	71	72.4	73.2	96.9
	Fikrim Yok	3	3.1	3.1	100.0
	Total	97	99.0	100.0	
Missin g	System	1	1.0		
Total		98	100.0		

Araştırmalar sonucunda bölgeye ait anket verileri doğrultusunda memnuniyet analizi 'çizelge 4.30.' da gösterilmiştir. Sonuçlara bakıldığında birçok yönden olumsuz

şartların yaşanmasına rağmen bölge halkının büyük çoğunluğu mahalle ortamından memnundur. Bu durumun sebebi ise bölgenin tarihi değeri, komşuluk ilişkilerinin bozulmamış olması, ailevi ilişkiler yoğun olması şeklinde sıralanabilmektedir.

Çizelge 4.30. Battalgazi sur içi mahalle/bölgenin genel özelliklerine dair memnuniyet durumu

Sorular	Çok Memnunum	Az Memnunum	Memnun Değilim	Fikrim Yok	Total
Mahalle Ortamından Memnun Musunuz?	61.2	21.4	11.2	5.1	100
Mahallenizdeki Alışveriş Olanaklarından Memnun Musunuz?	31.6	33.7	32.7	2	100
Mahallenizdeki İş İmkanlarından Memnun Musunuz?	20.4	25.5	48	6.1	100
Mahallenizdeki Altyapı Sistemler Memnun Musunuz?	23.5	34.7	39.8	2	100
Mahallenizdeki Eğitim Olanaklarından Memnun Musunuz?	33.7	31.6	29.6	5.1	100
Mahallenizdeki Sağlık Kurumlarından Memnun Musunuz?	34.7	28.6	33.7	3.1	100
Mahallenizdeki Kafe-Restoran Alanlarından Memnun Musunuz?	7.1	20.4	68.4	4.1	100
Mahallenizdeki Otopark Yeterliliğinden Memnun Musunuz?	19.4	22.4	56.1	2	100
Mahallenizdeki Belediye Hizmetlerinden Memnun Musunuz?	19.4	20.4	55.1	5.1	100
Mahallenizdeki Aktivite Alanlarından Memnun Musunuz?	9.2	14.3	72.4	3.1	100

4.3.5. Mahalle kamu hizmetleri araştırmalarına dair veriler

Battalgazi sur içi kullanıcılarına ait evre temizlik ve yol hizmetlerine karşı ilgili hizmetlerin gerçekleştirilmesi ve mahallenin temizlik ve yol durumları hakkında dūřunceleri anket çalışmasında bir grup halinde sorular katılımcılara yōneltilerek memnuniyet durumları araştırılmıştır.

Anket katılımcılarına gōre mahallede gerçekleştirilen ōp temizliğine dair kullanıcıların verdiği cevaplara gōre çıkan verilerde; % 39.8 oranında çok memnunum, % 37.8 oranında az memnunum, % 21.4 oranında memnun değilim cevabını verirken % 1 oranında ise fikir yok beyanı gōrōlmūřtūr (Bkz. Çizelge 4.31.). Analizler sonucunda elde edilen veriler mahallede ōp temizlik durumunun orta seviyede olduğunu gōstermektedir.

Katılımcıların kanalizasyon sisteminin çalışmalarına gōre memnuniyetlik sorusuna verdiği cevaplar değerlendirildiğinde; katılımcıların % 39.8' inin çok memnun olduğunu, % 37.7' inin ise az memnun olduğu anlaşılırken, % 21.4' ūnün çalışmalardan memnun olmadığı, % 3.1' inin ise konu ile ilgili fikrinin olmadığı analizler sonucunda anlaşılmıştır (Bkz. Çizelge 4.31.). Konu ile ilgili olarak yapılan araştırma ve çevresel analizler bōlgede katılımcıların dūřunceleri ile birleştiğinde kanalizasyon sisteminin orta dūzeylerde olduğunu gōstermektedir gōrōlmektedir.

Sur içi kullanıcılarının mahallenin cadde sokak temizliği ile ilgili olarak yetkililerin verdiği hizmet değerlendirildiğinde; katılımcıların % 37.7' i çok memnun olduğunu bildirirken, % 35.7' i az memnunum, % 27.6' ı memnun değilim, % 1' i ise fikrim yok şeklinde konu hakkında bildirimlerini paylaşmıştır (Bkz. Çizelge 4.31.). Cadde ve sokak temizliği ile ilgili olarak yapılan araştırmalar ve çevresel analizler mahalle temizliğini bir noktaya gelmiş olduğunu gōstermekte fakat bōlgede bulunan yapı yıkıntılarının tam anlamıyla kaldırılmaması, atıl mekanların bulunması cadde ve sokak temizliğinin yeterli dūzeyde gerçekleşmediğini gōstermektedir (Bkz. şekil 4.3.)

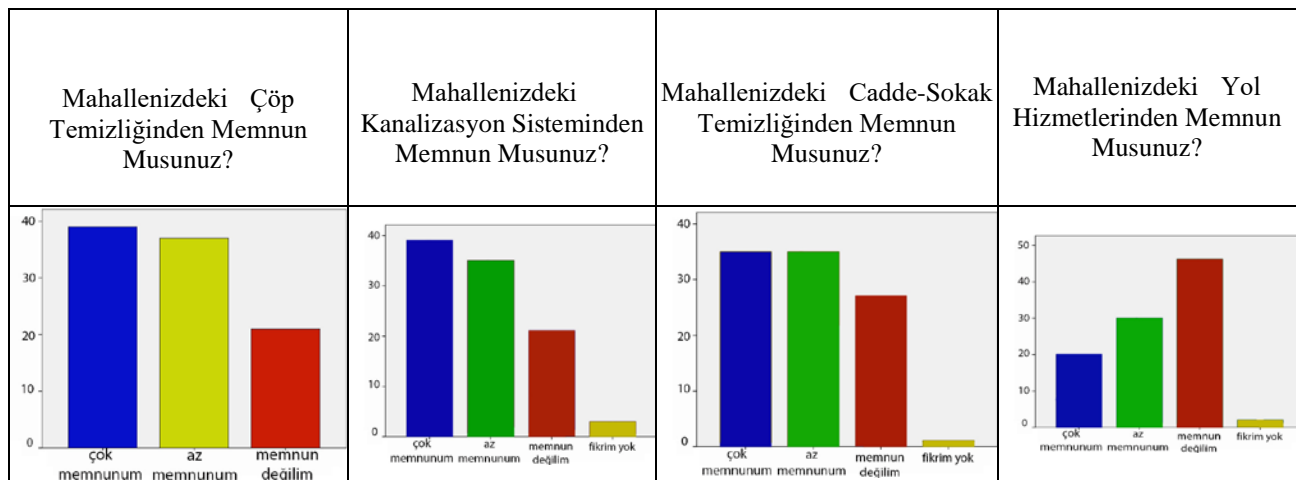

Şekil 4.3. Battalgazi sur içi kervansarayın hemen yanında yer alan bir binanın yıkılması sonrası alanda oluşan kirlilik gösterimi

Katılımcılara yönlendirilen mahalledeki yol hizmetlerine dair araştırma verilerine göre; katılımcıların % 20.4 oranında çok memnunum şeklinde ifadesini bildirirken, % 30.6 oranında az memnunum, % 46.9 gibi bir oranının ise memnun değilim cevabını verdiği, % 1 oranında ise fikrim yok cevabını verdiği görülmektedir . Analizler sonucunda ulaşılan sonuçlar yol hizmetlerinin yetersiz seviyede olduğunu göstermektedir (Bkz. Çizelge 4.31., Şekil 4.4.).

Çizelge 4.31. Battalgazi sur içi mahalle/bölgedeki idari yapıların hizmetlerine yönelik memnuniyet durumu

Sorular	Çok Memnunum	Az Memnunum	Memnun Değilim	Fikrim Yok	Total
Mahallenizdeki Çöp Temizliğinden Memnun Musunuz?	39.8	37.8	21.4	1	100
Mahallenizdeki Kanalizasyon Sisteminden Memnun Musunuz?	39.8	37.7	21.4	3.1	100
Mahallenizdeki Cadde-Sokak Temizliğinden Memnun Musunuz?	37.7	35.7	27.6	1	100
Mahallenizdeki Yol Hizmetlerinden Memnun Musunuz?	20.4	30.6	46.9	2	100

Şekil 4.4. Battalgazi sur içi mahalle/bölgedeki idari yapıların hizmetlerine yönelik memnuniyet oranları

4.3.6. Kullanıcıların mahalle ve bölgenin yapısal özelliklerine dair düşünceleri

Tarihi kent merkezlerinin cazibesini kazanılmasında önemli olan faktörlerden mekan organizasyonu ve mekanların fiziki kalitelerinin yeterli düzeyde olmasıyla sağlanmaktadır. Mekanların fiziksel durumu, yapısal özellikli, cephe görünümleri, sokaklar arasındaki bağlantının sağlıklı olması, park alanlarının düzenli ve tertipli olması, çeşme, durak ve bank gibi cadde/sokak üzerinde yer alan kent mobilyalarının

yeterli düzeyde olmasının yanında fiziksel durumunun iyi olması gerekliliği alanın vizyon kazanmasında etkili olarak görülmektedir. Tüm kent bileşenlerini bir arada bir estetik kaygılar içerisinde yer alması alan-mekan cazibesinin arttırılmasında katkı sağladığı bu nedenle birlikte değerlendirilmesi gerekliliğini doğurmaktadır.

Battalgazi sur içi kullanıcıları ile yukarıda belirtilen durumlar ile ilgili olarak yapılan memnuniyet analizinde katılımcıların verdiği cevaplar üzerinden veriler analiz edilerek memnuniyet düzeyleri değerlendirilmiştir (Bkz. Çizelge 4.32.).

Anket katılımcılarına göre sokağın genel görünümüne dair kullanıcıların memnuniyet derecesini ölçmeye yönelik soruya verdiği cevaplara göre çıkan verilerde; katılımcılar % 17.3 oranında çok memnunum, % 54.1 oranında az memnunum, % 28.6 oranında memnun değilim cevabını beyan etmiştir.

Mahalledeki binaların genel görünümü hakkında memnuniyet durumları hakkında katılımcıların % 14.3' ü çok memnun olduğunu bildirirken, % 46.9' u az memnunum, % 35.7' i memnun değilim, % 3.1'i ise fikrim yok şeklinde konu hakkında bildirimlerini paylaşmıştır.

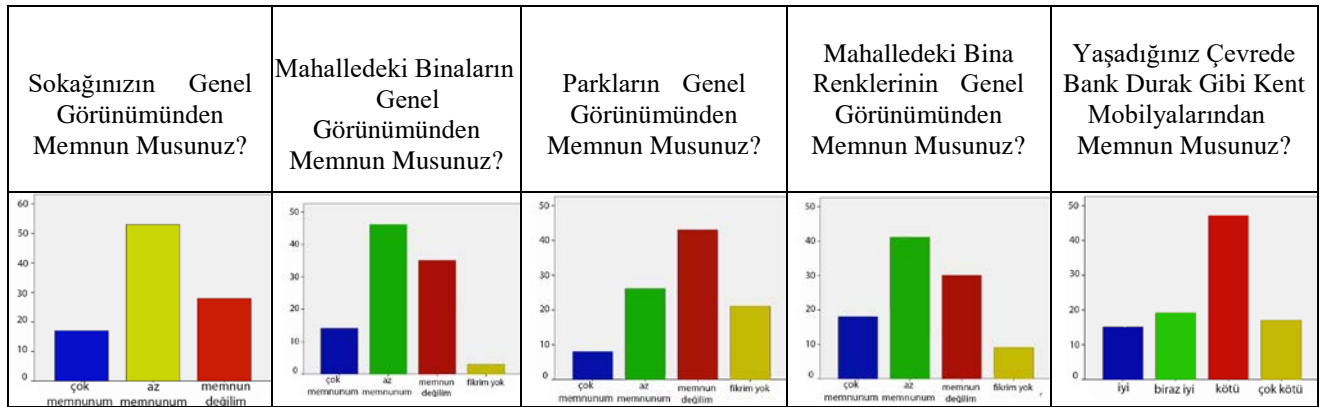
Katılımcıların parkların genel görünümüne yönelik memnuniyetlik sorusuna verdiği cevaplar değerlendirildiğinde; katılımcıların % 8.2' sinin çok memnun olduğunu, % 26.5' inin ise az memnun olduğu anlaşılırken, % 43.9' unun çalışmalardan memnun olmadığı, % 21.4' ünün ise konu ile ilgili fikrinin olmadığı analizler sonucunda anlaşılmıştır.

Katılımcıların mahallesinde bulunan bina renklerine göre memnuniyetlik düzeyleri değerlendirildiğinde; katılımcıların % 18.4' ünün çok memnun olduğunu analiz edilmiş, % 41.8' inin ise az memnun olduğu, % 30.6' sının çalışmalardan memnun olmadığı, % 9.2' inin ise konu ile ilgili fikrinin olmadığı analizler edilmiştir.

Katılımcıların mahallesinde bulunan bank, durak, çeşme gibi kent mobilyalarının genel durumuna yönelik memnuniyetlik oranları analiz edildiğinde; katılımcıların % 15.3' ünün çok memnun olduğunu, % 22.4' ünün ise az memnun olduğu anlaşılırken, % 58.2' sinin çalışmalardan memnun olmadığı, % 4.1 oranının ise konu ile ilgili fikrinin olmadığı çalışmalar sonucunda belirlenmiştir (Bkz. Çizelge 4.32., Şekil 4.5.).

Çizelge 4.32. Battalgazi sur içi mahalle/bölgede yapısal özelliklere ile ilgili memnuniyet durumu

Sorular	Çok Memnunum	Az Memnunum	Memnun Değilim	Fikrim Yok	Total
Sokağımızın Genel Görünümünden Memnun Musunuz?	17.3	54.1	28.6	-	100
Mahalledeki Binaların Genel Görünümünden Memnun Musunuz?	14.3	46.9	35.7	3.1	100
Parkların Genel Görünümünden Memnun Musunuz?	8.2	26.5	43.9	21.4	100
Mahalledeki Bina Renklerinin Genel Görünümünden Memnun Musunuz?	18.4	41.8	30.6	9.2	100
Mahalledeki Bina Renklerinin Genel Görünümünden Memnun Musunuz?	15.3	22.4	58.2	4.1	100

Şekil 4.5. Battalgazi sur içi mahalle/bölgede yapısal özelliklere ile ilgili memnuniyet durumu

Battalgazi sur içi yapısal özelliklerinin belirlenmesine dair kullanıcı düşüncelerini incelediğimizde sokakların genel görünümünün büyük ölçüde sağlıksız olduğu ifade edilebilmektedir. Bu durumun sebebi olarak bakımsız sokakların olmasının ek olarak beşeri faktörlerin etkisinden söz etmek mümkündür.

Binaların genel görünümüne dair veriler incelendiğinde ise sokak durumundan daha olumsuz sonuçlar ortaya çıkmıştır. Öyle ki yalnızca % 14.3 oranında bir kullanıcı bina yapılarından tam olarak memnunken diğerleri az memnun ya da memnun değildir. Bu durumun sebebi olarak yapısal bozulmalar, çevreye uyumsuz yapılar, yapılara yapılan eklentiler gibi faktörlerden kaynaklanmaktadır.

Parkların yapısal özellikleri değerlendirildiğinde çok yüksek bir oranda memnuniyetsizlik bildirilmekle birlikte % 21.4 gibi bir değer fikir beyan etmemesi mahallesinde parkların olmamasından kaynaklanmaktadır.

Mahalledeki bina renklerine dair araştırmada katılımcıların çoğunluğunun memnuniyetlik durumu az memnunum şeklinde olup ondan sonraki çoğunluğun ise memnun değilim şeklinde olması bina renkleri konusunda olumsuz sonuçlar çıktığının göstergesi olmuştur.

Cadde ve sokaklarda çeşme, bank, durak gibi kent mobilyaları ile ilgili yapısal durum araştırmasında katılımcıların % 58.2 gibi bir oranının memnuniyetsizlik duyduğu görülmekte bunu takip eden çoğunluğun ise az memnunum şeklinde verdiği cevaplar olması bu konuda oldukça yetersiz ve eksik bir durumda olduklarını göstermektedir.

4.3.7. Kullanıcıların mahalle ve bölgede yapılacak düzenleme çalışmalarına dair düşünceleri

Tarihi kent merkezlerinde yapılacak çalışmalarda kullanıcıların bilgisine başvurularak fikir alışverişi sağlanması fikrinin doğruluğu yurt içi ve yurt dışı kentsel yenileme ve/veya canlandırmaya dair yapılan araştırmaların stratejisinde öncelikli bir şekilde ele alındığı görülmektedir (Bkz. sf 29-46.). Bu durum göz önünde bulundurularak Battalgazi sur içi mahalle katılımcı analizlerine göre kamu kurum ve kuruluşlarının yapacağı yenileme, bakım, onarım ve tarihi yapıların korunması gibi faaliyetlere karşı vereceği tepkilerin değerlendirilmesine dair yönlendirilen sonuçlar aşağıdaki gibidir;

Anket katılımcılarına göre mahallede kamu tarafından yapılacak yenileme çalışmalarına desteklemeye yönelik soruya verdiği cevaplara göre çıkan verilerde; katılımcılar % 78.9 oranında desteklerim, % 16.3 fikrim yok, % 5.1 oranında desteklemem cevabını beyan etmiştir,

Mahallede yapılacak yenileme çalışmasını destekler misiniz sorusuna katılımcıların % 88.8' i desteklerim cevabını bildirirken, % 5.1' i fikrim yok, % 6.1' i desteklemem şeklinde konu hakkında bildirimlerini paylaşmıştır,

Katılımcıların mahallede turizme yönelik yapılacak çalışmaları destekler misiniz sorusuna verdiği cevaplar değerlendirildiğinde; katılımcıların % 88.8' inin destekleyebileceği, % 5.1' inin ise fikri olmadığı anlaşılırken, % 6.1' inin desteklemeyeceği analizler sonucunda anlaşılmıştır,

Katılımcıların mahallede yapılacak sokak sağlıklaştırmaları destekler misiniz sorusuna verdiği cevaplar değerlendirildiğinde; katılımcıların % 90.8' inin destekleyebileceği, % 5.1' inin ise fikri olmadığı anlaşılırken, % 3.1' inin desteklemeyeceği analizler sonucunda anlaşılmıştır,

Katılımcıların mahallesinde meydan park gibi alanların yapılmasını destekleme konusunda analizler değerlendirildiğinde; katılımcıların % 92.9' unun destekleyeceği analiz edilmiş, % 4.1' inin konu hakkında fikri olmadığı, % 3.1' inin ise bu konudaki çalışmalara destek olmayacağı analizler edilmiştir.

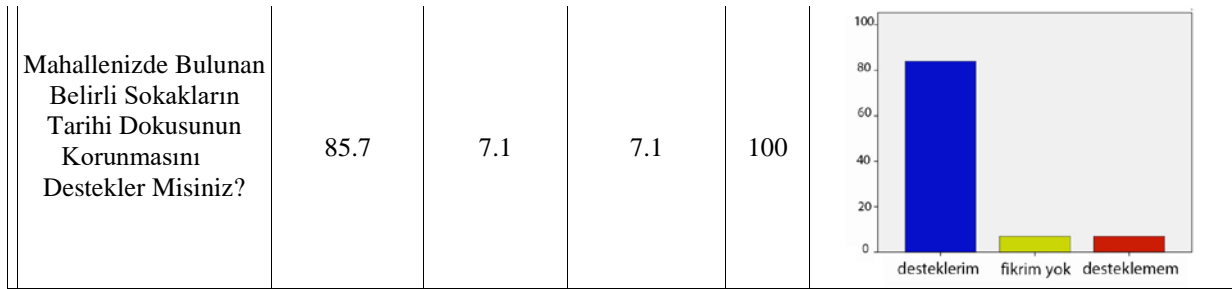
Katılımcıların mahallesinde bulunan tarihi yapıların korunmasını ve restore edilmesini desteklemeye oranlarına yönelik analizler yapıldığında; katılımcıların % 84.7' sinin desteklerim, % 7.4' ünün fikri olmadığı anlaşılırken, % 8.2' sinin çalışmaları desteklemeyeceği, çalışmalar sonucunda belirlenmiştir,

Mahallede yapılacak belirli sokakların tarihi dokusunun korunmasını desteklemeye yönelik soruda; katılımcıların % 85.7' si desteklerim cevabını bildirirken, % 7.1' i fikrim yok, % 7.1' i desteklemem şeklinde konu hakkında bildirimlerini paylaşmıştır, (Bkz. Çizelge 4.33.).

Çizelge 4.33. Battalgazi sur içi mahalle/bölgede kamu tarafından yapılacak düzenlemeler ile ilgili kullanıcı düşüncelerinin durumu

Sorular	Desteklerim	Fikrim Yok	Desteklemem	Total	
Mahallenize Kamu Tarafından Yapılacak Çalışmaları Destekler Misiniz?	78.6	16.3	5.1	100	

Mahallenize Yapılacak Bir Yenileme Çalışmasını Destekler Misiniz?	88.8	5.1	6.1	100	
Mahallenizde Turizme Yönelik Yapılacak Çalışmaları Destekler Misiniz?	90.8	5.1	4.1	100	
Mahallenize Sokak Sağıklaştırılmaları Çalışmalarını Destekler Misiniz?	90.8	6.1	3.1	100	
Mahallenize Meydan Park Gibi Alanların Yapılmasını Destekler Misiniz?	92.9	4.1	3.1	100	
Mahallenize Spor Ve Etkinlik Alanlarının Yapılmasını Destekler Misiniz?	92.9	4.1	3.1	100	
Mahallenizde Bulunan Tarihi Yapıların Korunmasını Ve Restore Edilmesini Destekler Misiniz?	84.7	7.1	8.2	100	

Kamu çalışmalarının desteklenmesine yönelik araştırma katılımcıları verileri incelendiğinde kullanıcıların büyük oranda destek olacağını sonucuna varılmış, bunu takiben fikrim yok seçeneğinin tercih edilmesi konu hakkında bilgi sahibi olmayanların destek olmayanlara göre daha fazla olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak ‘Çizelge 4.33.’ incelendiğinde kamu tarafından yapılacak çalışmalar konusunda bilgi seviyesinde düşüklük gözlenmiş olmakla birlikte en düşük desteklenme oranı tarihi yapılarla ve tarihi sokaklara olmuştur (Bkz. Çizelge 4.33.).

4.3.8. Kullanıcıların mahalle ve bölgenin iyileştirme çalışmalarına dair düşünceleri

Battalgazi sur içi iyileştirme ve geliştirme çalışmaları ile ilgili olarak yapılan araştırmada bölgenin geliştirilme oranlarının katılımcılara dair verilerin analizi sonucunda değerlendirmeler şu şekildedir;

Mahallenin genel görünümünün iyileştirilmesine yönelik yapılan çalışmaların bölgeye katkı sağladığı düşüncesine katılımcıların; % 16.3 oranı katılıyorum, % 72.4 oranı ise katılmıyorum cevabını vermiş olup % 11.2 oranı konu hakkında fikrinin olmadığını bildirmiştir,

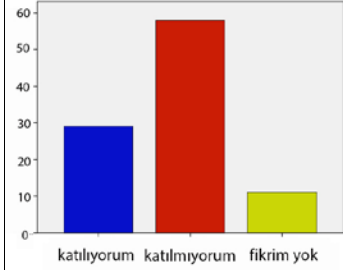

Mahallenin veya bölgede turizme yönelik yapılan çalışmaların katkı sağladığı düşüncesine katılımcıların; % 29.6 oranı katılıyorum, % 59.2 oranı ise katılmıyorum cevabını vermiş olup % 11.2 oranı konu hakkında fikrinin olmadığını bildirmiştir,

Mahallenin veya bölgeye yönelik yapılan çalışmaların bölgenin çekim merkezi olmasına katkı sağladığı düşüncesine katılımcıların; % 15.3’ü katılıyorum, % 72.4’ ü katılmıyorum cevabını vermiş olup % 11.2’i ise konu hakkında fikrinin olmadığını ifade etmektedir,

Mahallenin yapılan çalışmaların bölgenin gelişimine katkı sağlamadığı düşüncesine katılımcıların; % 57.1 oranı katılıyorum, % 29.4 oranı katılmıyorum

cevabını vermiş olup % 13.3 oranı ise konu hakkında fikrinin olmadığını bildirmiştir (Bkz. Çizelge 4.34.).

Çizelge 4.34. Battalgazi sur içi ve çevresinde yapılan iyileştirme çalışmalarının katılımcılar tarafından görüşleri

Sorular	Katılıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Total	
Mahallenizde Yapılan Çalışmaların Battalgazi'nin Genel Görünümünün İyileştirildiğine Yönelik Düşüncelere Katılır Mısınız?	16.3	72.4	11.2	100	
Mahallenizde Yapılan Çalışmaların Battalgazi'nin Turizmine Katkı Sağladığı Düşüncesine Katılır mısınız?	29.6	59.2	11.2	100	
Mahallenizde Yapılan Çalışmalarla Battalgazi'nin Çekim Merkezinin Geliştirildiği Düşüncesine Katılır Mısınız?	15.3	72.4	11.2	100	
Mahallenizde Yapılan Çalışmalarla Battalgazi'nin Gelişimine Katkı Sağlamadığı Düşüncesine Katılır Mısınız?	57.1	29.6	13.3	100	

Yapılan araştırma sonucuna bakıldığında bölgenin gelişimine dair yapılan çalışmaların yetersiz düzeyde kaldığı alan araştırmaların ve görüşmelerde ise gelişmenin aksine gerilediği bildirilmiştir. Fakat 'Çizelge 4.34.' incelendiğinde ve tarihi yapılar gözlemlendiğinde turizm yönünden yapılan çalışmalar kısmen başarı sağlamış olduğu görülmektedir.

4.3.9. Kullanıcıların mahalle fiziki durumlarına dair düşünceleri

Battalgazi sur içi sokak öğelerinin fiziki durumu kullanıcıların sokağa olan bağlılıklarını artırmaktadır. Fiziki olarak iyi bir yapıya sahip olan sokaklar hem estetik kaygılara cevap vermekte hem de tarihi öneme sahip bu tür eski kent merkezlerinde aranan nostaljik sokak imajını sağlamaktadır. Bu durumlar göz önünde bulundurularak hazırlanmış olan anket sorularına verilen cevaplar aşağıdaki gibidir;

Mahalledeki sokakların genel görünümünün fiziki olarak nasıl olduğu hakkında katılımcıların % 20.4' ü çok iyi olduğunu bildirirken, % 39.8' i biraz iyi, % 37.8' i kötü, % 2'si ise çok kötü şeklinde bildirimlerini paylaşmıştır,

Katılımcıların parkların genel görünümünün fiziki olarak nasıl olduğu sorusuna verdiği cevaplar değerlendirildiğinde; katılımcıların % 10.2' inin iyi olduğunu, % 20.4' ünün ise biraz iyi olduğu anlaşılırken, % 48' inin kötü olduğu, % 21.4' ünün ise çok kötü olduğu analizler sonucunda anlaşılmıştır,

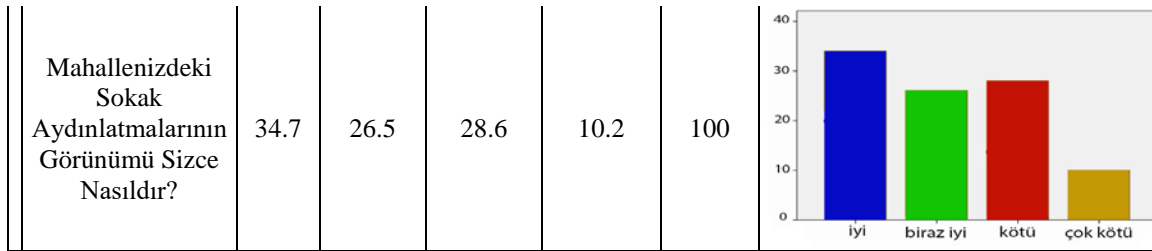
Katılımcıların mahallesinde bulunan bank, durak, çeşme gibi kent mobilyalarının fiziki olarak nasıl olduğu sorusuna verilen cevaplar analiz edildiğinde; katılımcıların % 15.3' ü iyi olduğunu, % 19.4' ü ise biraz olduğu, % 48' i kötü, % 17.3 oranının ise konu ile ilgili fikrinin çok kötü olarak belirlenmiştir,

Mahalledeki yön genel görünümünün nasıl olduğu hakkında katılımcıların % 16.3' ü çok iyi olduğunu bildirirken, % 31.6' ı biraz iyi, % 35.7' i kötü, % 16.3'ü ise çok kötü şeklinde düşüncelerini aktarmışlardır.

Mahalledeki aydınlatmalarının genel görünümünün fiziki olarak nasıl olduğu hakkında katılımcıların % 34.4' i çok iyi olduğunu şeklinde, % 26.5' i biraz iyi, % 28.1' i kötü, % 10.2'si ise çok kötü şeklinde bildirimlerini paylaşmıştır (Bkz. Çizelge 4.35.).

Çizelge 4.35. Battalgazi sur içi mahallesi katılımcıların fiziki değerlendirmeleri

Sorular	İyi	Biraz İyi	Kötü	Çok Kötü	Total	
Mahallenizdeki Binaların Genel Görünümü Sizce Nasıldır?	24.5	46.9	28.6	-	100	
Mahallenizdeki Sokakların Genel Görünümü Sizce Nasıldır?	20.4	39.8	37.8	21.4	100	
Mahallenizdeki Parkların Görünümü Sizce Nasıldır?	10.2	20.4	48.0	21.4	100	
Mahallenizdeki Bank, Durak ve Çeşmelerin Görünümü Sizce Nasıldır?	15.3	19.4	48.0	17.3	100	
Mahallenizdeki Tabela ve Yön Levhalarının Görünümü Sizce Nasıldır?	16.3	31.6	35.7	16.3	100	

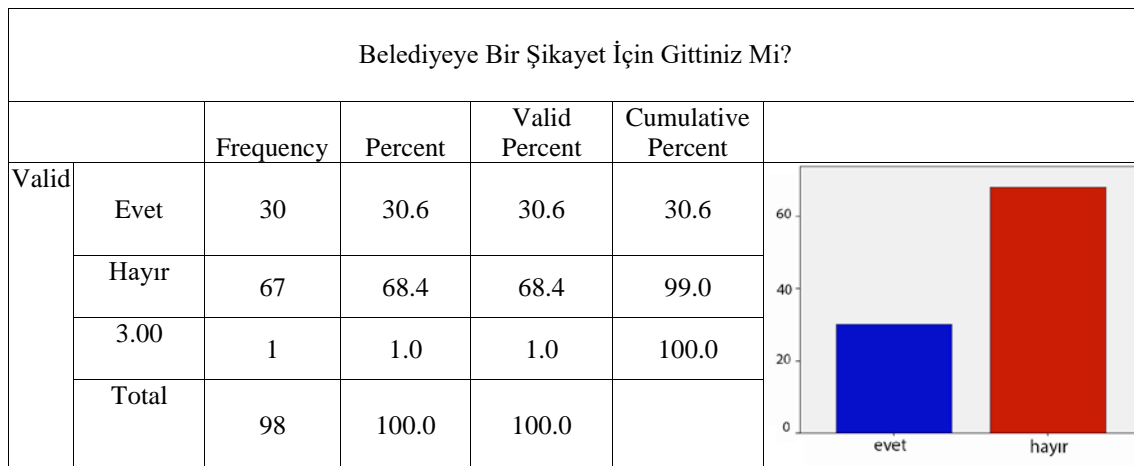

Katılımcıların fiziki olarak değerlendirdikleri sokak öğelerine baktığımızda genel değerleri biraz iyi veya kötü şıkları üzerinde toplandığı anlaşılmakta ve iyi veya kötü ayrımının sokaktan sokağa büyük farklılıklar gösterdiği anlaşılmaktadır.

4.3.10. Kullanıcıların ilgili kurumlar ile ilgili düşünceleri

Belediye ile ilgili olarak katılımcıların % 30.6' ının belediyeye şikayet içim gittiğini, % 68.4' ünün ise herhangi bir şikayette bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu durum diğer sorulardan çıkarılan verilere göre farklılık göstermektedir. Çünkü katılımcılara yönlendirilen diğer sorular incelendiğinde sorunları şikayetlere oranla düşük seviyede olduğu anlaşılmaktadır (Bkz. Çizelge 4.36.).

Çizelge 4.36. Battalgazi sur içi mahallesi şikayet durumu

Sur içi mahalleleri içerisinde mahalle ile ilgili idarenin çalışmaları hakkında katılımcıların bilgi düzeyleri araştırıldığında, % 9.2'sinin çok bilgili olduğu görülmekte olup, % 9.6' sının bilgi sahibi olduğu, % 59.2'sinin ise bilgi sahibi olmadığı anlaşılmaktadır. Analiz sonuçları değerlendirildiğinde katılımcıların büyük

çoğunluğunun sur içi çalışmalarına dair bilgilerinin yetersiz olduğu anlaşılmaktadır (Bkz. Çizelge 4.37.).

Çizelge 4.37. Battalgazi sur içi mahallesi çalışmalar hakkında bilgi düzeyleri

Belediyenin Mahallenizle İlgili Yaptığı Çalışmalar Hakkında Bilginiz Var mıdır?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Çok Bilgili	9	9.2	9.2	9.2
	Bilgili	31	31.6	31.6	40.8
	Bilgili Değil	58	59.2	59.2	100.0
	Total	98	100.0	100.0	

Mahallede idare tarafından yapılan herhangi bir toplantı oldu mu sorusuna katılımcıların % 7.1'lik bir oranının evet cevabını verdiği görülmekte olup % 92.9'luk bir oranın hayır cevabını verdiği görülmektedir. Bu durum sur içi mahallelerde idare tarafından çok küçük dereceli toplantılar yapıldığını göstermektedir (Bkz. Çizelge 4.38.).

Çizelge 4.38. Battalgazi sur içi mahallesi çalışmalar hakkında bilgi düzeyleri

Belediyenin Mahallenizle İlgili Yaptığı Herhangi Bir Toplantı Oldu Mu?					
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Evet	7	7.1	7.1	7.1
	Hayır	91	92.9	92.9	100.0
	Total	98	100.0	100.0	

Mahallede düzenlenecek olan idari bir toplantıya katılım sağlanması konusunda katılımcıların % 71.4 oranı katılım sağlayabileceğini bildirirken % 28.6 oranı ise katılım sağlamak istemediğini bildirmektedir (Bkz. Çizelge 4.39.).

Çizelge 4.39. Battalgazi sur içi mahallesi çalışmalar hakkında bilgi düzeyleri.

Belediyenin Mahallenizle İlgili Herhangi Bir Toplantı Düzenlense Katılır Mısınız?						
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Evet	70	71.4	71.4	71.4	
	Hayır	28	28.6	28.6	100.0	
	Total	98	100.0	100.0		

4.3.11. Kullanıcıların sur içinde en çok karşılaştığı problemler

Tarihi kent merkezlerinin veya tarihi kent alanlarının merkezîyetçilik ruhunu kaybetmesi ile bölge nüfus ve kullanıcı profiline değişmesinde bazı faktörlerin önemi büyüktür. Bu faktörler bazıları sıralanacak olursa;

1: Temizlik

2: Altyapı Yetersizliği

3: Alışveriş Alanı Yetersizliği

4: Otopark Alanı Yetersizliği

5: Bakımsız Çevre

6: Sosyal Mekan Eksikliği

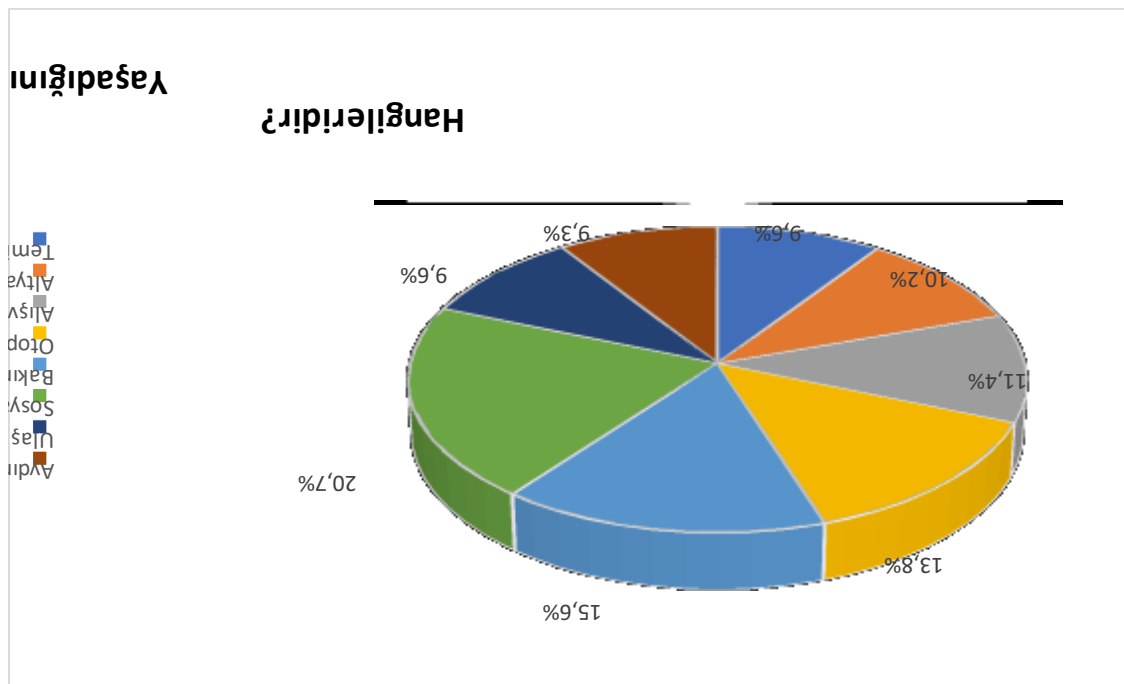
7: Ulaşım Eksikliği

8: Aydınlatma Eksikliği Sur içi kullanıcıların

şeklinde sıralanabilirler. Battalgazi sur içine dair araştırmalarda kullanıcıların yukarıda belirtilen eksikliklerin hangilerinin daha çok hissedildiğini analiz etmek amacıyla katılımcılar yönlendirilen soruda çoklu seçim hakkı tanınmıştır. 98 katılımcı konu ile ilgili olarak 334 seçenek işaretlediği değerlendirmeler sonucunda belirlenmiştir. Bu durum her bir kullanıcının ortalama 3-4 arasında seçenek işaretlediğini göstermektedir. Araştırma sorusunda katılımcıların seçeneklerin 1/2'sine yakın bir bölümünü işaretlediği görülmekte olup sorunların kullanıcı tarafında yüksek derecede olduğu söylenebilmektedir.

Yapılan analiz çalışmasında 98 katılımcı üzerinden 334 farklı seçenek şeklinde verilen cevaplar % 100'lük sistem üzerinden incelendiğinde katılımcılara verilerinin sonuçları şu şekildedir;

Değerlendirme 334 seçenek üzerinden yapıldığında; % 9.6 oranı temizlik, % 10.2 oranı alt yapı yetersizliği, % 11.4 oranı alışveriş alanı yetersizliği, % 13.8 oranı otopark alanı yetersizliği, % 15.6 oranı bakımsız çevre, % 20.7 oranı sosyal mekan eksikliği, % 9.6 oranı ulaşım eksikliği, % 9.3 oranında kullanıcının ise aydınlatma eksikliği şeklinde ifadesini bildirmiştir (Bkz. Şekil 4.6.).

Şekil 4.6. Battalgazi sur içi en çok karşılaşılan problemler

Katılımcıların tercih ettiği seçeneklere dair analizler yapıldığında; % 32.7 oranı temizlik, % 34.7 oranı alt yapı yetersizliği, % 38.8 oranı alışveriş alanı yetersizliği, % 46.9 oranı otopark alanı yetersizliği, % 53.1 oranı bakımsız çevre, % 70.4 oranı sosyal mekan eksikliği, % 32.7 oranı ulaşım eksikliği, % 31.6 oranında kullanıcının ise aydınlatma eksikliği şeklinde ifadesini bildirmiştir (Bkz. Çizelge 4.40.).

Çizelge 4.40. Battalgazi sur içi en çok karşılaşılan problemlere dair gösterimi

Yaşadığımız Çevrede En Çok Karşılaşılan Problemler Hangileridir ?			
	Responses		Percent of Cases
	N	Percent	
1: Temizlik	32	9.6%	32.7%
2:Altyapı Yetersizliği	34	10.2%	34.7%
3:Alışveriş Alanı Yetersizliği	38	11.4%	38.8%
4:Otopark Alanı Yetersizliği	46	13.8%	46.9%
5:Bakımsız Çevre	52	15.6%	53.1%
6:Sosyal Mekan Eksikliği	69	20.7%	70.4%
7:Ulaşım Eksikliği	32	9.6%	32.7%
8:Aydınlatma Eksikliği Sur içi kullanıcıların	31	9.3%	31.6%
Total	334	100.0%	340.8%

Araştırma sonucunda çıkan veriler değerlendirildiğinde sur içinde tespit edilen en büyük problem ‘sosyal mekan eksikliği’ şeklinde olup, bunu takip eden ikinci problem ise ‘bakımsız çevre’ olarak belirlenmiştir. Problemlere dair en düşük oran ise ‘aydınlatma eksikliği’ olarak belirlenmiştir.

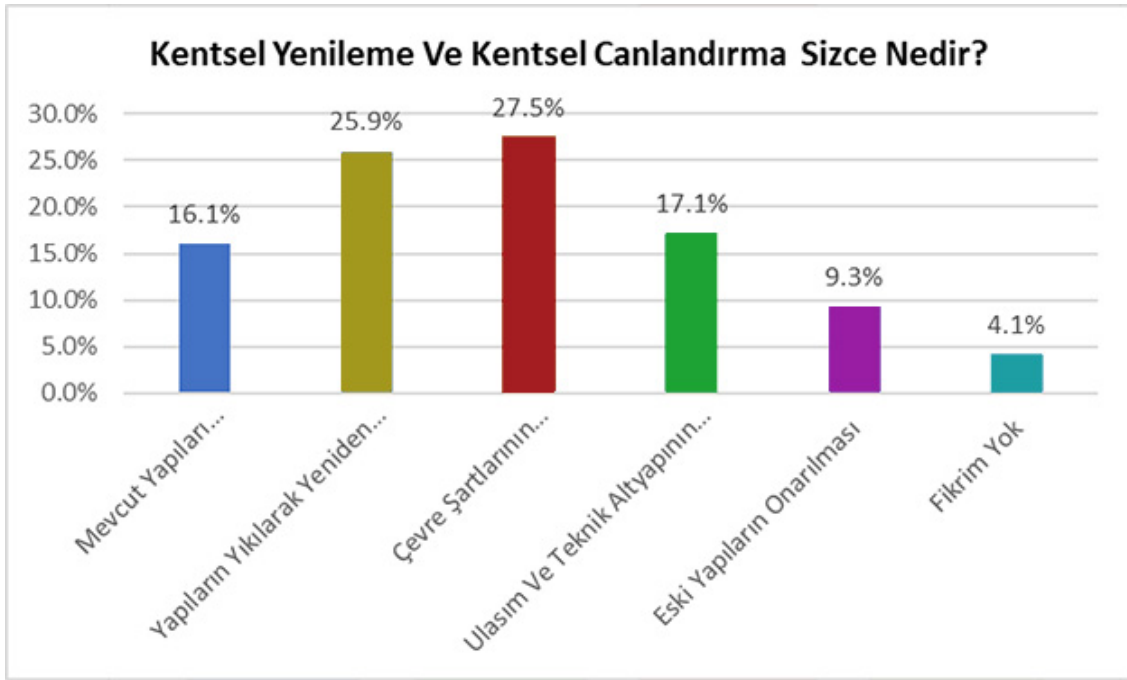
4.3.12. Kullanıcıların kentsel yenileme ve kentsel canlandırmaya dair düşünceleri

Battalgazi sur içi kullanıcıları dair kentsel yenileme veya kentsel canlandırma kavramına yönelik oluşturulan soruda katılımcılara birden fazla şık seçme hakkı verilmiştir. Çalışma sonrası veriler analiz edildiğinde % 196.9'luk oran elde edilmiş, bu durumda ise katılımcıların ortalama iki şık seçtiğini göstermektedir. Yapılan analiz çalışmasında 98 katılımcı üzerinden 193 farklı şıkla verilen cevaplar % 100'lük sistem üzerinden incelendiğinde katılımcılara dair araştırma sonuçları aşağıdaki gibidir;

Katılımcıların seçeneklere tercih oranları analiz edildiğinde; % 16.1 oranı mevcut yapıları sağlamlaştırma % 29.4 oranı katılmıyorum cevabını vermiş olup % 25.9 oranı ise yapıların yıkılarak yeniden yapılması, % 27.5 oranı çevre şartlarının iyileştirilmesi, % 17.1 oranı ulaşım ve teknik alt yapının iyileştirilmesi, % 9.3 oranının eski yapıların onarılması olarak değerlendirmiş, % 4.1 oranında kullanıcının ise fikrim yok şeklinde ifadesini bildirmiştir (Bkz. Çizelge 4.41., Şekil 4.7.).

Çizelge 4.41. Battalgazi sur içi kentsel yenileme ve kentsel canlandırma hakkında bilgi düzeyleri.

Kentsel Yenileme Ve Kentsel Canlandırma Sizce Nedir?			
	Responses		Percent of Cases
	N	Percent	
Mevcut Yapıları Sağlamlaştırma	31	16.1%	31.6%
Yapıların Yıkılarak Yeniden Yapılması	50	25.9%	51.0%
Çevre Şartlarının İyileştirilmesi	53	27.5%	54.1%
Ulaşım Ve Teknik Altyapının İyileştirilmesi	33	17.1%	33.7%
Eski Yapıların Onarılması	18	9.3%	18.4%
Fikrim Yok	8	4.1%	8.2%
Total	193	100.0%	196.9%

Şekil 4.7. Battalgazi sur içi kentsel yenileme ve kentsel canlandırma hakkında bilgi düzeyleri

Kentsel yenileme ve kentsel canlandırma kavramı araştırmalarında konu hakkında detaylı bilgi verilmiş olmaktadır (Bkz. Sf 9-21). Yapılan araştırmalar sonucunda katılımcıların ‘yapıların yıkılarak yeniden yapılması’ seçeneği kısaca vermek gerekirse ‘kentsel dönüşüm’ seçeneğini seçme oranının % 25.9 düzeyinde olması Eski Kent Merkezi’nde kullanıcıların 1/4 oranında konu hakkında bir yanılığa sahip olduklarını göstermektedir.

4.3.13. Sur içi kullanıcılarının taşınmak isteme durumları

Tüm araştırmalar sonucunda katılımcılara yöneltilen mahallenizden taşınmak ister misiniz sorusuna katılımcıların % 30.6’ sı evet isterim derken, % 69.4’ ü taşınmak istemediğini bildirmiştir (Bkz. Çizelge 4.31.). Bu durum sur içi kullanıcıların mahalleye bağlılık oranının yüksek olduğunu göstermektedir. Eski tarihi kent merkezlerine karşılaştığımız sorunlardan bir tanesi olan yerlilerin bölgeden taşınması ile alandaki kültürel değerlerin daha sonradan yerleşen kent kullanıcıları tarafından hak ettiği değeri bulamaması sosyo-kültürel değerlerin önemini kaybetmesine ve zamanla bu devir daimler sonucunda yok olmaya mahkum kaldığı anlaşılmaktadır. Battalgazi sur içi bu yönüyle bağlılığını kaybetmemiş olması sosyo-kültürel varlığının yitirilmesin önüne geçmektedir.

Çizelge 4.31. Battalgazi sur içi kullanıcı taşınma istek düzeyleri

Mahallenizden Taşınmak İster Misiniz?						
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent	
Valid	Evett	30	30.6	30.6	30.6	
	Hayır	68	69.4	69.4	100.0	
	Total	98	100.0	100.0		

4.4. Değerlendirme

Katılımcılara dair veriler incelendiğinde alanla ilgili problemler saptanmış daha önce belirtildiği gibi bölgedeki metruklaşma ve çöküntü doğal ve beşeri faktörlerden dolayı son yıllarda ivme kazandığı anlaşılmıştır.

Anket çalışması sonucunda alana ait bir çok problem katılımcıların cevapladığı sorular ile açığa çıkmıştır.

Araştırmalar sonucun da Battalgazi Sur İçine ait kullanıcı verileri ve alansal analizler yapıldığında en çok karşılaşılan problemler;

1. bakımsız çevre,
2. sosyal mekan eksiliği,
3. kafe restoran alanlarının eksik olması,
4. yapısal ölçekteki bozulmalar,
5. hizmetlerin yetersiz olması,
6. ekonomik faaliyetlerin yetersiz düzeyde olması,
7. park ve bahçelerin çok az sayıda olması ve bakımsız olması,
8. aktivite alanlarının olmaması,
9. çeşme, durak, bank gibi sokak mobilyalarının yetersiz olması,
10. alt yapı sistemlerinin yetersiz olması,
11. trafik, otopark ve yol hizmetlerinde problemlerinin yaşanması, şeklinde ifade edilebilmektedir.

Alan incelemelerinde ve anket çalışmasında elde edilen veriler Battalgazi' de sosyal aktivitelerin çok yetersiz düzeyde olduğunu ve akşamları ise herhangi bir aktivitenin olmadığını göstermektedir.

Alan kullanıcılarına değerlendirildiğinde kullanıcıların yarısına yakın bir bölümünün bölgenin yerlilerinden oluşması bölge için önemli bir avantaj sağlamaktadır. Çünkü tarihi kent merkezlerinde yaşanan göç hareketleri sonucunda bölgelerde yerli nüfusun çok düşük oranda olması ve sonradan bölgeye gelen kullanıcıları tarihi değerlerin farkında olmadan veya gerekli özeni yerliler bilincinde göstermediği anlaşılmaktadır. Fakat Sur İçi yapılaşmaları incelendiğinde tarihi dokunun halk tarafından çok da iyi benimsenmediği gerçeği görülmektedir. Öyle ki tarihi sur duvarları üzerine yapılmış evler, ahırlar, odunluk-kömürlük yapılarının inşası, yapılar için kullanılan taşların tarihi sur duvarlarının parçalarından oluşması gibi sorunların sur içine ve çevresine yayıldığı görülmektedir.

Anket çalışması sonucunda katılımcıların verdiği cevaplara birtakım çıkarımlarda bulunulabilmektedir. Buna göre alana ait çıkarımlar aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir:

Kimlik tanımsızlığı,

Suriçi Bölgesi'nin çöküntü halde olması

Kent içinde ortak kullanım alanlarının yetersiz olması,

İssizlik ve güvensizlik hissi veren bölgeler,

Kullanıcıların bilinç ve bilgi düzeyinin düşük olması,

Konut yapılarının sivil mimariye uygun şekilde yapılmaması,

Kent vizyonu ve imaj eksikliği,

Tarihsel katmanlar arasındaki kopukluk olması,

Aktif yeşil alan eksikliği, kent mobilyalarının uygunsuz olması.

Kent kimliğine uygun olmayan yapılanma, çarpık kentleşme ve kimlik ihmalinin yanı sıra sosyal mekanın yokluğu (rekreasyonel alan-yeşil alan eksikliği) belirgindir.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1 Sonuçlar ve Değerlendirmeler

Kent için önemli değer taşıyan mekanlar hareketli bir varlık gibi değişen koşullara uyum sağlayarak kendisini dönüştürmüş, bu dönüşümleri sağladıklarında ise geçmişle bağlarını koparmadan dönemler arasındaki ilişkiyi sağlamıştır. Bu açıdan tarihi kent merkezleri değerlendirildiğinde bu merkezlerin korunarak yaşatılması, yaşatılırken ise gelişimlerine katkı sağlayacak sağlıklı çözümler getirilerek gelecek nesillere aktarılması önem taşımaktadır.

Fakat sanayileşme, teknoloji ve modernizmin bir araya gelerek oluşturduğu sistem içinde tarihi kent merkezleri, bu yaşam koşullarına ayak uyduramamış kentsel cazibesini yitirerek çöküntü hale gelmiştir. Bu durumun sonucunda kültürel değerlerin yok olma ile karşı karşıya geldiğinin anlaşılması üzerine konu hakkında önce fikirler ortaya atılmış daha sonra ise bu fikirlerin arka planı bilimsel çalışmalarla desteklenmiştir. Bilimsel çalışmalar sonucunda anlaşılmuştur ki tarihi yapılar ve tarihi kent merkezleri korunmalıdır ve tekrardan hayat bularak yaşamına devam etmelidir. Tüm bu durumların bir araya gelmesiyle tarihi kent merkezlerine yönelik çalışmalar gündeme gelmiş bir çok tarihi kent için projeler çıkarılmıştır. Başlangıçta fikir olarak öne sürülen düşünceleri fiziki bir eyleme dönüşmesi, fikirlerin ve eylemlerin sürekli kendini yenileyerek gelişmesini sağlamış ve tarihi kent merkezlerin çöküntü hale gelmesinin önüne geçmekle beraber bu durumun kent için önemli bir kaynak olduğu yapılan doğru projelendirmeler sonucunda ortaya çıkmıştır.

Yapılan çalışmaların başarıya ulaşması sahip olunan değerlerin ne kadar özel olduğunun anlaşılması ile birlikte gerçekleşmektedir. Her tarihi kent merkezinin kendine ait özellikleri bulunabilmektedir bu özelliklerin korunması ve yaşatılması ise kendine özgü problemler ve kendine özgü çözümler getirmektedir. Yapılacak olan çalışmalar için uygun stratejilerin geliştirilmesi projelerin başarıya kavuşmasında önemli bir etken olmaktadır.

Dünya kentlerinde 20.yy' ın ikinci yarısında önem kazanan tarihi kent merkezlerinin canlandırılması fikrine projelendirmeler ülkemizde ise 2000'li yıllardan sonra önem kazanmıştır. Son yıllarda özellikle yerel yönetimler tarafından

gerçekleştirilen tarihi dokuların korunması ve yaşatılmasına dair projeler uygulanmaya başlamıştır.

Battalgazi (Eski Malatya) tarihsel önemi ve özelleri ile tarihi kent merkezleri çerçevesinde değerlendirildiğinde ülkemizde önemli bir değere sahiptir. Malatya için ise M.S 1. yüzyıldan 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar kent merkezi veya vilayet merkezi olarak kullanılması nedeniyle büyük önem arz etmektedir.

Çalışma kapsamında, tarihi kent merkezleri içinde önemli bir yere sahip olan Battalgazi Sur İçi ait değerlendirmeler yapılarak mekansal analizler, demografik araştırmalar, tarihi, dini, ekonomik, fiziksel bozulmaların hangi sorunlardan kaynaklandığı veya çıkan sorunların ne gibi etkilere sahip olduğu, sorunlar arasında nasıl bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu değerlendirme kapsamında sorun tespitine dayalı olarak farklı çalışma teknikleri uygulanarak çıkarılan sonuçlar bir elde toplanmış değerlendirmeler bir bütün halinde yapılmıştır.

Battalgazi sur içi tarihi kent merkezlerinde sıklıkla karşılaşılan köhneme ve çöküntü alanı olma durumunu ülkemizde bulunan diğer kent merkezlerine göre daha geç yaşamaya başlamıştır. Bu durumun nedeni Battalgazi' nin geçtiğimiz yıllarda da yerel ve merkezi yönetim birimlerinin aktif olarak bölgede faaliyetlerini sürdürülmesi ile ilişkilendirilebilmektedir. (Battalgazi surların kuzey kanadında Alacakapı Meydanında bulunan Kaymakamlık ve Belediye binasının bulunması, belediye olarak kullanılmakta olan binanın 2012 yılında Malatya'nın Büyükşehir olmasıyla belediye yapısının bir bölümünü burada hizmet vermesi alanın cazibesini arttırmıştır.) Sonraki yıllarda belediye ve kaymakamlık binasının taşınması ile bölgede Malatya nüfusunun artmasına rağmen son yıllarda nüfus kaybettiği görülmüş, bölge hızla çöküntü merkezi haline gelmeye başlamıştır. Bu durumun sebebi bölgenin yönetim merkezi özelliklerinin yitirmesinin yanında yerel ve merkezi yönetim faaliyetlerinin de aksamasına neden olmasıdır. Ayrıca bölgede yaşayan kullanıcılarla yapılan görüşmelerde 24 Ocak 2020 depreminin yarattığı yıkımla bölgede birçok ev hasar görmüştür. Hasar gören evlerin büyük çoğunluğunun ise kerpiç veya briket olması bu evlerin yıkılmasına neden olmuştur.

Alana yönelik araştırmalar sonucunda Alacakapı Mahallesi'ne bağlı Metin Sözen Sokağı 'sokak sağlıklılaştırması' çalışması ile 125 evin cephelerini sağlıklılaştırılmış ve 500 metrelik sokak dokusunu restore edilmiştir. Bu proje ile, Tarihi Kentler Birliği tarafından 2010 Tarihli Kültürel Miras Koruma , Proje Uygulamalarını Özendirme Yarışması sonucu 'tarihi kentler birliği (TKB) Prof. Dr. Metin Sözen Büyük Ödülü' ve

Anadolu Yerel Yönetimler Dergisi tarafından ‘Yılın Başarı Ödülü’ nü’ almıştır. Ayrıca sokak KUDEP tarafından o dönemde ‘en uzun sokak sağlıklılaştırması unvanı’ almıştır. Günümüzle kıyasladığımızda 2020 depreminin etkisiyle alanda bulunan yapıları bir kısmının büyük zarar görmesi nedeniyle yıkılması veya fiziksel bozulmalar yaşaması sonucunda sokağın tekrardan köhnemeye uğrayarak cazibesini kaybetmesine neden olmuştur. Sokak sağlıklılaştırma çalışmalarında hane sahipleri ile yapılan anlaşma sonucunda herhangi bir hasar sonucunda uygulama çalışmalarının yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilmesi hane sahiplerinin ise yapılarına herhangi bir müdahalede bulunamaması durumu söz konusu olmakta olup henüz alana yönelik bir çalışmaların yetersiz olması hane halkıyla yapılan anket çalışmaları sonucunda ortaya çıkmaktadır.

Tüm bu gelişmeler sonucunda alanın çöküntüye uğrama durumunu tetiklemekte olup biran önce kapsamlı müdahaleler gerçekleştirilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu aşamada daha önce yapılmış olan kentsel canlandırmaya yönelik çalışmaların istenilen düzeye ulaşamamış olması kullanıcılar ile yapılan araştırmada anlaşılmıştır. Bu durumun sebebi birçok tarihi öneme sahip ögenin bulunduğu Sur İçi ve çevresinde yapılan restorasyon çalışmalarının, kazı çalışmalarının, sağlıklılaştırma ve yeni yapı çalışmalarının birbirinden kopuk olarak uygulanmasından kaynaklanmaktadır.

Tez çalışmasının ikinci kısmında; Kentsel Koruma, Kentsel Canlandırma, Kentsel Yenileme gibi kavramların Dünya ölçeğinde değerlendirmesi yapılmış, konu ile ilgili olarak yurttan ve dünyadan belirli başarı seviyesine ulaşmış olan örnekler verilerek projeler stratejileri ile birlikte değerlendirilmiştir. Konu ile ilgili örnek çalışmalarda sorun tespitleri ve sorunun nedeni araştırılarak soruna uygun strateji planları eleştirisel gözle incelenmiş ve stratejilerin olumsuz yönleri irdelenmiştir.

Tez çalışmasının üçüncü bölümünde Battalgazi (Eski Malatya) Sur İçine dair kentin kuruluşundan günümüze kadar olan tarihsel ve fiziksel durumu incelenmiştir. Alana yönelik araştırmalar, yerleşme, nüfus, konum özellikleri, sosyo-kültürel yapı gibi konulara ait veriler bu bölümde toplanmıştır. Ayrıca bu bölümde Sur içi ve çevresine yönelik 2010 Koruma Amaçlı İmar Planı (KAİP) çalışmaları irdelenerek verilere yer verilmiştir.

Tezin dördüncü bölümünde tarihi kent merkezlerinde başarı düzeyi yüksek dereceye sahip kentsel canlandırma ve kentsel yenileme çalışmalarında en önemli unsur olan katılımcı bir politika uygulaması gereği anket çalışmaları yapılmıştır. Yapılan bu çalışmada katılımcıların demografik özellikleri tanımak ve alan problemlerine dair verilerin toplanması yapılacak herhangi bir yenileme veya canlandırma çalışması

hakkında kullanıcı nabzını ölçmek, yapılacak çalışmalarla ilgili önerilerin kullanıcı profilini geliştirmeye yönelik şekilde stratejiler sunmak amaç edinmiştir.

Sur içine yönelik kurumsal çalışmalar incelendiğinde yapılan çalışmaların kısmi ve tekil olarak yapıldığı anlaşılmaktadır. Öyle ki sur içinde gerçekleştirilen Ulu Camii Restorasyon projesi, hemen yanında bulunan Şahabiyye-i Kübra Medresesi ve çevresinde yapılan kazı çalışmaları, yine sur içinde bulunan restorasyonu yeni biten Koca Vaiz Türbesi, restorasyonu 2012 de yapılan surların batı kanadının surların diğer bölümlerinden bağımsız olarak ve birbirinden de bağımsız kendi yapı ölçeğinde gerçekleştirilmektedir.

Bu durum Büyükşehir Belediyesi, Battalgazi Belediyesi, Müze Müdürlüğü, Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Vakıflar Genel Müdürlüğü, KUDEP, Valilik, Kaymakamlık gibi tarihi kent ögeleri ve tarihi çevre hakkında yetki ve makam sahibi olan kuruluşların zaman zaman bir kaçının bir araya gelmesiyle iş birliği içinde bir koordinasyon kurmaya çalışmasına rağmen tüm kurumlar arasında belli bir koordinasyon olmamasından kaynaklanmaktadır.

Yapılan çalışmalar ve düzenlemeler göz önünde bulundurulduğunda uygulamalarda denetim ve takip faaliyetlerinin sınırlı olması nedenleriyle yapılarda veya tarihi çevrede meydana gelen bozulmalar büyük derecelere vardığında algılanmakta bu durum ise restorasyon çalışmalarında büyük müdahaleleri beraberinde getirmektedir.

Tarihi kent merkezlerinde genelinde yer alan durumların biri ise finansal boyut olmaktadır. Restorasyon ve yenileme çalışmaları geniş ölçekte değerlendirildiğinde ciddi finansal kaynak gerektirmekte bu durum ise yapılacak çalışmaları geniş kapsamlı şekilde yapılmasını engellemektedir.

5.2 Öneriler

Kentsel yenileme ve kentsel canlandırma projelerinin başarılı bir şekilde gerçekleşmesi; sosyal, kültürel, ekonomik, fiziksel, çevresel değerler kadar, finansal değerler ve yasal-yönetimsel değerlerin başarılı bir şekilde planlaması ile sağlanmaktadır.

Kentsel yenileme ve kentsel canlandırma projeleri altında uygulamaların yapılacağı tarihi kent dokularında alana yönelik nitelikler sınıflandırılarak

belirlenmelidir. Bu nedenle çalışmalarla ilgili bir konsey oluşturularak eylemlerin bu konsey altında sağlanması fikrine önem verilmelidir.

Yapılacak olan çalışmalar ilgili kurumlar arasında görüşülmeli, fikir alışverişi ve tartışmalar sağlanarak ortak bir paydada buluşmalıdır. Kuruluşlar arasında projelerle ilgili gerekli veri alışverişleri sağlanmalı ayrıca kurumlar arasında bir komisyon kurulması önerilebilmektedir.

Uygulanacak olan projeler için ekonomik ve finansal bir fon oluşturulmalı bu fon aracılığıyla ulusal kuruluşlardan, kalkınma ajanslarından destek sağlanmalıdır.

Proje ile ilgili sivil toplum örgütleri ile işbirliği sağlanmalı, proje kapsamında fikir alışverişleri sağlanmalıdır.

Planlama boyutu olarak yapılacak projelendirme toplumun en küçük bireyinden en büyük yapısına kadar eşit şekilde dağılacak ve her noktaya erişecek noktada olmalıdır.

Yapılacak çalışmalar doğrultusunda en büyük sorun finans eksikliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumun nedeni olarak yenileme çalışmalarının geniş kapsamlı olarak karşımıza çıkması ve finansal boyutunun çok yüksek oranlara tekamül etmesidir. Bu nedenle yapılacak olan stratejik planlamanın tüm alana yönelik şekilde oluşturularak öncelik sonralık ilişkisi değerlendirilerek projenin bütün olarak çalışılması fakat uygulamanın etaplar halinde sağlanabilmesine önem verilmelidir.

Çalışma kapsamında verilen kararlar bölgenin bütünlüğüne zarar vermeyecek şekilde planlanmalı bir bölgenin önemli özelliklere sahip edilirken diğer bölgenin önemini yitirmesinin önüne geçilmelidir. Çünkü yapılan çalışmaların başarıya kavuşması bölgenin bütünsel olarak kalkınmaya başlaması ile sağlanacaktır.

Sosyal ve mekansal planlamanın başarılı bir şekilde sağlanmasında önem arz eden faktörlerden biri de katılımcı politikaların uygulanmasıdır. Özellikle nüfus özelliklerini yitirmemiş ve yerel faaliyetlerine kısmen olsa da devam eden kent dokularında kullanıcı düşünceleri alanın korunarak yaşatılmasında önem arz etmektedir. Ayrıca bu tür çalışmalarda kullanıcıların konu hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bu durumun nedeni kullanıcı profilinin stratejilerin belirlenmesi yönünden etkili olması ve yapılan stratejiler hakkında bilgi sahibi olarak projenin kabullenmesini sağlamaktır.

Tarihi kent merkezlerinde yapılacak çalışmalarla ilgili olarak seminer çalışmaları ile halkın alana yönelik bilgi sahibi olması sağlanarak konuya olan ilgisinin artırılması sağlanmalıdır. Çünkü yapılan çalışmada restorasyon konusunda bilgi eksikliğinin çok

fazla olduğu görülmektedir. Öyle ki zamanla orijinal dokusunu kaybetmiş ve yıllarca öyle kullanılmış bir yapı veya alanın orijinal dokusunun tekrar kazandırılması amacıyla yapılan çalışmalar sonunda kullanıcının eski bozulmuş olan halini benimseyip yapının bozulduğunu düşünerek yanlış algı oluşturduğu görülmektedir.

5.2.1 Battalgazi sur içi bölgesine dair öneriler

Dünya üzerinde yapılan başarılı kentsel yenileme örneklerini incelediğimizde projelendirme kısmının çalışmanın başarılı bir şekilde sağlanması için büyük önem taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle yapılan çalışmaların kurgusunun alanın gelişimine katkı sağlaması bunu yaparken ise tarihi dokunun sağladığı avantajları ve dezavantajları iyi şekilde analiz ederek avantajları geliştirmek dezavantajları ise bölgenin lehine çevirecek stratejiler hazırlanmasını sağlayabilmelidir.

Yapılan projelerde istenilen başarıya ulaşılmasının önemli nedenlerinden biri de disiplinler arası iş birliği içinde projelerin gerçekleştirilmemesidir. Öyle ki tarihi bir alanda yapılacak olan bir proje kapsamında, kent tasarımcılarının veya şehir bölge planlamacılarının yanında, mimarlar, sosyologlar, restorasyon uzmanları, sanat tarihçiler, mühendisler, arkeologlar, istatistikçiler gibi disiplinlerin bir arada çalışmasıyla projelerin başarıya ulaşması mümkündür. Ayrıca çalışma alanının hakkında bilgi sahibi olan araştırmacılar veya daha önce alana yönelik bir çalışma yapmış kurumlar ve kuruluşlar veya şahıslar ile görüşülerek fikir alışverişi sağlamak uygulanacak stratejiler üzerinde rol oynayabilmektedir.

Disiplinler arası işbirliğine dayalı bir komisyon oluşturulmalı ve bu komisyonun projelendirme kısmından başlayarak sonraki tüm zamanlarda birlikte çalışılmaları yürütmesinin dışında çalışmalar bittikten sonrada alana yönelik değerlendirmeler yapacak şekilde belirli zamanlar aralığında görüşmeler düzenlenmelidir.

Yapılacak olan çalışmalarda disiplinlerin haricinde kurum ve kuruluşlar, sivil toplum örgütleri kendi içinde konsey kurarak alanla ilgili birlikte hareket etmesi gerekmektedir. Bu durum sağlandığı takdirde projelerin uygulama aşamasında yaşanan en çok yaşanan durumlardan olan finansal problemlerinde önüne geçilebileceği öngörülmektedir.

Yapılacak olan projenin bir bütün olarak değerlendirilmesi ve alanın tümünü kapsayacak çözüm önerileri sunulmalıdır. Bu sayede yapılacak olan projeler etaplar halinde yürütülse de uygulamalar sonunda bütünlük sağlanmış olacaktır.

Yapılan araştırmalar sonucunda belirli bölgelere yönelik çalışmalarda bu durumdan etkilenen kullanıcıların sosyal, ekonomik, kültürel ve mahremiyet değerleri göz ardı edilmemeli ve alana yönelik çalışmalar yapılmadan önce hane halkının görüş ve düşüncelerine başvurularak bilgiler edinilmelidir. Bu durum projenin katılımcı bir politika uygulanarak gelişmesini ve yürütülmesini sağlayacaktır. Katılımcılardan edinilen bilgiler bir süzgeçten geçirilerek kullanıcıların asıl gereksinimleri belirlenmelidir.

Battalgazi Sur İçine ait araştırmalar sonucunda sur içinde bir çok bireyin sahip olduğu mülkü üzerine konut veya iş yeri yapma isteği ve çabası açtırılan araştırma çukurlarına bakıldığında anlaşılmaktadır. Battalgazi Belediyesi olarak 2010 yılında hazırlanmış olan Koruma Amaçlı İmar Planı hazırlanmış daha sonraki yıllarda ise revizyonlar yapılmıştır fakat yapılan çalışmada imar ve proje alanları belirlenmiş fakat yapısal özellikler tam olarak belirlenmemiştir. Tarihi öneme sahip Sur İçi bu özelliğine bakıldığında yapılan yeni yapıların bölgeye uyumsuz bir şekilde inşa edildiği görülmektedir. Bu durum karşısında bölgenin tarihi dokusu zarar görmektedir. Bu nedenle alana yönelik imar faaliyetleri yalnız plan üzerinde olmayıp yapının fiziksel ve estetik özelliklerini kapsayacak şekilde alanın tarihi değerine saygılı ve uyumlu şekilde, kurulmuş olan komisyonun denetiminde gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Ayrıca Battalgazi Sur İçi alınca bakıldığında en önemli caddelerin kat sayılarının imar planında üç kat olarak belirlenmiş olması yapılaşmanın bu caddeler üzerine yoğunlaşmasını sağlamış fakat bu durum yukarıda bahsedilen alana uyumsuz yapılaşmayı beraberinde getirerek gerek yapısal gerek kültürel yapının alanı ziyaret eden turistler tarafından algılanmamasına engel teşkil etmektedir.

İfade edildiği şekilde alana ait çalışmaların sağlandığında, katkıların ekonomik, sosyal ve kültürel değerlere destek vermesi ile kullanıcıların bölgeyi daha iyi bir şekilde benimseyeceği ve tarihi çevre bilincinin sağlanacağı öngörülmektedir. Çünkü tarihi değerlerimizin gelecek nesillere aktarılması ancak insanlığın bu değerlerin farkında olmasıyla sağlanacaktır.

Tarihi kent merkezinde yapılacak olan çalışmada alan tek bir yönüyle değil tüm farklı yönleriyle birlikte değerlendirilerek gelişimim alanın bünyesine kazandırılması gerekmektedir. Bu nedenle gelişim;

fiziksel, sosyo-kültürel, ekonomik ve idari yapıyı kapsayacak çalışmalar şekilde olmalıdır, yapılacak çalışmalarda yerel yönetim ve merkezi yönetim birimleri birlikte organizasyonu sağlamalıdır.

Sorun tespit analizinde bölge halkının bir bölümünün bölgenin kültürel yapısının farkında olmadan hareket ettiği veya farkında olduğu halde hem fiziki yapılaşma hem de kültürel yapılaşma yönlerinden gerekli bilgi düzeyine sahip olmadığı anlaşılmaktadır. Bu duruma ek olarak sur içinde ve çevresinde bulunan arsa veya tarlaların zamanında parsellenerek halkın bünyesine geçirilmesi tarihi yapılar için tehlike arz edebilmektedir. Bölgeyi incelediğimizde tarihi sur duvarları üzerine inşa edilmiş yapılar görülmektedir. Ayrıca sur içi incelendiğinde tarihi kalıntı alanlarda tarım faaliyeti ve bazı tarihi yapıları çevreleyen vasıfsız yapılar bu durumu göstermektedir. Bu duruma ek olarak arkeolojik sit alanı içinde bulunan yapı ve arsa sahiplerinin bir bölümünün yapı inşa etmek istemeleri nedeniyle bu durumdan şikayetçi oldukları izlenmektedir. Araştırma sonucunda bölge halkına verilecek kültürel eğitim programları ile bölge halkı konu hakkında bilgi sahibi edilmelidir. Yapılacak eğitim programı halk eğitim kursları ve belirli zaman aralıklarında verilecek seminerler ile sağlanabilmelidir.

Battalgazi Sur İçi tarihi özellikleri ile birçok kültürel değeri bünyesinde barındırmaktadır. Özellikle dini açıdan değerlendirildiğinde birçok cami, mescit, kümbet, ziyaret, tarihi mezarlık gibi dini unsur sur ve çevresinde yer almaktadır. Bu durum bölgenin dini turizm açısından da gelişme gösterebileceğinin önünü açmaktadır. Fakat bölgenin bu özelliği genel bir bakışta anlaşılmamakla birlikte bölge halkı tarafından da bu durumun farkındalığı net olarak anlaşılmamaktadır. Bu nedenle bölgenin dini unsurları tanımlanmalı ve tanıtımlarının yapılması, televizyon, radyo, gazete, yerel ve merkezi yayınlar aracılığı ile sağlanabilmelidir.

Alan incelemelerinde ve anket çalışmasında elde edilen veriler Battalgazi' de sosyal aktivitelerin çok yetersiz düzeyde olduğunu ve akşamları ise herhangi bir aktivitenin olmadığını göstermektedir. Bu nedenle bölgeyi kapsayacak aktiviteler gün içinde ve akşam saatlerinde bölge halkına sunulmalıdır. Aktiviteler park, yürüyüş, açık spor alanları gibi açık alan aktiviteleri ve kafeterya, kütüphane, halk eğitim kursları, spor ve eğlence mekanları gibi kapalı alanlar bölgedeki sosyal gelişim için önemli faktörlerdir.

Fiziksel olarak araştırmalar sonucunda bakımsız çevre, yapısal bozukluk, çarpık kentleşme, alt yapı yetersizliği, yol ve otopark alanı yetersizliği gibi sorunlar bölgenin tamamını kapsamaktadır. Yapılacak olan çalışmalar birbirine entegre olacak şekilde stratejiler belirlenerek yapılmalıdır. Öncelikli olarak bu stratejilerde öncelik sonralık belirlenerek iş akış şemasının hazırlanması önemli olmaktadır. Bu stratejiler;

1: Yapılacak çalışma bölgenin tamamını kapsayacak şekilde olacaktır,

2: Projeler etaplar halinde uygulamaya konulacak, uygulama denetçileri etap çalışmalarını ona göre takip edecektir,

3: Bütünsel ölçekte jeolojik, demografik, fiziksel analizler yapılacak bölgenin hali hazır projeleri çıkarılacaktır,

4: Bölgenin odak noktaları belirlenecek bu odak noktalarına yönelik özel projeler hazırlanacaktır,

5: Alt yapı sistemleri su, elektrik, doğalgaz, kanalizasyon, yağmur giderleri tamamıyla analiz edilecek eksik olan kısımlar tamamlanacaktır,

6: Yol ve kaldırımlar analiz edilecek tarihi dokuya uygun olmayan malzemelerden arındırılarak yerine tarihi dokuya uygun şekilde zemin kaplamaları yapılacaktır,

7: Bölge içinde önemli trafik aksları belirlenecek tıkanan yollar ve otoparklara alternatif alanlar oluşturulacaktır,

8: Sokak sağlıklılaştırması yapılacak fakat sağlıklılaştırma çalışmaları yapılmadan önce yapının fiziki testleri yapılacak, onarım ve rehabilitasyon gerektiren yapılar öncelikle restorasyon ve tadilat uygulamaları yapılacaktır,

9: Yapılacak olan restorasyon ve tadilat çalışmaları yapıya ve çevresindeki tarihi unsurlara saygılı bir şekilde yapılacaktır,

10: Yapılarda bulunan muhdes ekler kaldırılacak mümkünse bu durumu karşılayacak öneriler sunulacaktır,

11: Bölge gelişimine yönelik yeni yapılaşmaya uygun alanlar gerekli zemin araştırması ve sismik raporlar sonucunda belirlenecek, bu alanlarda yapılacak yeni yapılar bulunduğu bölgenin tarihi dokusuyla uyumlu şekilde projelendirilecek ve hem projelendirme hem uygulama aşamasında idarenin kuracak olduğu komisyon tarafından takip edilecektir,

12: Eskime özelliği olan yapılar belirlenecek sorunun temeline inilerek rehabilite edilecektir,

13: Tarihi yapı özelliğine sahip olup işlevini yerine getiremeyen yapılara çağdaş işlevlere cevap verecek yapının dokusuna ve özelliklerine zarar vermeyecek şekilde sürekliliğini sağlayacak yeni işlevler kazandırılacaktır,

14: Bölgede varlığı bilinen veya kalıntıları bulunan yapılar araştırılacak, tescilleri yapılacak, hakkında yeterli veriye ulaşılanlar topluma kazandırılacaktır,

15: Tüm bu çalışmalar yapılırken yerel kimlik ve unsurların zarar görmemesi sağlanacaktır.

Ekonomik gelişimin sağlanması tarihi kent alanlarının cazibesinin artmasına ve hizmetlerin daha iyi bir şekilde gerçekleştirilmesine katkı sağlamakta ve bölgenin tarihi dokusunun bölge halkı tarafından benimsenmesini sağlamaktadır. Bu nedenle bölgenin ekonomik düzeyini artırılmasına yönelik stratejilerin sağlanması gerekmektedir. Bu stratejiler aşağıdaki gibi sıralanabilir,

1: Tarihi dokuya yönelik turizmi geliştirmek amacıyla reklam ve belgesellerle bölge tanıtımı yapılmalıdır,

2: Bölgeye turizm danışma merkezleri oluşturulmalı, tur şirketleri ile görüşmeler yapılarak tur güzergahları düzenlenmelidir,

3: Ulaşım olanaklarını sağlayan otobüs, dolmuş gibi hizmetler geliştirilmelidir,

4: Bölgeye 4 km uzakta bulunan Malatya' nın ilk yerleşim yeri olan Aslantepesi ile ilişki sağlanarak turizm faaliyetlerinin beraber gerçekleştirilmesi sağlanabilmelidir,

5: Bölgede işlevsel çeşitlilik sağlanmalı, turizmin yanında spor, etkinlik ve eğlence faaliyetleri bölge çevresinde şekillendirilmelidir,

6: Bölgeye özel yöresel lezzetler ve yöresel ürünler tespit edilerek bu ürünlerin tanıtılması ve ürün satış noktaları oluşturulmalıdır,

7: Oluşturulacak sosyal ve kültürel alanlar bölge halkıyla birlikte yerli ve yabancı turistlere hitap edecek şekilde düzenlenmelidir.

Battalgazi Sur İçi bölgesi incelendiğinde idari faaliyetlerin ve kurumlar arası ilişkilerin yetersiz kaldığı gözlemlenmiş, anket araştırmasında çıkan sonuçlar bu durumu desteklemiştir. İdari ilişkilerin istenilen düzeyde gerçekleştirilememesi yapılan çalışmalar belirli bir düzeyde kalmasına neden olmakta ve yapılan çalışmaların istenilen başarıya ulaşmasını engellemektedir. Ayrıca yapılan çalışmalar konusunda sivil toplum örgütleri yetersiz olduğu ve kullanıcıların da çalışmalarda bir etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumlar karşısında çalışmaların her ne kadar başarıya ulaştırılması istense de eksikliklerin önüne geçilememesine neden olmaktadır. Bu nedenle projelerde organizasyonunun sağlanması şu stratejilerle oluşturulabileceği öngörülmektedir;

1: Kamu kurum ve kuruluşları arasında iş ortaklığı sağlanmalıdır,

2: Sivil toplum kuruluşları yaygınlaştırılmalıdır,

3: Katılımcı bir strateji uygulanarak kullanıcılar sürece dahil edilmelidir,

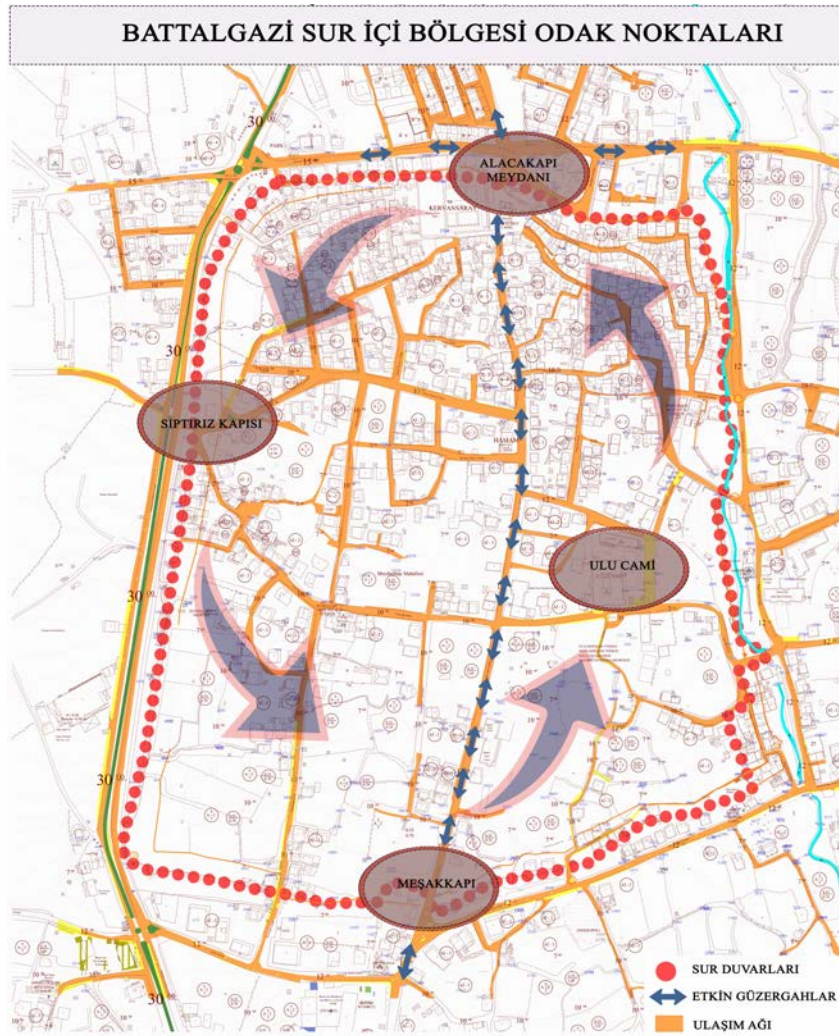
4: Konu hakkında uzman kişilerin sürece dahil edilmesi sağlanmalıdır,

5: Finansal kaynaklar geliştirilmeli ve ulusal finans kaynaklarına yönelik projeler geliştirilmelidir.

Yapılan araştırmalar sonucunda Battalgazi Sur İçi Bölgesi' ne yönelik yapılacak olan yenileme çalışması geniş kapsamlı bir şekilde projelendirilmesi ve mümkün olan en kısa sürede uygulamaların programlı olarak başlatılması önem arz etmektedir. Ülkemizde tarihi kent merkezlerinin önemli örneklerinden biri olan bu eski kent merkezinin topluma yeniden kazandırılması toplumun kültürel hafızasının canlandırılmasında ve kimlik bilincinin yerine getirilmesinde önemli bir unsur olmaktadır.

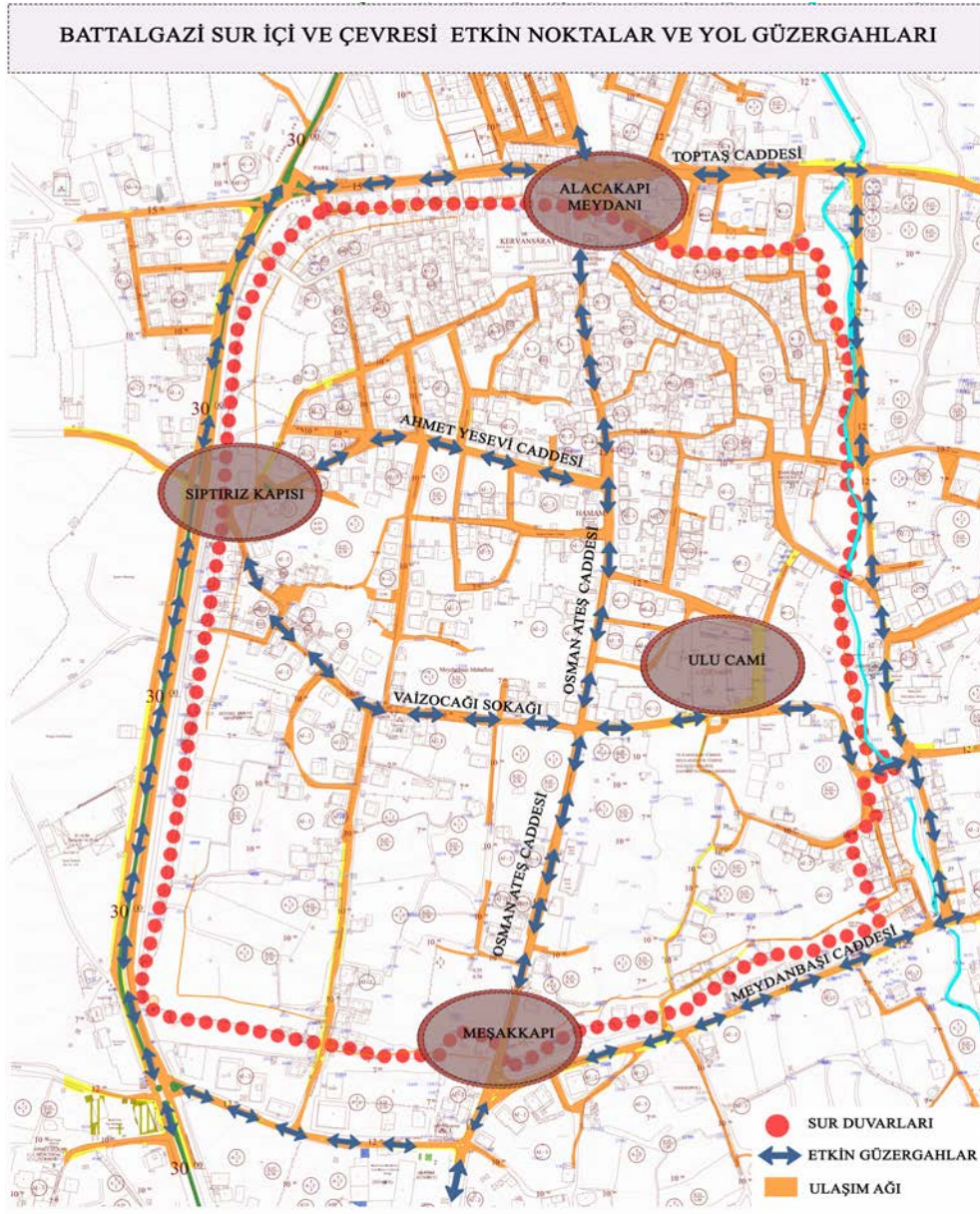
Battalgazi sur içi bölgesine dair fiziki öneriler

Battalgazi Sur İçi önemli odak noktaları olarak değerlendirildiğinde öncelikle halkın genel ihtiyaçlarını mümkün mertebe karşıladığı ve Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı' nın da burada olması nedeniyle aynı zamanda turistik alan haline gelen Alacakapı meydanı gelmektedir. İkinci olarak Selçuklu dönemi eseri olan Ulu Camii ve çevresinde bulunan şahabiyye-i Kübra Medresesi, Halfetih Minaresi, türbe gibi tarihi doku kalıntılarıyla dini ve tarih turizmi açısından önemli olan bölge yer almaktadır. Bunlardan sonra ise Battalgazi sur kapısı olan Sıptırız kapısı kapısı gelmektedir. Bu kapının önemi yakın zamanda restore edilerek surların on bir kapısından ayakta olan tek kapı olmasıdır . Daha sonra ise Meşakkapı olarak bilinen Battalgazi' nin önemli kapılarından biri olan alandır. Özelliği çevresinde bulunan dini yapılar ve sur kalıntılarının belirgin olmasının yanında Malatya merkezinden gelindiğinde en önemli geçiş alanı olmasıdır (şekil 5.1).

Şekil 5.1. Battalgazi (Eski Malatya) odak noktaları ve etkileşimi

Battalgazi Sur İçi ve Çevresi’ de bulunan alanda ana yol güzergahları incelendiğinde sur çevresini saran yollar aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Sur içinde ise en aktif cadde Meşakkapı başlayarak Alacakapı’ yı birbirine bağlayan Osman Ateş Caddesi olarak bilinen caddedir. Buna ek olarak bu caddeyi Sıptırız kapısına bağlayan Ahmet Yesevi Caddesi ve Ulu Camiyi Sıptırız kapısına bağlayan Vaizocağı Sokağı önemli ulaşım ağlarıdır (Şekil 5.2).

Şekil 5.2. Battalgazi (Eski Malatya) etkin yol gösterimi

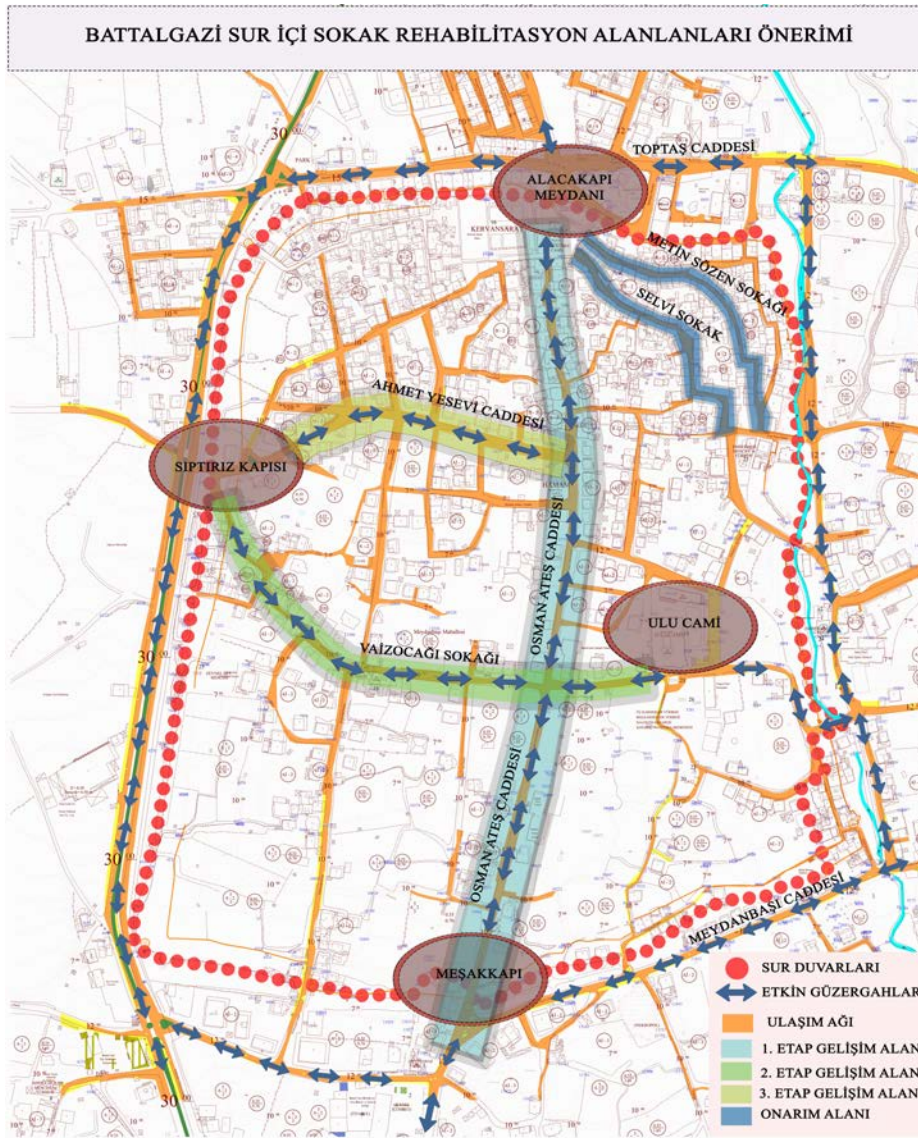
Sur İçi' ne yönelik çalışmalar için dünya üzerinde tarihi kent merkezlerinde yaygın olarak kullanılan sokak sağlıklılaştırması öngörülmektedir. Önerilen bu fikir etaplar halinde değerlendirilmiş Metin Sözen Sokağı ve çevresinde sağlıklılaştırma çalışmaları öngörülmüştür (Şekil 5.3). Bu alanın seçilme nedeni sokak ve çevresinde daha önce bir sağlıklılaştırma çalışması yapılmış olması yatmaktadır. Yapılan sağlıklılaştırma çalışmasının 2021 Sivrice depremi ile birlikte birçok yapının zarar görmesiyle önemini yitirmiştir. Bölgede konaklayan halkın büyük bölümü deprem maduriyetini yaşayarak evlerinden olmuştur. Bu nedenle alanda kapsamlı bir değerlendirme gerekmektedir. Yapılması gereken çalışmada yıkılan yapıların yerine Eski Malatya geleneksel konut yapısına uygun olarak geleneksel malzeme ile modern

tekniklerin bir arada uygulandığı konutlar inşa edilmesi mevcut yapılara ise güçlendirme çalışmaları yapılması öngörülmektedir.

Metin Sözen Sokağı ile birlikte hem sur içine hem de çevre mahallelere hizmet eden Alacakapı Meydanı da zaman içinde önemini yitirmiş depremle birlikte iyice çöküntü haline gelmiş gelmiştir. Meydan olma özelliğini yitirmeye yüz tutmuş bu alanda ticari faaliyetler gerçekleştirilmeye çalışılmakta ve sosyal alan olarak kullanılan tek alandır. Ayrıca esnafın büyük kısmı konteyner içinde zor şartlarda faaliyet gerçekleştirmektedir. Bu nedenle meydana bölgenin mimari dokusuna uygun ticari yapıların inşa edilmesi ve bu alanda toplanma alanı ve sosyal mekanların çözümlenmesi öngörülmektedir.

Osman Ateş Caddesi'nde sokak sağlıklılaştırması yapılmadan önce yapılara yönelik fiziksel testlerin yapılması onarım rehabilitasyon gerektiren yapıların rehabilite edilmesi gerekmektedir. Rehabilitasyon çalışmasının ardından sokak sağlıklılaştırması bölgenin ve Tarihi Malatya Evleri' nin özgün dokusuna göre yapılmalıdır. Yapılacak olan sağlıklılaştırma çalışmasında alanda bulunan boş arsalar üzerinde zemin araştırmaları yapılmalı arkeolojik eserler tespit edilerek gün yüzüne çıkarılmalıdır. Zemininde her hangi bir kalıntı bulunmayan alanlar özgün dokuya uygun olarak ilgili kurumların kontrolünde sosyal alanlar, konut ve ticari alanlar şeklinde imar edilmelidir. Ulaşım, teknik alt yapı, otopark, duraklar tasarıma dahil edilmelidir. Bununla birlikte Metin Sözen Sokağı ve Selvi Sokakta sokak sağlıklılaştırmaları yapıların onarılması ve yıkılan yapıların aslına uygun şekilde yeniden inşa edilmesi sonrasında tekrardan gerçekleştirilmesi öngörülmüştür.

Sonraki çalışmalarda Vaizocağı sokağı ve Ahmet Yesevi Caddesi aynı doğrultuda çalışılmalı ve bu şekilde ilerleyerek alanın bütününe kapsmalıdır.

Şekil 5.3. Battalgazi (Eski Malatya) rehabilitasyon alanı önerisi

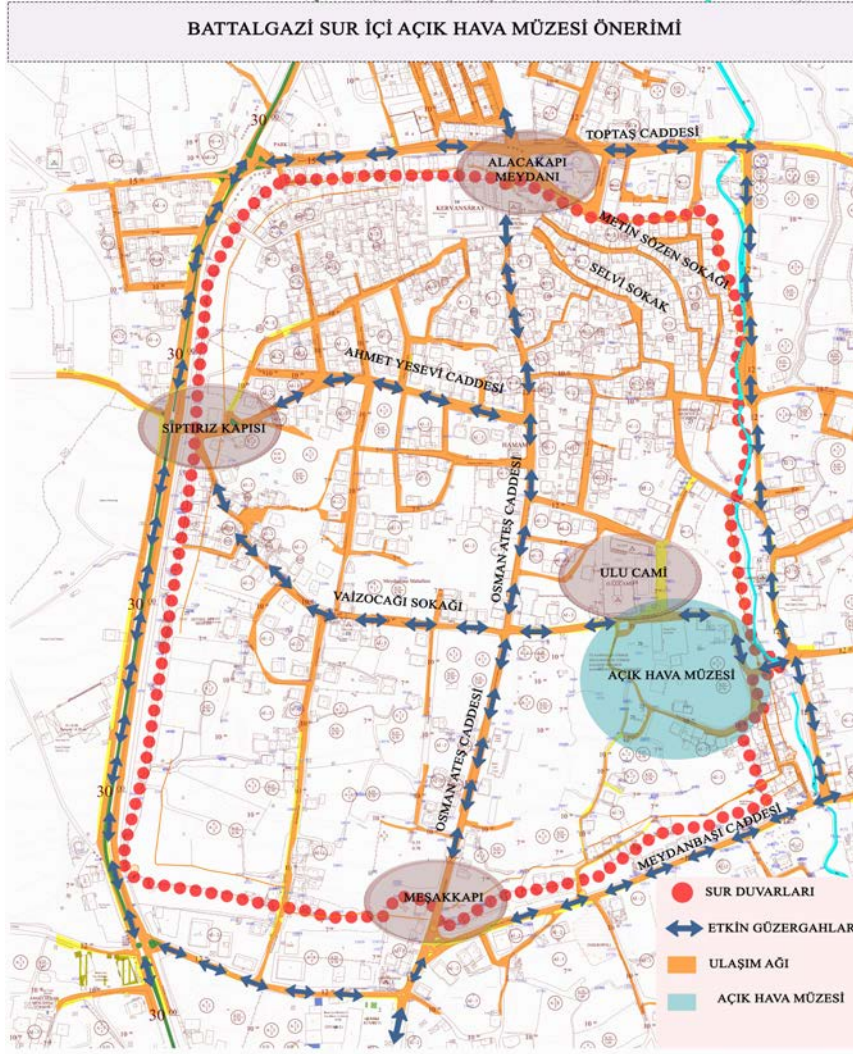
Sur çevresi Battalgazi Koruma Planında (KAİP) 30 metre mesafeye kadar korunması fikri alınmıştır. Fakat sur çevresinde ve sur üzerinde yapılar kullanılmaya devam etmektedir. KAİP planına bakıldığında sur çevresi genellikle yeşil alan şeklinde planlandığı görülmektedir. Fakat alan analizlerinde surların dış çeperlerinin atıl durumda olduğu görülmektedir. Surların tarihi önemi ve fiziksel yapısı sur çevresinde yeşil bir bant oluşturmaya elverişli bir alan özelliği kazandırmaktadır. Bu nedenle önerilecek olan planlamada surları çevresini saran bireylerin spor, etkinlik, bisiklet sürme, gibi fiziksel gereksinimlerini karşıladığı ve bununla birlikte tarihi doğayı hissettiği sosyal ve kültürel bir bant önerilmektedir (Şekil 5.4). Bu bağlamda surların özgün dokusuna göre restore edilmesi; bakım, onarım, temizlik, bütünleme gibi çalışmaların yapılması, surların doğu cephesinde yer alan tarihi derme kanalının ıslah

edilerek etrafında insanların sosyal aktivitelerini gerçekleştirdiği alan haline getirileceği peyzaj alanları sert zemin yumuşak zemin olacak şekilde öngörülmektedir.

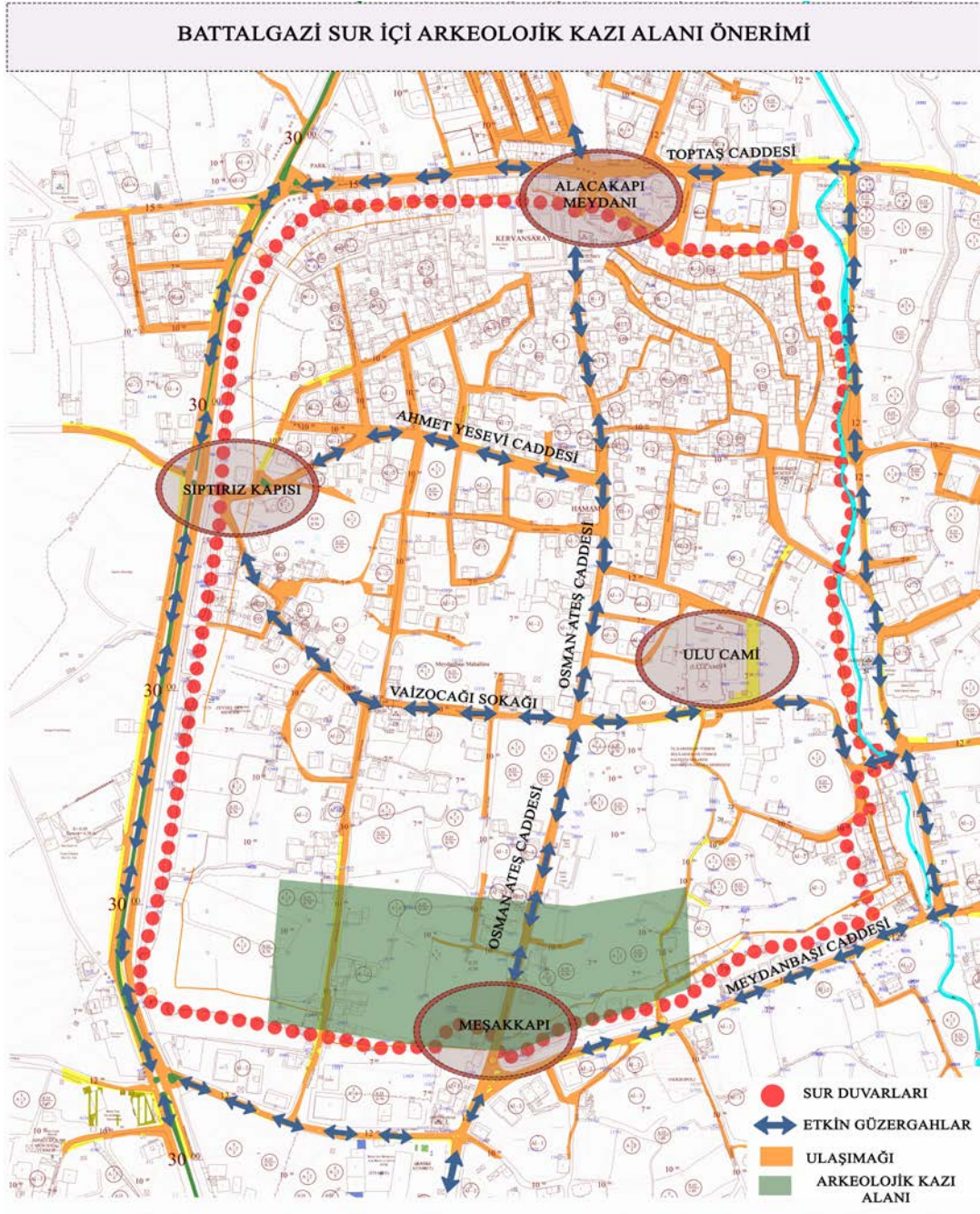
Şekil 5.4. Battalgazi (Eski Malatya) sosyal alan önerisi

Sur İçi Ulu Camii ve çevresi mutlak bir arkeolojik sit alanı olma özelliği taşımaktadır. Ulu Cami çevresinde yer alan Sahabiyye-i Kübra medresesine ait kalıntılar, hemen yanında Halfeti minaresi, Üç Kardeşler Türbesi, Beş Kardeşler Türbesi, Bedesten gibi birçok kalıntı bulunduran bu alanda Müze Müdürlüğü tarafından kazı çalışmaları başlamıştır. İncelemeler doğrultusunda tarihi dokunu en yaygın olduğu bu alanda yapı kalıntılarının gün yüzüne çıkarılması restitüsyon verileri bulunan yapıların aslına uygun olarak yeniden inşa edilmesi yeterli veriye sahip olmayan eserlerin ise mevcut şekilde koruma altına alınarak sergilenmesi öngörülmektedir (Şekil 5.5).

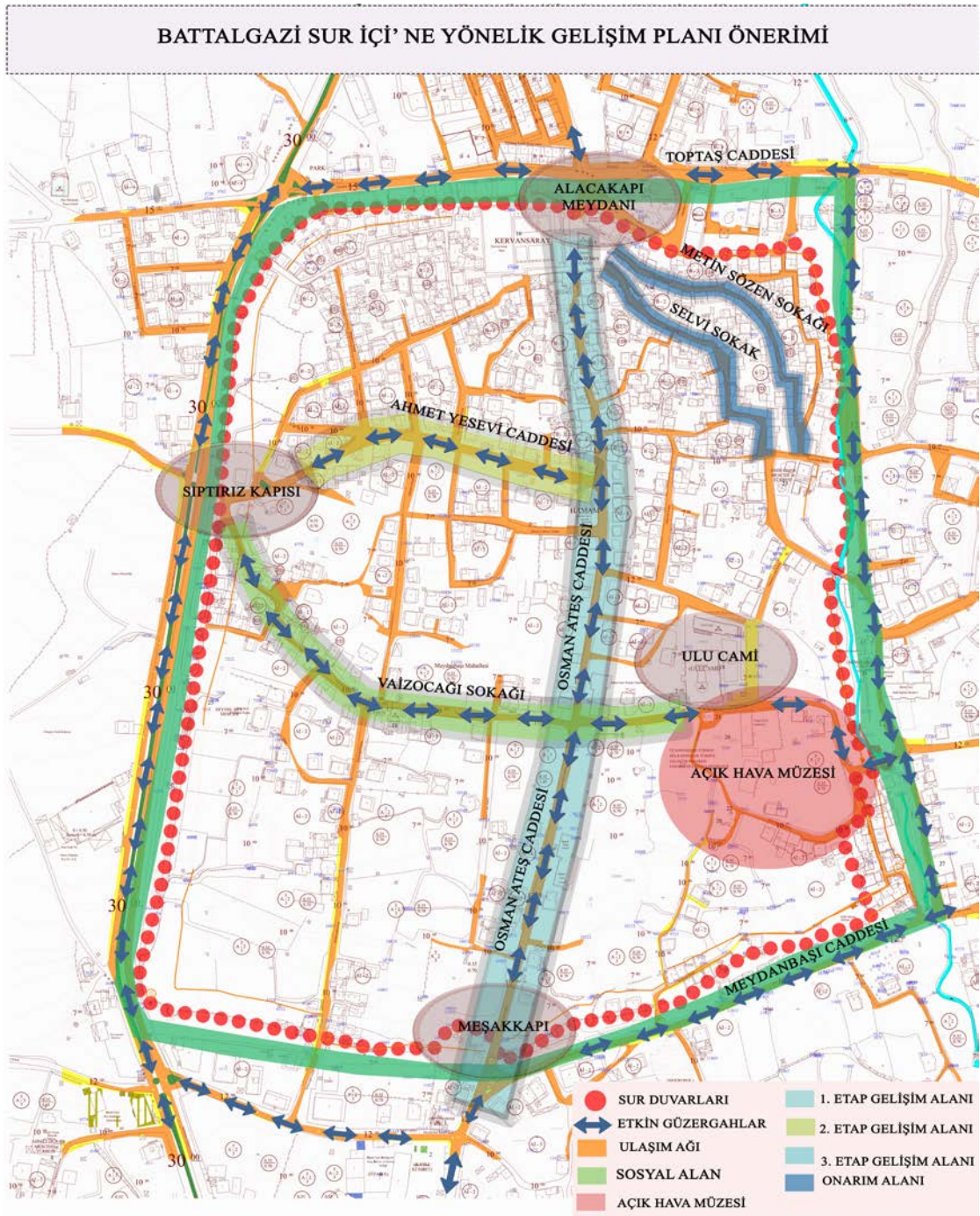

Şekil 5.5. Battalgazi (Eski Malatya) açık hava müzesi önerisi

Arazi araştırmalarında ve kaynak araştırmalarında Battalgazi Surları güney cephesinde bulunan, Delaporte' ye göre imparator ve üst (Avam) tabakasının olduğu Ana Kale, Gabriel' e göre Harabe olarak ifade edilen alan içim günümüzde Ahmedek Kalesi olarak adlandırılan alanda kazı çalışmaları öngörülmektedir. Ayrıca Meşakkapı'nın doğusunda yer alıp hamam olduğu düşünülen üç tonoz kalıntısı olan bölgenin de kazı çalışmalarına dahil edilmesi öngörülmektedir (Şekil 5.6).

Şekil 5.6. Battalgazi (Eski Malatya) arkeolojik kazı alanı önerisi

Şekil 5.7. Battalgazi sur içi kentsel yenileme ve kentsel canlandırma önerileri

Cittaslow (Sakin şehir) kavramının Battalgazi açısından değerlendirilmesi

Battalgazi' nin kuruluş amacı olan insanların bir arada güven içinde yaşadıkları yer olmaktan çıkmasıyla, insanların daha hızlı hareket ettikleri alana dönüştürülme yoluna gidilmektedir. Komşuluk ve dostluk ilişkilerinin henüz tam anlamıyla yitirmemiş olması, yerel faaliyetlerinin bir kısmına devam edebilmesiyle bu dönüşümü ertelemektedir. Fakat insanların hızlı yaşama isteği sosyal ve kültürel ilişkilerin önüne

geçerek tüketim odaklı yaşamının önüne açmaktadır. Tüketim odaklı yaşamının insanlara mutluluk ve huzur vermediği anlaşılması üzerine Cittaslow (Sakin Şehir) düşüncesi ortaya çıkarılmıştır. Düşüncenin amacı küreselleşmenin kentlerin dokusunu ve yaşam tarzını standartlaştırmasını engelleyerek yerel özelliklerini devamlılığını sağlamaktır (Ananim 8).

Cittaslow (Sakin Şehir) felsefesi; yaşamaktan zevk alınacak kadar bir hızlılıkta yaşamayı savunmaktadır. Amacı insanların birbirleriyle iletişim kurabildiği, sosyalleşebildiği, kendine yeten, sürdürülebilir, el sanatlarına, doğasına, gelenek ve göreneklerine sahip çıkabilen ama aynı zamanda alt yapı sorunları olmayan, yenilenebilir enerji kaynakları kullanan, teknolojinin kolaylıklarından yararlanan kentlerin gerçek bir alternatif olabileceğini düşüncesini savunmaktadır (Ananim 8).

Sakin şehirlerin ortak özellikleri ve Battalgazi açısından değerlendirilmesi;

- Geleneksel mimariyi ve şehrin dokusunu korumalıdır.

Bu kapsamda değerlendirme yapıldığında geleneksel mimarinin korunması ve yaşatılması Battalgazi için vazgeçilmez bir önem taşıdığı yapılan çalışma sonucunda ortaya çıkmıştır.

- Yerel tat, zanaat ve sanatlarını kuşaktan kuşağa aktarmalıdır.

Malatya'nın yöresel ürünlerinin satıldığı ve el sanatlarının yapıldığı mekanlar bu alanda oluşturulmalıdır.

- Gürültü ve hava kirliliği önlenmeye çalışılmalıdır.

Bu doğrultuda Battalgazi çevresinde bulunan fabrikalar ve işletmeler uygun bir bölgeye nakledilmesi önem kazanmaktadır. Ayrıca taşıt trafiğinin getirdiği gürültü ve egzoz salınımı trafiğin mümkün olduğunca bölge dışına taşınması ile engellenmelidir.

- Taşıt trafiğinin azaltılmasına ve yayalaştırmanın artırılmasına özen gösterilmelidir.

Bölgede yaşanan araç yoğunlu azaltmaya yönelik çalışmalar yapılmalı yaya olarak tüm alanı gezebilecek rotalar ve yaya yolları oluşturulmalıdır.

- Organik tarım desteklenmelidir. Beslenmede fast food yerine yerel ürünler tercih edilmelidir.

Tarım yönünden değerlendirildiğinde sur içi ve çevresi oldukça önemli tarım alanlarını barındırmaktadır. Bu nedenle organik tarım konusunda çalışmaların geliştirilmesiyle verimlilik artırılmalıdır.

- Misafirperverlikler öne çıkarılmalıdır.
- Hava kalitesi yüksek ve yenilenebilir enerji kullanılmalıdır.

Malatya güneşlenme süresi yüksek olan şehirlerden biridir. Bu kapsamda Battalgazi için uygulanacak projelerde evlerin çatıları güneş enerjisinin elektriğe dönüştürmesinde elverişli bir iklime sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle yapılacak mimari unsurların iklime elverişli ve doğaya zarar vermeyen enerji kaynaklarıyla birlikte düşünülmesi gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Anonim, 2006, Tarım istatistikleri özeti, DİE Yayınları, No;12, Ankara, 22-23.
- Anonim, 2010, Battalgazi III. Derece Arkeolojik Sit ve Etkileşim Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı'nın (KAİP) Araştırma Raporu
- Anonim, 1964, Venedik Tüzüğü, Venedik, 5
- Anonim, 2002, Türkiye'de Tarihi Kent Dokularının Korunması ve Geleceğe Taşınması Sempozyumu, Kültür Bakanlığı Yayınları, Akara, 135-137
- Anonim, 2002, Türkiye'de Tarihi Kent Dokularının Korunması ve Geleceğe Taşınması Sempozyumu Sonuç Raporu, Akara, 139-140
- Anonim 1, 2008: *Battalgazi Kültür Envanteri 2008*, Battalgazi Belediye Başkanlığı, Malatya
- Anonim 2, Yayın Kurulu., "İlimiz Malatya", *Özgül Yayınları*, Isparta, 22 (1988).
- Anonim 3, Malatya Kültür Envanteri Malatya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü 2014
- Anonim 4, <https://www.utta.com.tr/plan-ve-projeler/battalgazi-malatya-arkeolojik-sit-alanina-ait-kaip-2010#galeri-2>
- Anonim 5, <https://www.utta.com.tr/plan-ve-projeler/battalgazi-malatya-arkeolojik-sit-alanina-ait-kaip-2010>
- Anonim 6, Battalgazi Kültür Envanteri 2016
- Anonim 7, Malatya Kültür Envanteri 2021
- Anonim 8, <https://cittaslowturkiye.org/>
- Anonim, 2021, Bütüncül Kentsel Korumada Bologna Ve Verona Örnekleri <https://www.cekulvakfi.org.tr/makale/butuncul-kentsel-korumada-bologna-ve-verona-ornekleri> (Erişim Tarihi 19.12.2012)
- Anonim, 2008: *Battalgazi Kültür Envanteri 2008*, Battalgazi Belediye Başkanlığı, Malatya.
- Anonim, 2008, <https://artibirproje.com/projeler/beypazari-tarihi-carsi-sokaklari-sokak-sagliklastirma-projesi/> (Erişim Tarihi 19.12.2012)

- Anonim, 2014, Malatya Kültür Envanteri Malatya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü 2014, (<https://malatya.ktb.gov.tr/TR-58263/tarihce.html>) (Erişim Tarihi 19.12.2012)
- Anonymous, 1989, Farm accountancy data network, an A-Z of methodology” Commission Report of the EC, Brussels, 16-19.
- Anonymous 1, <http://www.icomos.org.tr/hakkinda.php>
- Ahunbay,Z. (1996).*Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon* (2. Baskı).YEM (Yapı Endüstri Merkezi) Yayınları.
- AKTUR,H. Ocak 2010, Ali Saim ÜLGEN Arşivi Üzerinde Erken Cumhuriyet Döneminin Türk Mimarisi’ne Bakışı: Malatya Ulu Camisi Örneği, İSTANBUL
- Akkar, Z.M., 2006, Kentsel dönüşüm üzerine Batı’daki kavramlar, tanımlar, süreçler veTürkiye, *Planlama Dergisi*, 2006/2, s.29,30
- Andersen, H. S. Ve Leather, P. 1998, Housing Renewal İn Europe, *The Policy Pres*, London
- Andersen, H. S. Ve Leather, P. 1998, Housing Renewal İn Europe, *The Policy Pres*, London
- Arabacıoğlu, Aydemir, 2007, Tarihi Çevrelerde Yeniden Değerlendirme Kavramı, İstanbul
- Bilsel, G. , Polat, E. , Yılmaz, N. (2003). *Değişim- Dönüşüm Sürecinde ‘Kimlik Arayışları’ ve ‘Kentsel Yenileşme’ Kavramı*. Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Ankara, TMMOB Şehir Plancılar Odası.
- Binan, C. 1999. Mimari Koruma Alanında Venedik Tüzüğü’nden Günümüze Düşünsel Gelişmenin Uluslararası Evrim Süreci, Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi, Yayın No:489, 6-108, İstanbul.
- Carmon, N., 1999, Three generations of urban renewal policies: analysis and policy implications, *Geoforum 30 1999*, 145-158
- Çalışkan, S. (2009). Tarihi Konut İşletmeciliği ve Kültür Turizmi İlişkisi Beypazarı Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Çalışkan, S. (2009). Tarihi Konut İşletmeciliği ve Kültür Turizmi İlişkisi Beypazarı Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çeçener, B. 1992. Ülkemizde Taşınmaz Kültür ve Doğa Varlıklarını Koruma Olayı ve Bu Konuda Bazı Eleştirel Görüşler, *Ege Mimarlık Dergisi*, Sayı:2, 47, İzmir.

- Çelik, Yazgan, 2007, Kentsel Peyzaj Tasarımı Kapsamında Tarihi Çevre Korumaya Yönelik Yasa Ve Yönetmeliklerin İrdelenmesi, Bartın
- D.E.Ü., Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, 1999. *İzmir Kemeraltı Perakende Ticaret Araştırması*, Yayınlanmamış Araştırma Raporu, Temmuz-1999, İzmir.
- Dinçer, D. 2007. *Tarihi Yarımada Sempozyumu*, İTÜ / İstanbul, Türkiye, 15-16 Kasım.
- Durgun, Y. 2006 'Geleneksel Malatya Evleri Üzerine Bir İnceleme' Ankara.
- Ecemiş Kılıç, Aydoğan, 2007, Katılımcı Bir Kentsel Koruma Projesi: İzmir-Kemeraltı Tarihi Kent Merkezi, İzmir
- Elephant and Castle Regeneration Partnership 2002, Elephant and Castle Delivery Plan 2002-2003, London
- Ergün, Nilgün, 2006, "Gentrification Kuramlarının İstanbul'da Uygulanabilirliği", *İstanbul'da Soylulaştırma Eski Kentin Yeni Sahipleri*, Derleyenler David Behar, Tolga İslam, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul
- Ergün, Nilgün, "Gentrification in Istanbul" *Cities* Vol 21, No 5,
- Eskici, Bekir, 2006: "*Malatya*", *Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Uygarlığı*, Cilt 2, s. 263–265, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Gabriel, Albert, 1958: *Une Capitale Turque*, Brousse, Paris.
- Gabriel, Albert, 1940: *Voyages Archéologiques Dans La Turquie Orientale*, Paris.
- Gabriel, Albert, 1943: "Tarihi Âbidelerin Tasnif ve Muhafazası", *Anıtların Korunması ve Onarılması I*, s. XXI–XXIV, Maarif Matbaası, Ankara.
- Gabriel, Albert, 1931: *Monuments Turc d'Anatolie*, Paris.
- Gabriel, Albert, 1926: *Les mosquées de Constantinople*, P. Geuthner, Paris. Giray, Kıymet, 2003: "1920'li Yıllarda Sanat Politikası ve Yurtdışına Gönderilen Sanatçılar", 80. Yılında Cumhuriyet'in Türkiye Kültürü, TMMOB Mimarlar Odası v
- Gögebakan, Gökür, 2003: "*Malatya*", *İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 27, s. 468–473 Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara.
- Gögebakan, Gökür, 2004: *Fotoğraflarla Geçmişte Malatya*, Malatya Belediyesi Yayınları, Malatya.

- Gögebakan, Gökür, 2003: “*Malatya*”, İslâm Ansiklopedisi, Cilt 27, s. 468–473 Türkiye Diyanet Vakfı, Ankara. Sevgen, N.1956, ‘Anadolu Kaleleri’, *Dogus Basımevi*, Ankara .
- Görgülü, Z. 2005. Kentsel Dönüşüm Kentsel Rantın Yeni Adı Olmamalı, <http://Www.Tarihikentlerbirliği.Org/İcerik/Haberdetay.Asp?Newsıd=99>, 2008.
- Gürel, N. 2008 Çağdaş İkon Yapılarda Kentsel Yenileme Sürecindeki Yerler İspanya Örneği Bilbao ve Valencia Kentleri, İstanbul
- Görmüş, S. Yılmaz, B. Cengiz, S. Ocak 2019 Eski Kent Merkezlerinde Dönüşüm ve Kentsel Tasarım Vizyonu: Malatya Battalgazi Suriçi Örneği
- ISUEP 2018 Uluslararası Kentleşme ve Çevre Sorunları Sempozyumu: Değişim/Dönüşüm/Özgünlük 28-30 Haziran 2018 Anadolu Üniversitesi – ESKİŞEHİR
- İslam, T, 2006, “Merkezin Dışında İstanbul’da Soylulaştırma”, *İstanbul’da Soylulaştırma Eski Kentin Yeni Sahipleri* içinde. Derleyenler David Behar, Tolga İslam, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul
- İslam, T, 11-13 Haziran 2003, “Galata’da Soylulaştırma: Soylulaştırıcıların Demografik ve Kültürel Özellikleri Üzerine Bir Çalışma”, TBMOB Şehir Plancıları Odası Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, YTÜ Yayınları, İstanbul
- Karaaslan, Ç. 2010 Tarihi Kentlerde Kimliksizleşme Sorunu ve Bir Çözüm Yolu Olarak Kentsel Canlandırma Projeleri. Ankara
- Keskin, D/Sürat, Ö./Yıldırım, Ö.2003, “ Londra’nın Sürdürülebilir Kentsel Yenileşme Deneyiminden, Türkiye Ve İstanbul Özelinde Yenileşme Çalışmalarında Nasıl Faydalanılabilir? ”, *Kentsel Dönüşüm Sempozyumu*, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Keser, 2010, Kentsel Yenileme Alanlarının Belirleme ve Uygulama Süreçlerini İncelenmesi, Yenikapı Yenileme Alanı Örneği. İstanbul
- Kılıç, S., Aydoğan, M., 2006. ‘Tarihi Kent Merkezlerinin Kültür Turizmi Potansiyellerinin Koruma Amaçlı Kullanımı Kemeraltı (İzmir) Çarşısı Örneği’, *Turizm ve Mimarlık Sempozyumu*, Antalya Mimarlar Odası Yayını, Antalya.
- Kırımhan, Metin, 1990, Battalgazi’de (Eskimalatya) Nüfus ve Yerleşme, Elazığ
- Lynch, K. 2011 Kent İmgesi (3. Basım) İş Bankası Kültür Yayınları
- Lichfield, 1992 Urban Regeneration In The 1990s. London Planning Advisory Comminttee, London
- Okuyucu, A. (2011). Osmaneli İlçe Merkezinde Kültürel Mirasın Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanımına Yönelik Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Oruç, G. D. 2004 Şehir Eski Merkezlerinde Mekansal Değişim ve Yeniden Canlandırma Stratejileri: 'İstanbul Tarihi Yarımada Eminönü Örneği'. İstanbul
- Özden, P. P. 2001 Kentsel Yenileme Uygulamalarında Yerel Yönetimlerin Rolü Üzerine Düşünceler Ve İstanbul Örneği, Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, Ekim 2000-Mart 2001, Sayı: 23-24, s.255-269
- Özden, P. P. , 2002 "Yasal ve Yönetimsel Boyutlarıyla Şehir Yenileme Planlaması ve Uygulaması", İstanbul
- Özden, P. (Ed). 2005 Tarihi Kent Merkezinde Yenileme: Beklentiler, Sorunlar, Uygulamalar. İstanbul
- Özden, P.P., 2008, Kentsel Yenileme, *İmge Kitabevi Yayınları*, s.74-75, 142-143, Ankara.
- Polat, Y., 2014 Türkiye'de Kentsel Dönüşüm Politikaları: Malatya Örneği'nde Kentsel Mekanın Dönüşümü
- Roberts, P., 2000, The evolution, definition and purpose of urban regeneration, Roberts, P. and Sykes, H. eds., *Urban Regeneration: A Handbook*, Sage Publications, London.
- Roberts, P. and Sykes, H. eds. 2000, *Urban Regeneration: A Handbook*, Sage Publications, London.
- Sever,R. 2016, Battalgazi (Eski Malatya) İlçesinin Kültürel Peyzajında Tarih ve İnanç Turizmi , Giresun
- Sevgen, N.1956, 'Anadolu Kaleleri', *Dogus Basımevi*, Ankara .
Durgun,Y. 2006 'Geleneksel Malatya Evleri Üzerine Bir İnceleme' Ankara.
- Takano, A. (2008). Türkiye'de Turizm ve Kültür 'Beypazarı'nda Turizm Gelişme Sürecinde Yerli Halk İle Turist Yabancılar Arasındaki Etkileşim Üzerine Etnolojik Bir İnceleme', Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Thorns, D.C., 2004. *Kentlerin Dönüşümü –Kent Teorisi ve Kentsel Yaşam*, Global Yayın Ajansı, İstanbul
- Turan, Osman, 2004: *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Birinci Basım: 1971, Ötüken Neşriyat A.Ş., İstanbul.
- Uysal, Ü. , E. 2006, Soylulaştırma Kuramlarının İstanbul'da Uygulanabilirliği: Cihangir Örneği, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını

- Yazgan, M. E. 1979. Safranbolu Kenti ve Yakın Çevresi Peyzajının Korunması ve Geliştirilmesi Üzerinde Bir Araştırma, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Doktora Tezi (basılmamış), Ankara.
- Yenice, M.S. Mart-2011 Tarihi Kent Merkezlerinde Sürdürülebilir Yenileme İçin Bir Model Önerisi; Konya Örneği, Konya
- Yıldız,H. ,Enlil, Z. 2010 Kentsel Yenileme Ve Dönüşüm: Deneyimler. Mimarlık, 352
- Yinalç, R., Elibüyük, M., 1983 Kanuni Devri Malatya Tahrir Defterleri (1560), Ankara
- Yüksel,İ., 2018, Tarih Öncesi Devirlerde Malatya, Kahramanmaraş
- Zeybek Çetin , R. 2011,Özbek Sönmez, İ. Eylül 2014 Tarihi Kent Merkezlerinde Yeniden Canlandırma Stratejileri. İzmir
- Zeybek Çetin, R. 2012 Tarihi Kent Merkezlerinde Yeniden Canlandırma Politikaları Üzerine Değerlendirme, İzmir Kemeraltı Örneği, İzmir

EKLER**EK-1** Anket soruları 2

MALATYA SUR İÇİ BÖLGESİNİN YAŞAM KOŞULLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ ANKET FORMU					
KONYA TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ - Eylül 2021					
ARAŞTIRMA YÜRÜTÜCÜLERİ:			DR.ÖGR.ÜYESİ S.ARMAĞAN GÜLEÇ KORUMAZ HACI MEHMET AYVALI		
ADINIZ-SOYADINIZ:			TARİH:		
YAŞINIZ:			EĞİTİM DURUMU	☐ OKUR YAZAR	
DOĞUM YERİNİZ:				☐ İLKOKUL MEZUNU	
CİNSİYETİNİZ: ☐ KADIN ☐ ERKEK				☐ LİSE MEZUNU	
EVLİMİSİNİZ: ☐ EVET ☐ HAYIR				☐ ÜNİVERSİTE MEZUNU	
MESLEĞİNİZ NEDİR:				☐ MASTER/DOKTORA	
AİLENİZ KAÇ KİŞİDEN OLUŞMAKTADIR:					
AİLENİZDE ÇALIŞAN KAÇ KİŞİ VARDIR:					
EVİNİZ KİRAMI YOKSA SİZE AİTMİ:					
EVİNİZ KİRAYSA AYLIK KİRA BEDELİNİ BELİRTİRMİSİNİZ:					
NE ZAMANDAN BERİ BURADA OTURUYORSUNUZ BELİRTİRMİSİNİZ:					
EVİNİZDEN MEMNUNMUSUNUZ:					
BU MAHALLEYİ TERCİH ETME SEBEBİNİZ NEDİR:					
KAÇ YILDIR BU MAHALLEDE/BÖLGEDE OTURUYORSUNUZ:					
BU MAHALLEYE/BÖLGEYE NEREDEN GELDİNİZ:					
AYLIK GELİRİNİZ		ÇALIŞMAKTAYSANIZ İŞİNİZE HANGİ VASITAYLA GİDİYORSUNUZ:			
☐ 2 000 TL'DEN AZ		☐ ÖZEL OTOMOBİL			
☐ 2000-3000 TL		☐ OTOBÜS			
☐ 3000-5000 TL		☐ DOLMUŞ/MİNÜBİS			
☐ 5000-10000 TL		☐ TAKSİ			
☐ 10000 TL ve ÜZERİ		☐ YAYA			
BU MAHALLEDE/BÖLGEDE YAŞAMA SEBEBİNİZ HANGİLERİDİR:		☐ KİRALARIN UYGUN OLMASI			
		☐ AİLEVİ NEDENLER			
		☐ EVİN AİLEDEN KALMASI			
		☐ İŞ YERİNE YAKIN OLMASI			
		☐ CAZİP YERLERİNİN OLMASI			
BULUNDUĞUNUZ MAHALLE/BÖLGEDE GÜVENLİK İLE İLGİLİ AŞAĞIDAKİ FORMU DOLDURUNUZ					
	ÇOK GÜVENLİ	AZ GÜVENLİ	GÜVENLİ DEĞİL	FİKRİM YOK	
MAHALLE GÜNDÜZ					
MAHALLE GECE					
PARKLAR GÜNDÜZ					
PARKLAR GECE					

EK-2 Anket soruları 2

BULUNDUĞUNUZ MAHALLE/BÖLGENİN GENEL ÖZELLİKLERİ İLE İLGİLİ AŞAĞIDAKİ FORMU DOLDURUNUZ				
	ÇOK MEMNUNUM	AZ MEMNUNUM	MEMNUN DEĞİLİM	FİKRİM YOK
MAHALLE ORTAMI				
ALIŞVERİŞ OLANAKLARI				
İŞ İMKANLARI				
ALT YAPI SİSTEMLERİ				
EĞİTİM OLANAKLARI				
SAĞLIK KURUMLARI				
KAFE/ RESTORAN YERLERİ				
TRAFİK				
OTOPARK MİKTARI				
BELEDİYE HİZMETLERİ				
AKTİVİTE ALANLARI (YÜRÜYÜŞ, KOŞU, SPOR, EĞLENCE)				
MAHALLENİZDE BOŞ HAREBE DURUMUNDA YAPILAR VARMI VARSA SAYI BİLDİRİNİZ:				
MAHALLENİZDE GECE AKTİVİTELERİ OLUYORMU: ☐ EVET ☐ HAYIR				
BULUNDUĞUNUZ MAHALLE/BÖLGEDE BELEDİYE HİZMETİ İLE İLGİLİ AŞAĞIDAKİ FORMU DOLDURUNUZ				
	ÇOK MEMNUNUM	AZ MEMNUNUM	MEMNUN DEĞİLİM	FİKRİM YOK
MAHALLE ÇÖP TEMİZLİĞİ				
KANALİZASYON				
CADDE SOKAK TEMİZLİĞİ				
YOL HİZMETLERİ				
BULUNDUĞUNUZ MAHALLE/BÖLGENİN YAPISAL OLARAK ÖZELLİKLERİ İLE İLGİLİ AŞAĞIDAKİ FORMU DOLDURUNUZ				
	ÇOK MEMNUNUM	AZ MEMNUNUM	MEMNUN DEĞİLİM	FİKRİM YOK
SOKAKLARIN GENEL GÖRÜNÜMÜ				
YAPILARIN GENEL GÖRÜNÜMÜ				
PARKLARIN GENEL GÖRÜNÜMÜ				
BİNA RENKLERİ				
ÇEŞME, DURAK, OTURMA BANKLARI GİBİ KENT MOBİLYALARI SAYISI				

EK-3 Anket soruları 3

BULUNDUĞUNUZ MAHALLEDEN BAŞKA BİR YERE TAŞINMAK İSTİYOR MUSUNUZ?			
☐ EVET		☐ HAYIR	
EVETSE SEBEBİNİ AÇIKLAYINIZ?			
YAŞADIĞINIZ ÇEVREDE ENÇOK KARŞILAŞTIĞINIZ PROBLEMLER NELERDİR.			
☐ TEMİZLİK	☐ BAKIMSIZ ÇEVRE	☐ ALT YAPI YETERSİZLİĞİ	☐ SOSYAL MEKAN EKSİKLİĞİ
☐ ALIŞVERİŞ ALANI YETERSİZLİĞİ	☐ ULAŞIM EKSİKLİĞİ	☐ OTOPARK ALANI YETERSİZLİĞİ	☐ AYDINLATMA EKSİKLİĞİ
MAHALLENİZDE KAMU TARAFINDAN YAPILACAK BİR YENİLEME ÇALIŞMASINI DESTEKLERMİSİNİZ?			
☐ EVET		☐ HAYIR	
MAHALLENİZDE KAMU TARAFINDAN AŞAĞIDA YAPILACAK DÜZENLEMELER İLE İLGİLİ OLARAK DÜŞÜNCELERİNİZİ BELİRTİR MİSİNİZ?			
	DESTEKLERİM	FİKRİM YOK	DESTEKLEMEM
KAMU TARAFINDAN YAPILACAK BİR YENİLEME ÇALIŞMASINI			
TURİZME YÖNELİK ÇALIŞMALARINI			
SOKAK SAĞLIKLAŞTIRMALARINI			
MEYDAN VE PARK BİBİ ALANLARIN YAPILMASI			
SPOR VE ETKİNLİK ALANLARININ YAPILMASINI			
TARİHİ YAPILARIN KORUNMASI VEYA RESTORE EDİLMESİNİ			
BELİRLİ SOKAKLARIN TARİHİ DOKUSUNUN KORUNMASINI			
BATTALGAZİ'DE YAPILAN İYİLEŞTİRME ÇALIŞMALARI İLE İLGİLİ OLARAK İLGİLİ OLARAK AŞAĞIDAKİ BÖLÜMLERİ DOLDURUNUZ?			
BATTALGAZİ GENEL GÖRÜNÜMÜ İYİLEŞTİRİLDİ.	☐ KATILYORUM	☐ KATILMIYORUM	☐ FİKRİM YOK
BATTALGAZİ 'DE YAPILAN ÇALIŞMALAR TURİZME KATKI SAĞLADI.	☐ KATILYORUM	☐ KATILMIYORUM	☐ FİKRİM YOK
BATTALGAZİ MALATYA İÇİN ÇEKİCİ HALE GELDİ.	☐ KATILYORUM	☐ KATILMIYORUM	☐ FİKRİM YOK
YAPILAN ÇALIŞMALAR KATKI SAĞLAMADI.	☐ KATILYORUM	☐ KATILMIYORUM	☐ FİKRİM YOK

EK-4 Anket soruları 4

KENTSEL YENİLEME VE KENTSEL CANLANDIRMA SİZCE NEDİR?			
☐	MEVCUT YAPILARI SAĞLAMLAŞTIRMA		
☐	YAPILARIN YIKILARAK YENİDEN YAPILMASI		
☐	ÇEVRE ŞARTLARININ İYİLEŞTİRİLMESİ		
☐	ULAŞIM VE TEKNİK ALT YAPININ İYİLEŞTİRİLMESİ		
☐	ESKİ YAPILARIN ONARILMASI		
☐	FİKRİM YOK		
EVİNİZ İLE İLGİLİ OLARAK AŞAĞIDAKİ BİLGİLERİ DOLDURUR MUSUNUZ?			
KAÇ YILDIR BU MAHALLEDE YAŞIYORSUNUZ?	☐ 0-10	☐ 10-30	☐ 30-∞
EVİNİZ KAÇ YILLIK	☐ 0-10	☐ 10-20	☐ 20-30
	☐ 30-50	☐ 50-∞	
EVİNİZ	☐ KÜÇÜK	☐ BÜYÜK	☐ ORTA
EVİNİZ	☐ BAKIMLI	☐ BAKIMSIZ	
MAHALLENİZ	☐ BAKIMLI	☐ BAKIMSIZ	
MAHALLENİZ İLE İLGİLİ OLARAK AŞAĞIDAKİ BİLGİLERİ DOLDURUR MUSUNUZ?			
BİNALARIN GENEL GÖRÜNÜMÜ	☐ İYİ	☐ BİRAZ İYİ	☐ KÖTÜ
	☐ ÇOK KÖTÜ		
SOKAĞINIZIN GÖRÜNÜMÜ	☐ İYİ	☐ BİRAZ İYİ	☐ KÖTÜ
	☐ ÇOK KÖTÜ		
PARKLARIN GÖRÜNÜMÜ	☐ İYİ	☐ BİRAZ İYİ	☐ KÖTÜ
	☐ ÇOK KÖTÜ		
BANK, DURAK, ÇEŞME VB.	☐ İYİ	☐ BİRAZ İYİ	☐ KÖTÜ
	☐ ÇOK KÖTÜ		
TABELA VE YÖN LEVHALARI	☐ İYİ	☐ BİRAZ İYİ	☐ KÖTÜ
	☐ ÇOK KÖTÜ		
SOKAK AYDINLATMALARI	☐ İYİ	☐ BİRAZ İYİ	☐ KÖTÜ
	☐ ÇOK KÖTÜ		
EVİNİZ VE MAHALLENİZ İLE İLGİLİ OLARAK AŞAĞIDAKİ SORULARI CEVAPLAYINIZ?			
ŞİMDİYE KADAR BELEDİYE BİR ŞİKAYET İÇİN GİTTİNİZ Mİ?			
☐	EVET		☐ HAYIR
BELEDİYENİN MAHALLENİZ İLE İLGİLİ ÇALIŞMALARI HAKKINDA NE KADAR BİLGİLİSİNİZ?			
☐	ÇOK BİLGİLİYİM		☐ BİLGİLİYİM
			☐ BİLGİLİ DEĞİLİM
BELEDİYE MAHALLENİZLE İLGİLİ OLARAK HERHANGİ BİR TOPLANTI YAPTI MI?			
☐	EVET		☐ HAYIR
TOPLANTI DÜZENLENSE KATILMAK İSTERMİSİNİZ?			
☐	EVET		☐ HAYIR
BATTALGAZİ'DE YAPILAN DÜZENLEMELER VE ÇALIŞMALAR HAKKINDA GÖRÜŞLERİNİZİ BİLDİRİRMİSİNİZ?			
.....			
.....			
.....			